

Programmarekening

9 april 2019

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Samenstelling van het bestuur	6
Voorstel raad	8
1 Investeringsfonds Impuls Ede	9
1.1 Leeswijzer	9
1.2 Speerpuntprogramma's	9
Speerpunt Duurzaamheid	10
Speerpunt Food	13
Speerpunt KennisAs	18
Speerpunt Buitengebied	21
Speerpunt Levendig centrum	24
Speerpunt Citymarketing	26
Speerpunt Evenementen	28
Speerpunt Integrale aanpak Bedrijventerreinen en Werklocaties	30
Speerpunt World Food Center	32
2 Programmaverantwoording	34
1. Maatschappelijke voorzieningen	35
2. Preventieve ondersteuning	42
3. Individuele ondersteuning	52
4. Economie, arbeidsmarkt en mobiliteit	66
5. Ruimtelijke ontwikkeling	73
6. Veiligheid	85
7. Kwaliteit leefomgeving	89
8. Bestuur en organisatie	96
3 Financiën	105
3.1 Financieel resultaat	105
3.2 Resultaatbestemming	107
3.3 Financiële positie	110
4 Paragrafen	111
4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	111
4.2 Lokale heffingen	116
4.3 Onderhoud kapitaalgoederen	119
4.4 Financieringen (Treasuryparagraaf)	125
4.5 Bedrijfsvoering	128
4.6 Verbonden partijen	136
4.7 Grondbeleid	144

4.8 Grote projecten	147
5 Jaarrekening.....	155
5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.....	155
5.2 Overzicht van baten en lasten en toelichting.....	158
5.3 Balans en toelichting	165
5.4 Bijlagen bij de jaarrekening	180
Bijlage 1 - Overzicht van reserves.....	180
Bijlage 2 - Doelen reserves	182
Bijlage 3 - Overzicht van voorzieningen	185
Bijlage 4 - Single Information Single Audit	186
Bijlage 5 - Overzicht baten en lasten per taakveld.....	188
6 Bijlagen	191
Bijlage 1 - Kerngegevens.....	191
Bijlage 2 - Overzicht vaste activa.....	193
Bijlage 3 - Overzicht van restantkredieten	194
Bijlage 4 - Overzicht van opgenomen geldleningen	209
Bijlage 5 - Toelichting paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing.....	211
Bijlage 6 - Depla beleidsindicatoren	213
Bijlage 7 - MPG 2019	214

Voorwoord

Inleiding

Dit is de Programmarekening 2018 van de gemeente Ede. U leest in dit document aan welke opgaven, programma's en projecten de gemeente Ede heeft gewerkt. Ook leest u welke resultaten wij hebben gerealiseerd. De resultaten worden zoveel mogelijk in co-creatie met maatschappelijke partners, bewoners en onze omgeving gerealiseerd. We vatten in deze inleiding een aantal grote gebeurtenissen in 2018 samen. Hierover leest u later in deze programmarekening meer.

Het jaar 2018 stond (deels) in het teken van de gemeenteraadsverkiezingen en de coalitievorming. In het bestuursakkoord Ruimte voor Ede staan de ambities van de coalitie beschreven. Dit College van Burgemeester en Wethouders blijft zich inspannen voor de grote opgaven zoals food, landbouw, levendig centrum, Kennisas Ede-Wageningen en WFC. Naast de energietransitie gaat dit College zich ook inspannen op de thema's biodiversiteit en klimaatadaptatie. Daarnaast heeft ons College bijzondere aandacht voor de basis: het prettig wonen en leven in de wijken en dorpen van de gemeente Ede.

Het jaar 2018 is ook in financieel opzicht een bijzonder jaar: een aantrekkende economie vertaalde zich via de trap-op-trap-af systematiek van de financiële verhouding in een toename van de algemene uitkering. Als nieuwe college gaf ons dat de mogelijkheid om een start te maken met de realisatie van onze ambities in het bestuursakkoord. De oplopende tekorten in het Sociaal Domein, een combinatie van tekortschietende (rijks) budgetten en gestegen vraag, maakten dat we noodzakelijkerwijs concessies hebben moeten doen aan het tempo waarin we onze ambities willen verwezenlijken.

Ondanks, of misschien wel dankzij, deze start, zijn we tevens gestart met een doorlichting van onze begroting. Op deze wijze verwachten wij middelen vrij te kunnen spelen, om deze vervolgens in te zetten voor een mooie en prettige woon-, werk- en leefomgeving.

Investeringsfonds Impuls Ede

Het in 2015 ingestelde Investeringsfonds Impuls Ede is weer een jaar langer onderweg. In 2018 zijn veel resultaten bereikt op de speerpunten. In 2018 is met middelen uit het Investeringsfonds ook een extra impuls gegeven op de verkabeling van hoogspanningslijnen en op de versnelde verwijdering van asbestdaken. De uitvoering van de afgesproken resultaten ligt op schema. In 2018 is bijna € 4,9 miljoen beschikbaar gesteld uit het fonds. Hiervan is ongeveer 90% besteed. De programma's food, buitengebied, WFC en Kennisas Ede-Wageningen werken in samenhang aan kansen die het woon- en leefklimaat en de economische en sociale structuur van de gemeente Ede versterken in zowel stedelijk gebied, de dorpen en het landelijk gebied. Denk daarbij aan het 'binnenhalen' van de Regiodeal en de samenwerking met provincie en andere partners in het Investeringsprogramma Agrifood 2030. Beide sporen gaan tastbare resultaten opleveren voor Ede en de regio in 2019. Het levendig centrum heeft in 2018 een flinke impuls gehad door de realisatie van een heel aantal projecten, waaronder de herinrichting van de Markt. In 2018 zijn diverse maatregelen genomen om de doelen in de Routekaart Ede Energieneutraal 2050 te bereiken.

Beleid en voorzieningen

In de programma's in deze programmarekening leest u uitgebreid over de resultaten die behaald zijn op de diverse beleidsterreinen. Als het gaat om het voorzieningenniveau zijn er tastbare resultaten behaald waaronder: het openen van de topsporthal, de start van Cultura Erfgoed en de marketing en acquisitie van het Food en Businesspark. Het zwembad is deels gerenoveerd en het project 200+200 (versterking sociale woningbouw) is afgerond. Op het gebied van welzijn en zorg lag het accent op de transformatie-opgave. Ook de grote financiële opgave heeft nadrukkelijk onze aandacht gehad. De sociale infrastructuur (sociale teams) is anders ingericht. Belangrijke beleidsresultaten in 2018 waren onder meer de vaststelling van het Strategisch

Huisvestingsplan Onderwijs en het Veiligheidsplan. In het kader van de Omgevingswet zijn belangrijke voorbereidende stappen gezet met de gemeenteraad. Met regionale partners hebben we onder meer gewerkt aan de regionale arbeidsmarktagenda.

Financieel resultaat

Het rekeningresultaat is € 5,1 miljoen voordelig. Een nadere beschouwing laat zien dat twee posten de meeste inkleuring geven: de uitkering 'stropenpot sociaal domein' (€ 3,3 miljoen) en het resultaat grondbedrijf (€ 4,9 miljoen). De exploitatierekening sluit af met een negatief resultaat van € 3,1 miljoen. Dit is een optelsom van voor- en nadelen op de verschillende programma's. Een van de voordelen is € 1,1 miljoen aan niet bestede budgetten, die wij voorstellen over te hevelen naar 2019. Uiteindelijk resteert zo een nadeel op onze reguliere exploitatie van € 4,2 miljoen. Dit resultaat is een verslechtering ten opzichte van de Actualisatie (dit is de halfjaarrapportage zoals deze is opgenomen in de Programmabegroting 2019-2022).

Rekening houdend met de voorstellen voor resultaatbestemming is de omvang van de Algemene Reserve Bodemvoorziening € 16,5 miljoen en van de Bedrijfsreserve Grondzaken € 7,6 miljoen. In het najaar hebben we de reserves doorgelicht en bezien of opheffing en/of vrijval mogelijk zou zijn. Dit heeft geresulteerd in een vrijval van € 6,8 miljoen. Het bedrag is verwerkt in de genoemde stand van de algemene reserve.

In het meerjarig perspectief blijft de algemene reserve boven de door u gestelde ondergrens van € 10 miljoen. De ratio weerstandsvermogen is met een waarde van 2,1 uitstekend.

Leon Meijer,
wethouder Financiën.

Samenstelling van het bestuur

College van B en W

Het college van burgemeester en wethouders was per 31 december 2018 als volgt samengesteld:

Burgemeester Verhulst

Burgemeester René Verhulst is verantwoordelijk voor: Algemene bestuurlijke zaken (waaronder: Juridische advisering, Klachtenafhandeling, Kabinetszaken, Secretariaatszaken en Griffiezaken), Integrale veiligheid (waaronder: Toezicht en Interventie Team), Openbare orde en veiligheid, Brandweer, Rampen en calamiteitenbestrijding, Horeca, Citymarketing en evenementen, Public affairs waaronder Gelrestad, Burgerzaken en Verkenning Ede 2030/actualisering Visie Ede 2025.

Wethouder Meijer

Wethouder Leon Meijer is lid van de ChristenUnie. Hij is verantwoordelijk voor: Jeugdzorg en jeugd, Onderwijs, vroeg- en voorschoolse educatie, Sociale infrastructuur, Publieke gezondheidszorg/veilig thuis/VGGM, verslavingszorg, openbare geestelijke gezondheidszorg, WFC, KennisAs Ede-Wageningen, Kenniscampus Zandlaan, Food, Regiobestuur Regio FoodValley, Financiën en Luchtvaart.

Wethouder Vreugdenhil

Wethouder Willemien Vreugdenhil is lid van het Christen-Democratisch Appèl (CDA). Zij is verantwoordelijk voor: Economie, Grondzaken, Levendig centrum, Programma buitengebied, Agrarische/veterinaire zaken/dierenwelzijn, Omgevingswet (coördinerend wethouder), Natuur en landschap, biodiversiteit en Welzijn en wijkaanpak.

Wethouder De Pater

Wethouder Peter de Pater is lid van GemeenteBelangen (GB). Hij is verantwoordelijk voor: Ruimtelijke ontwikkeling, Spoorzone, Verkeer en vervoer, Sport, Recreatie en toerisme en Facilitaire zaken.

Wethouder Veltman-Kamp

Wethouder Hester Veltman-Kamp is lid van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD). Zij is verantwoordelijk voor: Participatiewet en arbeidsmarkt, Werk en inkomen, Werkkracht, Euregio, Sociaal domein (coördinerend wethouder), Cultuur en monumenten, Personeel en Organisatie, Handhaving (Omgevingsdienst De Vallei) en Digitalisering en privacy (inclusief onderzoek).

Wethouder Hoefsloot

Wethouder Lex Hoefsloot is lid van GroenLinks (GL). Hij is verantwoordelijk voor de volgende onderwerpen: Programma duurzaamheid, Milieu, Water en Afval, Klimaat (coördinerend wethouder klimaat), waaronder energietransitie, Beheer Openbare Ruimte, Wonen en zorg, Vastgoed, Wet maatschappelijke ondersteuning, Discriminatie, emancipatie, integratie (inclusief vluchtelingen/statushouders), Programma Inclusie, Communicatie, Publiekszaken en Burgerparticipatie.

Gemeentesecretaris Van Elteren

Piet van Elteren is de gemeentesecretaris/algemeen directeur van gemeente Ede. De gemeentesecretaris is de eerste beleidsadviseur van het college van burgemeester en wethouders en vormt de verbinding tussen het college en de ambtelijke organisatie. Als algemeen directeur heeft hij de eindverantwoordelijkheid over de organisatie en is hij verantwoordelijk voor het goed functioneren van de ambtelijke organisatie.

Gemeenteraad

De Edese gemeenteraad bestaat uit 39 raadsleden. Burgemeester René Verhulst is de voorzitter van de gemeenteraad. Gerrit Hagelstein is de griffier.

De gemeenteraad was per 31 december 2018 als volgt samengesteld:

Burgerbelangen	2 zetels
CDA	6 zetels
ChristenUnie	6 zetels
D66	1 zetel
Democratische Kiezers Ede	1 zetel
Ede NU	2 zetels
GemeenteBelangen	5 zetels
GroenLinks	4 zetels
PvdA	1 zetel
SGP	7 zetels
VVD	4 zetels

Voorstel raad

concept besluit

1. De Programmarekening 2018 vast te stellen, inclusief Meerjarenprogramma Grondexploitaties 2019;
2. aan de Algemene reserve bodemvoorziening te onttrekken € 974.834;
3. aan de Bedrijfsreserve Grondbedrijf toe te voegen € 4.911.000;
4. tot de volgende specifieke resultaatbestemmingsvoorstellen:

a. Toevoegen aan de reserve Overlopende verplichtingen de middelen Baankansen	€ 172.000
b. Toevoegen aan de reserve Overlopende verplichtingen de middelen Schulden en armoede	€ 40.000
c. Toevoegen aan de reserve Overlopende verplichtingen de middelen Verduurzaming basisscholen	€ 318.000
d. Toevoegen aan de reserve Overlopende verplichtingen de middelen Impulsgelden Weerbaar bestuur	€ 120.000
e. Toevoegen aan de reserve Overlopende verplichtingen de middelen Transformatiefonds Sociaal Domein Jeugd	€ 756.000
f. Te onttrekken aan de reserve Beschermd Wonen	€ 561.000
g. Toevoegen aan de reserve Overlopende verplichtingen de middelen Motie Wapen van Ede	€ 24.000
h. Toevoegen aan de reserve Overlopende verplichtingen de middelen Onderzoek sluipverkeer Bennekom	€ 42.000
i. Toevoegen aan de reserve Overlopende verplichtingen de middelen Milieubeleid luchtkwaliteit Fijnstof veehouderijen	€ 80.000
j. Toevoegen aan de reserve Overlopende verplichtingen de middelen Wekerom de Belt	€ 148.000
k. Te onttrekken aan de reserve Lokale Arbeidsvoorwaarden (-/- € 102.000) en te storten in de bedrijfsmiddelenreserve Personeel (+/+ € 102.000)	-
l. Het saldo in de reserve Herbezettingsgelden (-/- € 424.000) te storten in de bedrijfsmiddelenreserve Personeel (+/+ € 424.000)	-
m. Te onttrekken aan de reserve Cofinanciering (-/- € 45.067) en te storten in de reserve Investeringsfonds Impuls Ede (+/+ € 45.067) t.b.v. het WFC	-
5. op basis van het Meerjarenprogramma Grondexploitatie 2019:
  - a. Akkoord te gaan met de afsluiting van de complexen AZO-terrein Woningbouw, Het Nieuwe Landgoed, Veldhuizen A - Herstructurering en Veenderweg - Ganzeweide.
  - b. Akkoord te gaan met het beschikbaar stellen van € 10,6 miljoen voor te maken kosten in 2019 en uit te gaan van te realiseren opbrengsten van € 16,3 miljoen in 2019 voor het programma 4 – Economie, Arbeidsmarkt en Mobiliteit.
  - c. Akkoord te gaan met het beschikbaar stellen van € 19,8 miljoen voor te maken kosten in 2019 en uit te gaan van te realiseren opbrengsten van € 43,3 miljoen in 2019 voor het programma 5 – Ruimtelijke ontwikkeling.
6. de door het college van burgemeester en wethouders opgelegde geheimhouding op de bij het Meerjarenperspectief Grondexploitaties 2019 behorende 'Risicoanalyse Grondexploitaties 2019' te bekrachtigen.

1 Investeringsfonds Impuls Ede

1.1 Leeswijzer

De uitvoering van de afgesproken resultaten ligt op schema. In 2018 is € 4,9 beschikbaar gesteld, hiervan is 90% besteed.

Speerpunt	bedragen x € 1.000	
	Begroting 2018	Rekening 2018
Duurzaamheid (programma 5)	756	756
Food (programma 4)	822	822
KennisAs (programma 4)	335	250
Buitengebied (programma 5)	1.091	1.091
Levendig centrum (programma 4)	692	692
Citymarketing (programma 8)	356	230
Evenementen (programma 8)	443	212
Integrale aanpak Bedrijventerreinen en Locaties (programma 4)	50	50
WFC	200	200
Diversen - Hoogspanningslijn (programma 5)	60	14
Diversen - Versnelling verwijdering Asbestdaken (programma 5)	80	80
Totaal	4.885	4.397

1.2 Speerpuntprogramma's

De voortgang van de prestaties bij het onderdeel 'Wat hebben we daarvoor gedaan?' wordt aangegeven met de volgende kleuren:

 afgerond

 ligt op schema

 vraagt aandacht

Prestaties die zijn afgerond of op schema liggen worden in principe niet toegelicht. Wanneer iets bijzonders te melden is of bij omvangrijke projecten wordt wel nadere informatie verstrekt. Ook indien een prestatie aandacht vraagt wordt een toelichting gegeven.

Speerpunt Duurzaamheid

Het speerpunt Duurzaamheid is vooral gericht op het thema energie; het gaat hierbij om hernieuwbare energie en energiebesparing. Daarnaast richt het programma zich op het bevorderen van duurzame mobiliteit.

Het afvalbeleid valt buiten de scope van dit speerpunt en wordt verantwoord bij het programma Ruimtelijke ontwikkeling.

Wat willen we bereiken?

Per onderdeel zijn de volgende doelstellingen opgesteld:

- Hernieuwbare energie: 20% duurzame energie in 2020.
- Energiebesparing: in bestaande bouw een daling van het verbruik van energie, gemiddeld 1,5% energie per jaar, in 2020 ten opzichte van 2007.
- Duurzame mobiliteit: toename van het fietsgebruik en afname van CO² uitstoot in het verkeer.

Daarnaast willen wij bevorderen dat bewoners, bedrijven, instellingen en onderwijs in Ede zich actief inzetten voor duurzaamheid.

Indicatoren

De indicatoren met betrekking tot het afvalbeleid zijn opgenomen bij het programma Ruimtelijke ontwikkeling (programma 5).

Naam indicator	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Meting 2018	Streef-waarde
Percentage duurzame energie ten opzichte van energiegebruik in gemeente Ede <i>Op basis van landelijke data aangevuld met lokale gegevens (onder andere Warmtenet).</i>	8,7	11,0	nmb	nmb	2020: 20
Hernieuwbare elektriciteit <i>Indicator Depla</i>	2,90%	5,00%	5,40%	nmb	
Percentage in Ede opgewekte duurzame energie <i>Het aandeel hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik in de gemeente (exclusief lokale data).</i>	6,20	6,20	6,3	nmb	2020: 20
Energiegebruik gebouwde omgeving (in Terajoule) <i>Bron: Landelijke klimaatmonitor. Gegevens 2017 en 2018 nog niet bekend.</i>	4.665	4.589	nmb	nmb	1,5% p/jr.
Percentage woningen met zonnepanelen in Ede <i>Aandeel woningen met zonnepanelen.</i>	4,8	7,01	8,49	nmb	
Percentage woningen met zonnepanelen Nederland <i>Aandeel woningen met zonnepanelen.</i>	4,51	5,76	7,41	nmb	
Aantal elektrische auto's per 10.000 auto's	63,50	81,90	93,10	90,10	Stijging
Mobiliteit - percentage groene auto's wagenpark gemeente Ede <i>Aandeel auto's dat op biogas rijdt of elektrisch is, in het bezit van de gemeente Ede.</i>	11,0	25,0	27,0	28,0	60,0
Oordeel inwoners duurzaamheid gemeente Ede <i>Uitgedrukt in rapportcijfer van 1 t/m 10, waarbij 1 = helemaal niet duurzaam, 10 = zeer duurzaam. Wordt tweemaal gemeten.</i>	-	6,5	-	6,5	
Oordeel inwoners eigen duurzame leefstijl <i>Uitgedrukt in rapportcijfer van 1 t/m 10, waarbij 1 = helemaal niet duurzaam, 10 = zeer duurzaam. Wordt tweemaal gemeten.</i>	-	6,6	-	6,6	7

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Hernieuwbare Energie

1. We vertalen de Routekaart Ede Energieneutraal 2050 de komende periode naar maatregelen voor de (middel)lange termijn. Dit doen we samen met inwoners en ondernemers, maar we gaan hierover ook het gesprek aan met de gemeenteraad. De verdere verkenning naar locaties voor zonneweides en windturbines loopt.
2. Eind 2018 zijn 13.000 woningequivalenten aangesloten op het warmtenet.
3. Het uitgangspunt is dat vanaf halverwege 2017 nieuwbouwwoningen in Ede aardgasloos zijn. Binnen het programma Duurzaamheid zijn voor 2017 en 2018 middelen beschikbaar gesteld die we in woningbouwprojecten kunnen inzetten ten behoeve van deskundigheidsbevordering.

Toelichting

2. Eind 2018 zijn al circa 19.000 woningequivalenten op het Warmtenet aangesloten. De doelstelling om in 2020 20.000 equivalenten te hebben aangesloten zal waarschijnlijk in 2019 worden gerealiseerd.
3. Het Edese beleid (vanaf medio 2017 alle nieuwbouw aardgasloos) is medio 2018 wettelijk vastgelegd.

Energiebesparing

1. Eind 2018 heeft het grootste gedeelte van de gemeentelijke gebouwen het A-label.
2. Om bewoners en bedrijven te helpen bij hun streven om hun energieverbruik te verminderen, worden in 2018 ook weer meerdere acties en initiatieven uitgevoerd en/of bekostigd door de gemeente. In 2018 stellen we onder andere middelen beschikbaar om bedrijven te ondersteunen bij het besparen van energie. Aan de andere kant investeren we in de verplichte energie-inspecties bij bedrijven.
3. We leveren ook een bijdrage aan het Energieloket en aan de inzet van recent opgeleide energieambassadeurs. Aanvullend ontwikkelen wij in lijn met de aangenomen motie over *Energiecoaches* een plan om het aantal energiecoaches dat zich richt op mensen met een laag inkomen te verhogen. Dit plan leveren we in het eerste kwartaal van 2018 op. We werken hierbij samen met Woonstede, de huurdersbond en het energieloket.

Toelichting

3. Samen met de Huurdersbond en Woonstede is in concept een plan van aanpak opgesteld voor energiecoaches. Dit plan heeft alleen kans van slagen als er voldoende vrijwillige energiecoaches zijn. Afgesproken is dat de Huurdersbond coaches gaat werven. Dit is vastgelegd in de prestatieafspraken van 2019 tussen gemeente, Woonstede en Huurdersbond. Op het moment dat er voldoende coaches zijn kan het plan van aanpak vastgesteld en uitgevoerd worden.

Duurzame mobiliteit

1. Eind 2018 is meer dan de helft van het gemeentelijke wagenpark vergroend. We blijven nieuwe laadpalen voor elektrische auto's in de openbare ruimte plaatsen. We streven naar circa 80 laadpalen in 2020.
2. We leveren vanuit het programma een bijdrage aan het Fietsplan om zo ook in 2018 weer zoveel mogelijk Edenaren op de fiets te krijgen.

Toelichting

1. Vergroening van het wagenpark blijft nog achter. In 2019 worden er naar verwachting 90 openbare laadpalen gerealiseerd. Dit aantal past bij het aantal elektrische auto's in Ede.

Communicatie

1. Een groot gedeelte van de te behalen 'energie- doelstellingen' kan bereikt worden door meer energiebesparing in de bestaande woningbouw. Met de in 2017 gestarte campagne 'Project E' richten we ons op woningeigenaren. Als onderdeel van deze campagne gaat het Energieloket hen met behulp van een caravan van het Energieloket, informeren en enthousiasmeren over energiebesparingsmaatregelen.

Wat heeft het gekost?

Prestaties	bedragen x € 1.000	
	Budget 2018	Besteed in 2018
20% hernieuwbare energie in 2020	135	184
Energiebesparing in de (bestaande) bouw: daling van het verbruik van energie: gemiddeld 1,5% energiebesparing per jaar	287	344
Toename van het fietsgebruik en afname van de CO2-uitstoot in het verkeer	90	19
Minder afval en meer hergebruik/circulair ondernemen. Van 220 naar 100 kilo restafval per inwoner per jaar	0	0
Overig (onder andere communicatie, interne organisatie, bijdrage duurzame initiatieven intern en extern, motie/amendement)	244	209
Totaal (Investeringsfonds)	756	756

Speerpunt Food

Het programma Food heeft als missie: 'goed voor jezelf en de aarde zorgen door een gezond en duurzaam voedselsysteem'. Deze missie is doorvertaald in een integrale visie op voedsel: *gezond en duurzaam voedsel voor iedereen in Ede*. Door deze visie te concretiseren in een Edese voedselbeleid en dit beleid uit te voeren, dragen we bij aan het realiseren van de ambitie 'Ede kiest voor food'. De grotere maatschappelijke opgaven waar het Edese voedselbeleid op lokaal niveau een antwoord op wil geven, zijn *klimaatverandering* en *gezondheidsvraagstukken*.

Wat willen we bereiken?

Binnen het speerpunt werken we aan twee doelen:

- Iedereen in Ede maakt bewuste keuzes in het dagelijks leven op het gebied van gezond en duurzaam voedsel.
- Alle agrifoodbedrijven en initiatieven in de voedselketen ondernemen innovatief en duurzaam.

De te bereiken doelen zijn uitgewerkt in zes thema's.

- Gezonde mensen.
- Gezonde voedselomgeving.
- Duurzame voedselconsumptie.
- Korte voedselketens.
- Robuuste agrifoodsector.
- Aanpak voedsel als systeem.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Meting 2018	Streefwaarde
Percentage ontwikkeling aantal bedrijven gemeente Ede <i>Jaarlijkse groei van het aantal bedrijven in gemeente Ede</i>	3,61%	3,44%	1,24%	5,67%	
Percentage ontwikkeling aantal bedrijven bedrijventerreinen <i>Jaarlijkse groei van het aantal bedrijven gevestigd op bedrijventerreinen.</i>	1,00%	2,70%	1,05%	6,32%	
Percentage nieuwe bedrijven in Ede <i>Aandeel nieuwe gestarte bedrijven (ten opzichte van totaal aantal bedrijven).</i>	11,5%	11,8%	10,8%	nbn	
Aantal banen in topsector Agrifood	8.230	8.285	8.520	nbn	
Percentage foodstarters (van totaal aantal starters) in Ede <i>Aandeel nieuwe gestarte Food-bedrijven (ten opzichte van totaal startende bedrijven).</i>	6,8%	7,0%	5,2%	nbn	
Aantal gezonde basisscholen met vignet <i>Aantal basisscholen met het vignet 'gezonde school, themacertificaat voeding'</i>	-	1	2	1	
Aantal basisscholen met een schooltuin	-	19	21	23	
(ernstig) overgewicht jeugd 3 jaar <i>Overgewicht is bepaald aan de hand van de lengte- en gewichtgegevens, die door de JGZmedewerker tijdens een regulier contactmoment zijn gemeten. De BMI en gewichtsklasse van het kind is op basis van internationale afkapwaarden voor overgewicht naar halve leeftijdsjaren en geslacht. Cijfers zijn aangeleverd door VGGM, zoals ook worden opgenomen in de Integrale Jeugdrapportage.</i>	-	8	7	7,8	
(ernstig) overgewicht jeugd 5/6 jaar	-	9	10	10,3	

Overgewicht is bepaald aan de hand van de lengte- en gewichtgegevens, die door de JGZmedewerker tijdens een regulier contactmoment zijn gemeten. De BMI en gewichtsklasse van het kind is op basis van internationale afkapwaarden voor overgewicht naar halve leeftijdsjaren en geslacht. Cijfers zijn aangeleverd door VGGM, zoals ook worden opgenomen in de Integrale Jeugdrapportage

(ernstig) overgewicht jeugd 10/11 jaar	-	16	17	16,2	
<i>Overgewicht is bepaald aan de hand van de lengte- en gewichtgegevens, die door de JGZmedewerker tijdens een regulier contactmoment zijn gemeten. De BMI en gewichtsklasse van het kind is op basis van internationale afkapwaarden voor overgewicht naar halve leeftijdsjaren en geslacht. Cijfers zijn aangeleverd door VGGM, zoals ook worden opgenomen in de Integrale Jeugdrapportage.</i>					
(ernstig) overgewicht jeugd klas ½ VO	-	16	22	14,8	
<i>Overgewicht is bepaald aan de hand van de lengte- en gewichtgegevens, die door de JGZ medewerker tijdens een regulier contactmoment zijn gemeten. De BMI en gewichtsklasse van het kind is op basis van internationale afkapwaarden voor overgewicht naar halve leeftijdsjaren en geslacht. Cijfers zijn aangeleverd door VGGM, zoals ook worden opgenomen in de Integrale Jeugdrapportage.</i>					
Percentage ondernemers dat Ede als Foodstad herkent	-	34,9	-	-	
<i>Aandeel bedrijven dat onderschrijft dat de gemeente Ede zich goed profileert als innovatieve Foodstad. Deze vraag was in combinatie gesteld, er waren meerde antwoorden mogelijk.</i>					
Percentage bedrijven dat Ede associeert met Food en Veluwe		20,1			
<i>Aandeel bedrijven dat onderschrijft dat de gemeente Ede zich goed profileert als aantrekkelijke toeristische bestemming op de Veluwe. Deze vraag was in combinatie gesteld, er waren meerde antwoorden mogelijk.</i>					
Aantal MBO Food studenten dat in Ede studeert	3.294	3.444	3.357	3.372	
<i>Aantal MBO studenten ingeschreven aan MBO-FOOD opleiding in Ede. Food-opleidingen bestaan uit de MBO-sector 'agrarisch' en bedrijfstak 'Voedsel en leefomgeving'.</i>					
Bindingscore (mate waarin Ede HBO-studenten bindt)	3,94	3,27	nmb	nmb	
<i>Percentage. Aantal vestigers 15/24 - vertrekkers 25/34).</i>					
Oppervlakte uitgegeven nieuwe bedrijventerreinen	5,5	2,4	6,9	11,1	2020: 5,0
<i>Aantal hectare grond uitgegeven voor (nieuwe) bedrijventerreinen.</i>					
Waardering ondernemers ondernemersklimaat (rapportcijfer 1-10)	-	6,3	-	-	
<i>Met het begrip ondernemersklimaat wordt het geheel aan omstandigheden bedoeld dat van toepassing is op de vestiging van bedrijven (bijvoorbeeld parkeerbeleid). Frequentie meten niet bekend.</i>					

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het karakter van programma is gericht is op het behalen van doelen 'samen met de samenleving'. De co-creatie wordt nadrukkelijk opgezocht voor duurzame resultaten op lange termijn. De input van externe partners is bepalend voor het behalen van resultaat.

Thema-overstijgend

We geven invulling aan het profiel 'Ede kiest voor Food' door intensief de aansluiting te zoeken met andere speerpunten en externe ketenpartners. Een belangrijk resultaat dat Food samen met Public Affairs en andere speerpunten heeft behaald, is de toekenning van de Regio Deal voor de FoodValley. De inhoud van de Regio Deal is voor een belangrijk deel gebaseerd op de beleidsdoelen van Food die betrekking hebben op landbouw en een gezonde leefomgeving. De inhoud van de Regio Deal is coherent met de speerpunten van de regionale voedselvisie. Een ander resultaat is de totstandkoming van de coalitie Preventie in de FoodValley. Ede heeft hierbij namens de regio de regie gevoerd.

Gezonde mensen

1. In de wijken worden lopende en nieuwe initiatieven uitgevoerd, gestimuleerd en/of financieel ondersteund die een gezonde leefstijl onder kwetsbare inwoners bevorderen.

Toelichting

In de Alliantie Voeding werkt de gemeente samen met onder andere Ziekenhuis Gelderse Vallei, Opella en de WUR aan voedselvaardigheid bij kwetsbare grepen. Een strategische samenwerking met de CHE heeft geresulteerd in praktische voorbereidingen om in 2019 gezamenlijk twee projecten te starten. In samenwerking met de beleidsvelden publieke gezondheid en sport en met Werkkracht is gewerkt aan een pilotproject voor leefstijlbegeleiding bij minima in Ede. Deze zal in 2019 van start gaan.

Gezonde voedselomgeving

1. We steunen nieuwe initiatieven om Food zichtbaar te maken in de openbare ruimte.
2. Het aantal kantines van maatschappelijke voorzieningen dat gezond en duurzaam voedsel aanbiedt groeit.
3. In de gemeentelijke gebouwen is meer aandacht voor gezond, duurzaam en lokaal voedsel.
4. Het leernetwerk 'gezonde school' groeit in 2018'.
5. Meer basisscholen in de gemeente Ede krijgen het vignet 'Gezonde School' met het themacertificaat 'voeding'.
6. Het aantal basisscholen met een schooltuin of moestuinbakken neemt toe.

Toelichting

1. Food in de leefomgeving: Stadslandbouw in Ede is uitgebreid met enkele grote initiatieven, zoals het Tiny Food Forest. Verder is er een inspiratie-evenement over cityfarming op het WFC gehouden, is Herenboeren Ede van start gegaan met het werven van leden en is het WFC verrijkt met zichtbare food-streetart.
6. Voedseleducatie: In het schooljaar 2017-2018 hebben 16 basisscholen deelgenomen aan het moestuinproject van de gemeente. Hiervan gaan in ieder geval 14 scholen verder. Ook hebben zich alweer zes nieuwe scholen opgegeven voor het volgende schooljaar. In ieder geval zes scholen kunnen worden gezien als voorloper op vanuit de Gezonde School-aanpak (voedselonderwijs, gezond voedingsbeleid, gezonde omgeving).

Duurzame voedselconsumptie

1. Inwoners in Ede worden in 2018 intensief betrokken bij initiatieven om minder voedsel te verspillen (de FoodBattle).

Toelichting

1. Voedselverspilling: Op regionaal niveau is gestart met het project Restaurants van Morgen, waarbij acht restaurants in Ede zijn bezocht. In 2019 krijgt dit project een vervolg door begeleiding van deze restaurants. Eind 2018 is een rapport opgeleverd over voedselverspilling in Ede. Dit gaan we in 2019 gebruiken voor het uitzetten van verdere projecten.

Korte voedselketens

1. In 2018 zijn meer lokale producten verkrijgbaar (in de horeca, supermarkten, winkels, afhaalpunten, maatschappelijke instellingen).
- 2.

We leggen verdere contacten met producenten en ketenpartners om verbindingen in de korte keten te stimuleren.

Toelichting

2. Streekproducten en korte ketens: In 2018 zijn inspiratiebijeenkomsten georganiseerd, is er een convenant van samenwerkende groente & fruittelers in de regio opgezet, en zijn er gesprekken gevoerd met producenten en ketenpartners om knelpunten en kansen in de keten te onderzoeken. Hierdoor hebben ketenpartners hun concepten versterkt en zijn er nieuwe samenwerkingen gestart. Door deelname aan de Masterclass produceren in de korte keten werken 13 boeren toe naar een nieuw verdienmodel in de korte keten.

Robuuste agrofoodsector

1. In 2018 organiseren we themabijeenkomsten om agrofoodproducenten te stimuleren producten te ontwikkelen die het huidige aanbod aanvullen.
2. In 2018 worden bijeenkomsten georganiseerd om de regionale netwerkvorming en innovatie op het gebied van Food te stimuleren.
3. De regionale FoodValley monitor, editie Ede, krijgt samen met AgriFood Capital een vervolg in 2018.

Toelichting

2. Netwerkbijeenkomsten: In 2018 is het NEON Food netwerk gelanceerd; een netwerk voor en door food ondernemers. In 2018 zijn een drietal netwerkbijeenkomsten gehouden met thema's blockchain, het WFC en samenwerking met kennisinstituten.
3. Food Monitor: De AgriFood Monitor, een cijfermatige onderbouwing van de Agro Food sector van de regio, is in het Nederlands, Duits en Engels uitgebracht.

Aanpak voedsel als systeem

1. In 2018 vindt verdere doorvertaling plaats van de in 2017 opgestelde foodprofilering.
2. Breed inzetbare corporate communicatiemiddelen voor onder meer het World Food Center worden verder ontwikkeld.
3. In 2018 wordt een begin gemaakt met een (online) netwerk/community voedsel Ede over kennis en bereikbaar voedsel.
4. Het regionale uitvoeringsprogramma Food biedt de mogelijkheid om op voedselthema's samen inspanningen in te verrichten, waardoor de regio zich nadrukkelijker kan positioneren als food-regio.
5. In 2018 pakken we de uitvoering van de regionale voedselvisie verder op. Focus ligt op de thema's korte ketens, voedselverspilling en voedsel en reststromen.
6. In 2018 investeren we in het voedselnetwerk nationaal en internationaal.

Toelichting

1. Zakelijke Food-evenementen: De gemeente Ede heeft zich dit jaar op een aantal zakelijke food-evenementen actief geprofileerd als dé stad en regio van duurzame en gezonde voeding. In de oprichting van de organisatie Ede Marketing is nadrukkelijk de profilering op het gebied van voedsel meegenomen.
2. Corporate communicatie: Ook in 2018 heeft het speerpunt Food op diverse manieren actief bijgedragen aan de totstandkoming van een corporate verhaal en strategie van en over de integrale ambitie van Ede.

3. Inzet en inzicht in voedselnetwerken: Een inventarisatie voedsel-gerelateerde netwerken waar Ede aan deelneemt heeft geleid tot een duidelijke focus en daarmee een gerichte inzet van Ede in deze netwerken. Betrokkenheid van Ede bij de nationale citydeal Voedsel op de stedelijke agenda en het internationale Milan Urban Food policy Pact en - in dat kader FAO- leverde Ede in 2018 verdere zichtbaarheid op. Daarmee ontstonden meer mogelijkheden voor beïnvloeding en positionering van onder meer het WFC.
4. Food-community: In 2018 is het bereik van het platform vergroot door onder andere gebruik van social media en netwerken van gemeente Ede. We hebben daarmee de interactie, informatie en verkrijgbaarheid van/over gezond en duurzaam voedsel in Ede vergroot.
5. Onderzoek inbedding voedselbeleid en benchmark Ede-andere gemeenten: In 2018 is de eerste studie van het voedselbeleid afgerond en ingestuurd naar een wetenschappelijk tijdschrift. De participatieve dataverzameling voor onderzoek 2 en 3 is afgerond.
6. Voedselraad: In 2018 is na verkenning gebleken dat er genoeg draagvlak is om de voedselraad op te zetten. Deze krijgt de ruimte Ede gevraagd en ongevraagd te adviseren over het lokale voedselbeleid. In 2018 zijn twee bijeenkomsten geweest.

Wat heeft het gekost?

Prestaties	bedragen x € 1.000	
	Budget 2018	Besteed in 2018
Algemeen	202	296
Ten behoeve van het cluster gezond & bewust	260	265
Ten behoeve van het cluster economie	165	172
Ten behoeve van het cluster beleidsprofilering	195	115
Totaal (inclusief capaciteit) *	822	848

* waarvan 26 ten laste van programma 4

Speerpunt KennisAs

De KennisAs is het gebied tussen Ede en Wageningen, waar nu al onderwijs- en kennisinstellingen, de Wageningen University & Research en bedrijven zijn gehuisvest. Een gebied met een uniek karakter en met kansen voor verdere ontwikkeling. Het beoogde maatschappelijk effect is het creëren en in stand houden van een aantrekkelijk vestigingsklimaat, werkgelegenheid en daarmee een stevige sociaal economische structuur.

Wat willen we bereiken?

Sinds 2013 werken de provincie Gelderland, gemeente Ede, gemeente Wageningen, Wageningen UR en andere instellingen samen aan de KennisAs Ede-Wageningen. In 2016 is deze samenwerking geformaliseerd door middel van een samenwerkingsovereenkomst tussen de provincie Gelderland en de gemeenten Ede en Wageningen.

Het programma KennisAs Ede-Wageningen wil een (inter)nationaal vestigingsklimaat voor innovatieve bedrijven en kennisinstellingen op het gebied van agrofood creëren en versterken. Deze economische clustering in het gebied Ede en Wageningen biedt ruimte voor innovatie, versterkt de lokale en regionale werkgelegenheid en draagt bij aan een hoogwaardig voorzieningenniveau.

De programmadoelen zijn te verdelen onder de drie sporen:

- versterken concurrentiekracht;
- versterken innovatie ecosysteem (community);
- versterken ruimtelijke kwaliteit (herkenbaar & zichtbaar).

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Meting 2018	Streef-waarde
Percentage nieuwe bedrijven in Ede <i>Aandeel nieuwe gestarte bedrijven (ten opzichte van totaal aantal bedrijven).</i>	11,5%	11,8%	10,8%	nbn	
Percentage foodstarters (van totaal aantal starters) in Ede <i>Aandeel nieuwe gestarte Food-bedrijven (ten opzichte van totaal startende bedrijven).</i>	6,8%	7,0%	5,2%	nbn	
Aantal MBO Food studenten dat in Ede studeert <i>Aantal MBO studenten ingeschreven aan MBO-FOOD opleiding in Ede. Food-opleidingen bestaan uit de MBO-sector 'agrarisch' en bedrijfstak 'Voedsel en leefomgeving'.</i>	3.294	3.444	3.357	3.372	
Bindingsscore (mate waarin Ede HBO-studenten bindt) <i>Percentage. Aantal vestigers 15/24 - vertrekkers 25/34.</i>	3,94	3,27	nbn	nbn	
Waardering ondernemers ondernemersklimaat (rapportcijfer 1-10) <i>Met het begrip ondernemersklimaat wordt het geheel aan omstandigheden bedoeld dat van toepassing is op de vestiging van bedrijven (bijvoorbeeld parkeerbeleid). Frequentie meten niet bekend.</i>	-	6,3	-	-	

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doel: Versterken concurrentiekracht

1. Het initiatief van de Wageningen UR voor een interuniversitair onderzoeksprogramma Food & Consument gerelateerd aan de bezoekersstroom van het WFC heeft goede grond bij een zestal universiteiten, viertal HBO's (waaronder de CHE) en drietal onderzoeksinstituten gevonden. De universiteiten geven aan vanaf 2018 zelfstandig in het programma te gaan investeren. De verwachting is dat de HBO's dit voorbeeld volgen.
2. De Food Accelerator - een voorziening voor doorgroeiende ondernemingen - blijkt vanuit eerder onderzoek haalbaar. FoodValley.nl heeft een businesscase opgesteld, de verwachting is dat dit jaar de formele samenwerking tussen de betrokken partijen is geregeld en de Food Accelerator in 2018 van start kan. Wij verwachten een toename van aangesloten partijen in de komende periode.
3. Voor acquisitiemedewerkers van onder andere Ede, Wageningen, Wageningen UR, WFC en andere stakeholders is een communicatie toolbox opgezet om online steeds het meest actuele materiaal beschikbaar te hebben. De toolbox gaat dit jaar definitief online, waarbij ook de partners in de regio worden uitgenodigd mee te doen.
4. De gemeente Wageningen werkt samen met onder andere ondernemers aan revitalisering van het Business & Science Park (B&SP).
5. Food en BusinessPark Ede en de Integrale aanpak Bedrijventerreinen en locaties (IABW) sluiten aan op de KennisAs.

Doel: Versterken innovatie-ecosysteem

1. De Wageningen UR heeft afgelopen jaar gewerkt aan een Kennispark ontwikkeling. Dit gebeurde in samenwerking met de provincie, de gemeenten Ede en Wageningen, en in afstemming met de regio FoodValley en stichting FoodValley.nl. Kennispark is een onafhankelijke organisatie met als doel om investeerders te binden aan het gebied van Ede-Wageningen/FoodValley én bedrijven (van starters tot groeiers) te versterken. Ze doen dit met grote betrokkenheid van de WUR, maar juist ook op enige afstand daarvan. Bestaande voorbeelden hiervan zijn Kennispark Twente en Brainport. Bij succesvol besluit over de verdere ontwikkeling van Kennispark eind dit jaar, is de verwachting in 2018 een start te maken met de uitvoering van Kennispark FoodValley.
2. In het laatste kwartaal van dit jaar en in 2018 vinden er thematische events plaats die gericht zijn op de combinatie van de programma's KennisAs en Food. Hierbij staat de verbinding met het regionale bedrijfsleven centraal.
3. De gemeente Wageningen heeft de CityDeal 'Kennis maken' getekend. Een CityDeal is een middel om de doelstellingen vanuit het Rijk zoals het versterken van groei, innovatie en leefbaarheid in Nederlandse steden te bereiken. De City Deal Kennis Maken bevat concrete samenwerkingsafspraken tussen universiteiten, HBO's, steden, overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Het heeft als doel integrale oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken te formuleren. Evenals voorgaande jaren schakelt de gemeente Wageningen in 2018 WUR-studenten bij projecten. De gemeente Ede zorgt voor verbinding met de CHE.

Doel: Versterken ruimtelijke kwaliteit

1. In het najaar van 2017 stellen de colleges van de gemeente Ede en Wageningen en de Gedeputeerde Staten het Handboek Inrichting Openbare Ruimte KennisAs vast. Zowel in Wageningen (Nijenoord Allee) als in Ede (Parklaan) passen wij het handboek toe. Daarmee wordt het innovatieve karakter van het gehele gebied zichtbaar.
2. Na volledige afronding van de benodigde locatieonderzoeken en kostendoorrekening wordt definitief besloten over de plaatsing van bakens langs de KennisAs. Realisatie wordt voorzien in 2018.

Toelichting

2. Doorrekening van de bakens wees uit dat de kosten niet opwogen tegen het verwachte effect. Wel zijn conform het handboek inrichting openbare ruimte de eerste 'erlenmeyers' geplaatst om ervaring op te doen. Als deze objecten aan de verwachtingen voldoen, dan worden er de komende jaren meer geplaatst.

Wat heeft het gekost?

Prestaties	bedragen x € 1.000	
	Budget 2018	Besteed in 2018
Versterken concurrentiekracht	40	11
Versterken innovatieve netwerken	175	84
Versterken ruimtelijke kwaliteit	45	107
Algemene organisatie	75	48
Totaal	335	250

Speerpunt Buitengebied

Het beoogde maatschappelijk effect van het programma Buitengebied is de economische vitaliteit van het buitengebied te vergroten, met versterking van omgevingskwaliteit. Dit is nodig met een groot aantal stoppende agrariërs in het vooruitzicht. Het streven is een vitaal platteland met ruimte voor bedrijven, een toeristisch aantrekkelijk buitengebied en respect voor natuur en milieu. Dit draagt bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat, fijn wonen en een stevige sociale structuur.

Wat willen we bereiken?

Het speerpunt buitengebied is gericht op het realiseren van een vitaal buitengebied. Dit betekent een vitale agrarische sector, een toekomstbestendige toeristische sector met een goede recreatieve infrastructuur, een aantrekkelijk vestigingsklimaat, een positieve belevingswaarde voor inwoners en recreanten en duurzame werkgelegenheid. Dit willen we bereiken door onder andere bedrijvigheid in het buitengebied te stimuleren en faciliteren. Bedrijven leveren hierbij een bijdrage aan de omgevingskwaliteit.

De doelen voor het buitengebied zijn:

1. Een vitale agrarische sector, met ruimte voor groeiers en maatregelen gericht op vrijkomende agrarische bebouwing.
2. Een toekomstbestendige toeristische sector met levensvatbare bedrijven en een goede recreatieve infrastructuur.
3. Versterken van de omgevingskwaliteit met als uitgangspunt een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor burgers en bedrijven. En tegelijkertijd een goede belevingswaarde voor inwoners en recreanten.
4. Duurzame werkgelegenheid.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Meting 2018	Streefwaarde
Waardering landschap buitengebied door inwoners <i>Percentage inwoners dat landschap aantrekkelijk vindt. Wordt tweejaarlijks gemeten.</i>	-	91	-	93	2020: 90
Aantal hectare (gerealiseerde) nieuwe landschapselementen per jaar	5	2			2020: p/jr 3
Sloopmeters per jaar <i>Aantal gesloopte aanwezige agrarische bedrijfsbebouwing per jaar in m²</i>	23.369	16.186	23.814		
Aantal personen werkzaam in buitengebied <i>Het buitengebied bestaat uit alles wat niet onder de bebouwde kom valt, waarbij de bebouwde kom bestaat uit bebouwing, Sportveld en bedrijventerrein.</i>	8.105	8.520	8.599	9.274	
Biologische landbouwbedrijven - gemeente Ede <i>SKAL gecertificeerde bedrijven (biologische bedrijven)</i>	48	55 of 58			
Aantal landbouwbedrijven gevestigd in gemeente Ede	796	722	701	690	
Functiewisselingen buitengebied <i>Aantal plannen in buitengebied waarbij woningen zijn gerealiseerd middels inzet van sloop van agrarische bebouwing.</i>	29	11	10	5	

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Omgevingskwaliteit

1. We stellen doelen op, die bijdragen aan omgevingskwaliteit. Mensen uit het gebied worden uitgenodigd om gezamenlijk plannen te maken om deze doelen te realiseren (uitnodigingsplanologie).
2. In pilots doen we ervaring op met deze nieuwe werkwijze, onder andere in lopende projecten voor de Ginkelse Hei, Kernhem en dorpsranden.
3. Ede ondertekende het Manifest Gezonde Leefomgeving Veehouderijen. De FoodValley is inmiddels door de overheid aangewezen als officiële pilotregio om luchtkwaliteit te verbeteren. Het Praktijkcentrum Emissiereductie Veehouderij levert in 2018 de resultaten van de eerste pilots op.

Agrarische en niet agrarische bedrijvigheid

1. Via het project inventarisatie vitaliteit buitengebied krijgen we inzicht in de werkelijke situatie in het buitengebied. We actualiseren onze data door op grote schaal gegevens te combineren en locatiebezoeken af te leggen. De Gemeente en de OddV werken nauw samen aan deze inventarisatie en vervolgtprojecten.
2. Met de inventarisatie krijgen we inzicht in gebieden waar agrarische uitbreidingen mogelijk of wenselijk zijn, en gebieden waar andere functies passend lijken.
3. We verkennen nieuwe mogelijkheden voor vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) in regioverband.
4. Via diverse projecten geven we invulling aan de uitvoering van het Manifest van Salentein, gericht op een vitale agrarische sector.
5. Om afname van biodiversiteit in het buitengebied een halt toe te roepen onderzoeken we waar kansen liggen om landbouw en natuurbeheer en/of natuurontwikkeling met elkaar te verbinden.
6. In samenwerking met de OddV werken we onder meer aan een routekaart versnelling asbestdakensanering, zodat in 2024 alle asbestdaken gesaneerd zijn.

Recreatie en Toerisme

1. De Visie op Recreatie en Toerisme, die eind 2017 wordt vastgesteld, geven we verder vorm in een uitvoeringsprogramma op basis van de strategielijnen.
2. We nemen actief deel aan Gebiedsopgave Veluwe. Lopende projecten zijn: Vitale Vakantieparken, Excellente Routestructuren en Robuuste Marketing.
3. Continueren Vitale Vakantieparken: we adviseren ondernemers om hun bedrijf zo vorm te geven dat het kan insprijngen op veranderende vraag van toeristen.
4. We continueren en intensiveren projectmatige aanpak permanente bewoning recreatieterreinen.
5. In het project Optimalisatie Routestructuren werken we aan ontwerp, aanleg en beheer van routes voor wandelaars, ruiters en fietsers. Waar mogelijk doen we dit in samenwerking met andere Veluwe partijen.
6. We versterken het herinneringstoerisme, onder andere door participatie in Project Dropzone Ede.

Toelichting

Per 1 januari 2018 is thema Recreatie & Toerisme ondergebracht in de lijn, bij programma 5 RO. In 2018 is door het programma impuls gegeven aan enkele projecten, waaronder gebiedsopgave Veluwe en Vitale Vakantieparken.

Wat heeft het gekost?

Prestaties	bedragen x € 1.000	
	Budget 2018	Besteed in 2018
Versterken omgevingskwaliteit	330	252
Vitale agrarische en niet-agrarische sector	275	336
Toekomstbestendige toeristische sector	336	278
Algemeen	150	225
Totaal	1.091	1.091

Speerpunt Levendig centrum

Het beoogde maatschappelijk effect van het speerpunt Levendig centrum is een levendige stad, waar het prettig wonen is, met een aantrekkelijk vestigings- en ondernemersklimaat.

Wat willen we bereiken?

Het beoogde maatschappelijk effect is een levendige stad, waar het prettig wonen is. Een stad met een aantrekkelijk vestiging- en ondernemersklimaat. Dit heeft een positief effect op de werkgelegenheid. Met het 'Verhaal van Ede Centrum - de koers naar 2030' is het doel dat Ede Centrum (weer) de plek wordt waar de Edenaar graag en met trots werkt, winkelt, woont of uitgaat. En de niet-Edenaar een bestemming vindt voor een dagje uit.

Een op maat gesneden programma van maatregelen van uiteenlopende aard brengt een ommekeer teweeg in de terugloop van het aantal bezoekers en het gebrek aan aantrekkelijkheid en levendigheid. Op lange termijn gaan we een stabiele situatie creëren voor bezoekers, ondernemers, eigenaren, bewoners en andere belanghebbenden. Doel is dat Ede beschikt over een aantrekkelijk, levendig en levensvatbaar centrum.

Afgeleide doelen zijn:

- Het versterken van de positieve stemming en imago van Ede Centrum.
Dit is het voornaamste doel. Edenaren moeten weer van het centrum gaan houden. Ze moeten het aantrekkelijker gaan vinden en vaker bezoeken. Zo gaan ze positiever over het centrum denken en praten en ontstaat er een positieve spiraal.
- Het verbeteren van samenwerking en afspraken tussen partijen en binnen organisaties met betrekking tot het centrum. Samen werken aan een sterk merk.
- Aantoonbare verbeteringen van de voornaamste knelpunten in Ede Centrum: lage belevingswaarde, negatieve waardering van parkeerstructuur, te grote leegstand, te lage bezoekersaantallen en negatieve reputatie.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Meting 2018	Streef-waarde
Bezoekt minstens 1x per week Ede-Centrum <i>Percentage. Wordt tweejaarlijks gemeten.</i>	-	45	-	34	
Percentage leegstaand winkelvloeroppervlak in Ede-Centrum <i>Peildatum januari.</i>	14,0%	14,1%	17,6%	16,4%	
Oordeel inwoners over aanbod activiteiten/festivals <i>Oordeel uitgedrukt in rapportcijfer van 1 t/m 10 (1 = zeer slecht en 10 = uitstekend). Wordt tweejaarlijks gemeten.</i>	-	6,6	-	6,4	
Oordeel inwoners over horeca-aanbod <i>Oordeel uitgedrukt in een rapportcijfer van 1 t/m 10 (1 = zeer slecht en 10 = uitstekend). Wordt tweejaarlijks gemeten.</i>	-	7,0	-	7,1	
Oordeel inwoners over Ede centrum <i>Rapportcijfer van 1 t/m 10 (1 = zeer slecht en 10 = uitstekend). Wordt tweejaarlijks gemeten.</i>	-	6,1	-	6,4	
Aantal unieke bezoekers Ede-centrum <i>Bezoekers per week</i>	105.400	93.000	85.600	84.200	
Aantal winkels (verkooppunten) Ede Centrum exclusief leegstand	346	342	335	336	

Wat hebben we daarvoor gedaan?

1. Een aantal grote projecten die in 2018 wordt gerealiseerd door de gemeente zijn de herinrichting van de Markt, de vergroening van het historische lint (gebied Grotestraat en Maandereind) en het aanpassen van de fietsstructuur (routes en stallingen).
2. Met partners uit het centrum werken we aan Ede Centrum promotie.
3. Een nieuw bestemmingsplan en beeldkwaliteitsplan worden in 2018 vastgesteld. Een mogelijke verplaatsing van Cultura zal (wellicht nog in 2017) aan de orde zijn.
4. In het centrum worden grote evenementen georganiseerd zoals de Heideweek, de ijsbaan, Zomerbries/popup, Art&Food, Statues, Koningsdag en vele kleinere.
5. Particuliere initiatiefnemers knappen opnieuw de gevels van minimaal vijf waardevolle panden op. Er zijn drie grote bouw-/renovatieprojecten (Museumplein, Bedding locatie, Geels locatie) in het centrum.
6. In 2019 e.v. wordt het Kuiperplein heringericht en de verkeersring en distributieroutes aangepast (betreffende de Marktstraat, Telefoonweg e.a.). Ook zijn er initiatieven tot herinrichting/verbetering van het Museumplein, het Bevrijdingsplein/Arnhemseweg en het Raadhuisplein.

Toelichting

In 2018 is maar een gevel opgeknapt (Bij Bakker). In 2019 staat het opknappen van circa zeven gevels op het programma. Daarvan kunnen er circa vijf vanuit het gevelverbeteringsfonds worden gefinancierd (Boek en Bureau, Holland & Barret, Pearle, T-Mobile en HEMA). Van de particuliere projecten is het project Museumplein afgerond en opgeleverd. De locaties Bedding en Geels zitten nog in de planvorming. Daar is nu de locatie Maanderpoort bijgekomen.

Wat heeft het gekost?

Prestaties	bedragen x € 1.000	
	Budget 2018	Besteed in 2018
Bijdrage aan evenementen	92	90
Niet fysieke projecten (Bestemmingsplan, promotieteam)	100	116
Ondersteuningsbudgetten (waaronder gevelverbeteringsfonds)	65	19
Fysieke projecten (vergroening, onderzoek cultura e.a.)	170	165
Programmateam (Ambtelijke inzet en communicatie)	265	302
Totaal	692	692

Speerpunt Citymarketing

Citymarketing is belangrijk om Ede 'op de kaart te zetten'. Citymarketing is een krachtig instrument dat gekoppeld is en zal moeten blijven aan de Edese speerpunten. Het is daarbij zaak om gerichte acties te doen naar verschillende doelgroepen, passend en in afstemming met de andere speerpunten. Het gaat hierbij nadrukkelijk om de brede aanpak in doelgroepen: Bewoners, Bedrijven, Bezoekers en Bollebozen (studenten). In 2018 richten we een passende citymarketingorganisatie in, waarbij we kunnen rekenen op draagvlak, commitment en cofinanciering van externe partners.

Wat willen we bereiken?

We willen een hoogwaardig voorzieningenniveau voor onze inwoners en voor toeristische bezoekers. Daar horen een levendig centrum, goed functionerende wijkwinkelcentra en aantrekkelijke dorpskernen bij. Daarnaast willen we Food zichtbaar en beleefbaar maken voor onze bezoekers en bewoners. Dat doen we onder andere door het inzetten van het label 'De Smaak van Van Gogh' in samenwerking met het Kröller-Müller Museum. Vanuit dit label stimuleren we culinair toerisme. We willen een aantrekkelijk vestigingsklimaat bieden voor Food en Veluwe gerelateerde ondernemers en initiatieven. We stimuleren en omarmen foodgerelateerde events (zowel business 2 business en business 2 consumer).

- Ede wil herkend worden als regio voor Food en Veluwe.
- Ede wil herkend worden als innovatieve topregio voor foodgerelateerde bedrijven en als duurzame gemeente waarin een veelheid aan culturele, culinaire en natuurgerelateerde events plaatsvinden.
- Ede als zodanig bij (toekomstige) inwoners, bedrijven, (kennis)instellingen en toeristen onder de aandacht brengen op een wijze dat deze partijen zich ook daadwerkelijk binden aan Ede, door Ede te bezoeken dan wel zich in Ede te vestigen.
- De komende jaren blijft Smaak van Van Gogh als label van vrije tijd en Food actief.
- Een aantrekkelijk vestigingsklimaat, zodanig dat Ede veel bezoekers kent en (Food)bedrijven zich aan Ede binden.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Meting 2018	Streefwaarde
Percentage restaurants dat meedoet aan 'Smaak van Van Gogh' <i>In 2018 voeren nog enkele restaurants actief het label 'De smaak van Van Van Gogh'. Vanaf 2019 is dit geen onderdeel meer van de prestatieafspraken van citymarketing/Ede Marketing. De aangesloten restaurants hebben in 2018 aangegeven zich te beraden of zij op eigen gelegenheid dit initiatief willen voortzetten.</i>	69	30	10	-	2020: 50
Percentage Edenaren dat cultuur aanbod voldoende vindt <i>Wordt tweemaal per jaar gemeten.</i>	-	64	-	70	2020: 70
Woon aantrekkelijkheid Ede <i>Rangnummering woon aantrekkelijkheidsindex (Atlas voor gemeenten): hoe lager des te aantrekkelijker is de gemeente</i>	24	21	22	nmb	2020: 18
Percentage inwoners dat een (zeer) positief beeld heeft van de gemeente Ede (als gebied) <i>Wordt tweemaal per jaar gemeten</i>	-	65	-	72	2020: 75
Aantal toeristische overnachtingen waarvoor toeristenbelasting wordt betaald <i>Berekening is gebaseerd op toeristenbelasting en forensenbelasting (overnachtingen door niet Edenaren in bezit van gemeubildeerde woning, zoals stacaravan). Belastinggegevens 2017 zijn nog niet beschikbaar.</i>	1.198.627	1.191.072	nmb	nmb	

Wat hebben we daarvoor gedaan?

1. In de loop van 2018 gaat de nieuwe citymarketing organisatie van start. In opmaat hiernaartoe wordt het bestuur geworven en de prestatieafspraken met de gemeente vastgelegd. Deze organisatie gaat samen met externe stakeholders invulling en uitvoering geven aan de citymarketingdoelstellingen zoals hierboven zijn beschreven.
2. Begin 2018 wordt de nieuwe site voor citymarketing gelanceerd met als slogan 'Lekker landen in Ede'. Bewoners, bezoekers en bedrijven kunnen dan veel makkelijker informatie vinden over wat Ede te bieden heeft. Rond het thema 'Lekker landen in Ede' worden ook andere activiteiten ontwikkeld.
3. We verwachten de komende jaren vaker zichtbaar te zijn op zakelijke congressen rondom Agrofood. Ook acquireren wij zelf congressen en meetings op het terrein van Agrofood in Ede. Wij zorgen ook voor verbinding met de regio FoodValley.

Toelichting

De nieuwe citymarketing organisatie (Ede Marketing) is in de tweede helft van 2018 van start gegaan. Hierdoor was 2018 een overgangsjaar en zijn niet alle hierboven genoemde resultaten behaald. Ede Marketing is direct na de officiële oprichting van de stichting op 1 maart 2019, gestart met het realiseren van een website. Deze is in het tweede kwartaal 2019 gereed. Ook resultaat 3 wordt in 2019 opgepakt.

Wat heeft het gekost?

Prestaties	bedragen x € 1.000	
	Budget 2018	Besteed in 2018
Reeds toegekend bij voorstel 'reservering invulling € 3 miljoen'	10	0
Webportal	20	0
Externe Citymarketing organisatie	326	230
Totaal	356	230

Zoals in de toelichting bij de resultaten aangegeven was 2018 een overgangsjaar voor de citymarketing organisatie. Om die reden is de besteding van middelen achter gebleven bij de begroting.

Speerpunt Evenementen

Evenementen is geen apart speerpunt; vanwege het belang van evenementen is ook in 2018 een bedrag toegekend vanuit het investeringsfonds. Evenementen zijn immers belangrijk voor Ede en in de zomermaanden voor de toeristen die verblijven op parken en campings. Het zorgt ervoor dat inwoners (oud en jong) trots zijn op hun stad. Het trekt bezoekers van buiten Ede en het zorgt voor een economische spin off (bestedingen). Vanuit de speerpuntprogramma's Food, Citymarketing en Levendig Centrum zetten we ook in op (het ontwikkelen van) evenementen(beleid).

Wat willen we bereiken?

De afgelopen jaren hebben we een paar grote evenementen in Ede centrum gekregen:

- Summerloverz dance: gratis evenement voor jongeren op de Markt
- Heideweek: verschillende podia Markt en Museumplein, met bands
- Statues by Night: levende standbeelden door het hele centrum van 19.30 uur tot 22.00 uur.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Food & Veluwe evenement

1. In oktober wordt een start gemaakt met het Food & Veluwe evenement. Het festival heet Störrig en vindt plaats van 20 t/m 22 oktober op de stormbaan op de Veluwe Poort.

Sportfestival

2. In mei 2018 wordt de topsporthal aan de Zandlaan geopend. Dan vindt ook het nieuwe sportfestival plaats met de campus to campus run (van Ede naar Wageningen en terug). Het festival en de campus to campus run worden nu ontwikkeld. De meeste activiteiten, zoals de ontwikkeling van de site, de organisatie van de run en het festival zelf vinden in 2018 plaats.

Dropzone

3. Het evenement Dropzone is nog in ontwikkeling. Momenteel is een overkoepelend plan in ontwikkeling, voordat men verder kan met het evenement. In dit plan wordt aangegeven hoe wij de Ginkelse Heide en Dropzone Ede kunnen ontwikkelen als een entree van Ede en welke kansen en bedreigingen er zijn voor de natuur. Dan kan de planvorming informatiepunt Dropzone Ede starten.

Summerloverz - Food Court

4. Summerloverz is dit jaar niet doorgedaan vanwege de verplaatsing van de evenementen naar het Kuiperplein. Daarvoor in de plaats ontwikkelt deze organisator een Food Court op de Markt tijdens Statues by Night. Een win-win. Statues by Night zet een groot spektakel neer op de markt. De organisator van Summerloverz zorgt voor Food & Vermaak zodat naast de straten in het centrum ook de Markt bruist van de activiteiten op vrijdag 29 september.

Toelichting

2. De topsporthal is geopend en daaromheen zijn activiteiten georganiseerd. De campus to campus run heeft niet plaatsgevonden in 2018. Dit kwam doordat de bouw van de topsporthal vertraging opliep en in juli werd geopend, terwijl de run in mei gepland stond. Het budget van dit sportevenement is vervolgens ingezet voor het organiseren van een meerdaags sportevenement met landelijke uitstraling in 2019, het NK Wielrennen.

3. In 2018 heeft een aantal voorbereidende activiteiten plaatsgevonden met betrekking tot de dropzone/landmark, zoals onderzoek naar natuur, archeologie, vereiste vergunningen, et cetera. Daarnaast ontstond het plan de dropzone/landmark te betrekken bij 75 jaar Airborne en deze in september 2019 te onthullen. Inmiddels is het ontwerp gekozen en zijn de benodigde vergunningen aangevraagd. Alles wijst er op dat de dropzone/landmark in september 2019 een feit is.
4. De organisator van Summerloverz heeft in 2018 geen Food Court georganiseerd op het marktplein tijdens Statues by Night.

Wat heeft het gekost?

Prestaties	bedragen x € 1.000	
	Budget 2018	Besteed in 2018
Dropzone	223	41
Sportevenement	75	75
Food en Veluwe evenement	75	36
Levendig centrum - Evenementen	70	60
Totaal	443	212

Van het budget Levendig Centrum - Evenementen van € 70.000 is € 25.000 naar de Heideweek gegaan en € 35.000 naar Statues by Night. Er was € 10.000 is gereserveerd voor een Food Court tijdens Statues by Night. Dit is niet doorgegaan.

Alles wijst er op dat de dropzone/landmark in september 2019 een feit is. Het enige wat hier nog voor nodig is, is dat het restantbudget van € 182.000 uit 2018 vanuit het investeringsfonds bij de Perspectiefnota 2020-2023 opnieuw wordt aangevraagd.

Speerpunt Integrale aanpak Bedrijventerreinen en Werklocaties

Het doel van de Integrale Aanpak Bedrijventerreinen en Werklocaties is het accommoderen van bestaande en nieuwe bedrijvigheid. Ook willen we de positie versterken van de gemeente binnen de FoodValley-regio. Bovendien willen we duurzame werkgelegenheid creëren en versterken. Het gaat om het versterken van de afzet van bedrijventerreinen en werklocaties. Er is een nauwe samenhang met de speerpunten Food, Buitengebied en KennisAs.

Met betrekking tot werkgelegenheid, kavelverkoop en bekendheid zijn de volgende doelen bepaald:

- Ontwikkeling aantal arbeidsplaatsen houdt gelijke tred met groei inwonertal.
- Meer arbeidsplaatsen dan beroepsbevolking.
- Ontwikkeling aantal arbeidsplaatsen positiever dan landelijk gemiddelde.
- Afname werkloze beroepsbevolking.
- Minder werkloze beroepsbevolking dan landelijk gemiddelde.
- Kavelverkoop minimaal conform planning MPG, afname rentelasten op bedrijventerreinen.
- Ede is gekend als Food-stad als onderdeel van de Foodregio van Nederland bij Food-bedrijven in binnen- en buitenland.

Wat willen we bereiken?

In 2018 wordt op het gebied van bedrijventerreinen de aandacht verdeeld over een aantal zaken. Bij de verkoop van bedrijfskavels op Food & Businesspark (voorheen de Klomp Oost genoemd) vormt de doorontwikkeling van een (regionaal) ecosysteem waarin de bedrijven en instellingen kunnen en willen landen de centrale leidraad. Een ecosysteem wordt gevormd door factoren die gezamenlijk zorgen voor een aantrekkelijke omgeving om te ondernemen voor zowel de startende ondernemer als de multinational. Verder zoeken wij samen met ondernemers naar de revitaliseringskansen en mogelijkheden op bestaande bedrijventerreinen en stellen wij plannen op voor ontwikkelingen van lokale bedrijventerreinen (zoals bijvoorbeeld in Harskamp, Ederveen en Lunteren)

In navolging van de regionale bedrijventerreinplanning zoals vastgelegd in de Regionale Visie Werklocaties wordt ook het onderdeel kantoren in regionaal verband opgepakt.

In 2018 voeren wij de retailvisie uit die in 2017 is vastgesteld. Dit betreft de uitvoering van het actieplan. Het instellen en begeleiden van een subsidieregeling voor ondernemersverenigingen is in uitvoering. Uitvoering van standplaatsenbeleid, inventarisatie planologische ruimte en samen met de ondernemersverenigingen werken naar compacte kernwinkelgebieden zijn een aantal voorbeelden uit het actieplan. De accountmanager retail vervult hierin een belangrijke rol.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Meting 2018	Streef-waarde
Percentage ontwikkeling aantal bedrijven gemeente Ede <i>Jaarlijkse groei van het aantal bedrijven in gemeente Ede</i>	3,61%	3,44%	1,24%	5,67%	
Percentage ontwikkeling aantal bedrijven bedrijventerreinen <i>Jaarlijkse groei van het aantal bedrijven gevestigd op bedrijventerreinen.</i>	1,00%	2,70%	1,05%	6,32%	
Percentage ondernemers dat Ede als Foodstad herkent <i>Aandeel bedrijven dat onderschrijft dat de gemeente Ede zich goed profileert als innovatieve Foodstad. Deze vraag was in combinatie gesteld, er waren meerde antwoorden mogelijk.</i>	-	34,9	-	-	
Oppervlakte uitgegeven nieuwe bedrijventerreinen <i>Aantal hectare grond uitgegeven voor (nieuwe) bedrijventerreinen.</i>	5,5	2,4	6,9	11,1	2020: 5,0

Waardering ondernemers ondernemersklimaat (rapportcijfer 1-10)

- 6,3 - -

Met het begrip ondernemingsklimaat wordt het geheel aan omstandigheden bedoeld dat van toepassing is op de vestiging van bedrijven (bijvoorbeeld parkeerbeleid). Frequentie meten niet bekend.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

1. Al in 2017 ronden wij het Marketing en Acquisitieplan voor het Food & Businesspark (de Klomp - Oost) af. In 2018 wordt het plan uitgevoerd. Voor iedere doelgroep (internationaal, nationaal, regionaal en lokaal) bepalen we een strategie.

Wat heeft het gekost?

Prestaties	bedragen x € 1.000	
	Budget 2018	Besteed in 2018
Uitgifte bedrijventerreinen volgens prognose	50	50
Totaal	50	50

Speerpunt World Food Center

Een alsmaar groeiende wereldbevolking en toenemende druk op de planeet leiden tot grote voedseluitdagingen. Daarnaast hebben de keuzes die we iedere dag maken op het gebied van voedsel impact op ons lichaam en onze omgeving. Om in de toekomst iedereen te voorzien van voldoende, gezonde en duurzame voeding, is een omslag nodig naar een andere manier van voedsel produceren en consumeren. Het World Food Center (WFC) brengt consumenten en organisaties bijeen en stimuleert hen meer verantwoordelijkheid te nemen en samen antwoorden te vinden op hedendaagse en toekomstige voedselvraagstukken: *we feed each other*.

Wat willen we bereiken?

Het World Food Center is dé food-ontmoetingsplek voor consumenten, bedrijven, kennisinstellingen en overheden voor bewustwording, kennisdeling en inspiratie. In een levendig gebied creëert het WFC een voedselbeleving en een broedplaats voor innovatie.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Door het Amerikaanse bureau BRC is, samen met agrofoodbedrijven en instellingen, een masterplan voor de WFC Experience ontwikkeld. Op basis van dit masterplan is een businesscase opgesteld voor de Experience. Tegelijkertijd met de uitwerking van de Experience is ook op schetsniveau getekend aan het gebouw en is nagedacht over de inrichting van de organisatie van de WFC Experience. Alle uitgangspunten voor de ontwikkeling van de Experience zijn opgenomen in een Nota van Uitgangspunten. Deze nota is de basis voor besluitvorming over de Experience bij de initiatiefnemers.

Met steun van verschillende universiteiten, gemeente Ede, provincie Gelderland en een aantal foodbedrijven, is bij de NWO een aanvraag ingediend voor financiering van een interuniversitair onderzoeksprogramma Food & Consument. De uitwerking van het onderzoeksprogramma vindt in nauwe samenhang plaats met de ontwikkeling van de Experience.

Er is gewerkt aan een integraal gebiedsconcept, waarin de samenhang en synergie tussen de verschillende functies in het gebied verder vorm wordt gegeven. Gebaseerd op dit concept is in 2018 het Ontwikkelperspectief WFC vastgesteld door het college en ter kennisgeving aangenomen door de gemeenteraad. Dit Ontwikkelperspectief wordt uitgewerkt in een Structuurvisie voor het WFC, waarin de stedenbouwkundige, landschappelijke en functionele uitgangspunten voor het gebied worden vastgelegd.

Gezien bovenstaande uitwerkingen is het noodzakelijk gebleken om de huidige Grond- en Samenwerkingsovereenkomst met WFCD aan te passen. Onderhandelingen in aanloop naar de besluitvorming over de Experience hebben geleid tot een afsprakenkader tussen partijen. Dit afsprakenkader zal in 2019 uitgewerkt worden in een vervolgovereenkomst met WFCD en in een wensen en bedenkingen procedure aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Wat heeft het gekost?

Vanuit de eerder gereserveerde middelen vanuit co-financiering en de aanvraag Investeringsfonds Impuls Ede bij de Programmabegroting 2018-2021 was in 2018 € 437.000 beschikbaar. In 2018 is ingezet op een versnelling van de processen richting besluitvorming over de Experience en is de organisatie uitgebouwd om de benodigde professie te kunnen leveren. In totaal is € 392.000 uitgeven in 2018. € 200.000 ten laste van het Investeringsfonds en € 192.000 gedekt vanuit de reserve co-financiering. In de middelen co-financiering resteert nog € 45.000 voor besteding in 2019.

Prestaties	bedragen x € 1.000	
	Budget 2018	Besteed in 2018
Algemeen	200	200
Totaal	200	200

2 Programmaverantwoording

Leeswijzer

De voortgang van de prestaties bij het onderdeel 'Wat hebben we daarvoor gedaan?' wordt aangegeven met de volgende kleuren:

afgerond

ligt op schema

vraagt aandacht

Prestaties die zijn afgerond of op schema liggen worden in principe niet toegelicht. Wanneer iets bijzonders te melden is of bij omvangrijke projecten wordt wel nadere informatie verstrekt. Ook indien een prestatie aandacht vraagt wordt een toelichting gegeven.

Bij het onderdeel 'Wat heeft het gekost?' worden onderwerpen die zijn genoemd bij de Actualisatie, zoals opgenomen in de Programmabegroting 2019-2022, tussen haakjes aangeven met de aanduiding 'Act. 2018' en het bijbehorende bedrag.

Programmadoelstelling

Inwoners kunnen zich optimaal ontplooiën en ontwikkelen op het gebied van onderwijs, sport en cultuur.

Ontwikkelingen

Onderwijshuisvesting

In 2018 is het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (SHP) vastgesteld. In de huisvestingsagenda in het SHP zijn afspraken vastgelegd over het kwaliteitsniveau en de verbetering hiervan voor de onderwijsaccommodaties in de jaren 2018-2038 en verder. In het SHP zijn op het gebied van kinderdagverblijf, peuterspeelzaalwerk en buitenschoolse opvang afspraken gemaakt over ruimtegebruik en voorwaarden. Deze afspraken gaan over de eigen bijdrage van de zijde van schoolbesturen en aanvullende ruimtegebruik ten behoeve van Passend Onderwijs. In 2018 en volgende jaren worden deze afspraken uitgevoerd.

Een punt van aandacht daarin is dat effectuering van het SHP zijn beslag moet krijgen via de jaarschijven in de perspectiefnota's. In 2018 is vooruitlopend op het SHP, maar wel op basis van de SHP afspraken, een start gemaakt met de aanpak van de SmdB De Kraats, SmdB Ruitenbeek en de Vrije School de Vuurvogel.

In 2019 starten hier de plannen (SmdB De Kraats) of leiden deze tot een definitief ontwerp en uitvoering in 2020. Daarmee komen deze onderwijsvoorzieningen op het kwaliteitsniveau van tenminste het huidige bouwbesluit, zodat deze gebouwen voor de komende 35 jaar functioneren met een goed binnenklimaat, optimale functionaliteit en aansluitend bij de duurzaamheidsambities.

Sport

In 2018 lag de nadruk bij sport op de renovatie van de sportvelden en gymlokalen. Ook is ingezet op sportontwikkeling en structurele aandacht gerealiseerd voor talentontwikkeling en bewegingsonderwijs. In de zomer van 2018 is de energiezuinige topsporthal Ede geopend en in gebruik genomen. Bovendien is de eerste fase van renovatie van het zwembad uitgevoerd. Ede heeft hiermee de faciliteiten om nationale en internationale (top)sportwedstrijden en evenementen te faciliteren.

Cultuur

In 2018 is een vervolg gegeven aan de uitvoering van de cultuurnota. In 2018 is het Cultuurfonds gestart met haar activiteiten. Het Cultuurfonds heeft een begin gemaakt met het verbinden van de cultuursector en het Edese bedrijfsleven. Dit wordt nog verder doorontwikkeld.

Cultura Erfgoed (netwerk voor cultuur en erfgoed) is in 2018 gerealiseerd. In 2019 wordt het programma verder doorontwikkeld met de partners: Cultura, Archief/Archeologie, Historisch Museum/Vereniging Oud Ede en Stichting Militaire Historie Ede.

De Stichting Militaire Historie Ede heeft een eigen locatie op het kazerneterrein betrokken, de Smederij. In 2018 zijn de opdrachten uit het bestuursakkoord in gang gezet voor het laten uitvoeren van een behoefteonderzoek en het opstellen van een Cultuurprofiel voor de stedelijke regio Ede-Wageningen. Het Cultuurprofiel is eind 2018 aangeboden aan de minister van OCW. Het is besproken met OCW en zal voor 2019 leiden tot een verdere oriëntatie van de stedelijke regio. Het behoefteonderzoek zal in het tweede kwartaal van 2019 worden afgerond.

In 2018 is gestart met overleg binnen de 'streek' (Ede, Wageningen, Rhenen, Veenendaal en Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg) om te komen tot een streekomroep. De oriëntatie op een gezamenlijke streekomroep en verdere samenwerking wordt ondersteund door de stichting NLPO, de Nederlandse Lokale Publieke Omroepen.

De Edese musea zijn in 2018 gestart met het 'Projectplan Innovatie Musea Ede' in samenwerking met Erfgoed Gelderland. Dit is een vervolg op het project Digitaal Tafelen.

In 2018 zijn stappen gezet in de voorbereiding van mogelijke uitgangspunten en scenario's voor de invulling van het 'Exposure'. Deze worden in 2019 verder uitgewerkt.

Erfgoed

Monumentenzorg en Archeologie hebben in 2018 geopereerd op basis van hun wettelijke taken in de ruimtelijke ordening en op basis van de nieuwe beleidsnota 'Erfgoed maakt Ede!'. Dat is een integrale nota die samen met het Archief is opgesteld, en in 2018 door de gemeenteraad is vastgesteld met een nader bepaald bijbehorend ambitieniveau.

Door Monumentenzorg zijn in 2018, in samenspraak met eigenaren, architecten, hoveniers of ontwikkelaars, zestig veranderplannen voor monumenten begeleid. Dat is meer dan ooit tevoren. Spraakmakend en bijzonder zijn onder meer de oplevering van de tot (atelier-) woningen en kantoren herbestemde stallen en de Arthur Koolkazerne op Maurits-Noord, de tot appartementen herbestemde legeringsgebouwen op de Elias Beeckmankazerne, en de restauraties van het Mausoleum op de Paasberg en de kerktoren in Ede. Daarnaast zijn er 34 subsidiebeschikkingen afgegeven ter stimulering van onderhoud en restauratie van Edese monumenten. Ook dit zijn aanzienlijk meer aanvragen dan in 2017. Op het gebied van erfgoedbescherming is in 2018 de lobby voor aanwijzing van de 'Muur van Mussert' als rijksmonument succesvol afgerond. Daarnaast zijn twee voormalige ziekenbarakken (Van Heutszlaan Ede) aangewezen als nieuwe gemeentelijke monumenten.

Door Archeologie zijn een 25-tal voornamelijk kleinere onderzoeken begeleid in het kader van ca. 150 vergunningtrajecten en planprocedures. Archeologische opgravingen in bijvoorbeeld het project Robert Kochlaan/Swammerdamlaan leverden bijzondere resultaten op. Hierbij zijn vondsten uit de Lineaire Bandkeramiek aangetroffen. Bijzonder, omdat dit vermoedelijk de meest noordelijke vindplaats van resten van deze cultuur is.

Relevante beleidsnota's

Onderwijshuisvesting

- [Integraal huisvestingsplan onderwijs 2015-2018 \(2014\)](#)
- [Strategisch huisvestingsplan onderwijs 2017-2020](#)
- [Strategisch huisvestingsplan onderwijs, deel 2 2018-2021](#)

Sport

- [Accommodatieplan buitensport \(2017\)](#)
- [Integraal huisvestingsplan binnensport 2015-2018 \(2014\)](#)
- [Sportnota Ploegenspel 2.0 \(2012\)](#)
- [Toekomstvisie zwemproduct \(2016\)](#)

Cultuur

- [Nota 'Erfgoed maakt Ede!' \(archeologie, monumentenzorg, archief\) \(2018\)](#)
- [Beleidsregels voor onderhoud en restauratie van monumenten \(Leidraad MOOI Ede\) \(2017\)](#)
- [Cultuurnota 2016 \(2016\)](#)
- [Cultuurhistorische Waardenkaart \(2012\)](#)
- [Erfgoedverordening Gemeente Ede \(2017\)](#)
- [Subsidieregeling Instandhouding Erfgoed \(2017\)](#)

Wat willen we bereiken?

Onderwijshuisvesting

Doel

Leerlingen in Ede kunnen gebruikmaken van een aanbod van onderwijsvoorzieningen dat na verbetering zoals vastgelegd in het SHP minimaal voldoet aan de actuele wettelijke eisen.

Sport

Doel

Meer inwoners in Ede sporten en bewegen voor vitaliteit en contact.

Subdoelen

- Meer inwoners voldoen aan de beweegnorm.
- Hogere deelname aan sportverenigingen.

Cultuur

Doel

Kunst en cultuur in Ede worden zichtbaarder, doordat de mogelijkheden voor nieuwe initiatieven groter en bestaande initiatieven en organisaties bekender worden.

Subdoelen

- Alle kinderen maken kennis met en krijgen een basis van alle cultuurvormen.
- Het verhaal van Ede wordt verteld: cultuur is verbonden met Edese identiteit.
- Inwoners en bezoekers komen meer met elkaar in contact via kunst en cultuur. Dit versterkt de sociale cohesie en sociale kracht van Ede.
- Het verbeteren van het cultureel ondernemersklimaat door middel van instandhouding van de culturele basisinfrastructuur en het mogelijk maken van innovatie. Deze dragen bij aan het versterken van de economische kracht van Ede.
- Versterken van de culturele uitstraling van Ede. Die vergroten de aantrekkelijkheid van Ede als woongemeente.

Erfgoed

Doel

De cultuurhistorische aantrekkelijkheid van de gemeente vergroten.

Subdoelen

- Cultureel erfgoed wordt beter en duurzaam behouden voor toekomstige generaties om het verhaal van de Edese geschiedenis te kunnen blijven vertellen.
- Edese geschiedenis komt meer onder de aandacht van bewoners, recreanten en toeristen.
- De specifieke cultuurhistorische kwaliteiten van de gebouwde en natuurlijke leefomgeving verhogen.
- Meer kennis vergaren en delen op gebied van cultuurhistorie.
- Steeds meer Edenaren dragen bij aan erfgoedbehoud en -beleving.
- Monumentenzorg en archeologie zetten zich in om de specifieke cultuurhistorische kwaliteit in de gebouwde en natuurlijke leefomgeving te bereiken en te behouden, en de kennis hieromtrent te vergaren en te delen. Van belang is dat Edenaren steeds meer zelf (kunnen) bijdragen aan het behoud van hun erfgoed.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Meting 2018	Streefwaarde
Percentage Edenaren dat voldoet aan de beweegnorm <i>Wordt tweemaal gemeten.</i>	-	49	-	49	45
Percentage inwoners dat niet sport <i>Gepresenteerde percentages zijn afkomstig uit Inwoners aan het woord. KING geeft alleen voor 2014 een percentage: 51% (bron: RIVM). Zie ook Depla-indicator 'Percentage niet-wekelijkse sporters'.</i>	-	42	-	42	
Percentage inwoners dat sport in clubverband <i>Wordt tweemaal gemeten.</i>	-	29	-	22	35
Sociale cohesie <i>Schaalscore op 10-puntsschaal die is opgebouwd uit vier stellingen over sociale samenhang in de buurt</i>	6,3	-	6,4	-	
Percentage Edenaren dat cultuuraanbod voldoende vindt <i>Wordt tweemaal gemeten.</i>	-	64	-	70	2020: 70
Deelname aantal scholen aan cultuureducatie	12	12	17	nbn	
Woon aantrekkelijkheid Ede <i>Rangnummering woon aantrekkelijkheidsindex (Atlas voor gemeenten): hoe lager des te aantrekkelijker is de gemeente</i>	24	21	22	nbn	2020: 18
Percentage inwoners dat een (zeer) positief beeld heeft van de gemeente Ede (als gebied) <i>Wordt tweemaal gemeten</i>	-	65	-	72	2020: 75

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Onderwijshuisvesting

1. Starten renovatie in het scholencomplex Maandereng ten behoeve van de ontwikkeling van een Kindcentrum.
2. Renovatie-/vervangingsprojecten de SmdB Ruitenbeek en de SmdB De Kraats.
3. Verdere uitwerking van plannen voor vervangende nieuwbouw in Ederveen, gericht op nieuwbouw in 2019, te beginnen met de Calvijnschool.
4. Afhankelijk van besluitvorming door CNS naar de mogelijkheden om de Oranje Nassau in Oud Zuid te verhuizen naar de ENKA, gaan wij in samenwerking met het schoolbestuur en eigenaar Boei een bouwplan ontwikkelen.

Toelichting

1. Maandereng: het project loopt achter op de oorspronkelijk doel(planning). Er is nog geen nieuw doel geformuleerd. Het project kent drie onderdelen, namelijk de (her)huisvesting deel Beatrixschool, de mogelijk huisvesten KO en ruimtelijke realisatie kindcentrum. Eerst twee onderdelen lopen en CNS en Spelenderwijs zijn daar zelf nauw bij betrokken. De inhoudelijke ontwikkeling van het kindcentrum door scholen en peuterspeelzalen staat op dit moment stil.
4. De oorspronkelijke oplevering was gepland voor augustus 2019. Dit wordt inmiddels een jaar later. De planvorming door eigenaar/ontwikkelaar Boei, afstemming met Grondbank, ruimtelijke planning en de omgevingsvergunning is weerbarstiger dan verwacht. De wethouder en de belangrijkste betrokkene, de schoolbesturen van CNS en Hervormde schoolvereniging zijn op de hoogte. CNS zit direct bij de planvorming en ontwikkeling aan tafel.

Sport

Sportfaciliteiten

1. Opening Topsporthal Van der Knaaphal.
2. Renovatie gymlokalen en kunstgrasvelden.
3. Revitalisatie zwembad De Peppel.

Sportontwikkeling

1. Uitwerking Open Sportparken.

Toelichting

1. De topsporthal is opgeleverd en volop in bedrijf. Dat geldt ook voor de gerenoveerde gymlokalen en kunstgrasvelden. De revitalisatie van het zwembad ligt op schema. Fase 1 (onder andere entree/horeca en drenkelingendetectie) is nagenoeg afgerond. Fase 2 (onder andere luchtbehandeling en berging) is begin 2019 gestart.

Cultuur

Algemeen cultuurbeleid

1. Uitbreiding van de leerlijnen cultuureducatie op de basisscholen.
2. Ontwikkeling van een leerlijn 'burgerschap'.
3. Het Cultuurfonds Ede is operationeel.
4. Huisvesting van het militair erfgoed wordt gerealiseerd.
5. Het erfgoedcentrum wordt gerealiseerd in Cultura.

Toelichting

De motie 'Verbinden tussen inwoners', (burgerschap) is besproken met Cultura. Cultura voert al activiteiten uit die in lijn zijn met de uitgangspunten van de motie. De activiteiten worden in 2019 geëvalueerd.

Erfgoed - Algemeen erfgoedbeleid

1. Implementatie erfgoedbeleid (2017 e.v.).
2. Waardevol ruimtelijk erfgoed te beschermen (als monument of planologisch).
3. Wanneer behoud van archeologisch erfgoed in de grond niet mogelijk is, dit op een verantwoorde manier te (laten) documenteren en vondsten veilig te stellen voor toekomstige generaties.
- 4.

Continueren van het bevorderen, faciliteren, toetsen en begeleiden van plannen tot onderhoud, restauratie en herbesteding van monumenten. Dit is een voortdurende opgave. Onderhoud en restauratie van gebouwen en terreinen vindt mede plaats op basis van contractafspraken en co-financiering vanuit de provincie.

5. Gemeentelijke cultuurhistorische informatiesystemen te (blijven) digitaliseren, te beheren en te ontsluiten. Eventuele lasten worden daardoor voorzienbaar en/of vermijdbaar.
6. De vroegtijdige en creatieve inbreng van cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening, erfgoed-educatieve en toeristisch-recreatieve projecten en evenementen (onder andere Open Monumentendag) continueren.
7. Het beleid uit de afgelopen periode integraal evalueren en in samenspraak met de belangrijkste stakeholders komen tot voorstellen voor een nieuwe beleidsperiode.

Wat heeft het gekost?

	bedragen x € 1.000				
	Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Actuele begroting 2018	Rekening 2018	Verschil actuele begroting/rekening 2018
Lasten per productgroep					
Onderwijshuisvesting	5.850 N	5.530 N	6.439 N	5.411 N	1.028 V
Sport	7.229 N	7.083 N	7.619 N	7.678 N	59 N
Cultuur	8.776 N	8.772 N	9.047 N	8.916 N	131 V
Totaal lasten programma	21.855 N	21.385 N	23.105 N	22.005 N	1.100 V
Baten per productgroep					
Onderwijshuisvesting	25 V	0 V	0 V	0 V	0 V
Sport	2.047 V	257 V	257 V	257 V	0 V
Cultuur	366 V	141 V	139 V	181 V	41 V
Totaal baten per programma	2.438 V	398 V	397 V	438 V	41 V
Saldo van baten en lasten	19.417 N	20.987 N	22.709 N	21.567 N	1.142 V
Storting reserve	1.728 N	272 N	274 N	274 N	0 N
Onttrekking reserve	1.353 V	744 V	1.655 V	1.700 V	45 V
Resultaat	19.792 N	20.514 N	21.328 N	20.140 N	1.187 V

Onderwijshuisvesting

Onderwijshuisvesting

€ 170.000 V

Op onderwijshuisvesting zien we een voordeel van € 1.028.000. Dit wordt onder andere veroorzaakt doordat er door de scholen in 2018 minder onderhoud en uitgebreide renovatie is gepleegd. Hierdoor is € 858.000 minder onttrokken aan de reserve onderwijshuisvesting dan begroot. Het effect hiervan is budgettair neutraal. In 2019 wordt dit ingehaald. Het geplande onderhoud aan De Rots is gerealiseerd in 2018.

Verder zit er incidentele ruimte in de begroting op de stelpost kapitaallasten van € 266.000. Middels het investeringsprogramma (onder andere Enka en de scholen in Ederveen) wordt deze stelpost de komende jaren ingezet. Aan de andere kant is er een nadeel op de OZB op schoolgebouwen van € 77.000. Oorzaak zit in het achterblijven van indexatie op budget.

Sport

Incidentele uitgaven sport

€ 125.000 N

Incidentele uitgaven voor het EK volleybal en diverse onderzoeken voor met name zwembad de Peppel hebben geleid tot een nadeel van € 125.000.

Onderhoud sportvelden (Act. 2018: € 100.000 N)

nihil

Bij de actualisatie van 2018 is een overschrijding begroot van € 100.000 voor de onderhoud van sportvelden. Via marktconsultatie is gebleken dat het onderhoudsbudget van vastgoed structureel € 100.000 onder de markt ligt. In september is het onderhoudsplan binnensport geactualiseerd, met als conclusie dat voor 2018 en 2019 geen dotatie aan de onderhoudsvoorziening benodigd is. De vrijvallende middelen kunnen ingezet worden voor het tekort op onderhoud sportvelden 2018 en 2019. Vanaf 2020 is bij de besluitvorming van de programmabegroting daarvoor structureel € 100.000 toegekend ten behoeve van het onderhoud aan de sportvelden.

Cultuur

Exposeum (Act. 2018: € 200.000 V)

€ 200.000 V

In de gemeentelijke begroting staat een bedrag van € 250.000 ten behoeve van de exploitatie van een eventueel Exposeum in de Frisokazerne. Zoals bij de programmabegroting aangegeven zijn in 2018 alleen proceskosten gemaakt van ongeveer € 50.000. Dit betekent een vrijval van € 200.000.

Akoesticum

€ 150.000 N

In 2018 is een eenmalige impulssubsidie verstrekt aan het Akoesticum van € 150.000. Dit ten behoeve van de verbreding en (boven)lokale zichtbaarheid van haar activiteiten op het gebied van podiumkunsten, cultuurbeleving, cultuurparticipatie, talentontwikkeling, militair erfgoed en herinneringstoerisme. Akoesticum wil tijd en ruimte maken om een doorontwikkeling mogelijk te maken. Zij wil samen met de gemeente, andere relevante partners en experts haar huidige businessmodel vernieuwen en toekomstbestendig maken. Middels een eenmalige bijdrage van gemeente Ede wil zij dit realiseren. Deze impulssubsidie past in de lijn van de motie die eind 2016 door de gemeenteraad werd aangenomen. In deze motie verzoekt de raad het college om zoveel mogelijk de haar ter beschikking staande middelen in te zetten om de groei- en ontwikkelmogelijkheden van Akoesticum in Ede op lange termijn te borgen.

De subsidieaanvraag ter hoogte van € 150.000 is bekostigd vanuit het restantbudget 2018 van de portefeuille Cultuur.

Kunstaankopen

-

In 2018 stonden enkele kunstprojecten gepland, die (gedeeltelijk) zijn uitgesteld. Hierdoor is voor € 100.000 minder aan kosten gemaakt. Hier staat tegenover dat de beoogde onttrekking uit de reserve Kunstaankopen niet heeft plaatsgevonden.

Doorlichting reserves

Vrijval reserve Onderwijshuisvesting

€ 990.000 V

Bij de Programmabegroting 2019-2022 heeft u besloten om € 990.000 vrij te laten vallen uit de reserve Onderwijshuisvesting. Dit bedrag is gepresenteerd onder onttrekking reserve.

Vrijval reserve Kunstaankopen

€ 100.000 V

Bij de Programmabegroting 2019-2022 heeft u besloten om het deel vanuit de reserve waar geen verplichtingen onder liggen vrij te laten vallen. Dit bedrag is gepresenteerd onder onttrekking reserve.

Programmadoelstelling

Preventieve inzet draagt bij aan een leefbaar en levendig Ede; gezonde en zelfredzame inwoners die ook voor elkaar klaarstaan. En Edese kinderen en jongeren die goed zijn voorbereid op deelname aan de samenleving.

Of je nu jong of oud bent, een beperking of chronische ziekte hebt of gezond bent, werkzaam bent of thuis zit, van Nederlandse afkomst bent of een andere culturele achtergrond hebt: de gemeente Ede bevordert dat iedereen zoveel mogelijk mee kan doen aan de Edese samenleving.

We zetten in op eigen kracht om de regie over het eigen welbevinden van inwoners zoveel mogelijk bij die inwoners zelf te laten. Vaak gaat dat helemaal vanzelf, soms is daar wat (preventieve) ondersteuning bij nodig. Dat kan van alles zijn: informatie, advies, sociale contacten, lichte ondersteuning of een combinatie hiervan.

Om iedere inwoner van Ede zo zelfredzaam mogelijk te maken, willen we voorkomen dat er zorgen ontstaan. En als ze er zijn, dat ze zo klein mogelijk blijven en daardoor behapbaar blijven. Dat doen we door te investeren in een sterke sociale basis. Een sociale basis bestaat uit datgene dat inwoners zelf met en voor elkaar doen, al dan niet gestimuleerd/gefaciliteerd door vrijwilligers- en welzijnsorganisaties. Aangevuld door georganiseerde basisvoorzieningen zoals een buurthuis, een sportvereniging of een formulierenloket. Deze basisvoorzieningen zijn laagdrempelig en voor iedereen toegankelijk. Een sterke sociale basis vormt het cement in de Edese samenleving. Het zijn de informele netwerken, inwonersactiviteiten en betekenisvolle relaties tussen inwoners onderling en tussen inwoners, professionals en de gemeente ter bevordering van sociale cohesie. Een sterke sociale basis werkt preventief. Voor mensen met een netwerk is informatie, advies en ondersteuning dichtbij. Daarnaast is er gericht preventief aanbod.

Investeren in de sociale basis en preventie doen we onder andere met partners in de wijken en te zorgen dat iedere inwoner van Ede onderdeel is van een sociaal netwerk. Niemand zit ongewild in een sociaal isolement. We zorgen dat inwoners van Ede goed weten waar ze terecht kunnen met vragen. Die toegang moet laagdrempelig en toegankelijk zijn en passen in het normale leven. Dat betekent dat informatie, advies en ondersteuning waar mogelijk daar is waar inwoners dagelijks komen: op scholen, kinderdagverblijven, wijkcentra en ontmoetingsplekken. We helpen inwoners van Ede om zelf- en samenredzaam te zijn.

In sommige gevallen is een sociaal netwerk tijdelijk niet voldoende. Als iemand formele hulp of ondersteuning nodig heeft om de eigen regie te behouden of weer terug te krijgen, dan biedt de gemeente uiteraard een vangnet. Kortdurend waar dat kan, langdurig als het nodig is. Door zoveel mogelijk informatie, advies en

ondersteuning op maat aanwezig te laten zijn dichtbij mensen - dus in de wijken en op laagdrempelige ontmoetingsplaatsen - streven we ernaar te voorkomen dat er zorgen ontstaan. En als er zorgen zijn, dat ze klein en behapbaar blijven. Als er zowel informele als formele ondersteuning nodig is, dan zorgen we voor goede en snelle verbinding tussen beide vormen, zodat inwoners van Ede zo snel mogelijk de passende ondersteuning krijgen die ze nodig hebben.

Veel (vrijwilligers-)organisaties doen aan preventie. Zo voorkomen we vroegtijdig dat mensen niet langer meedoen of helpen we inwoners juist om weer ergens bij betrokken te zijn. De gebiedsagenda's vormen belangrijke vertrekpunten bij datgene wat er in de wijken wordt ondernomen. De inwoners van Ede hebben hun bijdrage geleverd aan de gebiedsagenda's en aangegeven wat voor hun wijk of buurt belangrijk is. Naast de maatschappelijke effecten uit onder andere de gebiedsagenda's heeft de gemeente ook wettelijke taken en wil de gemeente specifieke doelen bereiken. We zetten bijvoorbeeld actief in op preventie op het gebied van hechting, echtscheidingsproblematiek, of thuiszitters.

Een belangrijke ontwikkeling die is ingezet en groeit zijn de inwonersinitiatieven. Inwoners van Ede weten vaak zelf heel goed waar zijzelf en/of hun buurt/wijk behoefte aan heeft. En met enige ondersteuning kunnen zij vaak van grote betekenis zijn. De komende jaren blijven we werken aan de uitdaging die dit met zich meebrengt:

hoe werken we effectief samen met de inwoners van Ede en geven we hen de ruimte om activiteiten te ontplooiën om hiermee de zelfredzaamheid en samenredzaamheid te vergroten? En hoe kunnen we waar nodig deze activiteiten verduurzamen?

Op het terrein van onderwijs ondersteunen we daar waar nodig. Dit doen we onder meer door het voorkomen en terugdringen van verzuim en voortijdig schoolverlaten en het verminderen van onderwijsachterstanden. Daarbij hebben we specifiek aandacht voor het tegengaan van discriminatie en een sluitende aanpak voor kwetsbare jongeren.

Met betrekking tot gezondheid willen we dat alle inwoners van Ede in staat zijn om gezonde keuzes te maken. We investeren in bewustwording over de noodzaak van een gezonde leefstijl en het aanbieden van mogelijkheden om dit te bereiken. We geven voorlichting over gezond eten en bewegen, over alcohol- en drugsgebruik en we stimuleren een gezonde leefstijl in samenwerking met onder andere scholen, gezondheidscentra en relevante wijkpartners.

Ontwikkelingen

Maatschappelijke ondersteuning

Een sterke sociale basis

In 2018 is een breed gedragen visie op de sociale basis en preventie voorbereid. Deze visie wordt in 2019 ter besluitvorming voorgelegd. Een sterke sociale basis is randvoorwaardelijk voor de gehele transformatie in het sociaal domein. Een sterke sociale basis is nodig om te kunnen normaliseren en mensen eigenaarschap te kunnen laten nemen. Het belang van informele steun wordt meer erkend. En we kijken hoe dit een centrale plek kan innemen wanneer er vragen zijn van inwoners.

Er is draagvlak om het versterken van de sociale basis in de praktijk met partners vorm te geven. Verbinding met andere beleidsdomeinen moet ertoe leiden dat we preventieve oplossingen en ondersteuning kunnen bieden vanuit de sociale basis. Is nauwere en meer structurele afstemming met gebiedsmanagers en afstemming over activiteiten uit de Gebiedsagenda's van inwoners. Dit wordt in 2019 verder geïntensiveerd.

Vrijwillige inzet neemt toe

In 2018 zagen we het aantal, de omvang en het bereik van vrijwilligersorganisaties toenemen. Met de grotere inwonersinitiatieven zijn we intensiever in gesprek over het verduurzamen van hun inzet. Hierbij kijken we intensiever hoe zij bijdragen aan de doelen uit de Gebiedsagenda's. Met vrijwilligersorganisaties werken we aan het beter inzichtelijk maken van hun maatschappelijke effecten.

Laagdrempelige ontmoeting en huiskamers van de toekomst

De Buurt-, Wijk- en Dorpshuizen werken vanaf 2018 meer doelgericht op basis van hun jaarplannen. BWD-huizen worden gestimuleerd om meer samen te werken met andere organisaties / initiatieven in de buurt en een vraaggericht programma-aanbod te creëren. BWD-huizen krijgen subsidie om de 'stenen' (de vaste lasten) te kunnen dekken. Daarnaast kunnen ze aanspraak maken op subsidie voor nieuwe activiteiten die aantoonbaar vraaggericht zijn en ontmoeting en sociale cohesie versterken. Laagdrempelige ontmoetingsplekken in de wijk zien we als belangrijke succesfactoren voor het opbouwen van sociaal netwerk en mogelijkheden voor iedereen om mee te kunnen doen.

Preventief jeugdbeleid sterker in positie (voorkomen is beter dan genezen)

In het nog vast te stellen jeugdbeleidsplan (Q2 2019) krijgt preventief jeugdbeleid een prominente plek. In 2018 is een preventiematrix is opgesteld. Deze biedt overzicht en inzicht in preventieve interventies op verschillende niveaus. Hiermee wordt duidelijk waar al voldoende aanbod is en waar we de komende periode moeten investeren, mede door mogelijk minder inzet van jeugdhulp. Veilige hechting en problematische echtscheidingen waren speerpunt in 2018 en blijven dit in 2019. Uitvoering krijgt vorm via JGZ, CJG en hun netwerkorganisaties.

Vanuit het CJG krijgt het integrale collectieve jeugdaanbod steeds meer vorm en inhoud. Partijen werken samen en stemmen hun aanbod op elkaar af. Waar mogelijk verzorgen we het aanbod in samenwerking met ouders en buurtinitiatieven (zoals een Opvoedcafé of Peuterinloop).

In 2018 is in Veldhuizen een preventieve *community*-aanpak gestart en dat levert resultaten op. De inzet van een informeel sleutelfiguur binnen de gemeenschap, die vanuit een vertrouwensband contact kan maken, levert op dat inwoners eigenaarschap nemen. Wijkpartners werken samen in de aanpak van complexe problematiek achter de voordeur.

Onderwijsondersteuning

Onderwijsachterstandenbeleid

De VVE- en reguliere peuteropvang wordt vraaggericht gefinancierd. De voorlopige cijfers 2018 laten een daling zien in het gebruik. Ouders ervaren door nieuwe regelgeving meer drempels bij de aanvraag van peuteropvang. Dit is een landelijk beeld. In 2019 wordt een speciale VVE-toeleider aangesteld om ouders hierin ondersteuning te bieden.

Met ingang van 1 januari 2019 worden er landelijk hogere kwaliteitseisen gesteld aan kindcentra en vindt een verruiming plaats van het aantal VVE-uren opvang per week, van 10 naar 16 uur. Tegelijkertijd is Ede nadeelgemeente, waardoor de Rijksbijdrage daalt met € 0,2 miljoen. Kortom: meer taken met minder rijksbudget. In 2018 is daarom samen met de betrokken partners een nieuw beleidskader gerealiseerd voor zowel Onderwijsachterstandenbeleid, peuteropvang en onderwijsondersteuning. Met daarin een aangepaste inhoudelijke en financiële koers. Ter voorbereiding op de nieuwe werkwijze is strak gestuurd op de budgetten, waardoor op enkele producten in 2018 sprake was van een eenmalige onderbesteding.

Leerplicht/VSV: voor een grotere groep jongeren is het reguliere onderwijs of de reguliere wegen naar het vinden van werk niet eenvoudig of de beste weg. Deze jongeren hebben (extra) hulp nodig bij het succesvol

doorlopen van een opleiding of het vinden van en behouden van werk. Gemeente, onderwijsinstellingen en betrokken partners denken met elkaar na over welk aanbod nodig is voor deze groep.

Gezondheidsondersteuning

In de Jeugdgezondheidszorg kopen we lokaal steeds meer maatwerk en bewezen preventieve interventies in. Dit is in het licht van het Actieprogramma Kansrijke Start van het rijk. Samenwerking binnen het CJG (vindplaatsgericht werken) verdient aandacht en wordt opgepakt. Vanaf 2019 gaat financiering Rijksvaccinatieprogramma via gemeente. Financiering van prenatale voorlichting naar verloskundigen verloopt sinds 2018 via gemeente in plaats van GGD. Besteding van deze middelen bekijken we in het licht van de integrale benadering vanuit Kansrijke Start. Samenwerking tussen partners is daarin het uitgangspunt.

De samenwerking met Veilig Thuis stond vooral in het teken van de voorbereiding op de aangescherpte Meldcode en nieuwe radarfunctie van Veilig Thuis per 1 januari 2019. Binnen de gemeentelijke organisatie en sociaal teams zijn ruim 20 aandachtsfunctionarissen getraind. Er is veel aandacht besteed aan aansluiten van organisaties op de Verwijsindex en op het gebruik ervan. Hiermee hebben we geïnvesteerd in het signaleren van zorgen om kinderen en het bij elkaar brengen van professionals. Dat heeft als doel om in een zo vroeg mogelijk stadium te kunnen handelen bij zorgen.

Relevante beleidsnota's

Maatschappelijke ondersteuning

- [Kadernota Vernieuwd Welzijn](#) (2015)
- [Nota Mantelzorgbeleid 2016-2020](#) (2016)
- Gebiedsagenda's (2019-2023):
  - [Ede de Dorpen](#)
  - [Ede-Centraal](#)
  - [Veldhuizen en Kernhem](#)
  - [Ede-Zuid en Bennekom](#)
- [Visie op ontmoeten](#) (2017)

Onderwijsondersteuning

- [Beleidskader Peuteropvang](#) (2016)
- [Beleidskader Onderwijsachterstandenbeleid, peuteropvang en onderwijsondersteuning \(2018\)](#)
- [Beleidsnotitie Leerplicht 2015](#) (2015)
- [Beleidsplan Jeugd Lokaal](#) (2014)

Gezondheidsondersteuning

- [Nota Gezondheidsbeleid Ede 2011-2015](#) (2010)
- [Regiovisie Publieke gezondheidszorg](#) (2016)
- [Taken van Veilig Thuis en een doorkijk naar 2017 e.v.](#) (2017)
- [Regiovisie Veilig Thuis West Veluwe Vallei](#) (2014)

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijke ondersteuning

Doel

Ede heeft leefbare en levendige wijken, buurten en dorpen; zelf- en samenredzame inwoners en een stimulerend en veilig opvoed- en opgroei-klimaat voor kinderen en jeugdigen.

Subdoelen

- Zoveel mogelijk inwoners zijn en blijven zelf- en samenredzaam.
- Meer bewoners en vrijwilligersorganisaties zetten zich in voor welzijnsactiviteiten en ondersteuning van anderen.
- Jeugdigen groeien zo veel mogelijk op in hun eigen, veilige en stimulerende opvoed- en opgroeiomgeving.
- Jeugdactiviteiten dragen bij aan de ontwikkeling van jeugdigen in kwetsbare situaties.
- Onveilige situaties van jeugdigen en ouders worden voorkomen door vroegtijdige signalering.
- Ouderen en jongeren zijn meer zelfredzaam door vroegtijdige inzet van ondersteuning bij (beginnende) problemen.
- Bij signalering en aanpak van vragen en problemen van jeugdigen werken de domeinen thuis, (voor)school en het publieke domein goed samen.
- Meer mantelzorgers zijn in staat om de zorg aan een naaste langdurig uit te voeren.
- Verhogen sociale cohesie door actieve inzet van inwoners via buurt- en dorpshuizen.
- Meer (kwetsbare) inwoners doen mee aan de samenleving in al zijn facetten, wonen zo lang mogelijk zelfstandig en ervaren daarbij minder fysieke en mentale drempels.
- De samenleving in Ede wordt zich bewust van de kansen en mogelijkheden rondom inclusie en gemotiveerd mee te doen aan het veranderproces op basis van de in 2017 opgestelde Routekaart Ede Inclusief.
- Statushouders zijn zo snel mogelijk zelfstandig en maatschappelijk zelfredzaam.
- Inwoners hebben voldoende mogelijkheden om zich te verplaatsen en zijn op de hoogte van de verschillende vervoersmogelijkheden.

Onderwijsondersteuning

Doel

Er zijn voldoende onderwijskansen voor ieder kind en iedere jeugdige zodat we stagnaties in de doorlopende leerlijn tegengegaan.

Subdoelen

- Schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten wordt tegengegaan en teruggedrongen.
- Zoveel mogelijk Edese jongeren verlaten het onderwijs met een passend diploma.
- Jeugdigen beheersen de Nederlandse taal zodat risico's op onderwijsachterstand verminderen.

Gezondheidsondersteuning

Doel

Inwoners in Ede hebben gelijke kansen op een optimale gezondheid. We voorkomen gezondheidsrisico's en huiselijk geweld of sporen ze vroegtijdig op.

Subdoelen

- Minder inwoners worden slachtoffer van (huiselijk) geweld in afhankelijkheidsrelaties.
- Voorkomen en tegengaan van gezondheidsproblemen.
- Edenaren zijn meer zelfredzaam en weten beter hoe zij zelf gezondheidsproblemen kunnen voorkomen.
- Inwoners van Ede gaan bewuster en gezonder eten en drinken.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Meting 2018	Streef-waarde
Percentage Edenaren dat minimaal een keer per week mantelzorg geeft <i>Wordt tweemaal gemeten.</i>	-	20	-	18	
Percentage mantelzorgers dat zich tamelijk of zwaar belast voelt <i>Wordt tweemaal gemeten.</i>	-	12	-	8	
Percentage Edenaren dat vrijwilligerswerk doet <i>Wordt tweemaal gemeten.</i>	47	-	44	-	
Percentage Edenaren dat zegt zich goed te kunnen redden <i>Zelfredzaamheid. Wordt tweemaal gemeten.</i>	-	89	-	90	
Percentage 4-12 jarigen in het primair onderwijs waarvan de ouders een laag opleidingsniveau hebben <i>Depla-indicator. Het percentage leerlingen PO (4-12 jaar) op het totaal aantal leerlingen PO.</i>	11	11	13	nbn	
Percentage doelgroepkinderen dat deelneemt aan programma's voor- en vroegschoolse educatie (vve) <i>Omdat de registratiewijze vanuit de verschillende systemen uit elkaar loopt zijn er voor 2018 geen betrouwbare gegevens beschikbaar.</i>	75	76	75	-	100
Percentage jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar dat het onderwijs heeft verlaten zonder startkwalificatie in betreffend schooljaar <i>Depla-indicator</i>	1,5	1,4	1,4	-	
Percentage jongeren tussen de 18 en 23 jaar dat geen startkwalificatie heeft <i>Metingen worden per schooljaar verricht.</i>	10,1	10,0	9,7	9,6	
Percentage jongeren (15-22 jaar) dat tevreden is over het vrijetijdsaanbod in Ede <i>Wordt tweemaal gemeten.</i>	69	65	-	68	
Aantal trajecten vroegsignalering op afwijkend en problematisch gedrag <i>Vroegsignalering bij jonge kinderen</i>	62	50	56	44	
Aantal meldingen Veilig Thuis: huiselijk geweld en kindermishandeling <i>Dit betreft alle meldingen die bij Veilig Thuis binnen komen, inclusief zorgmeldingen Jeugd van politie. Vanaf 1 oktober 2017 hanteert de politie een nieuwe registratiewijze, wat de stijging in 2018 verklaart.</i>	-	576	527	636	
Percentage kinderen (12-19 jaar) dat overmatig alcohol drinkt <i>Dit wordt vierjaarlijks gemeten en hier is geen nieuwe informatie over beschikbaar.</i>	-	-	-	-	

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Maatschappelijke ondersteuning

Preventieve maatschappelijke ondersteuning

1. Stimuleren van initiatieven van bewoners die zich willen inzetten voor hun straat, buurt of wijk via sociaal werkers en wijkregie en monitoren of dit aansluit bij de behoeften van inwoners.
2. Uitvoeren activiteiten uit de nota *Mantelzorgbeleid*.
3. Afstemmen van inzet vrijwilligers op doelstellingen gebiedsagenda (waar mogelijk).
4. Uitvoeren project 'Ede Inclusief' op basis van de Routekaart Ede Inclusief met als resultaten: Aanpassingen en borging in beleid, bevorderen van inclusie in co-creatie met de samenleving en stimuleringsprikkel aan de samenleving voor doorvoeren van veranderingen.

Toelichting

Uitvoeren mantelzorgbeleid: in 2018 is verder gewerkt aan de uitvoering van het mantelzorgbeleid. Rond zichtbaarheid, waardering en thuisondersteuning verloopt dit positief. Thema's als jonge mantelzorgers en respijt blijven intensieve aandacht en doorontwikkeling vragen.

Maatschappelijke begeleiding statushouders

1. Stimuleren van initiatieven van bewoners die zich willen inzetten voor hun straat, buurt of wijk via sociaal werkers en wijkregie en monitoren of dit aansluit bij de behoeften van inwoners.
2. Verbinding met activiteiten wijkregie, Sociaal Teams, Woonstede, Vluchtelingenwerk (volgens afspraken die gemaakt zijn tussen deze partijen).

Preventieve jeugdhulp

1. De jeugdactiviteiten in overleg met uitvoerende partijen en wijkregie verder herijken zodat ze aansluiten bij wat nodig is in de wijk (de gebiedsagenda's).
2. Het CJG wordt meer onderdeel van de gebiedsstructuur en staat in nauwe relatie met de gebiedsmanager.
3. Het collectieve aanbod van preventieve ondersteuning bij opvoeden en opgroeien (trainingen, cursussen, gespreksgroepen) bij het CJG organiseren en continu laten aansluiten bij de vraag/behoefte van ouders en opvoeders.
4. Door middel van een pilot vroegtijdige(re) inzet van schoolmaatschappelijk werk in het voortgezet onderwijs wordt inzet van preventieve hulp versterkt. De kans op schooluitval wordt kleiner.
5. Door middel van een convenant wordt een krachtige impuls gegeven aan het toepassen van de Meldcode Kindermishandeling.
6. Het evalueren en zo nodig herinrichten van de sociale infrastructuur, waaronder de Sociaal Teams. Door de gemeente en de samenwerkingspartners (die samen in een stuurgroep zitten) is uitgesproken dat we de samenwerking doorontwikkelen, zodat de huidige knelpunten op korte termijn kunnen worden opgelost.
7. Het voorkomen van hechtingsproblematiek is een blijvend aandachtspunt in de preventieve zorg voor de jeugd.

Toelichting

Toelichting bij punt 4: Gezien het bewezen succes van deze inzet is de pilot in 2019 voortgezet en uitgebreid.

Onderwijsondersteuning

Leerplicht/Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC)

1. Actief benaderen van scholen om alle wettelijk verzuim tijdig en volledig te melden; op 100% van het gemelde verzuim volgt actie door Leerplicht.
2. Extra inzet (voor 3 jaar) op Leerplicht, specifiek een leerplichtambtenaar die de verbindende rol tussen primair onderwijs en gemeentelijke jeugdhulp oppakt (gestart begin 2017).
3. Voortzetting WOW (Waar Onderwijs Werkt) in 2017 en 2018, waar voortijdig schoolverlaters arbeidsvaardigheden aanleren en begeleid worden richting werk.

Toelichting

WOW loopt vooralsnog af in de zomer van 2019. Er is met een aantal partijen een Schakelroute in ontwikkeling die het huidige WOW moet vervangen. In de Schakelroute worden jongeren tussen de 16 en 23 jaar begeleid die binnen het reguliere onderwijs uitvallen. Zij krijgen de juiste hulp en

begeleiding naar scholing of werk. Daarnaast is in 2018 een Taaldocent voor het VO gestart, die jongeren met opgelopen taalachterstanden extra ondersteunt met taalonderwijs.

Gezondheidsondersteuning

1. Meer partijen zijn bereikt door intensivering van de voorlichting over vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling.
2. Naleving van de Wet op de Meldcode: invoering en monitoring van gebruik Meldcode en Verwijsindex.
3. Het beter bekend maken van het antidiscriminatiebureau, zodat inwoners weten waar zij terecht kunnen voor meldingen, vragen, mediation of andere ondersteuning.
4. Alcoholpreventie: deelname aan Frisvalley/Cleanvalley met campagnes voor diverse doelgroepen. Continuering inzet preventiemedewerker in het buitengebied voor onder meer interventies in de keet met betrokkenheid van de plaatselijke gemeenschap.
5. Preventie-projecten/ -activiteiten gericht op gezondheid, onder andere in samenhang met het speerpunt Food: Aan Tafel in de wijk (programma kindero obesitas van ziekenhuis in de wijk), ProMuscle (gericht op eiwitrijke voeding en beweging voor ouderen), Gezondhuizen (multidisciplinaire aanpak leefstijl en gezondheid jonge ouders en hun kinderen) en inzet cultuurvertalers (eerder bekend als voorlichters eigen taal en cultuur).

Wat heeft het gekost?

	Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Actuele begroting 2018	Rekening 2018	Vershil actuele begroting/ rekening 2018
bedragen x € 1.000					
Lasten per productgroep					
Maatschappelijke Ondersteuning	18.654 N	19.744 N	19.139 N	18.271 N	868 V
Onderwijsondersteuning	4.898 N	3.826 N	4.982 N	4.580 N	402 V
Gezondheidsondersteuning	5.214 N	4.936 N	5.977 N	5.689 N	288 V
Totaal lasten programma	28.765 N	28.506 N	30.098 N	28.540 N	1.558 V
Baten per productgroep					
Maatschappelijke Ondersteuning	720 V	715 V	239 V	353 V	114 V
Onderwijsondersteuning	3.653 V	2.642 V	3.694 V	3.662 V	32 N
Gezondheidsondersteuning	357 V	0 V	546 V	471 V	75 N
Totaal baten per programma	4.731 V	3.357 V	4.479 V	4.486 V	7 V
Saldo van baten en lasten	24.034 N	25.149 N	25.619 N	24.054 N	1.565 V
Storting reserve	2.145 N	183 N	297 N	350 N	53 N
Onttrekking reserve	774 V	1.090 V	1.103 V	1.084 V	18 N
Resultaat	25.406 N	24.242 N	24.814 N	23.319 N	1.495 V

Maatschappelijke ondersteuning

Thuisondersteuning (Act. 2018: € 200.000 V)

€ 280.000 V

We zien in 2018 een verminderd gebruik van de thuisondersteuning van (zwaarbelaste) mantelzorgers, maar gelijktijdig ook een verschuiving van mantelzorgers naar het maatwerk. Mantelzorgers die behoefte hebben

aan ondersteuning in hun eigen huishouden komen voor een jaar (met maximaal een halfjaar verlenging) in aanmerking voor 2 uur thuisondersteuning mantelzorg per week. Bij (meestal) een chronische zorgsituatie bestaat de mogelijkheid om een maatwerk- of algemene voorziening thuisondersteuning te ontvangen. Huidig beeld is dat circa een derde deel van de mantelzorgers overgaat naar een maatwerk- of algemene voorziening. Daarnaast lijkt er minder instroom van nieuwe mantelzorgers. Om die redenen bestaat een voordeel van € 210.000. Vooralsnog houden we er rekening mee dat dit een incidenteel effect betreft. Daarnaast valt de eigen bijdrage op de algemene voorziening thuisondersteuning voor cliënten circa € 70.000 hoger uit dan verwacht.

Preventief Jeugdbeleid

€ 262.000 V

Het voordeel op preventief jeugdbeleid wordt grotendeels veroorzaakt door een terugbetaalde subsidie voor praktische gezinsondersteuning (PGO). Toegang tot PGO verliep bij wijze van proef via MDO/CJG en dat heeft geresulteerd in substantieel minder aanvragen. Derhalve is de bijbehorende subsidie teruggevorderd, resulterend in een voordeel van € 157.000. Daarnaast heeft het project Hechting vertraging opgelopen. Hierdoor hebben we een voordelig resultaat van € 50.000 op subsidies Jeugdontwikkeling en opvoeding. De geplande trainingen worden in 2019 uitgevoerd. Op jeugdactiviteiten zien we een voordeel van € 53.000. Dit wordt met name veroorzaakt doordat er minder subsidie is aangevraagd dan begroot. Gezien het late tijdstip waarop dit bekend werd, was het niet meer mogelijk andere projecten van een impuls te voorzien.

Thuisbegeleiding

€ 117.000 V

De subsidie vanuit jeugd- en Wmo-middelen voor de praktische gezinsondersteuning (PGO) valt lager uit dan de hiervoor beschikbare middelen. Bezien wordt of dit voordeel betrokken kan worden bij de ombuigingstaakstelling van het sociale domein.

Nulde lijn

€ 192.000 V

Het project laagdrempelige ontmoeting is tijdelijk *on hold* gezet met als gevolg een voordeel op subsidies van € 85.000. Daarnaast is er, ondanks de stijgende trend, een voordeel (€ 42.000) te zien bij de mantelzorgwaarderingen. Intensivering huiskamers komt moeilijk van de grond resulterend in een voordeel van € 53.000. Vanaf 2019 is dit budget meegenomen in de ombuigingen binnen het sociaal domein. Als laatste heeft de gehandicaptenraad zichzelf in 2018 opgeheven. Het rekening courantsaldo van de gehandicaptenraad is aan de gemeente overgemaakt, waardoor er € 12.000 voordeel ontstaat.

Personen met verward gedrag

€ 73.000 V

Op de sociale teams is extra capaciteit gezet ten behoeve van de personen met verward gedrag. In 2018 is het aantal casussen met deze zorgvraag lager uitgevallen dan vooraf gedacht. Hierdoor is een voordeel ontstaan van € 73.000.

Inclusie

€ 53.000 V

De pijler sociaal ondernemen is vanaf 2018 betrokken bij inclusie waarop een voordeel van € 40.000 is ontstaan. Overige kleine verschillen leiden nog tot € 13.000 voordeel.

Onderwijsondersteuning

Onderwijsondersteuning

€ 168.000 V

Vanaf 2019 geldt een nieuw beleidskader voor onderwijsondersteuning. In aansluiting op de schoolkalender zijn de subsidieverstrekingen voor schooljaar 2018/2019 stopgezet. Hierdoor is er een eenmalig/incidenteel voordeel ontstaan van € 168.000.

Onderwijsachterstandenbeleid

€ 231.000 V

In 2019 gaat de nieuwe OAB periode in. 2018 vormde het laatste jaar voor de VVE bestuursafspraken in deze

OAB periode. Dit heeft geleid tot minder aanvragen in 2018. Onder andere doordat schooljaar 2018/2019 deels in de nieuwe OAB periode valt. Hierdoor is er een eenmalig/incidenteel voordeel ontstaan van € 231.000.

Gezondheidsondersteuning

Veilig Thuis (Act. 2018: € 120.000 N)

€ 120.000 N

Conform de halfjaarrapportage 2018 zien we, door een toenemend beroep op de uitvoering van de wettelijke taken van het meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling, een tekort op de kosten van Veilig Thuis. Het aandeel Ede in dit tekort bedraagt € 120.000. Bij de Programmabegroting 2019-2022 heeft bijstelling van dit structurele tekort plaatsgevonden. Voor de invoering van de lokale meldcode zijn de resterende middelen in de reserve Vrouwenopvang gestort. Deze middelen worden voor de lokale activiteiten en interne uitvoering ingezet.

Door de verbeterde meldcode en invoering van de radarfunctie verwachten we dat Veilig Thuis vanaf 2019 jaarlijks meer meldingen zal ontvangen en behandelen. In de begroting 2019 is rekening gehouden met een stijging van 5%. Centrumgemeenten hebben hiervoor ook extra middelen in de decentralisatie uitkering Vrouwenopvang ontvangen.

Personen met verward gedrag

€ 90.000 V

Binnen de maatschappelijke opvang en verslavingszorg zijn vanuit lokale middelen budgetten geraamd voor personen met verward gedrag, waaronder bemoeizorg. De realisatie is hier circa € 90.000 lager uitgevallen, dit betreft voor € 40.000 een resultaat vanuit 2017. Met ingang van 2019 gaan we deze financiële ruimte inzetten voor incidentele versterking van de beleidsfunctie op het dossier verwarde personen.

Gezondheidszorg

€ 118.000 V

Het resultaat (€ 118.000 V) is met name een gevolg van voorzichtigheid bij het verstrekken van het lokaal maatwerk in de jeugdgezondheidszorg. Als gevolg van een andere bekostigingsstructuur voor 0-4 basisaanbod, was er in beginsel nog onduidelijk hoe dat financieel exact zou uitpakken.

Programmadoelstelling

Inwoners in Ede hebben regie over hun eigen leven, doen mee naar vermogen, en krijgen indien nodig daarbij begeleiding en ondersteuning.

De gemeente is in dat kader verantwoordelijk voor een breed aanbod van individuele ondersteuning, zoals benoemd in de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo), de Jeugdwet en de Participatiewet.

De Wmo biedt ondersteuning die erop gericht is dat mensen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. Het gaat om onder andere: woningaanpassingen, thuisondersteuning, begeleiding en dagbesteding, ondersteuning om de mantelzorger tijdelijk te ontlasten, beschermd wonen, maatschappelijke opvang, cliëntondersteuning en vervoer.

De Jeugdwet bepaalt dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor alle vormen van jeugdhulp en de plicht hebben om jeugdhulp en ondersteuning te bieden wanneer kinderen en gezinnen dit nodig hebben. Het aanbod bestaat uit ambulante jeugdhulp, pleegzorg, verblijf, jeugd-ggz, zorg voor jongeren met beperkingen en jeugdbescherming en -reclassering.

De Participatiewet regelt de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor alle mensen die kunnen werken maar daarbij wel ondersteuning nodig hebben. Gemeenten hebben de opdracht deze groeiende doelgroep ondersteuning te bieden zodat zij aan het werk gaan. Waar nodig is er ondersteuning om het salaris aan te vullen (inkomensondersteuning).

De sociale infrastructuur richten we zo in dat deze optimaal de zelfredzaamheid van onze inwoners ondersteunt. De individuele voorzieningen zijn bedoeld voor situaties waarin het eigen netwerk, informele ondersteuning en de voorliggende voorzieningen niet toereikend zijn.

Goede zorg en ondersteuning aan onze inwoners staan voorop. In Ede geven we in partnerschap vorm aan deze ondersteuning en staat de vraag van onze inwoners centraal.

Waar wij de eerste jaren na de decentralisaties nog te maken hadden met financiële overschotten zijn inmiddels in het sociaal domein forse tekorten ontstaan. De uitdaging daarbij is het bieden van kwalitatief goede, effectieve en efficiënte zorg binnen de kaders van een duurzaam financieel perspectief. Er zijn in 2018 maatregelen ontwikkeld voor een ombuiging van € 6,5 miljoen. Om te komen tot een duurzaam financieel perspectief worden aanvullende maatregelen voorbereid. Deze zijn gebaseerd op een aanscherping van onze inhoudelijk visie die verwoord is in leidende principes. In de perspectiefnota zal hierover richtinggevend wordt besloten en de uitwerking daarvan zal in de Programmabegroting 2022-2023 worden vastgesteld.

Ontwikkelingen

Maatwerkvoorziening

Invoering abonnementstarief Wmo

Vanaf 2019 is het nieuwe abonnementstarief van de Wmo via een algemene maatregel van bestuur ingevoerd. Elke klant betaalt alleen nog een vaste periodebijdrage en geen inkomensafhankelijk marginaal tarief meer. Vanaf 2020 worden, conform huidige (concept)wetsvoorstel, ook algemene voorzieningen betrokken in het abonnementstarief. De invoering kent een viertal financiële effecten, te weten;

- verdeel­effect compensatie derving eigen bijdrage maatwerkvoorzieningen Wmo
- verminderde opbrengst eigen bijdrage op algemene voorzieningen (Thuis­ondersteuning)
- extra maatwerkkosten (meer cliënten), vanwege de verlaging eigen bijdrage
- extra uitvoeringskosten (meer cliënten).

In de Meicirculaire 2018 zijn we deels gecompenseerd voor de invoering van het abonnementstarief. Echter we verwachten dat de kosten hoger zijn dan de verkregen compensatie. Het effecten van de mogelijke aanzuigende werking wordt gemonitord via een opzet van bureau Significant. Onzekerheid bestaat over mogelijke extra compensatie vanuit het Rijk en daarmee ook het uiteindelijke nadeel. Niet alleen vanuit Ede, maar ook vanuit de regio Food Valley hebben we bij de Tweede Kamer gereageerd op de invoering en onvolledige compensatie.

Wmo

In 2018 is het aantal klanten dat gebruik maakt van begeleiding en dagbesteding fors toegenomen. Het betreft daarbij met name begeleiding specialistisch en dagbesteding regulier. In Q4 van 2018 is actie ondernomen om daar waar mogelijk aantal cliënten en indicaties terug te brengen. Diverse maatregelen zijn daarvoor in gang gezet. We gaan de effecten van deze maatregelen monitoren. In Q1 van 2019 hopen we de eerste resultaten te kunnen presenteren.

18-/18+

Jongeren in verblijf die op termijn zelfstandig kunnen en willen wonen, moeten zo snel als mogelijk hiermee kunnen oefenen. Na de 18e verjaardag valt de jongere in principe onder de Wmo, tenzij verlengde jeugdzorg aan de orde is. Onderbrengen bij de Wmo is gewenst omdat de jongvolwassene hiermee leert/toe werkt naar zelfstandig wonen door middel van eigen inkomen, zelf huren, zelf boodschappen doen, etc. Dit heeft ook financiële consequenties omdat verlengde jeugdzorg met verblijf duurder is dan begeleid wonen op basis van de Wmo. In dit kader is met betrekking tot de contractering 2019 een apart product 'Begeleid wonen 18-23 jaar' toegevoegd.

Jeugd

In de loop van 2018 werd duidelijk dat het gebruik van specialistische jeugdhulp eind 2017 en begin 2018 fors is toegenomen. Deze stijging betreft vrijwel alle zorgvormen. Opvallend is dat vooral ambulante begeleiding en behandeling (zowel individueel als groepsgericht) zijn toegenomen. Dit is een vorm van jeugdhulp die rondom school en thuis wordt ingezet.

Begin 2018 is in het kader van de overdracht naar een nieuwe raadsperiode en daarmee voor een nieuwe ploeg wethouders Jeugd van jeugdhulpregio FoodValley een meer richtinggevend visiedocument geschreven. Op 21 juni 2018 heeft deze nieuwe ploeg wethouders Jeugd van de jeugdhulpregio FoodValley dit regionale visiedocument met de titel 'Ons Verhaal' vastgesteld. Dit document wordt de komende jaren gebruikt om richting te geven aan de transformatie van specialistische jeugdhulp. Op basis van deze visie zijn in samenspraak met lokale teams, huisartsen, gemeenten en aanbieders projecten gekozen welke een grote

impact hebben op jeugdigen en op het efficiënter benutten van financiële middelen. Deze visie en hieruit voortvloeiende projecten vormen de ruggengraat van het regionale en lokale transformatieprogramma voor specialistische jeugdhulp. Ze leiden naast een inhoudelijke verbetering van jeugdhulp ook tot minder uitgaven.

Werk en participatie

Met ingang van 1 januari 2018 is Werkkracht EDE BV operationeel. Werkkracht werkt met een eigen begroting en verantwoordt deze via de aandeelhoudersvergadering. Er zijn prestatieafspraken gemaakt over ondersteuning voor alle werkzoekenden en werknemers uit de brede doelgroep van de Participatiewet, met en zonder arbeidsbeperking. Werkkracht is de verbindende factor tussen werkzoekenden, werkgevers, samenwerkingspartners en de gemeente, waaronder de afdeling Inkomen en Schulddienstverlening. Doel is om iedereen zo regulier mogelijk en duurzaam aan het werk te helpen. De prestatieafspraken gaan ook over de ondersteuning aan de werkzoekenden die niet direct betaald werk krijgen, maar die in de Edese samenleving op een andere wijze kunnen participeren. De prestatieafspraken zijn gerealiseerd onder vermelding van de volgende kanttekening. Om de uitstroom naar werk op gang te brengen is het eerste half jaar geïnvesteerd in een nieuwe aanpak. Hierdoor is de uitstroom over het eerste halfjaar achter gebleven. Vanaf het derde kwartaal heeft de nieuwe aanpak geresulteerd in een inhaalslag, zodanig dat bij extrapolatie over heel 2018 de prestatieafspraken zou zijn gehaald. De prestatieafspraken zijn binnen budget uitgevoerd.

In programma 4 worden de ontwikkelingen op de regionale arbeidsmarkt toegelicht.

Inkomensvoorziening

We zien de noodzaak om zorg en welzijn nadrukkelijker te verbinden met de beleidsvelden armoede, inkomen en schulddienstverlening. We stimuleren (financiële) zelfredzaamheid voor een beter perspectief voor een individu of een gezin. Zodat ook deelname aan de samenleving wordt gestimuleerd en meer inwoners schuldenvrij zijn. Er zijn hiervoor in 2018 meerdere projecten gestart:

- **Schouders eronder**
Vanuit het Ministerie van SWZ heeft de afdeling Inkomen & Schulddienstverlening deelgenomen aan het project 'Schouders eronder'. Daaronder vallen de volgende deelprojecten:
  - Project 'Voorzorg uit nazorg'. Dit product richt zich op een programma voor inwoners als de schuldsanering ten einde loopt. Doel van de nazorg is een goed financieel beheer, zodat klanten geen nieuwe schulden maken. De toekomst van de inwoners zou schuldenvrij moeten zijn en er is sprake van financiële zelfredzaamheid.
  - Project is preventie. Ludieke voorlichting op scholen over 'hoe' schulden kunnen ontstaan. Samen met het middelbaar onderwijs ontwikkelen we methodieken die jongeren aanspreken, denk aan een film of een spel. In 2019 hopen we een concreet product te krijgen.
  - Project 'Op tijd erbij' heeft ervoor gezorgd dat in 2018 leden van de sociale teams en consultants van de schulddienstverlening samen op pad gingen naar inwoners waar het vermoeden was van grote een betalingsachterstand in de vaste lasten. Het aanbod is dan 'U kunt door ons geholpen worden?', weliswaar op vrijwillige basis. Dit heeft geresulteerd in een aantal gezinnen die zich gemeld hebben bij de schulddienstverlening. Hierdoor wordt het ontstaan van grote financiële problemen voorkomen. Dit heeft vervolgens invloed op het ontstaan van stress en verdere andere sociale problemen.
- **Deelname aan de pilot Ede Zuid**
Inwoners van niet Nederlandse komaf werken intensief samen met consultants van de gemeente Ede. De cursus 'Omgaan met geld' wordt samen gegeven, hierdoor bereiken we de doelgroep van statushouders in deze wijk. Ook doorbreken we de taalbarrière door de simultane vertaling in verschillende talen van de statushouder.

- **Laaggeletterdheid**
Bij de ontwikkeling van nieuw lesmateriaal voor de cursus Rechten en plichten wordt rekening gehouden met laaggeletterdheid. Een aantal instructiefilmpjes zijn aangepast en zijn zodanig van aard dat iedere inwoner de instructie begrijpt. Daarnaast besteden we nadrukkelijk aandacht aan het bevorderen van laaggeletterdheid via volwasseneneducatie en bij toeleiding naar werk.
- **Individueel maatwerk**
Bij elke aanvraag voor bijstand of bijzondere bijstand kijkt de consulent naar de leefwereld van de klant om van hieruit te bepalen welke maatregelen nodig zijn. Daarbij streeft de consulent in haar begeleiding naar financiële zelfredzaamheid. Dit kan betekenen dat tijdelijk betalingen worden overgenomen, budgetbeheer nodig is of extra ondersteuning bij het voorkomen van een huisuitzetting. Maar ook inwoners met lage inkomsten en toch extreme hoge zorgkosten kunnen een beroep doen op de gemeente voor ondersteuning als zij niet adequaat of onvoldoende verzekerd zijn.

Relevante beleidsnota's

Maatwerkvoorziening

- [Nota 'Het is mensenwerk'](#) (2013)
- [Regionaal beleidsplan Jeugd FoodValley 2015-2018](#) (2013)
- [Beleidsplan Awbz/Wmo](#) (2014)
- [Themanotitie decentralisatie AWBZ: 'Kanteling vraagt een zet'](#) (2014)
- [Minimabeleid 2015 en verder](#) (2014)
- [Regionale Visie Zorg voor jeugd FoodValley 'Elke jeugdige telt en doet mee'](#) (2014)
- [Nota Effectiviteit van het Minimabeleid](#) en [bijlage](#) (2015)
- [Ontwikkelagenda inkoop nieuwe Wmo](#) (2015)
- [Groeidocument Beschermd Wonen Valleiregio 2015-2017](#) (2015)
- [Woonvisie Ede 2030](#) (2015)
- [Inkoop Jeugdhulp samenwerkende gemeenten regio FoodValley 2016 e.v.](#) (2016)
- [Notitie Eigen bijdrage Wmo-maatwerkvoorzieningen](#) (2016)
- [Nota Minima-effectrapportage gemeente Ede 2016](#)
- [Voorstel toekomst huishoudelijke ondersteuning](#) (2016)

Werk en participatie

- [Beleidsplan Participatiewet](#) (2013)
- [Ontwerp Participatiebedrijf Ede](#) (2016)

Inkomensvoorziening

- [Visie op Schulddienstverlening Ede-Wageningen](#) (2016)

Wat willen we bereiken?

Maatwerkvoorziening

Doel

Zoveel mogelijk inwoners in Ede hebben regie over hun eigen leven en worden indien nodig op maat ondersteund en begeleid.

Subdoelen

- Meer inwoners doen mee in de samenleving en wonen zo lang mogelijk zelfstandig.
- Zoveel mogelijk passend bij de ondersteuningsbehoefte van inwoners is er professionele ondersteuning op maat in verbinding met informele vormen van ondersteuning.
- Waar mogelijk verminderen we de professionele inzet en vervangen we deze door ondersteuning en begeleiding vanuit het eigen sociaal netwerk en/of vanuit informele vormen van ondersteuning, waarbij de kwaliteit gewaarborgd blijft.
- Meer kwetsbare inwoners blijven zo lang mogelijk zelfstandig wonen, al dan niet met ambulante begeleiding, of stromen duurzaam uit de maatschappelijke opvang of beschermd wonen.
- Jeugdigen worden adequaat ondersteund bij het veilig opgroeien tot zelfredzame burgers.
- Vervoer (van leerlingen en van cliënten) is meer afgestemd op de mate van zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid van betrokkenen.
- Meer inwoners met een laag inkomen zijn in staat om deel te nemen aan de samenleving.
- Meer inwoners zijn schuldenvrij.

Werk en participatie

Vanaf 1 januari 2018 is Werkkracht Ede BV voor de gemeente Ede verantwoordelijk voor de uitvoering Participatiewet. Uitgangspunt bij de uitvoering is 'iedereen heeft kans op werk tenzij ....'.

Doel

Zoveel mogelijk mensen werken in een zo regulier mogelijke werkomgeving of participeren op een andere wijze in de Edese samenleving.

Inkomensvoorziening

Doel

Zoveel mogelijk inwoners zijn financieel in staat om deel te nemen aan de samenleving door middel van werk of participatie. Aan inwoners die (tijdelijk) niet in het eigen levensonderhoud kunnen voorzien bieden we ondersteuning. Werkkracht biedt ondersteuning in samenhang met de benodigde inkomensondersteuning, de toepassing van armoederegelingen en schulddienstverlening.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Meting 2018	Streef-waarde
Percentage Edenaren dat zich eenzaam voelt <i>Sinds 2013 is eenzaamheid jaarlijks gemeten met één enquêtevraag: "Voelt u zich weleens eenzaam?". Uit de cijferreeks 2013-2017 blijkt dat het percentage Edese inwoners dat zich weleens eenzaam voelt al jarenlang vrijwel stabiel is. Vanwege de huidige aandacht voor het thema eenzaamheid is ervoor gekozen om eenzaamheid in 2018 uitgebreider te meten, namelijk met elf vragen over sociale en emotionele eenzaamheid. De uitkomst van deze elf vragen resulteert in een eenzaamheidsschaal, waarmee vier categorieën van eenzaamheid kunnen worden onderscheiden. De resultaten van de nieuwe meting komen eind april beschikbaar via de publicatie 'Inwoners aan het woord 2018'. Om daarnaast de langjarige trend te monitoren, blijven we ook de oorspronkelijke indicator meten, maar dan met een frequentie van één keer per twee jaar. Eerstvolgend meetmoment hiervan is najaar 2019. De resultaten van die meting vindt u terug in de jaarrekening 2019.</i>	15	14	14	-	
Aantal dak- en thuislozen in gemeente Ede dat gebruik maakt van opvang <i>Gebruik Johanniter opvang en Leger des Heils inclusief geen gebruik van opvang maar wel recht op opvang.</i>	122	153	211	-	
Percentage Edenaren dat belemmeringen ervaart in de algemene lichamelijke gezondheid om deel te nemen aan het maatschappelijke leven <i>Percentage Edenaren dat een matige of ernstige belemmering ervaart door zijn/haar lichamelijke gezondheid, fysiek functioneren en/of geestelijke gezondheid. Wordt tweemaal gemeten.</i>	-	16	-	15	
Percentage jongeren met jeugdhulp (tot 18 jaar) <i>Depla-indicator. Percentages op basis van facturatiegegevens.</i>	8,9	10,6	10,6	11,7	
Aantal cliënten met een maatwerkarrangement WMO <i>Depla-indicator. Het gaat hier om unieke zorgklanten die indicatie hebben voor begeleiding (individueel of groep), hulp bij het huishouden, persoonlijke verzorging, beschermd wonen of kortdurend verblijf.</i>	359	330	322	300	
Aantal cliënten met een maatwerkarrangement WMO Huishoudelijke Hulp per 10.000 inwoners	222	204	209	202	
Aantal cliënten met een maatwerkarrangement WMO Beschermd Wonen per 10.000 inwoners	45	37	32	25	
Percentage Wmo cliënten dat zich door de ondersteuning beter kan redden	-	86	83	84	
Werkzoekende jongeren (jonger dan 27 jaar) <i>Alternatieve indicator voor Depla-indicator 'Werkloze jongeren'; (% 16-22 jaar met alleen een bekend cijfer voor meest recente cijfer bij KING: 2012: 0,7%). Deze indicator vervalt omdat cijfers voor '% Werkloze jongeren (16-22 jaar)' voor 2014, 2015 en 2016 alsnog zijn achterhaald.</i>	319	423	386	-	
Percentage werkloze jongeren (16-22 jaar) <i>Depla-indicator. Cijfers komen uit Waarstaatjegemeente (bron: Kinderen in Tel).</i>	0,83	-	-	-	
Aantal werkzoekenden met een arbeidsbeperking <i>Voor 2015 het aantal bijsandsgerechtigden in het doelgroepenregister (gestart op 1 januari 2015) per 01-12-2015, voor 2017 het aantal personen per september 2016.</i>	74	37	87	88	
Aantal huishoudens dat in een jaar een of meerdere bedragen bijzondere bijstand of een minimaregeling heeft ontvangen <i>Inclusief Collectieve Ziektekostenverzekering.</i>	2.792	3.175	3.375	3.657	
Aantal aanvragen schulddienstverlening <i>Aantal aanvragen in het betreffende kalenderjaar.</i>	322	345	384	342	

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Maatwerkvoorziening

1. Het verder ontwikkelen van de transformatieagenda Wmo, zoals de ontschotting van budgetten (binnen het sociaal domein, maar ook met de Zvw en de Wlz - domeinoverstijgend werken), de verbinding tussen nulde-, eerste- en tweedelij, substitutie van zwaardere naar lichtere vormen van ondersteuning en het bieden van maatwerk. Een wijkgerichte aanpak staat daarbij voorop.
2. Het realiseren van laagdrempelige ontmoetingsplekken in alle wijken, gericht op ontmoeting en dagbesteding/participatie, in samenwerking met Wmo-aanbieders, Malkander en de brede nuldelijn.
3. Het evalueren en verder ontwikkelen van het product Thuisondersteuning (zowel de maatwerk, als de algemene voorziening) alsmede thuisondersteuning voor mantelzorgers.
4. Het ontwikkelen van nieuwe arrangementen, waardoor begeleiding en ondersteuning meer flexibel ingezet kunnen worden, mede om afschaling van zware naar lichtere vormen van begeleiding beter mogelijk te maken.
5. Het evalueren en verder ontwikkelen van het eigen bijdrage-beleid Wmo, waarbij de draaglast en de draagkracht van de inwoners die in aanmerking komen voor een maatwerkvoorziening zoveel mogelijk in balans is.
6. Het evalueren en verder ontwikkelen - in samenspraak met de regiogemeenten- van het Wmo-ondersteuningsarrangement GGZ. Dit is nodig voor de extramuralisering van de intramurale beschermd wonen voor de doelgroep GGZ met psychiatrische problematiek.
7. Het uitbreiden van het aanbod maatschappelijke opvang met preventieve activiteiten, mede door het starten c.q. intensiveren van lokale projecten in de regio, zoals de inzet van bemoeizorg en kortdurend verblijf/logeeropvang.
8. Het verder opschuiven van 'zorgbeleid' naar 'woonbeleid' in de maatschappelijke opvang. Mensen wonen zo normaal mogelijk. Dat is in de wijk en met scheiding wonen - ondersteuning, al dan niet met ambulante begeleiding.
9. Het ontwikkelen en uitvoeren van ondersteuningsarrangementen binnen het onderwijs zodat we – integraal – kunnen anticiperen op opgroei- en opvoedproblemen. Dit helpt ook om voortijdige schooluitval te voorkomen. De ketensamenwerking willen we hiervoor optimaal benutten.
10. Het maken van een notitie 'kwetsbare jongeren' met voorstellen voor een sluitende keten van ondersteuning en hulp, zodat jongeren in kwetsbare situaties, bijvoorbeeld na de Jeugdzorg, niet buiten beeld raken of tussen wal en schip vallen.
11. Het ontwikkelen en uitvoeren van uitgangspunten die zijn opgenomen in de 'Visie op Schulddienstverlening Ede-Wageningen 2016' welke specifiek gericht is op preventie, vroegsignalering, ondersteuning en nazorg. Met extra aandacht voor de bestaande klanten, jongeren, ondernemers en inwoners met hoge zorgkosten.
12. Het uitvoering geven van de aanbevelingen uit de nota 'Effectiviteit van het Minimabeleid 2015' en 'Minima-effectrapportage gemeente Ede 2016' van twee externe onderzoeksbureaus. Waarbij we de integrale samenwerking binnen het sociaal domein verder doorontwikkelen.

Toelichting

1. Deze prestatie heeft veel aandacht, met name in het licht van de ombuigingsmaatregelen sociaal domein. Zoals bijvoorbeeld de afschaling van zwaardere naar lichtere zorg. Ook kijken we naar de schotten tussen de verschillende wetten/financieringsstromen. Bijvoorbeeld met de pilot Thuis geven, een

samenwerkingsverband tussen Opella, gemeente Ede, Menzis zorgverzekeraar en Menzis zorgkantoor. Ook neemt Ede namens Food Valley deel aan de landelijke werkgenda Menzis.

2. In 2018 is het project Laagdrempelige ontmoetingsplekken van start gegaan. Door het vertrek van de projectleider is dit project even stopgezet, maar wordt in 2019 voortgezet. We willen komen tot ontmoetingsplekken in wijken en buurten, die voor iedereen toegankelijk zijn, zonder indicatie etc. We leren daarbij van de in 2018 opgedane ervaringen.
3. Eind 2018 is de evaluatie Thuisondersteuning verschenen. Hierin zijn enkele conclusies en aanbevelingen opgenomen. Gezien de actualiteit (tekorten sociaal domein, invoering abonnementstarief Wmo en enkele uitspraken van de Centrale Raad van Beroep over de hoogte en motivering van indicaties) gaan we in 2019 nader verkennen wat hiervan mogelijke consequenties per 2020 zijn.
4. Aan de deellovereenkomsten Ambulante dienstverlening en Beschermd Wonen 2019 zijn de (nieuwe) producten begeleid wonen, (b)aanzet en de ondersteuningsarrangementen GGZ toegevoegd. In 2019 wordt het ondersteuningsarrangement Ketenzorg Dementie geëvalueerd. Op basis van de resultaten wordt een passend inkoopkader voor dit arrangement gezocht.
5. Deze prestatie is niet meer van toepassing in verband met de (landelijke) invoering van het abonnementstarief Wmo per 2019.
6. Het ondersteuningsarrangement GGZ is ingevoerd en in 2018 veelvuldig toegepast. Begin 2019 volgt een evaluatie van dit ondersteuningsarrangement.
7. De gemeente is bezig met het herijken van de visie en doelgroep maatschappelijke opvang. Daarbij wordt ook nagedacht over de invulling van de maatschappelijke opvang: wat willen we met nachtopvang, crisisopvang, dagopvang, 24-uurs begeleiding, ambulant begeleiding, zorg voor jongeren, zorg voor verwarde personen en wat betekent dat voor de toegang, cliënten, financiën, gebouwen en aanbieders? Voor de groep thuislozen gaan we de zorg anders organiseren.
8. We hebben in kaart gebracht aan welke woonvormen en -initiatieven behoefte is om een goede uitstroom vanuit de maatschappelijke opvang en beschermd wonen te realiseren. De realisatie hiervan heeft hoge prioriteit in 2019 e.v.

Werk en participatie

1. Het uitvoeren van plannen zoals beschreven in het projectplan 'Integratie statushouders Ede'.

Inkomensvoorziening

1. Uitvoering van een experiment van de ministeries van Binnenlandse Zaken en Justitie omtrent het Project Behoorlijk & Effectieve invordering Ede. Hierbij is specifiek aandacht voor de communicatie met de burger en wordt er een werkwijze ontwikkeld die de integrale afstemming bevordert met overige gemeentelijke invorderaars (zoals gemeentelijke belastingen, terugvordering en verhaal van WPI).

Wat heeft het gekost?

	Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Actuele begroting 2018	Rekening 2018	Vershil actuele begroting/rekening 2018
bedragen x € 1.000					
Lasten per productgroep					
Maatwerkvoorziening	77.537 N	71.737 N	84.017 N	89.062 N	5.045 N
Werk en Participatie	20.861 N	16.355 N	18.688 N	20.996 N	2.308 N
Inkomensvoorziening	28.938 N	24.205 N	28.328 N	28.480 N	152 N
Totaal lasten programma	127.336 N	112.298 N	131.033 N	138.539 N	7.506 N
Baten per productgroep					
Maatwerkvoorziening	3.897 V	2.409 V	3.076 V	3.632 V	556 V
Werk en Participatie	4.484 V	893 V	893 V	4.388 V	3.495 V
Inkomensvoorziening	25.583 V	20.353 V	24.540 V	25.531 V	991 V
Totaal baten per programma	33.964 V	23.654 V	28.508 V	33.551 V	5.043 V
Saldo van baten en lasten	93.372 N	88.643 N	102.525 N	104.988 N	2.463 N
Storting reserve	1.804 N	740 N	25 N	692 N	667 N
Onttrekking reserve	1.145 V	523 V	2.447 V	2.195 V	253 N
Resultaat	94.031 N	88.861 N	100.103 N	103.485 N	3.383 N

Maatwerkvoorziening

Jeugdzorg (Act. 2018: € 3.200.000 N)

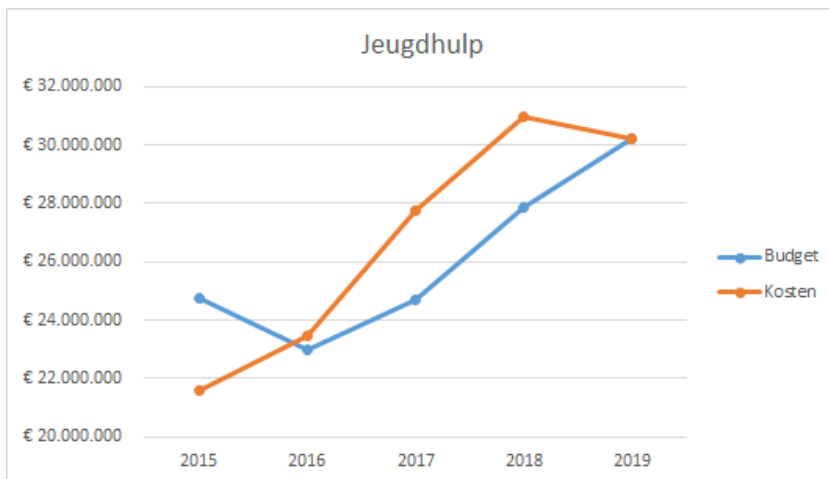
€ 3.400.000 N

De kosten over 2018 zijn € 3,4 miljoen hoger dan begroot. Dit is € 0,2 miljoen nadeliger ten opzichte van de verwachting halverwege 2018. Een deel hiervan komt voort uit nagekomen zorgkosten van voorgaande jaren. In 2018 gaat het om een nadelig bedrag van € 0,3 miljoen. Deze nagekomen zorgkosten zijn een gangbare werkwijze binnen jeugdhulp en waren afgelopen jaren tamelijk onvoorspelbaar. Halverwege 2018 werd dan ook uitgegaan van een voordeel van € 0,3 miljoen op zorgkosten uit voorgaande jaren. Verbeterde prognoses zorgen ervoor dat de inschatting van het effect van nagekomen zorgkosten de afgelopen periode is verbeterd.

In 2018 was weliswaar sprake van een stijging van € 3,1 miljoen aan totale zorgkosten. Dit was echter niet zo explosief als voorgaande jaren. Gezien de duidelijke afvlakking van de stijging lijkt sprake van stabilisatie in kosten. De toename van de zorgkosten is te herleiden naar zowel meer jeugdigen die zorg ontvangen als een hoger bedrag aan zorg per jeugdige. Opvallend is dat vooral ambulante begeleiding en behandeling (zowel individueel als groepsgericht) zijn toegenomen. Dit is een vorm van jeugdhulp welke rondom school en thuis wordt ingezet. Naast ambulante jeugdzorg wordt een groot deel van de kosten veroorzaakt door jeugdigen in zware verblijfsvormen als gezinshuizen en Jeugdzorg Plus. Hoewel de aantallen jeugdigen veel beperkter zijn dan bijvoorbeeld het aandeel in ambulante zorg, gaat het om een aanzienlijk deel in de totale kosten. In 2018 zijn het aantal jeugdigen en kosten in verblijf gestabiliseerd. Op basis van de huidige situatie is de verwachting dat de zorgkosten in 2019 binnen het beschikbare budget blijven.

Budget en kosten op zorgjaar: (realisatie 2015-2018 en verwachting 2019)

Als we de kosten van jeugdhulp 'zuiver' op het jaar zetten (bijvoorbeeld: kosten van 2017, die in 2018 betaald zijn, tellen we op het jaar 2017 etc.), ontstaat het volgende beeld:

In bovenstaande grafiek zien we een stijging van kosten en budget in de jaren. Dit budget is inclusief aanvullingen vanuit de algemene middelen. In 2018 was een aanvulling noodzakelijk van circa € 9 miljoen. In 2019 verwachten we dat begroot budget en kosten in balans zijn. We gaan uit van stabilisatie van de autonome ontwikkeling en daling van kosten als gevolg van de eerst ombuigingsmaatregelen. In de begrote middelen 2019 is circa € 7 miljoen aanvulling van uit de algemene middelen verwerkt. Deze bijdrage daalt de komende jaren.

Thuisondersteuning - maatwerk

We zien op het maatwerk een lichte stijging in de kosten, maar gelijktijdig ook een licht hogere uitkering. We hebben in 2018 extra personeel ingehuurd om de klantvragen binnen redelijke termijnen af te kunnen handelen. Vanaf september hebben we het maatwerktafelgesprek/brede intake op verschillende manieren uitgevoerd: via een huisbezoek, op het Werkplein of telefonisch. Hiermee hebben we de huidige inhuur versneld afgebouwd. In 2018 zijn we met het budget van circa € 6 miljoen neutraal uitgekomen.

We zien in 2019 de wachttijden oplopen. Dit komt mogelijk mede door de invoering van het abonnementstarief. We werven nu nieuwe medewerkers om met eigen personeel de klantvragen te kunnen afhandelen. Op dit moment houden we door het abonnementstarief rekening met een financieel nadeel van € 0,7 miljoen in 2019 en € 1,0 miljoen vanaf het jaar 2020.

Begeleiding, dagbesteding etc. (Act. 2018: € 600.000 V)

€ 560.000 N

Op deze maatwerkvoorzieningen zagen we vorig jaar een tekort van € 1,5 miljoen. Dit tekort is bij de meerjarenbeleidsvisie gecompenseerd vanuit de algemene middelen. Bij een gelijkblijvende situatie zou het financiële resultaat 2018 dan ook neutraal moeten zijn. Bij de halfjaarrapportage zijn we uitgegaan van een voordeel, vooral vanwege het ingezette voordeel op de eigen bijdrage. In het derde kwartaal bleek echter dat de kosten circa € 0,8 miljoen hoger waren. Hierdoor werd een nadeel van € 0,2 miljoen ten opzichte van de begroting verwacht. Via een afzonderlijk memo is de raad hierover geïnformeerd. Bij de jaarrekening zien we dat het tekort, zowel bij de zorg in natura, als de persoonsgebonden budgetten is opgelopen tot € 560.000.

Naast een toename van het aantal cliënten zien we ook dat de gemiddelde besteding op de afgegeven indicaties stijgt. Er wordt meer zorg geleverd aan meer cliënten en dus stijgen de kosten. Voor begeleiding zien we een verschuiving naar zwaardere zorg (begeleiding specialistisch). We zijn in gesprek met intakers van de gemeente Ede en aanbieders (herindicatie) om dit te beperken.

De stijging van de kosten ten opzichte van 2017 in percentages is als volgt:

Kostenstijging 2018 (t.o.v. 2017)	Kosten	Cliënten	Gemiddelde besteding per cliënt
Begeleiding	19%	7%	12%
Dagbesteding	14%	11%	3%

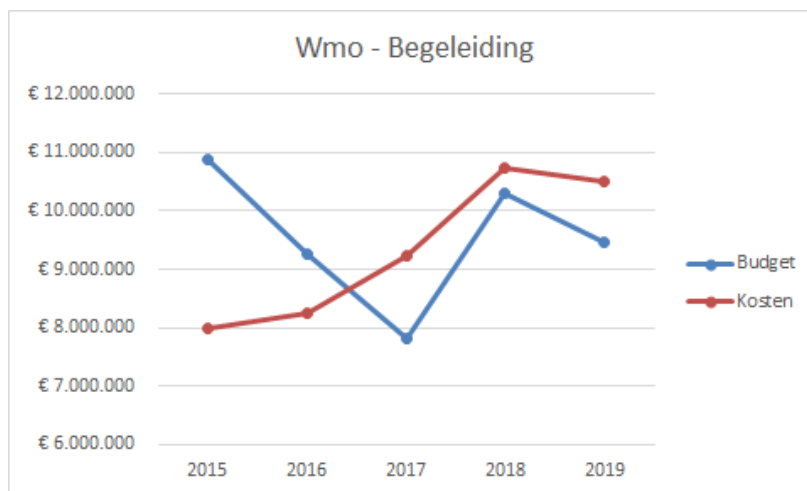
De gemiddelde waarde van de indicaties vanaf het vierde kwartaal daalt licht. Het sturen op onder andere minder inzet van specialistische begeleiding (begeleiding is 'regulier, tenzij..') wordt daarmee voorzichtig zichtbaar en gaat invulling geven aan de hiervoor ingeboekte taakstelling om de kosten in 2019 terug te brengen. Dit vraagt extra personele inzet.

Vanaf 2019 is het budget voor begeleiding structureel met € 0,7 miljoen gecompenseerd vanuit de algemene middelen. Hier tegenover zijn er ombuigingstaakstellingen ingeboekt, waardoor het budget met € 0,95 miljoen is verlaagd. We zijn gestart met het uitwerken van deze mogelijke (stuurbare) besparingen, die naar verwachting in 2019 gerealiseerd worden. Daarnaast heeft het Rijk, in overeenstemming met de VNG, het budget in 2019 verlaagd met € 0,15 miljoen, vanwege een éénmalige uitname voor de uitvoeringskosten van de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Per saldo is het budget begeleiding ten opzichte van 2018 € 0,4 miljoen lager geworden. Op basis van de huidige budget- en kostenontwikkeling verwachten we in 2019 een tekort van circa € 1,0 miljoen.

Vanaf 2020 e.v. is nog niet bekend of we voldoende vanuit het Rijk gecompenseerd gaan worden voor vooral de effecten van langer thuis wonen en de toenemende vergrijzing, welke landelijk ingeschat wordt op circa 4% per jaar.

Budget en kosten op zorgjaar: (realisatie 2015-2018 en verwachting 2019)

Als we de kosten van begeleiding en dagbesteding "zuiver" op het jaar zetten (bijv.: kosten van 2017, die in 2018 betaald zijn, tellen we op het jaar 2017 etc.), ontstaat het volgende beeld:

In 2018 zien we dat het verschil tussen budget en kosten kleiner is, vanwege de éénmalige inzet van € 1,5 miljoen uit de algemene middelen. In 2019 verwachten we - zoals hierboven al aangegeven - een tekort van circa € 1,0 miljoen, wat voor € 0,4 miljoen een lager budget betreft.

Begeleiding en dagbesteding statushouders

In 2018 is circa € 300.000 besteed aan begeleiding (maatwerk) van statushouders. Hiervoor was incidenteel budget beschikbaar. Vanaf 2019 komen deze kosten voor statushouders ten laste van de Wmo. Het tekort van € 1,0 miljoen stijgt hierdoor naar mogelijk € 1,3 miljoen.

Hulpmiddelen Wmo**€ 120.000 N**

De kosten voor de hulpmiddelen van zowel rolstoelen als vervoer (scootmobielen etc.) vallen in 2018 hoger uit. We zien de stijging vooral optreden bij cliënten die gebruikmaken van persoonsgebonden budgetten (PGB). De cliënt kiest steeds vaker voor een PGB, terwijl een verstrekking in Zorg in Natura ook passend zou zijn. Deze trend zal zich met de invoering van het abonnementstarief voortzetten.

De stijging betreft niet alleen een effect van langer thuis wonen van zowel Wmo- als Wlz- cliënten, maar ook de verstrekking van enkele specifiekere benodigde hulpmiddelen in het duurdere segment.

Geweld in afhankelijkheidsrelaties

-

De gemeente Nijkerk is voor de opvang aangesloten op de regio West Veluwe Vallei. De doeluitkering van het Rijk zit echter bij centrumgemeente Amersfoort. Met de gemeente Nijkerk heeft overeenstemming plaatsgevonden over de kostenverrekening van de opvangkosten huuselijk geweld over de jaren 2015-2018 ter grootte van € 240.000. Dit is verrekend met de regionale reserve Vrouwenopvang. Met ingang van 2019 is de uitkering ten behoeve van de gemeente Nijkerk wel onderdeel van de uitkering aan centrumgemeente Ede.

Maatschappelijke opvang

-

De realisatie 2018 op de regionale kosten voor de maatschappelijke opvang valt per saldo € 235.000 lager uit en is verrekend met de regionale reserve. In 2018 vallen de kosten voor bemoeizorg, de opvang zwerfjongeren en de geraamde kosten voor uitbreiding van het aanbod MO, lager uit. Een deel van deze kosten wordt alsnog gemaakt in 2019. Het saldo van de regionale reserve bedraagt eind 2018 € 2,4 miljoen.

Beschermd wonen**€ 561.000 N**

De bestedingen 2018 vallen circa € 1,1 miljoen hoger uit dan de beschikbare middelen in de begroting ad € 22 miljoen. Dit was ingeschat op € 0,5 miljoen. Het resultaat op de centrumgemeentelijke taak Beschermd Wonen wordt normaliter afgewikkeld voor de resultaatbestemming. Bij de afsluiting was dit niet verwerkt en moet dit alsnog gebeuren. Bij de resultaatbestemmingen stellen wij voor om het nadelig resultaat alsnog te onttrekken aan de reserve Beschermd Wonen.

Er is in 2018 meer gebruikgemaakt van de extramurale GGZ-arrangementen, wat we door de wachtlijsten echter onvoldoende terugzien in lagere kosten van de zorg in natura. Daarnaast heeft de bedrijfsvoering in 2018 een eenmalig extra personele inzet gevraagd. De éénmalige innovatiesubsidie ad € 0,5 miljoen is in 2018 nagenoeg volledig verstrekt. Tenslotte zijn er in 2018 nog kosten van de jaren 2015-2017 verantwoord.

De reserve beschermd wonen kent eind 2018 (inclusief de onttrekking van € 1,1 miljoen) een saldo van € 2,8 miljoen. De huidige verwachting is dat de reserve in de komende jaren nog fors gaat oplopen. Binnen de regio blijven we het verloop volgen, waarbij de omvang van de reserve wordt betrokken bij de decentralisatie van beschermd wonen in 2021. Bij de ombuigingen in het sociale domein zijn vanaf 2021 taakstellingen ingeboekt, waaronder een uitname van € 1,7 miljoen uit de reserve.

Aanvullend Inkomen**€ 203.000 N**

Alle regelingen in het kader van aanvullend inkomen zijn open eind regelingen. Hierdoor is het lastig om te voorspellen of de beschikbare middelen volledig worden besteed of worden overschreden. Sinds januari 2017 is het beleid herijkt en opengesteld voor een grotere doelgroep t.w. tot 130% van het sociaal minimum. Zo worden ook de werkenden (met minimumloon) en hun kinderen bereikt en ondersteund om te participeren. Dit betekent voor 2018, dat een tekort is ontstaan, vooral door een toename van het aantal inwoners dat een beroep moet doen op de vergoeding voor kosten bewindvoering. Daarnaast is er een stijging in het aantal mensen dat een beroep doet op de collectieve zorg verzekering en de regeling hogere zorgkosten. In totaal is het gebruik van alle regelingen toegenomen, ook door een stijging in het aantal statushouders.

Leerlingvervoer**€ 175.000 N**

Het nadeel op leerlingvervoer wordt veroorzaakt door een hoger volume aan vervoersbewegingen dan vooraf ingeschat. De basis voor de berekening kosten 2018 is het aantal vervoersbewegingen in 2017 geweest,

bijgewerkt met het prijspeil 2018. In de praktijk blijkt deze basis te laag. Er zijn meer leerlingen die in 2018 gebruik hebben gemaakt van het leerlingenvervoer. Daarnaast is tijdelijk personeel ingehuurd in de piekperiode om afhandeling van dossiers op tijd gereed te krijgen.

Werk en participatie

Sociale werkvoorziening

€ 327.000 N

De activiteiten die Werkkracht uitvoert zijn deels belast met btw aangezien Werkkracht vanuit de fiscale wetgeving rondom btw gezien wordt als een 100% ondernemer. Dat betekent dat de factuur die Werkkracht stuurt aan de gemeente Ede voor de uitvoering van de opdracht die gemeente Ede aan Werkkracht heeft verstrekt, ook deels belast is met btw. In 2017 is een inschatting gemaakt wat de verdeling zou zijn tussen de belaste en onbelaste activiteiten. De Gemeente Ede kan een deel van de belaste activiteiten compenseren via het btw compensatiefonds. Een deel valt hier echter buiten en is daarmee kostenverhogend voor de gemeente. De gemeenteraad is hierover bij de oprichting van Werkkracht eind 2017 geïnformeerd. Hierbij werd de kostprijsverhogende werking op basis dit deel geraamd op € 225.000. Er is verzuimd dit bedrag voor 2018 daadwerkelijk toe te voegen aan het budget.

In 2018 blijkt de verdeling tussen enerzijds de onbelaste en belaste activiteiten anders te liggen, maar anderzijds heeft de belastingdienst aangegeven een lager percentage als compensabel aan te merken. Door deze ontwikkelingen blijkt de daadwerkelijke kostprijsverhogende btw € 401.000 te bedragen. We voorzien dat de kostprijsverhogende werking van de btw een structureel karakter zal hebben. We komen hierop terug bij de Perspectiefnota 2019.

Liquidatie Permar

€ 580.000 V

Op de afwikkeling van de liquidatie van de Permar WS ontstaat bij de jaarrekening een voordeel van € 580.000. Dit wordt vooral veroorzaakt door de vrijval van € 800.000 van de Liquidatievoorziening Permar als gevolg van de uitwerking 'bonus/malus' regeling. De gemeenteraad is hierover geïnformeerd en deze vrijval is ook opgenomen in de Actualisatie 2018. In 2018 zijn ook de afrekeningen van 2016 en 2017 inzake de WSW (per saldo € 22.000 N) en het jaarrekeningresultaat Permar 2017 bekend geworden. Ten opzichte van de inschatting bij de jaarrekening 2017 bleek het resultaat € 80.000 lager. Daarnaast heeft er in 2018 nog een correctie plaatsgevonden op ten onrechte ten laste van de liquidatievoorziening gekomen kosten (€ 79.000 N) en zijn er in 2018 nog kosten geweest die betrekking hadden op 2017 (€ 50.000 N)

In maart 2019 wordt de jaarrekening 2018 door het bestuur van de Permar vastgesteld. Onderdeel van de jaarrekening is de actualisatie van het Liquidatieplan. Dan wordt duidelijk of de resterende voorziening afdoende is voor de resterende kosten van de liquidatie.

Participatie

€ 225.000 N

In het begin van 2018 zijn er nog kosten binnengekomen over 2017 waar in de rekening 2017 onvoldoende rekening mee is gehouden. Deze incidentele uitgaven bedroegen uiteindelijk € 225.000.

Inkomensvoorziening

Algemene inkomensvoorzieningen

€ 1.072.000 V

Vanaf augustus 2018 is het klantenbestand in de bijstand met circa 76 uitkeringen gedaald. Over heel 2018 is het klantenbestand met 102 klanten afgenomen. Hierdoor is het nadeel dat in de perspectiefnota was afgedekt verkleind met ruim € 350.000. Jaarlijks wordt de debiteurenpositie WIZ berekend, inclusief de benodigde omvang van de voorziening dubieuze debiteuren WIZ. Dit leidt tot een voordeel van € 500.000. Daarnaast zijn de kosten voor Bijstand voor zelfstandigen € 242.000 lager uitgevallen. De te verwachten vangnetuitkering 2018 is geraamd op € 53.000.

Arbeidsmarktregio**€ 365.000 V**

Als centrumgemeente is gemeente Ede penvoerder voor de arbeidsmarktregio. Het tot stand brengen van een goed werkende arbeidsmarkt in de regio is daarbij het voornaamste doel. Aankomende jaren ligt de focus op de doorontwikkeling van het WSP en de STAM-tafel. Vanaf 2018 is het budget verhoogd om formatie mogelijk te maken en zo de continuïteit binnen de arbeidsmarktregio structureel te borgen. Het voordeel binnen de arbeidsmarktregio is grotendeels ontstaan doordat de invulling van de functies nog beperkt is gebleven tot het programmamanagement. Met deze invulling van de regierol krijgt de invulling en structurering in de loop van 2019 verder zijn beslag.

Vangnetbanen**€ 26.000 V**

Het aantal mensen dat onder de vangnetbanen valt muteert alleen in een afname. Er kunnen geen nieuwe personen meer een beroep op doen. In 2018 is weer een aantal mensen uit de vangnetbanen gekomen, waardoor de kosten lager zijn uitgevallen dan waar in de begroting rekening mee gehouden is. Deze trend zal zich doorzetten.

4

ECONOMIE, ARBEIDSMARKT EN MOBILITEIT

Werkgelegenheid, Food, Kennisas
Grondexploitatie werken
Verkeersveiligheid, parkeren

Economische ontwikkeling
Uitgifte bedrijfslocaties
Bereikbaarheid en verkeersveiligheid

Programmadoelstelling

Bevorderen van de economische ontwikkeling van Ede gericht op groei van werkgelegenheid en optimalisatie van het vestigingsklimaat. Naast bedrijven, ook voorzieningen bereikbaar houden en de verkeersveiligheid van alle verkeersdeelnemers zo goed mogelijk borgen.

Ontwikkelingen

Economische ontwikkeling

We werken aan voldoende randvoorwaarden zodat bedrijven kunnen bijdragen aan een gevarieerde werkgelegenheid, gericht op de kwaliteiten van de Edese beroepsbevolking en op de kansen die Ede en de Regio FoodValley bieden. Dit bereiken we door het bedrijfsleven en startende organisaties te ondersteunen om succesvol te zijn en nieuwe bedrijven aan te trekken. We zorgen dat ons vestigingsklimaat aantrekkelijk blijft en ruimte biedt aan nieuwe bedrijven uit diverse sectoren. Dit doen we onder meer door voldoende bedrijventerrein beschikbaar te hebben, met aantrekkelijke grondprijzen en een naar buiten gerichte klantbenadering. Ook versterken we het (internationale) vestigingsklimaat voor innovatieve bedrijven en kennisinstellingen. Het Agrofood-cluster van bedrijven en kennisinstellingen draagt bij aan extra werkgelegenheid in Ede en de regio en aan een hoogwaardig voorzieningenniveau. De komst van het World Food Center (WFC) bij station Ede-Wageningen zien we als een stimulerende factor. We stimuleren en faciliteren binnen de hele gemeente een aantrekkelijk aanbod van voorzieningen op het gebied van bedrijventerreinen, detailhandel, recreatie en toerisme voor inwoners en bezoekers, met speciale aandacht voor een levendig centrum.

Economie

In 2018 wordt op het gebied van bedrijventerreinen de aandacht verdeeld over een aantal zaken.

Bij de verkoop van bedrijfskavels op Food & Businesspark (voorheen de Klomp Oost genoemd) vormt de doorontwikkeling van een (regionaal) ecosysteem waarin de bedrijven en instellingen kunnen en willen landen de centrale leidraad. Diverse factoren creëren gezamenlijk een ecosysteem, een aantrekkelijke omgeving om te ondernemen voor zowel de startende ondernemer als de multinational.

Verder zoeken wij samen met ondernemers naar de revitaliseringskansen en mogelijkheden op bestaande bedrijventerreinen en stellen wij plannen op voor ontwikkelingen van lokale bedrijventerreinen (zoals bijvoorbeeld in Harskamp, Ederveen en Lunteren). In navolging van de regionale bedrijventerreinplanning zoals

vastgelegd in de Regionale Visie Werklocaties wordt ook het onderdeel kantoren in regionaal verband opgepakt.

In 2018 voeren wij de retailvisie uit die in 2017 is vastgesteld. Dit betreft de uitvoering van het actieplan. Het instellen en begeleiden van een subsidieregeling voor ondernemersverenigingen is in uitvoering. Uitvoering van standplaatsenbeleid, inventarisatie planologische ruimte en samen met de ondernemersverenigingen werken naar compacte kernwinkelgebieden zijn een aantal voorbeelden uit het actieplan. De accountmanager retail vervult hierin een belangrijke rol.

Arbeidsmarkt

In 2018 investeren wij in een verdere door ontwikkeling van het regionale werkgeversservicepunt. Vanuit de samenwerking met de nieuwe organisatie Werkracht BV zetten we in op innovatieve allianties met werkgevers en stimuleren wij sociaal ondernemerschap.

Samen met Triple Helixpartners verdiepen we vanuit de Strategische Arbeidsmarkttafel (STAM) ons inzicht in de gezamenlijke opgave. Ook investeren we in acties en beleid voor het verkleinen van de mismatch op de arbeidsmarkt.

Uitgifte bedrijfslocaties

We willen blijven voorzien in de kwalitatieve en kwantitatieve vraag naar bedrijventerreinen.

Regionale arbeidsmarkt

In de groeiende economie is steeds vaker sprake van een mismatch of schaarste op de arbeidsmarkt. Samen met de partners in het Werkgeversservicepunt geven we vorm aan effectieve werkgeversdienstverlening. Dit doen we zowel vanuit de economische ambitie een top-regio te zijn, als vanuit de sociale ambitie om zo veel mogelijk mensen zo regulier mogelijk aan de slag te laten zijn. Daarnaast investeren wij in een krachtige Triple Helix samenwerking, juist ook op het gebied van arbeidsmarktbeleid. Hiervoor is in 2017 de strategische arbeidsmarkttafel ingericht, waar de 3 O's (overheid, ondernemers en onderwijs) over strategische zaken spreken en vertalen in projecten.

In 2018 investeren wij in een verdere door ontwikkeling van het regionale werkgeversservicepunt. Vanuit de samenwerking met de nieuwe organisatie Werkracht BV zetten we in op innovatieve allianties met werkgevers en stimuleren wij sociaal ondernemerschap.

Samen met Triple Helixpartners verdiepen we vanuit de Strategische Arbeidsmarkttafel (STAM) ons inzicht in de gezamenlijke opgaven en investeren we in acties en beleid voor het verkleinen van de mismatch op de arbeidsmarkt.

In programma 3 worden de ontwikkelingen op het gebied van werk en participatie (lokaal) toegelicht.

Bereikbaarheid en verkeersveiligheid

Voor het goed functioneren van werklocaties en voorzieningen is bereikbaarheid voor alle vormen van vervoer een belangrijke voorwaarde. Daarnaast zetten we in op duurzame mobiliteit en verkeersveiligheid. Dit betekent dat inwoners en ondernemers keuzes hebben in vervoer en dat het vervoer op een efficiënte en duurzame manier kan plaatsvinden. Daarom werkt Ede aan de verbetering van reistijden op de hoofdwegen, verkeersveiligheid en het parkeerklimaat, aan vermindering van verkeershinder en aan duurzamer verplaatsingsgedrag (toename fietsgebruik en elektrisch rijden).

Mobiliteit

Het aantal fietsverplaatsingen als ook de verscheidenheid in soorten fietsen neemt toe. Daarmee vragen fietsers meer ruimte dan soms beschikbaar is voor een vlotte en verkeersveilige afwikkeling. Met elektrische fietsen en speed-pedelects worden hogere snelheden behaald en wordt tot op hogere leeftijd doorgefietst. Tevens vinden onder de fietsers veel eenzijdige ongevallen plaats. De SWOV verwacht dat in 2030 zonder aanvullende maatregelen driekwart van de verkeersslachtoffers een fietser is.

De gemeenteraad heeft in 2016 besloten in te zetten op verbetering van het fietsklimaat. In 2018 heeft zij extra middelen beschikbaar gesteld om een omvangrijk maatregelenpakket tot en met 2026 uit te voeren. In 2019 worden meerdere grote infrastructurele fietsprojecten gerealiseerd. De gemeente blijft duurzame automobilititeit stimuleren.

Relevante beleidsnota's

Economische ontwikkeling

- [Visie Food](#) (2015)
- [De economische ambitie van Ede \(programma Economie\)](#) (2013)
- [Plan Levendig Centrum](#) (2015/2016)
- [Retailvisie 2030](#) (2016)
- [Visie werklocaties Foodvalley 2017-2025](#) (2017)
- [Startnotitie duurzaam Ede](#) (2015)
- [Visie openbare ruimte gemeente Ede](#) (2016)
- [PDV/GDV-beleid Regio Foodvalley 2016-2018](#) (2016)
- [Visie op Recreatie en Toerisme](#) (2017)
- [Gebiedsopgave Veluwe](#)
- [Regionaal Programma Werklocaties Foodvalley 2017-2020](#)
- [Strategische Agenda Foodvalley](#) (2016)
- [Samen bouwen aan een effectieve arbeidsmarktregio](#) (2016)

Uitgifte bedrijfslocaties

- Integrale aanpak van bedrijventerreinen en werklocaties (2015) (niet openbaar)

Bereikbaarheid en verkeersveiligheid

- [Verbinden en bereiken. Gemeentelijk verkeers- en vervoerplan Ede \(Deel A: kadernota\)](#) (2014)
- [Verbinden en bereiken. Gemeentelijk verkeers- en vervoerplan Ede \(Deel B: supplement\)](#) (2014)
- [Verbinden en bereiken. Gemeentelijk verkeers- en vervoerplan Ede \(Factsheets\)](#) (2014)
- [Van peloton naar kopgroep. Fietsplan gemeente Ede](#) (2016)
- [Nota parkeernormering gemeente](#) (2017)
- [Beleidsnotitie parkeren woonwijken](#) (2012)

Bij diverse nota's horen uitvoeringsprogramma's.

Wat willen we bereiken?

Economische ontwikkeling

Doel

Bevorderen van voldoende en gevarieerde werkgelegenheid.

Subdoelen

- Behoud en toename van bedrijven en werkgelegenheid in Ede.
- Toename werkgelegenheid, innovatieve bedrijven en kennisinstellingen in de (agro)foodsector en vergelijkbare keten.
- Een toekomstbestendige en aantrekkelijke toeristische infrastructuur.
- Een toekomstbestendige en aantrekkelijke centrum- en detailhandelsstructuur.

Uitgifte bedrijfslocaties

Doel

Voorzien in voldoende nieuw bedrijventerrein en behoud kwaliteit van bestaande locaties.

Subdoelen

- Toename van de verkoop van bedrijventerreinen.

Regionale arbeidsmarkt

Doel

Tot stand brengen van een goed werkende arbeidsmarktregio.

Subdoelen

- Effectieve dienstverlening via het werkgeversservicepunt rondom personeelsvraagstukken
- Versterken van de Triple Helix samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt.
- Zo veel mogelijk mensen zo regulier mogelijk aan de slag.

Bereikbaarheid en verkeersveiligheid

Doel

Optimalisatie bereikbaarheid en verkeersveiligheid en bevorderen duurzame mobiliteit.

Subdoelen

- Een toekomstbestendige bereikbaarheid voor alle vormen van vervoer.
- Behoud verkeersveiligheid en een verkeersveilige infrastructuur.
- Het bevorderen van het gebruik van duurzame vervoermiddelen.
- Een gastvrij en klantvriendelijk parkeerklimaat bieden.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Meting 2018	Streefwaarde
Aantal arbeidsplaatsen per 1.000 inwoners van de beroepsbevolking <i>Depla-indicator. Aantal per 1.000 inwoners van de beroepsbevolking (15 t/m 74 jaar). Door grote groep wijkt cijfer 2017 af van voorgaande jaren.</i>	778	774	520	nbn	
Percentage leegstaand winkelvloeroppervlak in Ede-Centrum <i>Peildatum januari.</i>	14,0%	14,1%	17,6%	16,4%	
Oordeel inwoners over Ede centrum <i>Rapportcijfer van 1 t/m 10 (1 = zeer slecht en 10 = uitstekend). Wordt tweejaarlijks gemeten.</i>	-	6,1	-	6,4	
Aantal banen in topsector Agrifood	8.230	8.285	8.520	nbn	
Fietsgebruik Edenaren	-	55	-	56	60

Percentage Edenaren dat minimaal vier keer per week de fiets gebruikt.
De indicator wordt vanaf 2016 tweemaaljaarlijks gemeten

Percentage Edenaren dat (zeer) tevreden is over de bereikbaarheid van de buurt met de auto	-	88	-	88
<i>Oordeel inwoners. Wordt tweemaaljaarlijks gemeten.</i>				
Percentage Edenaren dat (zeer) tevreden is over de bereikbaarheid van de buurt met het OV	-	66	-	68
<i>Oordeel inwoners. Wordt tweemaaljaarlijks gemeten.</i>				
Percentage Edenaren dat (zeer) tevreden is over de verkeersveiligheid in de buurt	-	55	-	62
<i>Oordeel inwoners. Wordt tweemaaljaarlijks gemeten.</i>				
Percentage Edenaren dat (zeer) tevreden is over parkeergelegenheid in de buurt	-	60	-	63
<i>Oordeel inwoners. Wordt tweemaaljaarlijks gemeten.</i>				

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Economische ontwikkeling

1. Opstellen Marketing en Acquisitieplan Food & Businesspark.
2. Uitvoeren revitaliseringsscan.
3. Opstellen regionale Kantorenvisie.
4. Uitvoeren retailvisie.

Uitgifte bedrijfslocaties

1. Actief benaderen van de markt.
2. Verkoopproces begeleiden.

Regionale arbeidsmarkt

1. Doorontwikkeling Werkgeversservicepunt.
2. Uitvoering geven aan de regionale arbeidsmarktagenda van de STAM-tafel.

Toelichting

1. Het Werkgeversservicepunt profileert zich inmiddels als de logische partner voor het bedrijfsleven voor werving en selectie van personeel, invullen van de banenafspraken en voor advies op het gebied van sociaal ondernemen. We zetten in op doorontwikkeling.
2. STAM. De stamtafel is het strategisch overleg over de arbeidsmarkt. In 2018 zijn vier werktafels gestart op de thema's 'We kijken vooruit', 'Toptalent binden aan de regio', 'Een leven lang leren' en 'Elk talent telt'. Er is een link met de strategische agenda van de Triple Helix en de Regiodeal.

Bereikbaarheid en verkeersveiligheid

1. Uitvoeren plannen uit UVV 2018.
2. Uitvoeren plannen uit Fietsplan (scenario Fietsstad) waarvoor budget beschikbaar is gesteld.
3. Uitvoeren van een parkeervisie met onder andere aandacht voor de interne parkeerorganisatie, de digitaliseringsprocessen en het onderzoek naar de mogelijke overname van twee Q-Park parkeergarages.
4. Fietsvoorzieningen Westzoom Lunteren inclusief kruispunten met Postweg en Klomperweg.

5. Onderzoek verkeersstructuur Ede-West.

Toelichting

1. De studie naar de bereikbaarheid van De Klomp (UVV 2018) is door prioriteringskeuze doorgeschoven naar 2019. Het onderzoek naar sluipverkeer Bennekom-Oost (UVV 2018) is gestart in 2018 en loopt door in 2019.
3. Het onderzoek naar de mogelijke overname van de twee Q-Park parkeergarages is nog niet afgerond waardoor het Koersdocument Parkeren (voorheen de parkeervisie) nog niet aan de gemeenteraad is voorgelegd.
4. Bij de Programmabegroting 2019-2022 zijn de middelen voor fietsvoorzieningen Westzoom Lunteren vervallen. De kruispunten Westzoom met Postweg en Klomperweg blijven wel gehandhaafd en worden in 2019 voorbereid.

Wat heeft het gekost?

	bedragen x € 1.000				
	Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Actuele begroting 2018	Rekening 2018	Verschil actuele begroting/rekening 2018
Lasten per productgroep					
Economische Ontwikkeling	3.546 N	3.329 N	3.492 N	3.751 N	259 N
Uitgifte Bedrijfslocaties	15.549 N	13.163 N	10.892 N	23.290 N	12.398 N
Bereikbaarheid en Verkeersveiligheid	3.168 N	2.701 N	2.747 N	2.698 N	49 V
Totaal lasten programma	22.263 N	19.193 N	17.131 N	29.740 N	12.609 N
Baten per productgroep					
Economische Ontwikkeling	574 V	271 V	271 V	585 V	314 V
Uitgifte Bedrijfslocaties	17.320 V	12.966 V	10.698 V	28.222 V	17.524 V
Bereikbaarheid en Verkeersveiligheid	1.440 V	1.581 V	1.450 V	1.530 V	80 V
Totaal baten per programma	19.335 V	14.818 V	12.419 V	30.336 V	17.917 V
Saldo van baten en lasten	2.929 N	4.375 N	4.712 N	597 V	5.308 V
Storting reserve	199 N	108 N	108 N	108 N	0 N
Onttrekking reserve	2.234 V	1.671 V	2.390 V	2.250 V	140 N
Resultaat	893 N	2.812 N	2.430 N	2.738 V	5.168 V

Economische ontwikkeling

Economie/Retailvisie (Act. 2018: € 140.000 V)

€ 120.000 V

Bij de actualisatie 2018 in de Programmabegroting 2019-2022 is al een voordeel gerapporteerd als gevolg van het achterblijven van de fondsvorming en transformatieopgave vanuit de Retailvisie. De uitgaven hiervoor zijn erg afhankelijk van initiatieven van ondernemers. De subsidieregeling Dorps- en Wijkwinkelcentra is in 2019 geheel benut, waardoor de verwachting die bij de actualisatie 2018 is opgenomen, uiteindelijk iets lager uitgevallen is.

Tijdelijke herinrichting voor evenementen en de markt

€ 128.000 N

In 2017 is besloten om geen evenementen meer op het Marktplaats te houden en te verplaatsen naar het Kuiperplein. Vooruitlopend op de herinrichting van het Kuiperplein, zijn eenmalig kosten gemaakt voor de

tijdelijke inrichting van het plein voor de Heideweek 2017 en 2018. De tijdelijke markten (tijdens de verbouwing Marktplein) konden ook van deze investeringen profiteren. Er is op dat moment vanuit gegaan dat de investeringen gebruikt konden worden als onderdeel van de definitieve herinrichting van het Kuiperplein. Achteraf blijkt dat niet volledig het geval. Er resteert een bedrag van € 128.000 dat geen meerwaarde heeft voor het herinrichtingsplan en daardoor ten laste van het resultaat in 2018 is gebracht

Uitgifte bedrijfslocaties

Uitgifte Bedrijfslocaties

€ 4.932.000 V

Het saldo op uitgifte bedrijfslocaties betreft het resultaat op de grondexploitaties voor de bedrijventerreinen. Dit resultaat ontstaat met name door tussentijdse winstnemingen op de bedrijventerreinen het Laar en de Vallei (€ 2,0 miljoen) en de vrijval van de voorziening negatieve plannen (€ 3,1 miljoen). De vrijval ontstaat door aanzienlijke resultaatsverbetering in de grondexploitatie BTA12. Dit is voornamelijk het gevolg van de versnelling in de gronduitgifte die in 2018 heeft plaatsgevonden. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar het MPG 2019.

De baten en lasten van het Grondbedrijf op het onderdeel uitgifte bedrijfslocaties laten aanzienlijke verschillen zien. Deze worden verklaard door afname van de boekwaarde als gevolg van de verkoop van 11 hectare bedrijfsgrond, de al genoemde winstnemingen en de vrijval van de voorziening Negatieve Plannen. Alle genoemde onderdelen waren niet of slechts gedeeltelijk voorzien.

Bereikbaarheid en verkeersveiligheid

Parkeren

€ 120.000 V

verrekenen met reserve € 120.000 N

De vanaf 2016 doorgevoerde maatregelen op het parkeerproduct, zoals het doorvoeren van tariefmaatregelen en een focus op de kosten, hebben een positief effect. De opbrengsten van de leges, de parkeerbelasting en parkeergelden vallen bijna € 60.000 hoger uit dan geraamd. De kosten voor beheer en onderhoud parkeerplaatsen, inhuur specialistische adviseur en uitgaven budget parkeermaatregelen vallen circa € 60.000 lager uit dan geraamd. Het voordelig resultaat leidt tot een lagere onttrekking aan de reserve Parkeren (€ 120.000), waardoor het effect op productniveau neutraal is.

Onderzoek sluipverkeer Bennekom

€ 42.000 V

In vervolg op de motie Sluipverkeer Bennekom heeft u in 2018 een onderzoeksbudget beschikbaar gesteld. De onderzoeken (zoals een snelheids- en kentekenonderzoek) en de overleggen met de projectgroep hebben een langere doorlooptijd. Wij stellen u voor om het restantbudget van € 42.000 over te hevelen naar 2019.

Doorlichting reserves

Vrijval reserve Werkgelegenheid

€ 258.000 V

Bij de Programmabegroting 2019-2022 heeft u besloten om de reserve op te heffen. De vrijval van de reserve is gepresenteerd als onttrekking aan de reserve.

5

RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

Grondexploitatie: wonen, bouwen en wonen | Woningmarkt
Algemene milieuactiviteiten, duurzaamheid, afvalstoffenverwijdering | Duurzaamheid en energie
Ruimtelijke ontwikkeling, omgevingsvergunning, ontwikkeling buitengebied | Ruimtelijke planvorming

Programmadoelstelling

Een gemeente waar het fijn wonen, werken, en recreëren is voor de huidige inwoners en voor de toekomstige generaties.

Ontwikkelingen

Woningmarkt

De Woningmarkt is booming. De productie in Ede is de afgelopen jaren enorm hoog. In 2018 zijn ruim 1.000 woningen opgeleverd. Het aanbod aan woningbouwlocaties neemt snel af. Aan de kant van de bouwsector is er sprake van een beperkte capaciteit aan arbeid. Ook zijn materialen zijn beperkt leverbaar en stijgen de kosten van arbeid en materiaal. Het aantal bouwinitiatieven is enorm groot. Dit alles leidt economische gezien tot een aanbiedersmarkt. *Dit is de marktsituatie waarin de bouwers en aanbieders een gunstige prijs en transactievoorwaarden kunnen bedingen en keuzemogelijkheden hebben voor goederen of diensten, veelal veroorzaakt doordat het de vraag het aanbod overtreft.* Dit levert een gunstige markt op voor aanbieders van woningen. Bouwers/ontwikkelaars kunnen veelal bepalen welke projecten zij willen oppakken. Vaak zijn dat de projecten waar hoge marges gerealiseerd kunnen worden. Het is duidelijk dat de realisatie van projecten met sociale huur- en koopwoningen onder druk staat.

We hebben een *Integraal Programmamanagement Wonen (IPW)* opgesteld. Daarin leggen we de uitgangspunten vast voor woningbouw.

Ook is er een start gemaakt met het beleid voor huisvesting van arbeidsmigranten. De raad heeft daar voor de zomer een besluit over genomen. Dat wordt nu uitgewerkt in een set met beleidsmatige uitgangspunten die worden gebruikt als toetsingskader voor nieuwe initiatieven.

We hebben nieuwe prestatieafspraken gemaakt voor 2019 met de corporaties Woonstede en Plichtgetrouw en de huurdersvertegenwoordigers. Deze zijn in december 2018 ondertekend.

Het *project 200+200* (extra sociale woningbouw) is afgerond. Het project krijgt een vervolg in het project 1000-1200 sociale huurwoningen voor de periode tot 2027. Ook zijn we gestart met een inventarisatie van transformatielocaties voor woningbouw. Het is de bedoeling dat op deze locaties een deel van de sociale opgave en de opgave voor wonen en zorg wordt gefaciliteerd.

Er is een start gemaakt met de voorbereiding voor een nieuw Huisvestingsverordening die per 1 juli 2019 in werking moet treden. Deze vervangt de vigerende huisvestingsverordening die in 2015 van kracht is geworden. Een Huisvestingsverordening is alleen - en voor maximaal vier jaar - toegestaan als er aantoonbaar schaarste is op de woningmarkt.

De beleidsnotitie betaalbare huur- en koopwoningen is in 2018 geschreven. Deze gaat in Q1 van 2019 voor behandeling naar het college en de gemeenteraad. In deze notitie actualiseert het woonbeleid. Er staan voorstellen in hoe we voldoende sociale woningen realiseren. En ervoor te zorgen dat deze bij de juiste doelgroep terecht komen en ook duurzaam beschikbaar blijven voor de doelgroep. In de notitie geven we een aanzet voor concrete acties en inzet/ontwikkelingen van instrumenten om de gestelde doelen te bereiken.

Ook zijn er belangrijke resultaten geboekt bij de versoepeling van de regionale woningbouwprogrammering met de Provincie.

Duurzaamheid en energie

Afvalinzameling en verwerking

Op basis van het beleid 'Meer afval apart' van oktober 2016 is per 1 januari 2018 het flexibel tarief voor huishoudelijk restafval ingevoerd. Mede hierdoor hebben we in 2018 al het doel voor 2019 behaald: 75% bronscheiding en 130 kg huishoudelijk restafval per inwoner per jaar. Vanwege de goede resultaten van de inzameling van groente-, fruit en etensresten bij lage hoogbouw is eind 2018 de inzameling bij hoogbouw verder uitgebreid.

Binnen de samenwerking Regio De Vallei is besloten om het aanlevercontract van ARN voor het verwerken van huishoudelijke restafval te continueren. Voor het sorteren en vermarkten van PMD verpakking is per 1 januari 2019 aangesloten bij de coöperatieve vereniging waarvan ACV lid is. De overeenkomst met ARN voor de verwerking van PMD liep ten einde. De verwerking van gft van huishoudens uit de regio door Twence is stilzwijgend verlengd tot en met 2019 en 2020.

Onderhandelingen tussen het Rijk, VNG en de verpakkingsindustrie over de Raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022 naar aanleiding van een tussenevaluatie in 2017 zijn nog niet afgerond. De onderhandelingen richten zich op langdurige afspraken na 2022 voor het verduurzamen van verpakkingen en de verpakkingsketen.

Energie en klimaat

Dit thema zit verwerkt in het Programma Duurzaamheid. Zie daarom voor meer informatie het hoofdstuk Investeringsfonds. Daar geen we tevens in op de resultaten van het warmtenet, de energiebesparing en de verduurzaming van de bestaande bouw.

Ruimtelijke planvorming

Visies

In 2018 is de Stadsvisie verder geïmplementeerd en is het ook daadwerkelijk richtinggevend voor initiatieven van burgers en bedrijven. Vanuit het programma Buitengebied (2016) is in 2018 gestart met het opstellen van de Omgevingsvisie Landelijk Gebied. Deze visie betreft het buitengebied van Ede en de buitendorpen. Met deze visie zetten we een belangrijke stap om Ede *Omgevingswetproof* te maken. In de visie doen we richtinggevende uitspraken over de toekomst van het buitengebied en de dorpen.

Natuur en landschap

Middels het project 'Levend Landschap' zijn in 2018 in alle dorpen en buurtschappen afspraken gemaakt over de versterking van de landschappelijke kwaliteit en ons Groen Kapitaal. Hierin zijn projecten opgenomen voor de versterking van natuur, landschap, erfgoed en recreatie. Hierdoor transformeert de landschappelijke versterking van een gemeentelijke aanpak naar een gemeenschappelijk aanpak. Zo kunnen we samen met onze

bewoners trots blijven op de 'Parels van de Edese landschappen'. Met een innovatieve werkvorm realiseren we op deze wijze de ambities uit de 'Structuurvisie buitengebied 2011'. In 2019 worden de projecten uitgevoerd en werken we aan de verbinding tussen de verschillende vrijwilligersgroepen om van elkaar te leren en elkaar te inspireren.

Omgevingswet

Met de startnotitie in de hand is de organisatie-brede voorbereiding op de komst van de Omgevingswet in volle vaart gaan lopen in 2018. Begin 2018 is deze startnotitie Implementatie Omgevingswet door de Raad vastgesteld. In de herfst is een informatieve bijeenkomst (een uit een serie) georganiseerd over vier verschillende thema's binnen de Omgevingswet, waaronder dienstverlening. Met strategische partners buiten het gemeentehuis is gesproken over de door hun gewenste samenwerking met de gemeente. Intern bereiden we ons voor op de nieuwe kerninstrumenten. Ook is er meer overzicht over de benodigde (ICT) veranderingen voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet. De opgave om 'werkende weg' de hele organisatie in de geest van de Omgevingswet te laten werken is van start gegaan: de eerste 'reguliere trajecten' zijn op een nieuwe manier gestart.

Programma Buitengebied

Binnen programma Buitengebied wordt gewerkt aan Omgevingskwaliteit, middels het opstellen van een Handreiking Omgevingskwaliteit, implementatie van de Menukaart en de opstart van de Omgevingsvisie. We hebben gewerkt aan plannen voor Landgoed Kernhem en Gebiedsentree De Ginkel, in de geest van de omgevingswet en met partners in het gebied. De transitie van de Landbouw staat hoog op de agenda in Ede. We werken aan een aanpak voor Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB), inventariseren wat de toekomstplannen van de agrariërs zijn, en werken met de partners van Manifest van Salentein aan een vitale agrarische sector. Afgelopen jaar zijn we gestart met kwartier maken voor Salentein, in 2019 wordt de organisatie concreet vorm gegeven. Ondertussen lopen al veel projecten die boeren faciliteren naar de toekomst toe. In de relatie tussen landbouw en natuur zijn we in 2018 begonnen de mogelijkheden voor beter bodembeheer te verkennen. Ambtenaren gingen samen met medewerkers van het waterschap en 12 boeren op cursus Bodembioogie.

Uitvoering Manifest Gezonde Leefomgeving Veehouder - gebiedsgerichte aanpak Luchtkwaliteit

De uitvoering van het in december 2016 bekrachtigde Manifest is in 2017 voortvarend opgepakt door alle betrokken partijen (regiogemeenten, provincie, veehouderijsector en kennisinstellingen). Doel is vermindering van de bijdrage vanuit de veehouderij op de lokale luchtkwaliteit, focus ligt nu op reductie van fijnstof. De eerste twee jaar levert al veel op, ondanks vertraging door onder andere de fipronilcrisis:

- Bij het opgerichte Praktijkcentrum voor Emissiereductie Veehouderij zijn de tien pilots opgestart en verwachten we in 2019 de resultaten met meer mogelijkheden voor haalbare en betaalbare emissiereductie.
- Bij ruim 80 vergunningaanvragen van agrariërs in de regio hebben we kansen benut. Daardoor is bijna 30% extra reductie van fijnstof bereikt. De goede samenwerking tussen sector, gemeente, vergunningverlener (OddV), agrarisch adviseurs en kennisinstelling WLR (WUR) is de basis voor dit succes en wordt landelijk als voorbeeld gezien.

Vliegroutes Lelystad Airport

In juni 2017 werd duidelijk dat de vliegroutes van/naar Lelystad Airport op relatief lage hoogte (circa 2.700 meter) boven Edes grondgebied zijn geprojecteerd. Dit geldt in ieder geval voor de situatie vanaf opening voor groot handelsverkeer in 2020 tot aan het moment van luchtruimherziening in 2023. Dit heeft negatieve gevolgen voor de woon- en leefkwaliteit en onze natuurgebieden.

In vier aangenomen moties heeft de gemeenteraad haar zorgen hierover geuit. Het college deelt deze zorgen en zet zich, gesteund door de moties, in om laagvliegen boven de Veluwe te voorkomen. Op dit onderwerp

hebben we nadrukkelijk de samenwerking gezocht met de regiogemeenten, de andere Gelderse gemeenten en de provincie Gelderland. We werken momenteel gezamenlijk aan een breed gedragen zienswijze op het gewijzigde Luchthavenbesluit Lelystad Airport en de aangepaste MER. Parallel aan de discussie over de vliegroutes van Lelystad Airport werken de ministeries van I&W en Defensie aan de algehele herziening van het Nederlandse luchtruim en aan de Luchtvaartnota 2020-2050 waarin de toekomst van de luchtvaart in Nederland aan de orde is. Het Gelders Kernteam Luchtvaart (met vertegenwoordigers van alle Gelderse regio's, de provincie en de GNMF) werkt momenteel aan een gezamenlijke *position paper* voor deze onderwerpen.

Omgevingsdienst de Vallei

Door de enorme hoeveelheid omgevingsvergunningen bouwen in 2017, zien we in 2018 een stijging van het toezicht op die bouwactiviteiten. Het karakter van de aanvragen omgevingsvergunning bouw is in 2018 gewijzigd. De inhaalslag in voorgaande jaren betrof ook veel grote bouwprojecten, nu zien we vooral veel aanvragen voor kleinere verbouwingen. De werkzaamheden en daarmee de kosten voor de behandeling van een grote of kleine bouwaanvraag zijn vergelijkbaar, de legesinkomsten echter niet. Dat resulteert in 2018 in substantieel minder legesopbrengsten uit de omgevingsvergunningaanvragen.

Recreatie en Toerisme

Uitvoeringsprogramma Visie

In 2017 is met ondernemers, maatschappelijke organisaties en inwoners een Visie op Recreatie opgesteld voor de gemeente Ede. De speerpunten en actielijnen zijn in 2018 uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma waarin we concrete acties en projecten benoemen. Hiermee zijn we voortvarend aan de slag gegaan en de uitvoering ligt op schema. In 2018 zijn grote projecten gestart, zoals de aanleg en optimalisering van de MTB- en ruiter/menroutes en de doorontwikkeling van het integrale programma Vitale Vakantieparken. Daarnaast zijn diverse kleinere projecten gestart en in de afrondingsfase zoals het onderzoek naar kansen voor dagrecreatieve voorzieningen, een ruimtelijk uitnodigingskader voor verblijfsrecreatie en het actieplan zakelijk toerisme.

Regionale samenwerking

De provinciale *Gebiedsopgave Veluwe* bepaalt mede de koers voor natuur, erfgoed, toerisme en recreatie in de jaren 2016 tot en met 2020. De projecten die daar uit voortvloeien moeten bijdragen aan de centrale doelstelling van de Gebiedsopgave: de Veluwe op één als binnenlandse vakantiebestemming. In 2018 zijn de samenwerkingsovereenkomst en uitvoeringsovereenkomst tussen de deelnemende gemeenten getekend waarin de doelstellingen, projecten, gastheerschappen en financiën op Veluwniveau zijn geregeld. Ede neemt deel aan diverse Veluweprojecten, zoals het *Routebureau Veluwe* en *Vitale Vakantieparken*, en is tevens gastheer van Veluwe op 1.

Vitale vakantieparken

Het regionale programma Vitale vakantieparken blijft een belangrijk programma waarin we samen met de ondernemers werken aan het verbeteren van de toeristische verblijfsmogelijkheden in de regio. Ede neemt actief deel in dit programma en draagt bij aan de doorontwikkeling daarvan. Belangrijke regionale mijlpaal voor 2018 is de komst van de Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken.

Relevante beleidsnota's

Omgevingswet

- [Startnotitie Implementatie Omgevingswet](#) (2018)

Woningmarkt

- [Woonvisie Ede 2030 inclusief Actieprogramma 2016-2018](#) (2015)
  - Raamovereenkomst en Prestatieafspraken Ede 2018-2022 (2017)
  - Regionale woningbouwafspraken (2017)
  - IPW (2017)
  - Huisvestingsverordening (2015)
  - Raadsbesluit project 'Uitbreiding sociale woningmarkt (200+200)' (2015)
  - Raadsbesluit huisvesting arbeidsmigranten

Duurzaamheid en energie

- [Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2015-2019](#) (2015)
- [Warmtevisie Ede](#) (2014)
- [Notitie Afval apart, daar maken we meer van](#) (2016)
- Routekaart Ede energieneutraal (2018)

Ruimtelijke planvorming

- [Stadsvisie Ede 2030](#) (2017)
- Structuurvisie buitengebied (2011)
- Structuurvisies en bestemmingsplannen
- Uitvoeringsprogramma Buitengebied (2016)
- [Nota Vertrouwen en verantwoordelijkheid, Beleid op Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving](#) (2016)
- [Manifest Gezonde Leefomgeving Veehouderij](#) (2016)
- [Manifest van Salentein](#) (2017)
- [VOR, Visie Openbare Ruimte](#) (2016)
- MPG, meerjarenprogramma grondexploitatie 2017 (2016)
- [Nota Grondbeleid 2016](#)

Recreatie en Toerisme

- [Visie op Recreatie en Toerisme gemeente Ede](#) (2017)
- [Bestuursakkoord Vitale Vakantieparken](#) (2017)
- [Veluwe Agenda](#) (2017)
- Samenwerkingsovereenkomst Veluwe Agenda (gebiedsopgave Veluwe)
- Samenwerkingsovereenkomst regionale toeristische marketing Veluwe

Wat willen we bereiken?

Woningmarkt

Doel

We streven naar een passende woning voor iedereen en daarmee een woningvoorraad die past bij de behoefte van inwoners en bij de groeiprognozes van bevolking en huishoudens tot 2030.

Subdoelen

- Kwalitatief hoogwaardige nieuwe woningen op verschillende nieuwbouwlocaties in de gemeente Ede zoals beschreven in woningbouwprogramma/ Meerjarenprogramma Grondexploitatie/ Woonvisie Ede 2030.
- Kwalitatief hoogwaardige goedkope woningen (zowel huur als koop) voor reguliere en bijzondere doelgroepen.
- Meer duurzame en levensloopbestendige woningen.

- Verbeterde variatie in woningen binnen de bestaande stedelijke en dorpse omgeving, door transformatie van bestaand vastgoed en (her-)ontwikkeling van bestaande locaties.
- Ede speelt snel in op nieuwe doelgroepen, bijbehorende woonwensen en marktinitiatieven die daarin voorzien.
- Verbetering aansluiting op de markt vraag door inzet van het Vastgoedpunt Ede.

Duurzaamheid en energie

Doel

Een groene, gezonde en aantrekkelijke gemeente om in te wonen, werken en recreëren, ook in de toekomst, met een evenwichtige balans tussen 'people, planet en profit'.

Subdoelen

- 20% van de energie in 2020 is afkomstig uit wind, zon, biomassa, bodem of lucht.
- Afname energieverbruik in bestaande gebouwen met gemiddeld 1,5% per jaar (gemiddelde van 1,5% moet bereikt zijn in 2020 en is ten opzichte van 2007).
- Minder restafval uit huishoudens en meer brongescheiden inzamelen.

Ruimtelijke planvorming

Doel

Vergroten van de ruimtelijke kwaliteit van de fysieke leefomgeving.

Subdoelen

- Duidelijkheid voor inwoners en bedrijven rondom de ruimtelijke kaders van ruimtelijke planvorming.
- Verbeterde dienstverlening aan burgers en bedrijven die initiatief nemen om de ruimtelijke kwaliteit te bevorderen.
- Meer toekomstbestendige bedrijven in het buitengebied in combinatie met ontwikkeling van natuur en landschap.
- Inspelen op onze veranderde rol die leidt tot een gemeenschappelijk aanpak van natuur- en landschapsversterking.

Recreatie en Toerisme

Doel

Toename van bestedingen en werkgelegenheid in de sector Recreatie en Toerisme door versterking van de ruimtelijke kwaliteit en beleving van de kernen en het buitengebied voor inwoners en bezoekers.

Subdoelen

- Een veelzijdig, aantrekkelijk en kwalitatief hoogwaardig aanbod in dag- en verblijfsrecreatie dat aansluit bij de wensen van recreanten en toeristen.
- Vitale vakantieparken.
- Recreatieve voorzieningen die aansluiten bij de behoeften van bezoekers en inwoners, zoals routestructuren.
- Een herkenbaar toeristisch profiel voor Ede binnen de Veluwe.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Meting 2018	Streefwaarde
Demografische druk <i>Depla-indicator. Percentage personen van 0 tot 19 jaar en 65 jaar of ouder ten opzichte van de beroepsbevolking (20-64 jaar).</i>	73,9	74,1	74,7	75,1	
Percentage gerealiseerde goedkope woningen in de totale woningbouwproductie <i>Percentage is op basis van 1301 woningen, waarvan 120 zorgwoningen waarvan de prijs niet eenduidig kan worden vastgesteld. Exclusief zorgwoningen betreft het percentage goedkope woningen 27%.</i>	48	32	15	24	Minimaal 30

Aantal gereed gemelde nieuwe woningen	617 (587)	707 (684)	542 (524)*	1.301	Minimaal 400
---------------------------------------	-----------	-----------	------------	-------	-----------------

Depla-indicator. Omdat recentere cijfers ontbreken is gekozen om hier de indicator 'aantal gereed gemelde nieuwe woningen' op te nemen. Bruto aantallen, tussen haakjes netto aantallen. Aantal is bruto (sloop nog niet duidelijk). Totaalaantal 1.301 is inclusief 120 zorgwoningen. * Inclusief zorgwoningen, deze zullen worden geduid in de Nota Woning Bouw Productie.

Percentage brongescheiden huishoudelijk afval <i>Met het nieuwe beleid van eind 2016 is de doelstelling van het huishoudelijk afval veranderd van afvalscheiding naar brongescheiden inzameling van huishoudelijk afval. Het verschil is de nascheiding bij de afvalenergiecentrale.</i>	58	59,5	65	76,5	75
Aantal kg huishoudelijk restafval per jaar <i>In 2017 is in drie fase het nieuwe afvalbeleid ingevoerd.</i>	200	196	168	107	130
Percentage in Ede opgewekte duurzame energie <i>Het aandeel hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik in de gemeente (exclusief lokale data).</i>	6,20	6,20	6,3	nbn	2020: 20
Energiegebruik gebouwde omgeving (in Terajoule) <i>Bron: Landelijke klimaatmonitor. Gegevens 2017 en 2018 nog niet bekend.</i>	4.665	4.589	nbn	nbn	1,5% p/jr.
Gerealiseerde bijdrage aan CO2 reductie als gevolg van afvalbeheer <i>Aantal tonnen. De xls tool afvalbeheer CO2mpas van NVRD waarmee de CO2 reductie werd berekend werkt niet binnen de werkomgeving van de gemeente Ede. Er is geen nieuwere versie beschikbaar.</i>	17.900	19.800	25.700	33.310	21.260
Funciewisselingen buitengebied <i>Aantal plannen in buitengebied waarbij woningen zijn gerealiseerd middels inzet van sloop van agrarische bebouwing.</i>	29	11	10	5	
Aanleg natuur- en landschapsontwikkeling <i>Aantal hectare gerealiseerde nieuwe landschapselementen.</i>	5	4	ca. 3	6	3
Aantal actieve vrijwilligersgroepen Natuur & Landschap <i>Indicator vanaf 2017.</i>	-	-	3	7	3
Oordeel dienstverlening ruimtelijke procedures (rapportcijfer) <i>Nieuwe indicator, eerste cijfers eind 2017.</i>	-	-	nbn	nbn	
Aantal toeristische overnachtingen waarvoor toeristenbelasting wordt betaald <i>Berekening is gebaseerd op toeristenbelasting en forensenbelasting (overnachtingen door niet Edenaren in bezit van gemeubileerde woning, zoals stacaravan). Belastinggegevens 2017 zijn nog niet beschikbaar.</i>	1.198.627	1.191.072	nbn	nbn	
Oordeel toerist over toeristisch aanbod Ede <i>Indicator wordt vanaf 2016 driejaarlijks gemeten.</i>	-	7,4	-	-	

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Woningmarkt

Woningbouw en grondexploitatie wonen

1. Implementatie/uitvoering Integraal Portefeuillemanagement Wonen (besluitvorming voorzien tweede helft 2017) waardoor meer grip komt op het toevoegen van de juiste woningen aan de woningvoorraad passend bij de behoefte van onze (nieuwe) inwoners op de korte en de lange termijn (kwantitatieve en kwalitatieve woningbouwprogrammering).
2. Jaarlijks maken van prestatieafspraken met de woningcorporaties en de huurdersorganisaties, over betaalbaarheid, beschikbaarheid, kwaliteit, duurzaamheid, wonen met zorg, leefbaarheid en bewonersparticipatie. Voor 2018 en verder volgens de bedoeling en met heldere integraal afgestemde uitgangspunten.

3. Nauwe afstemming tussen wonen en zorg, maatschappelijke opvang, beschermd wonen en andere bijzondere doelgroepen.
4. Realisatie/uitvoering extra sociaal programma.

Duurzaamheid en energie

Energiebesparing en hernieuwbare energie

1. Stimuleren en reguleren toepassen van hernieuwbare warmte bij nieuwbouwprojecten.
2. Uitbreiding warmtenet van MPD Groene energie ter realisatie van aansluiting van minimaal 20.000 woningequivalenten in 2020.
3. Organiseren bijeenkomsten met de 'denktank Ede energieneutraal' om actuele onderdelen van de energietransitie in Ede te bespreken, als vervolg op het routekaartproces.
4. Besluitvorming omtrent vervolg windenergie in Ede.
5. Uitbreiding gebruik zonne-energie, conform Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid.
6. Verder met stimuleren energiebesparing bij burgers en bedrijven, conform Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid, met gemeentebrede campagne, wijkgerichte aanpakken, de stimuleringslening, gratis energieadvies en het energieloket.
7. Opstellen beleidskader voor verankering duurzaamheid in gebiedsontwikkeling en uitvoering projecten.

Afvalinzameling

1. Invoering van variabel tarief voor restafval, aansluitend op het transitiejaar 2017 en conform uitvoering raadsvoorstel 'Afvalscheiden en grondstofinzameling 2018'. Per 1 januari 2018 wordt het betalen per keer aanbieden van huishoudelijk restafval ingevoerd.

Toelichting

4. Wind- en zonnewijzer, met onder andere ruimtelijk beleidskader, is door het college vastgesteld. Realisatie van nieuwe windturbines en zonneparken heeft nog niet plaatsgevonden.
5. Het aantal zonnepanelen op dak groeit fors. Zonneparken zijn nog niet gerealiseerd (zie 4).
7. De opstelling van bedoeld beleidskader duurzaamheid gebiedsontwikkeling staat nu gepland voor 2019.

Ruimtelijke planvorming

1. Continueren en intensiveren project aanpak permanente bewoning recreatieterreinen in combinatie met aanpak vitale vakantieparken.
2. Uitvoering van programma buitengebied.
3. Begeleiden gestarte drie vrijwilligersgroepen zodat in 2018 resultaten geboekt worden in de uitvoering van het project Levend Landschap.
4. Starten drie nieuwe vrijwilligersgroepen in drie kernen om natuur en landschap te versterken.
5. Vaststellen uitvoeringsagenda Stadsvisie en ondersteunen initiatieven om resultaten te bereiken conform de uitvoeringsagenda.
6. Opleveren plan van aanpak voor ontwikkeling groen-blauw raamwerk en start uitvoering van projecten ter ontwikkeling van het raamwerk.
7. Organisatiebreed voorbereiden van en voorsorteren op de implementatie van de Omgevingswet conform projectplan.
8. Vaststellen Visie Groen Kapitaal.

Toelichting

2. Zie voor toelichting ook investeringsfonds impuls Ede.
5. De stadsvisie is nadrukkelijker intern gepositioneerd en er wordt ondersteuning geboden aan verschillende initiatieven. In 2019 krijgt de raad inzicht in de doorwerking van de stadsvisie in de werkwijze van de gemeente.

6. Door koppeling met de doelen van biodiversiteit en groenbeleid is in 2018 gewerkt aan een nieuwe gezamenlijke opdracht. De oplevering van het plan van aanpak is daardoor vertraagd. Met een resultaatsbestemming wordt het plan van aanpak in 2019 integraal opgesteld.
8. De voorgenomen Visie Groen Kapitaal heeft inmiddels de werktitel 'geactualiseerde visie op natuur en landschapsbeleid' en de vaststelling is voorzien begin 2019.

Recreatie en toerisme

1. Uitvoeren integrale aanpak Vitale Vakantieparken lokaal en regionaal in combinatie met project aanpak permanente bewoning.
2. Uitwerken strategielijnen visie Recreatie en Toerisme naar een uitvoeringsprogramma en start uitvoering.
3. Planvorming en start uitvoering van Project Dropzone.
4. Planvorming en uitvoering optimalisatie recreatieve routes lokaal en regionaal.
5. Maken en bewaken van prestatieafspraken over regionale en lokale toeristische marketing.
6. Versterken herinneringstoerisme en zakelijk toerisme.
7. Stimuleren samenwerking met en binnen de sector.

Wat heeft het gekost?

	bedragen x € 1.000				
	Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Actuele begroting 2018	Rekening 2018	Vershil actuele begroting/ rekening 2018
Lasten per productgroep					
Woningmarkt	67.485 N	46.541 N	40.660 N	46.456 N	5.796 N
Duurzaamheid en energie	13.789 N	12.440 N	12.937 N	12.437 N	499 V
Ruimtelijke Planvorming	14.070 N	16.953 N	16.002 N	11.937 N	4.065 V
Totaal lasten programma	95.344 N	75.933 N	69.599 N	70.830 N	1.231 N
Baten per productgroep					
Woningmarkt	66.907 V	46.545 V	38.142 V	44.426 V	6.285 V
Duurzaamheid en energie	12.299 V	11.400 V	12.316 V	12.644 V	327 V
Ruimtelijke Planvorming	8.595 V	12.633 V	8.704 V	3.552 V	5.153 N
Totaal baten per programma	87.802 V	70.577 V	59.162 V	60.622 V	1.459 V
Saldo van baten en lasten	7.543 N	5.356 N	10.437 N	10.209 N	228 V
Storting reserve	10.474 N	13.398 N	6.882 N	5.484 N	1.399 V
Onttrekking reserve	12.233 V	10.372 V	8.465 V	6.410 V	2.055 N
Resultaat	5.783 N	8.382 N	8.854 N	9.282 N	429 N

Woningmarkt

Uitgifte gronden Woonlocaties

€ 21.000 N

Het saldo op uitgifte woonlocaties betreft het resultaat op de grondexploitaties voor woningbouw. Dit resultaat ontstaat door enkele kleinere winstnemingen, de actualisatie van de grondexploitaties in het MPG 2019 en vaste lasten die jaarlijks rechtstreeks ten laste van het resultaat worden gebracht. Voor een uitgebreide toelichting op het resultaat wordt verwezen naar het MPG 2019.

De baten en lasten van het Grondbedrijf op het onderdeel uitgifte gronden woonlocaties laten aanzienlijke verschillen zien. Deze worden verklaard door de slotboeking waarbij de kosten en opbrengsten over 2018 zijn toegevoegd aan de balanspost onderhanden werk (voorraad). Deze boeking was begroot aan de opbrengstkant en is geboekt aan de kostenkant. Dit levert weliswaar optisch behoorlijke verschillen op, maar heeft per saldo geen enkel effect.

Duurzaamheid en energie

Asbestsanering West Breukelderweg

€ 140.000 V

verrekenen met reserve € 140.000 N

De voorbereiding van de asbestsanering op de West Breukelderweg kost meer tijd dan verwacht. Belangrijkste reden is dat de sanering technisch lastig is, omdat de percelen van omwonenden direct aan de zandweg grenzen. Het voordeel van € 140.000 leidt tot een lagere onttrekking aan de reserve Bodemsanering, waardoor het effect op productniveau neutraal is.

Hoogspanningslijn Ede

€ 45.000 V

verrekenen met reserve € 45.000 N

De voorbereiding voor de verkabeling van de hoogspanningslijn is trager op gang gekomen dan was ingeschat. Het voordeel van € 45.000 leidt tot een lagere onttrekking aan de reserve Investeringsfonds Impuls Ede, waardoor het effect op productniveau neutraal is.

Afval (Act. 2018: € 230.000 V)

€ 410.000 V

verrekenen met reserve € 230.000 N

verrekenen met reserve € 410.000 N

Op het product Afval is sprake van een voordelig resultaat van € 410.000. De grootste afwijkingen zijn een lagere afrekening van de aanneemsom ACV over 2017 (€ 90.000) en er is een hogere opbrengst afvalstoffenheffing (€ 310.000). De opbrengst is hoger door meer huishoudens én meer aanbiedingen van restafval in het tweede halfjaar 2018. Het totale voordeel van € 410.000 is afgewikkeld via de reserve Afval, waardoor het effect op productniveau neutraal is.

Verbetering luchtkwaliteit

€ 80.000 V

Voor 2018 was incidenteel € 242.000 begroot voor het thema verbetering luchtkwaliteit rondom veehouderijen. Afronding werd verwacht eind 2018, maar door diverse oorzaken (zoals fipronilcrisis, maar ook de complexiteit in de praktische uitvoering en de afstemming met de vele betrokken partners) heeft de uitvoering zeker een jaar vertraging opgelopen. Daardoor is circa € 80.000 nog niet besteed. Toch zijn er al successen geboekt met onze breed gedragen aanpak. Het aantal knelpuntlocaties is al afgenomen. Daarnaast blijkt uit een verkenning in 2018 dat deze aanpak ook kansen biedt om emissiereducties bij andere diersectoren te verminderen (onder andere nodig in relatie tot de ontwikkelingen/opgaaf rondom de PAS). Voortzetting van inzet en aandacht op dit thema is nodig, maar wel in samenhang met de Regiodeal (ook na 2019). Voor 2019 is geen budget meer beschikbaar voor deze aanpak luchtkwaliteit, omdat immers de afronding voorzien was. Daarom wordt voorgesteld het nog niet besteedde budget als resultaatbestemming op te nemen.

Ruimtelijke planvorming

Omgevingsvergunningen

€ 320.000 N

Het nadeel is ontstaan door het achterblijven van de legesinkomsten (ten opzichte van de begroting). De leges omgevingsvergunningen zijn gebaseerd op de bouwsom, en niet op de werkelijke kosten. Het ander soort bouwaanvragen in 2018 (veel kleine verbouwingen) heeft geresulteerd in substantieel minder legesinkomsten dan begroot. De kosten voor kleinere bouwaanvragen zijn relatief hoog (ten opzichte van grote bouwprojecten). Het verloop van de legesinkomsten is grillig en kent grote fluctuaties. In 2015, 2016 en 2017 is

er samen ruim € 2,5 miljoen meer inkomsten aan leges omgevingsvergunning ontvangen dan begroot. In 2018 blijken de begrote legesinkomsten te hoog.

Schadeloosstellingen Recreatieplas

€ 75.000 N

In het kader van het afbreken van het project Recreatieplas is aan betrokken partijen schadevergoeding uitbetaald. Deze wordt gedekt uit de post onvoorzien die in de begroting is opgenomen. Dit houdt in dat op deze plaats een tekort wordt gemeld en dat elders in de rekening (programma 8) de post onvoorzien vrijvalt.

Wekerom de Belt

€ 148.000 V

Bij de behandeling van de Meerjarenbeleidsvisie 2019-2022 is door de gemeenteraad € 200.000 beschikbaar gesteld voor herstel van de afdeklaag van de Belt in Wekerom. Het project is gestart, de onderzoeken zijn uitgevoerd, het plan voor herstel is opgesteld, maar de uitvoering vindt in het eerste kwartaal van 2019 plaats. Daarom wordt voorgesteld om de resterende middelen over te hevelen naar 2019.

Onderzoek Autotunnel Kerkweg

€ 80.000 V

Bij de behandeling van de Meerjarenbeleidsvisie 2019-2022 is door de gemeenteraad € 100.000 beschikbaar gesteld voor het onderzoek naar nut en noodzaak van een wijk-wijk autotunnel Kerkweg. Het onderzoek is in 2018 uitgevoerd en de resultaten zijn gedeeld met de gemeenteraad. De gemeenteraad heeft vervolgens eind 2018 het college in een motie opgeroepen om nader onderzoek te doen in de vorm van een variantenstudie. Het college stelt voor een gedeelte van het resterende budget in te zetten om de variantenstudie uit te voeren (€40.000).

Commissie Ruimtelijke Kwaliteit

€ 138.000 N

De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit CRK bestaat op dit moment uit een externe secretaris en uit diverse architectleden die een vergoeding ontvangen per besteed uur. Het aantal cases en de bijbehorende tijdsbesteding zijn fors hoger dan begroot. De komende tijd wordt bekeken of de werkzaamheden efficiënter opgepakt kunnen worden en wat de mogelijk structurele gevolgen hiervan voor de benodigde middelen zullen zijn.

Fipronilcrisis

€ 100.000 N

Op verzoek van de gemeenteraad, aangenomen motie 'Vreemd aan de agenda' d.d. 12-10-2017, heeft het college van burgemeester en wethouders ingezet op extra intensivering van ondersteuning aan door fipronilcrisis getroffen boeren. Samen met de gemeente Barneveld en het Poultry Expertise Centrum is onder andere een meldpunt, vertrouwenspersoon en begeleiding voor boeren opgezet. Daarnaast is ook praktijkonderzoek ter voorkoming van een dergelijke crisis in uitvoering. Voor alle werkzaamheden was vanuit de begroting onvoldoende budget beschikbaar.

Stadsvisie: Uitvoeringsagenda en Ontwikkeling Groen Blauw raamwerk

€ 125.000 V

Met de Uitvoeringsagenda wordt gewerkt aan een samenhangende aanpak van stedelijke doelstellingen. Om die reden is de ontwikkeling van het Groen Blauw raamwerk nadrukkelijker verbonden met de doelen van het programma Biodiversiteit en die vanuit het Groenbeleid. Het bestuursakkoord heeft hieraan een hoge prioriteit gegeven. Er is in het najaar van 2018 gezamenlijk gewerkt aan een nieuwe, meer integrale opdrachtverstrekking, die in 2019 tot gezamenlijke ontwikkeling van het groen blauwe raamwerk zullen leiden. Met de inzet van deze incidentele budgetten uit de Stadsvisie worden daardoor meer groene doelen bediend. Daarom is het voor de samenhang en voortgang van de werkzaamheden nodig om het nog niet besteedde budget als een resultaatsbestemming op te nemen.

Bestemmingsplannen**€ 290.000 N**

De kosten die gemaakt worden voor bestemmingsplannen sluiten niet aan bij de leges die ontvangen worden. In 2018 zijn er veel initiatieven van burgers binnengekomen. Met name in het voortraject wordt erg veel inspanning geleverd ten behoeve van een goede dienstverlening. Voor een globale bestemmingsplantoets wordt echter maar € 500 gerekend. Met een veelheid aan initiatieven, plannen en bestuurlijke wensen wordt er veel capaciteit gestoken in projecten die uiteindelijk niet of op een later moment doorgaan. Dit zorgt in 2018 voor een tekort. De komende tijd zal extra aandacht aan het proces, de sturing en de kostendekking worden besteed. De uitkomst hiervan kan effecten hebben op de capaciteitsinzet, maar ook op de hoogte van de leges. We komen daar spoedig op terug.

Programmadoelstelling

Het Integraal Veiligheidsplan 2015-2018 'Samen sterker' is geëvalueerd. Aan de hand van de evaluatie is een nieuw Integraal Veiligheidsplan opgesteld voor de periode 2019-2022. Hierin is rekening gehouden met de veiligheidsstrategie die in goede samenwerking tussen de 78 gemeenten in oost-Nederland tot stand is gekomen. Het Integraal Veiligheidsplan 2019-2022 gaat uit van een netwerkorganisatie, die andere gemeenten, partners (zoals OM en politie), burgers en ondernemers met elkaar verbindt. Het thema ondermijning heeft geleid tot een plan van aanpak waarin vanaf 2019 concrete acties worden genomen.

In het tweede kwartaal is sprake geweest van een omvangrijke brand ter hoogte van de Fultonstraat, waarbij asbest is vrij gekomen. Dit heeft tot een intensief nazorgtraject geleid.

De vuurwerkrijke zones zijn dit jaar uitgebreid. De vuurwerkshow op oudejaarsdag is succesvol verlopen.

Ontwikkelingen

Veiligheid en toezicht

In 2020 wordt de Wet verplichte Geestelijke Gezondheidszorg ingevoerd. Dit betekent dat de gemeente meer verplichtingen krijgt op het gebied van geestelijke gezondheidszorg.

De rijksoverheid beraadt zich over aanpassing in wet en regelgeving rond vuurwerk. Dit kan gevolgen hebben voor ons beleid.

In 2019 wordt de lokale verantwoordelijkheid op het gebied van bevolkingszorg in het kader van rampen en crisisbeheersing anders georganiseerd. De VGGM zal hier een leidende rol in gaan vervullen.

Relevante beleidsnota's

Veiligheid en toezicht

- [Integraal Veiligheidsplan 2015-2018 'Samen steeds sterker' Gemeente Ede](#) (2015)
- Gebiedsagenda (2016)
- [Regionale Veiligheidsstrategie 2015-2018](#) (2015)
- [Nalevingsbeleid Drink- en horecawet](#) (2017)
- [BIBOB-beleid \(Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur\)](#) (2016)
- [Integraal hennepconvenant Oost-Nederland](#) (2014)

Wat willen we bereiken?

Veiligheid en toezicht

Doel

Een veilige samenleving in Ede.

Subdoelen

- Afname slachtofferschap High Impact Crimes (overvallen en inbraken).
- Afname 'maatschappelijk ondermijnende' criminaliteit (focus hennepsteelt).
- Afname overlast door verwarde personen.
- Afname overlast door jeugdigen.
- Afname aantal multiproblem-gezinnen.
- Preventie en vroegsignalering van radicalisering.
- Veilige evenementen in Ede.
- Bevorderen veiligheidsgevoel inwoners.
- Een veilig buitengebied waarin regelgeving wordt nageleefd en criminaliteit wordt voorkomen.
- Een weerbare maatschappij waarbij ondermijning zoveel mogelijk wordt tegengegaan.
- Een veilige woonomgeving met minder overlastgevers.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Meting 2018	Streefwaarde
Percentage inwoners dat zich veilig voelt in de eigen buurt <i>Wordt tweejaarlijks gemeten.</i>	82	-	84	-	83
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners <i>Depla-indicator. Aantal per 1.000 inwoners. Cijfer 2018 is voorlopig.</i>	4,9	4,8	4,0	3,4	
Aantal (geregistreerde) diefstallen uit woningen <i>Depla-indicator. Aantal per 1.000 inwoners.</i>	3,4	4,2	3,6	3,7	5% daling
Aantal (geregistreerde) geweldsmisdrijven <i>Depla-indicator. Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.). Cijfer 2018 is voorlopig.</i>	4,8	4,7	3,5	3,7	
Percentage inwoners dat vaak overlast ervaart van omwonenden <i>Wordt tweejaarlijks gemeten.</i>	4,2	-	4,4	-	
Percentage inwoners dat vaak overlast ervaart van groepen jongeren <i>Wordt tweejaarlijks gemeten.</i>	8,2	-	6,0	-	8
Aantal veelplegers <i>Personen (18 jaar of ouder) die over een periode van 5 jaar meer dan 10 misdrijven pleegden, waarvan tenminste 1 misdrijf in de laatste 12 maanden. De definitie van veelpleger (langdurige criminaliteit over meerdere jaren) maakt het lastig om per kalenderjaar te bepalen hoeveel veelplegers er zijn. Per november 2018 was de groep die voldeed aan de definitie 21 personen.</i>	16	-	-	21*	
Aantal meldingen bij de politie van overlast door verward/overspannen persoon	509	607	702	659	
Percentage spoedeisende A1 ritten ambulance die binnen de normtijd van 15 minuten ter plaatse is <i>De norm geldt voor het jaarlijks gemiddelde over de hele VGGM-regio, het percentage sluit hierop aan. Percentage Ede iets hoger, namelijk 93,5%. Het percentage spoedeisende ritten ten opzichte van 2017 is zowel regiobreed als in Ede achteruit gegaan. De RAV is er in 2018 wel in geslaagd meer patiënten op tijd te bereiken. Deze positieve ontwikkeling wordt echter teniet gedaan door de stijging in de vraag naar zorg.</i>	95	95	94,5	92,5	95

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Veiligheid en toezicht

1. Opstellen nieuw veiligheidsplan voor de periode 2019-2022.
2. Regionale actieplannen en best practices ten aanzien van High Impact Crimes (waaronder drugs en ondermijning), die in 2018 worden ingesteld, worden gezamenlijk toegepast door het Veiligheidshuis, IT, OM, politie en toezicht. Hierdoor is sprake van een sluitende ketenaanpak.
3. Alle multiproblem-gezinnen worden van een sluitende integrale aanpak voorzien tussen veiligheid en sociaal domein. Dit door het IT en extra procesregie in het Veiligheidshuis.
4. Alle jeugdgroepen en daarbij horende jeugdigen worden in kaart gebracht door toepassing van de vernieuwde inventarisatiemethodiek (shortlist). Dit maakt een groepsgerichte, domeingerichte of persoonsgerichte aanpak mogelijk door gemeente, politie, OM en organisaties voor jeugd- en jongerenwerk.
5. Vastgoed- en bouwprojecten boven de waarde van € 1 miljoen worden vooraf getoetst door middel van een Bibob toets, indien er twijfels bestaan over de herkomst van de financiële verantwoording. Crimineel geld kan zo niet in de bovenwereld terecht komen.
6. Geradicaliseerde personen worden in kaart gebracht door deelname aan multidisciplinair overleg tussen politie, justitie en gemeente. De gemeente voorziet de in kaart gebrachte personen van een aanpak die leidt tot de-radicalisering.
7. In de aanvraagprocedure van een evenement worden door de gemeente concrete afspraken gemaakt met de organisatoren over de risico's- en veiligheidsaspecten. Deze afspraken zijn handhaafbaar.
8. In de wijkteams opstellen en uitvoeren van de jaarlijkse wijkveiligheidsagenda's. Deze bevatten concrete actiepunten.
9. Inzet van het Keurmerk Veilig Buitengebied. Leefbaarheid- en veiligheidsvraagstukken worden geïnventariseerd onder bewoners, ondernemers en professionals. Dit kan leiden tot concrete acties, zowel op preventief als repressief gebied.
10. Aan de hand van een ondermijningsbeeld wordt gekeken welke acties concreet nodig zijn om ondermijning aan te pakken.
11. Woonoverlast beperken door inzet van nieuwe wettelijke mogelijkheden uit de Wet Aanpak Woonoverlast.
12. Opstellen van een planmatig, wijkgericht en integraal handhavingsuitvoeringsprogramma Toezicht.
13. Opstellen strategische visie voor integrale handhaving.
14. Instellen en borgen taakaccent 'personen met verward gedrag' voor de handhaver openbare ruimte.
15. Koppelen jeugdboa aan scholen.

Toelichting

Bij de punten 3,4,5,6,7,9 is het proces afgerond en worden acties doorlopend uitgevoerd.

15. Wegens personeelsverloop is momenteel sprake van een vacature jeugdboa gekoppeld aan scholen. Deze zal worden ingevuld.

Wat heeft het gekost?

	Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Actuele begroting 2018	Rekening 2018	bedragen x € 1.000 Verschil actuele begroting/rekening 2018
Lasten per productgroep					
Veiligheid en Toezicht	11.091 N	11.854 N	11.698 N	11.798 N	99 N
Totaal lasten programma	11.091 N	11.854 N	11.698 N	11.798 N	99 N
Baten per productgroep					
Veiligheid en Toezicht	1.444 V	1.646 V	1.226 V	1.769 V	543 V
Totaal baten per programma	1.444 V	1.646 V	1.226 V	1.769 V	543 V
Saldo van baten en lasten	9.646 N	10.209 N	10.473 N	10.029 N	444 V
Storting reserve	0 N	67 N	67 N	67 N	0 N
Onttrekking reserve	249 V	13 N	45 V	45 V	0 N
Resultaat	9.398 N	10.289 N	10.495 N	10.051 N	444 V

Veiligheid en toezicht

Brandweer (Act. 2018: € 365.000 V)

€ 470.000 V

De lasten vallen € 440.000 voordeliger uit door lagere kosten als gevolg van de regionalisatie. Dit bestaat zowel uit de afrekening 2017 (€ 365.000) als lagere kosten 2018. De eerste jaren van de regionalisatie kenmerken zich door forse overschotten als gevolg van onder meer efficiency, herschikking van voertuigen en lagere investeringen. Naar verwachting behoren deze overschotten tot het verleden aangezien investeringen de komende jaren toenemen. Tevens nemen de kosten van de FLO (functioneel leeftijdsontslag) toe. Daarnaast zijn de kosten voor de inpassingsstudie van de Brandweerkazerne Bennekom beperkt, dit resulteert in een voordeel van € 30.000.

Veiligheid

-

Binnen het programma Veiligheid is een aantal werkzaamheden uitgevoerd (€ 180.000) waar vergoedingen tegenover staan (€ 180.000). De werkzaamheden hebben onder andere plaatsgevonden binnen het Veiligheidshuis en voor de Verwijsindex. De werkzaamheden binnen het Veiligheidshuis hebben onder meer betrekking op nazorg ex-gedetineerden.

Conventionele explosieven (Act. 2018: *neutraal*)

-

In 2018 zijn de opsporingswerkzaamheden naar niet gesprongen explosieven in de projecten Veluwe Poort en World Food Center voortvarend opgepakt. Daarnaast zijn aanzienlijke kosten gemaakt door de bomruiming op deelgebied Maurits Noord binnen de Veluwe Poort. Dit was niet voorzien. Voorstaande leidt tot hogere subsidiabele kosten van € 470.000. Hiervan wordt 70% gesubsidieerd door het Rijk (hogere opbrengst van € 330.000). De overige 30% wordt gedekt binnen de betreffende projecten.

Programmadoelstelling

Binnen het programma Kwaliteit Leefomgeving werken we aan de openbare ruimte, waarbij we de bewoners van Ede op verschillende manieren betrekken.

Relevante beleidsnota's

Kwaliteit leefomgeving

- [Bomenbeleidsplan](#) (2013)
- [Bosbeheerplan](#) (2010)
- Exploitatieplan begraafplaatsen 2017-2021 (2016)
- [Gemeentelijk Rioleringsplan Ede 2018-2022, Verbindend Water](#) (2017)
- Grondwatervisie 'Ede grondwaterproof' (2007)
- Hemelwater 'in de weer met neerslag' (2007)
- Nota Zandwegen (2009)
- [Visie Openbare Ruimte \(VOR\)](#) (2016)
- [Strategisch plan wegen](#) (2017)

Wat willen we bereiken?

Kwaliteit leefomgeving

Doel

Wij zorgen samen met de inwoners van Ede voor een openbare ruimte waarin het prettig en veilig is om in te leven, te werken en te recreëren.

Subdoelen

- Waarborgen kwaliteit openbare ruimte.
- Versterken sociale structuur en lokaal woonklimaat door betrokkenheid van bewoners met de openbare ruimte.
- Versterken aantrekkelijkheid voor nieuwkomers (bedrijven en bewoners).
- Versterken aantrekkelijkheid voor bezoekers.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Meting 2018	Streef-waarde
Oordeel Edenaren leefbaarheid in de buurt <i>Rapportcijfer dat inwoners geven voor de leefbaarheid van hun buurt. Wordt tweejaarlijks gemeten.</i>	7,5	-	7,5	-	7,5
Oordeel Edenaren fysieke kwaliteit van de leefomgeving (schaalscore) <i>De schaalscore loopt van 0 tot 10. Hoe hoger de score, hoe gunstiger. De schaalscore is opgebouwd uit vijf items over onderhoud/beheer openbare ruimte en voorzieningen jeugd. Wordt tweejaarlijks gemeten.</i>	5,9	-	5,9	-	
Het niveau van onderhoud van de openbare ruimte <i>Met ingang van 2018 wordt gerapporteerd op basis van de CROW-beeldkwaliteitswaarde. De 'oude' IBOR-waarden zijn daarbij vertaald naar CROW-waarden, waarbij IBOR-Basis hetzelfde is als CROW-B.</i>	iets boven basis	iets boven basis	iets boven basis	B	B
Percentage Edenaren dat zich actief inzet om de eigen buurt te verbeteren <i>Wordt tweejaarlijks gemeten.</i>	20	-	22	-	

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Kwaliteit leefomgeving

Klimaatverandering

1. We brengen de effecten van klimaatverandering nader in beeld door het uitvoeren van een klimaatstresstest.
2. We gaan het hydraulisch functioneren van het rioleringsstelsel in beeld brengen door het opstellen van een Basis Rioleringsplan (BRP).
3. We stellen een communicatieplan voor riolering op en voeren dit uit, mede met het oog om gebruikers van de riolering (bewoners, bedrijven) te inspireren met mogelijkheden om te komen tot een duurzaam waterbeheer.
4. We onderzoeken de inzet van bomen om de gevolgen van de klimaatverandering (klimaatadaptatie) deels op te vangen (vasthouden fijnstof; tegengaan hitte-eilanden en dergelijke).
5. We wijzen bewoners er met de actie Steenbreek op dat klimaatverandering een gezamenlijke verantwoordelijkheid is voor de overheid en bewoners. De actie Steenbreek staat voor het verwijderen van stenen en het vergroenen van tuinen. Hierdoor kan regenwater makkelijker infiltreren en gaan we hittestress tegen door struiken en bomen te planten.

Toelichting

4. Op 1 juni is de [Klimaat-effectatlas](#) gelanceerd en daarmee ook de stresstest, om kwetsbaarheden in beeld te brengen voor de gemeente Ede. Met de vaststelling van de programmabegroting zijn ook de middelen beschikbaar gesteld om te komen met een strategische aanpak op klimaatadaptatie in 2019. Daarin zullen we bestaande inzichten actualiseren met het hydraulisch functioneren van het rioolstelsel. Ook werken we de inzet van groen-blauwe oplossingen om de gevolgen van klimaatverandering tegen te gaan nader uit.
5. Met Operatie Steenbreek zijn we in 2018 begonnen met het formeren van een klankbordgroep bestaande uit bewoners, bedrijven en gemeente. Vanuit de klankbordgroep benaderen we bewoners met informatie en acties over het vergroenen en afkoppelen van de eigen tuin. In 2019 zetten we deze ontwikkeling voort vanuit projecten en de klankbordgroep.

SamenWerkBedrijf

1. Partnerschap van Permar is per 1 januari 2018 gestopt en overgenomen door 'Werkkracht'.
2. In 2018 worden de ervaringen en resultaten van het SWB geëvalueerd om een besluit te kunnen nemen over het vervolg na de pilot.
3. De exploitatie van het SamenWerkBedrijf wordt conform begroting uitgevoerd.

Toelichting

2. Is afgerond, besluit is genomen.
3. De exploitatie wijkt af. De financiële verklaring wordt onder het kopje 'Wat heeft het gekost?' toegelicht.

Spelen

1. We gaan onderzoeken wat de jeugd, van peuter tot tiener, wil op het gebied van buiten spelen. In het in 2018 op te stellen speelbeleidsplan staat hoe we de wensen vorm gaan geven en wat we gaan doen om speelplekken zo in te richten dat we zo veel mogelijk tegemoet komen aan de wensen van de jeugd.

Toelichting

1. Het is niet gelukt om in 2018 het speelbeleid op te pakken. Het staat op de planning om hier in 2019 mee aan de slag te gaan.

Wegbeheer

1. In 2017 is een plan opgesteld, waarin voor de periode van 2017 tot en met 2020 de manier vastgelegd is hoe op strategisch en tactisch niveau wordt omgegaan met het wegbeheer.

Beleidsplan Openbare Verlichting

1. In 2018 wordt het beleidsplan openbare verlichting opgesteld voor de periode van 2018 tot en met 2023. Dit plan is richtinggevend voor de manier waarop we de openbare verlichting gaan beheren. We beschrijven wat we willen bereiken (effecten buiten zoals veiligheidsgevoel) en hoe we dat gaan doen.

Toelichting

1. Verwachting is dat dit afgerond wordt medio 2019.

Integrale programmering

1. De onderhoudswerken voor het beheer van de openbare ruimte worden met alle disciplines (intern en extern) afgestemd om zoveel mogelijk 'werk met werk' te maken. De overlast voor inwoners en bedrijven wordt beperkt en zo werken we ook kosten efficiënter.
2. De planning van al deze op elkaar afgestemde werken, het uitvoeringsprogramma, publiceren we, waardoor inwoners en bedrijven in een vroeg stadium geïnformeerd worden over werkzaamheden die in 2018 plaatsvinden.
3. De samenwerking met en inbreng van bewoners, o.a. via dorpsraden, in de wijken vinden we hierbij van groot belang.

Burgerparticipatie

1. Bij de uitvoering van projecten worden de bewoners/ ondernemers steeds meer betrokken. Zo betrekken we bewoners bij de projecten in Ede centrum al in het begin, zodat zij hun wensen kunnen aangeven (Markt, Grotestraat, Kuiperplein). Ook zijn er goede voorbeelden van initiatieven die vanuit bewoners komen die worden opgepakt, zoals de aanleg/ inrichting van de Ganzeweide en de Flower-Poweractiviteitenwagen. Getuige de vele aanvragen weten bewoners het programma Ede Doet ook goed te vinden en komen hieruit ook veel initiatieven voort.

Wat heeft het gekost?

	Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Actuele begroting 2018	Rekening 2018	bedragen x € 1.000 Verschil actuele begroting/ rekening 2018
Lasten per productgroep					
Kwaliteit leefomgeving	34.087 N	30.944 N	33.089 N	33.061 N	28 V
Totaal lasten programma	34.087 N	30.944 N	33.089 N	33.061 N	28 V
Baten per productgroep					
Kwaliteit leefomgeving	16.433 V	13.697 V	13.429 V	15.089 V	1.660 V
Totaal baten per programma	16.433 V	13.697 V	13.429 V	15.089 V	1.660 V
Saldo van baten en lasten	17.654 N	17.247 N	19.660 N	17.973 N	1.687 V
Storting reserve	1.886 N	2.664 N	1.804 N	3.235 N	1.431 N
Onttrekking reserve	907 V	882 V	2.172 V	1.754 V	417 N
Resultaat	18.633 N	19.029 N	19.292 N	19.453 N	161 N

Kwaliteit leefomgeving

Groot onderhoud wegen

€ 2.150.000 V

Verrekenen met reserve € 2.150.000 N

Groot onderhoud wordt in het jaar voorafgaande aan het jaar dat het werk gedaan moet worden gepland. Steeds vaker worden budgetten bedoeld voor groot onderhoud aan wegen gecombineerd met andere budgetten om zo tot een combinatie van werkzaamheden in de openbare ruimte te komen (integraal plannen). De complexiteit van het totale project neemt daardoor toe. Met, bij een aantal geplande werken, als gevolg dat de planning doorschuift, soms voor meerdere jaren. Het beschikbaar gestelde budget schuift dan ook mee. Dit voordeel op het groot onderhoud wordt verrekend met de reserve Groot Onderhoud Openbare Ruimte.

Groot onderhoud kleinere houten bruggen (Act. 2018: € 125.000 N)

€ 125.000 N

Verrekenen met reserve € 125.000 V

Zoals gemeld bij de Actualisatie laat inspectie zien dat een aantal kleinere houten bruggen onveilig is, bijvoorbeeld door kapotte planken of andere onderdelen die stuk zijn. De veiligheid van deze bruggen is in het geding. Er is acuut meer groot onderhoud nodig dan budgettair beschikbaar is. Op basis van het beheerplan civiele kunstwerken, dat in 2019 wordt afgerond, zal duidelijker worden wat het benodigde budget is. Dit nadeel op het groot onderhoud wordt verrekend met de reserve Groot Onderhoud Openbare Ruimte. Binnen deze reserve zijn voldoende middelen beschikbaar.

Wegonderhoud**€ 400.000 N**

De lasten vallen hoger uit door extra inzet op gladheidsbestrijding van € 95.000, niet begrote waterschapslasten van € 60.000, aanvullend onderzoek en gerichte inspecties benodigd om de onderhoudsbehoefte van specifieke wegen te kunnen bepalen € 130.000 en € 115.000 ingehuurd inzet op enerzijds een moeilijk invulbare vacature en anderzijds specialistische kennis benodigd bij de voorbereiding van projecten.

Stortkosten bermgrond (Act. 2018: € 50.000 N)**€ 50.000 N**

Om er in het buitengebied voor te zorgen dat het regenwater niet op de weg blijft staan, moeten de bermen regelmatig worden verlaagd door een laag grond eraf te halen. De vrijkomende grond werd in het verleden naar de TOP (tijdelijke opslag plaats voor grond) vervoerd om daar gekeurd te worden en hergebruikt te worden op andere plekken in Ede. Vanaf 1 januari 2018 heeft de gemeente Ede geen TOP meer. Dat betekent dat de bermgrond tegen meerkosten afgevoerd moet worden. Alternatieven voor de TOP zijn in onderzoek.

TOP locatie**€ 150.000 N**

In de loop van 2018 is de bestaande TOP locatie (Tijdelijke Opslag Locatie van grond en bouwmaterialen) ontmanteld. De vergunning was verlopen. Het betreft hier de meerjarige afrekening met een nettoresultaat van € 148.000 negatief. Het totaal aan lasten is € 700.000. Hier tegenover staan € 550.000 aan baten. Het negatieve nettoresultaat wordt enerzijds veroorzaakt door kosten voor de afvoer van overtollige materialen, spullen die niet meer gebruikt kunnen worden. Anderzijds is een projectgroep gestart met onderzoeken welke alternatieven er zijn voor de oude TOP locatie. In de loop van 2019 wordt dit onderzoek afgerond.

Openbare Verlichting**€ 110.000 N**

De oorzaken liggen in achterstand in het verhalen van schades, niet verhaalbaar vandalisme en extra personele inzet. Regelmatig ontstaat er schade aan masten. Dat kan als gevolg van (verkeers)ongelukken of als gevolg van moedwillige vernieling. Deze schades worden zoveel als mogelijk verhaald op de veroorzaker. De kosten voor herstel worden eerst gemaakt zodat het verlichtingsniveau op peil blijft. Voor de verhaalbare kosten worden de vergoedingen later ontvangen, deels nog in 2019. Voor vandalisme komt er geen vergoeding. Er is extra personele inzet gepleegd om een langdurig zieke medewerker te vervangen en om meer controle te krijgen op de aannemer die het onderhoud doet.

Klimaatverandering: Ziekten en plagen (Act. 2018: € 170.000 N)**€ 425.000 N**

Betreft voornamelijk de bestrijding van Eikenprocessierups en Japanse Duizendknoop. Dat er door de gunstige weersomstandigheden in het late voorjaar en zomer er een veel groter aantal eikenprocessierupsen was dan verwacht was al gemeld in de Actualisatie. De bestrijding ervan heeft een negatief effect van € 365.000. Deze ligt fors hoger dan bekend bij de Actualisatie. In de Actualisatie is ook melding gemaakt van de overschrijding op de bestrijding van de Japanse duizendknoop van € 60.000.

Klimaatverandering: Stormschades n.a.v. januaristorm (Act. 2018: € 200.000 N)**€ 175.000 N**

Als gevolg van de februaristorm zijn omgewaaide bomen weggehaald en afgevoerd. In een aantal gevallen hebben omgewaaide bomen trottoirs, straten, pleinen en voet- en fietspaden beschadigd. Die schade is hersteld. Het SWB heeft extra moeten reinigingen.

Klimaatverandering: Droogte zomer 2018 (Act. 2018: € PM)**€ 125.000 N**

De extreme droogteperiode van de zomer in 2018 brengt verspreid over de gehele openbare ruimte meer kosten met zich mee. De meerkosten voor 2018 zijn bekend. Die zijn bijvoorbeeld veroorzaakt door meer water moeten geven aan jonge bomen en jonge beplanting of aan vervangen van wildroosters en betonplaten van fietspaden. Die zetten uit als gevolg van de warmte en worden kapot gedrukt. Ook zijn kosten gemaakt voor het vervangen van tegels die los komen te liggen in het trottoir. Echter zullen de meerkosten mogelijk ook verder in de toekomst liggen. Denk aan onduidelijkheid of bomen en planten wel of niet nog weer gaan groeien in 2019

of aan gebreken die nu nog onder de oppervlakte blijven. In het beheer en onderhoud zal daar zo veel als mogelijk rekening mee gehouden worden de komende jaren.

Natuurlijk Groen

€ 85.000 N

In de voorbije jaren waren er vele klachten op dit product. In 2018 is geïnvesteerd in het wegwerken van die achterstanden. Daartoe is gestart met uitbesteding van de werkzaamheden op basis van een nieuw bestek aan nieuwe aannemers. Het vormgeven van de samenwerking met deze aannemers en het wegwerken van de achterstanden resulteren in een nadeel. Enerzijds door meer inzet van eigen medewerkers op de aansturing van de aannemers en anderzijds door extra inzet om alsnog achterstanden weg gewerkt te krijgen.

Begraven (Act. 2018: € 210.000 V)

€ 200.000 V

Verrekenen met reserve € 200.000 N

De in het exploitatieplan geplande uitgaven aan onderhoudswerkzaamheden, aan het ruimen van graven en aan het opknappen van de aula zijn conform begroting uitgevoerd. Er zijn in 2018 meer mensen begraven dan de verwachting was, waardoor de baten hoger uitvallen. Dat geldt zowel voor de traditionele graven als voor de natuurlijke graven. Dit voordeel in het saldo wordt verrekend met de reserve begraven.

Riolering: exploitatie (Act. 2018: € 500.00 N)

€ 440.000 N

Verrekenen met voorziening € 440.000 V

Er zijn twee oorzaken voor de overschrijding. Enerzijds door het reinigen en inspecteren van de vrij verval riolering in het buitengebied en aan de andere kant door het oplossen van knelpunten in zowel het stedelijk gebied als het buitengebied. Op meer plekken in het buitengebied dan verwacht ontstonden problemen in de riolering, vaak verstoppingen. Om de oorzaak te achterhalen zijn die riolen geïnspecteerd en daar waar nodig vervolgens gereinigd. Een aantal van die situaties in het buitengebied zijn met zwaardere middelen opgelost dan alleen reinigen. Tijdens de overmatige regenbui in mei kwamen knelpunten in beeld die voor dat moment nog niet duidelijk waren. Deze zijn opgelost. Het nadeel wordt verrekend met de voorziening.

Riolering: precariobelasting

€ 1.800.000 V

In 2018 is de opzegging van de duurovereenkomst met Vitens opgeschort. Dit heeft tot gevolg dat er geen grond meer is om een aanslag precariobelasting aan Vitens op te leggen. De opbrengst precariobelasting zou aan de voorziening riolering gedoteerd worden. Omdat de aanslag niet is opgelegd, is ook niets gedoteerd aan de voorziening. Tegenover het voordeel van € 1.800.000 op programma 7, vindt u een nadeel van € 1.800.000 op programma 8.

Inkomsten gebruik openbare ruimte (Act. 2018: € 200.000 N)

€ 140.000 N

Zoals in de Actualisatie gemeld, wordt het negatief resultaat veroorzaakt door het wegvallen van één van de reclamecontracten. In de eerste helft van 2019 zal een nieuw contract hiervoor worden aanbesteed. Het verschil tussen de Actualisatie en de jaarrekening wordt gevormd door meer opbrengsten uit terrasverhuur en verhuur van de openbare ruimte voor tijdelijke opslag.

Bewonersparticipatie door wijkbeheer

€ 80.000 N

Door het meewerken aan diverse vragen van bewoners, denk aan banken en/of prullenbakken plaatsen, extra snoeiwerk, aanpassen van de openbare ruimte, plantenbakken en dergelijke zijn de lasten € 200.000 hoger uitgevallen. Tegenover deze hogere kosten staan inkomsten uit bijdragen van bewoners en maatschappelijke organisaties van € 120.000.

Bijzondere activiteiten in het beheer van de openbare ruimte

neutraal

Binnen het programma Kwaliteit leefomgeving worden werkzaamheden voor het warmtebedrijf dan wel voor de verkoop van snippergroen of voor het verhalen van schades uitgevoerd waarbij tegenover de kosten

opbrengsten staan.

Voor de aanleg van het warmtebedrijf brengt de gemeente Ede de kosten voor de inzet van coördinatie, directievoering en toezicht (€ 180.000) in rekening bij het warmtebedrijf.

Bewoners van Ede die grond van de gemeente in gebruik hebben genomen wordt de mogelijkheid geboden om de grond te kopen of te huren dan wel om de grond terug te geven aan de gemeente. De werkzaamheden worden uitgevoerd door ingehuurde medewerkers (€ 130.000). De opbrengsten van de verkoop (€ 130.000) dekken de kosten.

Door verschillende oorzaken wordt schade toegebracht aan onderdelen van de openbare ruimte. Deze schades (€ 330.000) worden daar waar dat kan verhaald. De kosten voor herstel van de schades worden gedekt uit de vergoeding (€ 330.000).

In 2018 is in de Gelderse Vallei Midden een glasvezelnet in het buitengebied aangelegd. Gemeente Ede heeft voor het toezicht op de aanleg een coördinerende rol gespeeld voor de gemeenten in de regio. De extra lasten (€ 40.000) zijn bij de betreffende gemeenten in rekening gebracht.

Ede schoon is een bundeling van projecten waarvoor, in het kader van een landelijk traject gefinancierd door de verpakkingindustrie, middelen beschikbaar zijn die ingezet kunnen worden in de aanpak van vermindering van zwerfafval. In 2014 zijn wij aangesloten op dit traject. De gelden die beschikbaar zijn voor de uitvoering van het plan van aanpak zijn jaarlijks tot en met 2022 beschikbaar. De lasten (€ 100.000) worden gedekt voor subsidiebedragen.

Dagelijks beheer openbare ruimte

€ 500.000 N

In 2018 is er een tekort op het dagelijks beheer openbare ruimte (begrotingspost het SamenWerkBedrijf) van € 500.000. Voor een deel zijn dit structurele meerkosten die al gemeld zijn bij de behandeling van de Programmabegroting 2019-2022, deze zijn deels ook al in 2018 gemaakt. Het gaat dan onder andere om kosten voor areaaluitbreiding, de (begeleiding van) MAAtjes en huisvesting. In 2018 is de doelstelling van inzet van 23 fte garantiebannen gehaald. De gemeente Ede voldoet op deze wijze aan de zogenaamde quotumregeling. De inzet van garantiebannen levert ook een inverdieneffect op in het sociaal domein, direct doordat er minder uitkeringen worden verstrekt en indirect door besparing op maatschappelijke kosten. Helaas blijkt de benodigde begeleiding van de doelgroep meer te vragen dan de aannames die voor de pilot zijn gehanteerd. Hierdoor is er meer inzet nodig en worden er ook hogere kosten gemaakt. Sinds de evaluatie is de focus gelegd op het behalen van de kwaliteit. In het eerste jaar van de pilot bleek er minder werk uitgevoerd dan vanuit de kwaliteit gezien nodig was. In 2018 is dit ingehaald, wat voor meer ureninzet en dus hogere kosten heeft gezorgd.

Ook zijn er vanuit wijkbeheer diverse meerwerk- of aanvullende opdrachten aan het SamenWerkBedrijf gegeven, zonder dat deze vooraf centraal getoetst waren aan de begrote inzet of financiële kaders. Dit extra werk is uitgevoerd, maar resulteert ook in extra kosten.

Daarbij komt dat vanwege de pilot de administraties van de verschillende partijen nog op elkaar aangesloten moesten worden, waardoor de gemaakte meerkosten te laat duidelijk zijn geworden en bijsturing niet meer mogelijk was.

Doorlichting reserves

Vrijval reserve Groot Onderhoud Openbare Ruimte

€ 400.000 V

Bij de Programmabegroting 2019-2022 heeft u besloten om het van het recreatieschap ontvangen bedrag voor vervanging van fietspaden vrij te laten vallen. De benodigde kapitaallasten hiervoor zijn toegevoegd aan het budget Wegen. Dit bedrag is gepresenteerd onder onttrekking reserve.

8

BESTUUR EN ORGANISATIE

Bestuursorganen, bestuursondersteuning, bestuurlijke samenwerking	Bestuur
Burgerzaken, verkiezingen, geo- en vastgoedinformatie	Dienstverlening
Overhead, algemene middelen, deelnemingen, beleggingen en financiering	Algemene middelen
Belastingen en heffingen	Belastingen en heffingen
Vastgoed	Vastgoed

Programmadoelstelling

Een goed functionerende lokale democratie, met een optimale dienstverlening aan inwoners en een solide financiële positie van de gemeente Ede.

Ontwikkelingen

Vastgoed

In 2018 heeft de transitie van de sturing op het maatschappelijk vastgoed van de gemeente Ede verdere doorgang gevonden. De opmaak van de financiële rapportage geeft meer inzicht in onze vastgoedportefeuille, wat ten gunste komt van de sturing op de portefeuille. In 2019 wordt deze financiële rapportage verder ontwikkeld naar een meerjarenperspectief Vastgoed. Daarnaast heeft de afdeling Vastgoed in 2018 het onderhoud in regie aanbesteed en drie partijen gecontracteerd. Op basis van de vastgestelde vastgoednota zijn nieuwe afspraken over huurprijzen, al dan niet kostprijsdekkend, gemaakt met de huurders en ingevoerd. De taakverdeling met SSE is in 2018 geoptimaliseerd.

In 2018 zijn de nieuwe Cees van der Knaaphal en de Smederij opgeleverd en in gebruik genomen. In het kader van de verduurzaming zijn twee objecten verduurzaamd van label G naar label A, conform de aanpak verduurzaming gemeentelijk Vastgoed. Daarnaast zijn op vier objecten zonnepanelen gelegd, waaronder de gemeentewerf. Ook is gestart met het in de markt zetten van het onderhoud op afstand (in regie). Eind 2018 zijn de contracten met de onderhoudspartijen gesloten en is gestart met de aansturing om het onderhoudsniveau van de objecten op niveau te houden.

Relevante beleidsnota's

Bestuur

- [Visie Ede 2025](#) (2012)
- [Gedragcode bestuurlijke integriteit](#)
- [Geheimhoudingsprotocol Ede](#)

Dienstverlening

- [Digitale overheid](#)
- [Dienstverlening 2025](#)
- [Visie op dienstverlening 2020](#) (2014)
- [Plasterk 2017 Digitaal](#) (2015)

Algemene middelen

- [Nota treasury Ede](#) (2017)
- [Verordening leningen en garanties Ede 2017](#)
- [Besluit Begroting en Verantwoording](#) (2016)
- [Financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet](#) (2017)
- Budgethoudersregeling (2017)
- [Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen](#) (2017)
- [Nota Onderhoud Kapitaalgoederen](#) (2017)
- [Nota Afschrijvingsbeleid en waardering activa](#) (2017)
- [Nota Reserves en voorzieningen](#) (2016)
- [Inkoopbeleid Gemeente Ede](#) (2017)
- [Handreiking Netwerkrelaties gemeente Ede, 2016](#)

Belastingen en heffingen

- [Nota Lokale Heffingen](#) (2018).

Vastgoed

- [Vastgoednota 2017](#)

Wat willen we bereiken?

Bestuur

Doel

Het waarborgen van de lokale democratie.

Subdoelen

- Transparant en democratisch bestuur gericht op samenwerking.
- Publieksparticipatie binnen planvorming en besluitvorming.

Dienstverlening

Doel

Optimaliseren van de publieke dienstverlening aan en communicatie met de inwoners.

Subdoelen

- Inwoners zijn tevreden over de publieke dienstverlening.
- Goede, heldere en tijdige informatievoorziening aan de klant (intern en extern).
- Waarborgen van goed voorbereide verkiezingen.

Algemene middelen

Doel

Het waarborgen van een solide financiële positie van de gemeente.

Subdoelen

- Een in evenwicht verkerende begroting.
- Een begroting met voldoende weerbaarheid en wendbaarheid.

Belastingen en heffingen

Doel

Tijdige, volledige en rechtmatige uitvoering van de belastingtaken en Wet WOZ, waarbij het beleidsuitgangspunt is dat de belastingen en tarieven gecorrigeerd worden voor inflatie.

Subdoelen

- De belastingplichtigen krijgen elk jaar op tijd een juiste belastingaanslag.
- Belastingaanslagen worden op een efficiënte wijze ingevorderd en we geven burgers tijdig uitsluitel over de ingediende verzoeken om kwijtschelding.
- Elk jaar zijn alle onroerende zaken gewaardeerd naar een peildatum die ligt 1 jaar voor het belastingjaar en onder meer gebruikt wordt om de aanslag OZB te bepalen.

Vastgoed

Doel

Het tegen kostendekkende tarieven beschikbaar stellen van vastgoed voor organisaties die met hun activiteiten het beleid van de gemeente ondersteunen.

Subdoelen

- Een passende technische kwaliteit van het vastgoedbezit waarborgen.
- Een sluitende vastgoedexploitatie realiseren.
- Tevreden klanten.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Meting 2018	Streef- waarde
Percentage Edenaren dat (zeer) tevreden is over publieke dienstverlening <i>Indicator wordt tweemaal gemeten.</i>	-	62	-	68	75
Percentage Edenaren dat (zeer) tevreden is over gemeentelijke informatievoorziening <i>Indicator wordt tweemaal gemeten.</i>	-	65	-	79	
Rapportcijfer digitale dienstverlening <i>Wordt tweemaal gemeten.</i>	-	6,7	-	7,0	7
Personeelsformatie <i>Depla-indicator. Fte per 1.000 inwoners. Op basis van Vensters voor Bedrijfsvoering (VvB). Gegevens vanuit VvB voor 2018 zijn nog niet beschikbaar, cijfer 2018 op basis van alternatieve berekening.</i>	6,4	6,6	6,4	6,9	
Personeelsbezetting <i>Depla-indicator. Fte per 1.000 inwoners. Op basis van Vensters voor Bedrijfsvoering (VvB). Gegevens vanuit VvB voor 2018 zijn nog niet beschikbaar, cijfer 2018 op basis van alternatieve berekening.</i>	6,0	6,4	6,7	6,8	
Kosten ambtelijk apparaat <i>Depla-indicator. Kosten per inwoner in euro's. Op basis van Vensters voor Bedrijfsvoering. Gegevens over 2018 zijn nog niet beschikbaar, cijfer 2018 op basis alternatieve berekening.</i>	495	554	624	592	
Kosten externe inhuur <i>Depla-indicator. Kosten als percentage van totale loonsom en totale kosten inhuur externen.</i>	20,7	17,9	21,8	18,6	
Overheadkosten <i>Depla-indicator. Percentage van totale lasten. Op basis van Vensters voor Bedrijfsvoering. Gegevens 2018 zijn nog niet beschikbaar, daarom cijfer 2018 op basis van alternatieve berekening.</i>	27,2	28,2	29,3	28,9	

Percentage vastgoed objecten	99	-	-	99	100%
<i>Minimaal niveau 3 onderhoudskwaliteit op de totale portefeuille</i>					
<i>Maatschappelijk Vastgoed. Conform het vastgoedbeleid vindt de meting driejaarlijks plaats.</i>					

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Bestuur

1. Toepassen overheids- en publieksparticipatie tussen inwoners, instellingen en de gemeente.

Toelichting

1. Het college van burgemeester en wethouders is gestart met de uitvoering van een leerprogramma en het faciliteren van participatieve trajecten. Het zwaartepunt van de uitvoering was gepland in 2018, maar is gefaseerd naar 2019. Uw gemeenteraad is hierover in februari inhoudelijk geïnformeerd door het college.

Dienstverlening

1. Via alle kanalen krijgen burgers en bedrijven dezelfde informatie, waarbij waar mogelijk steeds meer sturing plaatsvindt naar het digitale kanaal.
2. Verbeteren van de informatie uitwisseling tussen de frontoffice en backoffice (ketenoptimalisatie).
3. De gemeenteraadsverkiezingen op 21 maart 2018 organiseren.

Toelichting

1. Binnen de publieke dienstverlening is in 2018 verder gewerkt aan de wens dat burgers en bedrijven zaken digitaal met de overheid kunnen afhandelen. Inmiddels hebben we als organisatie ruim 200 digitale formulieren beschikbaar. De focus ligt op verder standaardiseren, zodat we via alle kanalen zorgen voor optimalisatie en transparantie. De komende periode moet het samenvoegen van de afdelingen Burgerzaken en Klantcontacten leiden tot nog meer uniformering en kanaalgelijkheid.
2. In 2018 is naast de implementatie van het zaakstelsel met verschillende optimalisatie overleggen gestart om de gegevensuitwisseling te optimaliseren. Geo-informatie ondersteunt het informatie gestuurd werken. Dit werkveld heeft in 2018 een professionaliseringslag doorgemaakt.
3. Op 21 maart zijn de gemeenteraadsverkiezing goed verlopen, het opkomstcijfer in Ede lag ruim boven het landelijke gemiddelde.

Algemene middelen

1. We zorgen voor de producten uit de P&C-cyclus, waaronder het nieuwe Convenant in 2018.
2. We volgen de ontwikkelingen in de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds, analyseren en duiden deze en vertalen die naar het gemeentelijk beleid.
3. Herziening nota Lokale Heffingen.

Belastingen en heffingen

1.

Werken met voormeldingen, waardoor een deel van de burgers vroegtijdig de mogelijkheid krijgt om met ons in gesprek te gaan over de WOZ-waarden voor het nieuwe belastingjaar.

2. Burgers actief betrekken bij controle secundaire objectkenmerken (kwaliteit, ligging, onderhoud woningen).
3. Onderzoek naar inzet van eigentijdse communicatiemiddelen (Twitter, WhatsApp en dergelijke).
4. Herijken tarieven toeristenbelasting in samenwerking met de exploitanten van campings, hotels, B&B's.

Vastgoed

1. Planmatig onderhoud in regie weg te zetten.
2. Opleveren eerste portefeuilleplannen met als doel strategische sturing voor het maatschappelijk vastgoed.
3. Voortzetting professionalisering van de vastgoedadministratie.

Wat heeft het gekost?

	Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Actuele begroting 2018	Rekening 2018	Verskil actuele begroting/rekening 2018
bedragen x € 1.000					
Lasten per productgroep					
Bestuur	5.579 N	6.272 N	6.513 N	7.232 N	719 N
Dienstverlening	3.146 N	3.018 N	3.292 N	3.325 N	33 N
Algemene Middelen	40.563 N	36.315 N	39.593 N	38.422 N	1.171 V
Belastingen en heffingen	1.515 N	1.502 N	1.711 N	1.711 N	V
Vastgoed	7.003 N	6.311 N	6.376 N	6.609 N	234 N
Totaal lasten programma	57.806 N	53.418 N	57.485 N	57.299 N	186 V
Baten per productgroep					
Bestuur	40 V	0 V	0 V	771 V	771 V
Dienstverlening	2.282 V	2.050 V	2.148 V	2.121 V	27 N
Algemene Middelen	183.044 V	183.202 V	192.128 V	196.561 V	4.433 V
Belastingen en heffingen	32.414 V	32.336 V	32.735 V	31.116 V	1.619 N
Vastgoed	6.538 V	5.801 V	6.824 V	7.588 V	763 V
Totaal baten per programma	224.319 V	223.389 V	233.835 V	238.156 V	4.321 V
Saldo van baten en lasten	166.513 V	169.971 V	176.350 V	180.857 V	4.507 V
Storting reserve	19.237 N	12.546 N	15.166 N	27.977 N	12.811 N
Onttrekking reserve	26.659 V	16.703 V	26.131 V	35.189 V	9.057 V
Resultaat	173.935 V	174.128 V	187.315 V	188.069 V	754 V

Bestuur

Voorziening pensioenen wethouders

€ 250.000 N

Voor de pensioenverplichtingen van (ex)wethouders is een voorziening aanwezig. Naar aanleiding van de jaarlijkse actuariële berekening moet dit jaar een extra bedrag van € 250.000 gereserveerd worden voor de wethouderspensioenen.

Vuurwerkshow**€ 12.500 N**

De kosten voor de organisatie van de vuurwerkshow bedroegen € 12.500.

Gebiedsopgave Veluwe / bestuurlijke samenwerking

-

Gemeente Ede is penvoerder van samenwerkingsovereenkomsten van projecten uit de Gebiedsopgave Veluwe (projecten Veluwse Iconen en Veluweteam) en de regionalisering FoodValley. Voor de gemaakte kosten (€ 650.000) wordt voor hetzelfde bedrag een bijdrage ontvangen van andere gemeenten dan wel Provincie.

Dienstverlening**Onderhoud beeld- en kaartmateriaal GEO****€ 125.000 V**

Door lagere ambtelijke inzet op het onderhoud beeld- en kaartmateriaal is een voordeel van € 125.000 ontstaan. Er is voldaan aan de reguliere wettelijke taken. Als gevolg van de onderbezetting hebben we niet kunnen anticiperen op de aankomende wettelijke taken onder BAG 2.0. Dit vraagt extra inzet in de komende jaren.

Burgerzaken**€ 135.000 N**

De verwachting was dat door de samenvoeging van KCC en Burgerzaken een bezuiniging van € 120.000 behaald kon worden. Deze samenvoeging is in gang gezet, maar nog niet afgerond. Hierdoor is de bezuiniging van € 120.000 niet gerealiseerd, waarmee het nadeel voor een belangrijk deel is verklaard.

Algemene middelen**Algemene uitkering****€ 2.750.000 V**

Wij ontvangen dit jaar € 2,75 miljoen meer aan algemene uitkering. Incidentele mutaties zijn hiervoor verantwoordelijk. Het voordeel is als volgt opgebouwd:

- *Algemene ontwikkeling van het gemeentefonds*
De ontwikkeling van de algemene uitkering blijft achter bij de verwachting. Daar waar opwaartse bijstelling uit voorgaande jaren eerder tot voordelen leidde, is dit nu verwaarloosbaar. Tegelijkertijd doet zich een aanzienlijke onderuitputting voor op de Rijksbegroting. Per saldo een nadeel van € 2,2 miljoen.
- *Uitkering stroppenpot*
Vanuit de 'stropenpot' knelpunten sociaal domein hebben we een bedrag ontvangen van bijna € 3,3 miljoen als tegemoetkoming in de tekorten 2016 en 2017.
- *Groei van het gemeentefonds door uitbreiding van taken (taakmutaties)*
Diverse taakmutaties zijn ontvangen tot een bedrag van € 1,65 miljoen. Dit zijn middelen die voor een specifiek onderwerp, al dan niet geoormd, aan de algemene uitkering worden toegevoegd. Tegenover dit voordeel op programma 8 staan overeenkomstige nadelen op de diverse andere programma's. Voor een aantal taakmutaties stellen wij u voor om deze via resultaatbestemming beschikbaar te stellen voor 2019. Deze mutaties zijn pas eind 2018 beschikbaar gesteld, waardoor een verantwoorde besteding niet mogelijk was.

Stelpost onderuitputting (Act. 2018: € 1.250.000 N)**€ 1.250.000 N**

Dit is een zogenaamde *inkomsten*stelpost, een te realiseren voordeel. De ervaring is dat niet alle budgetten op de overige programma's worden uitgegeven, bijvoorbeeld als gevolg van vertraging in de realisatie. Tegenover deze voordelen op de programma's staat de vrijval van de stelpost, een nadeel van € 1,25 miljoen. De stelpost is dus eigenlijk een soort van tekort op de concernbegroting, waarvan we weten dat dit gecompenseerd wordt door voordelen op andere plaatsen in de begroting.

Onvoorzien (Act. 2018: € 100.000 V)**€ 100.000 V**

In 2018 is er schadevergoeding uitbetaald aan betrokken partijen van het project Recreatieplas. Deze

schadevergoeding is ten laste van programma 5 gebracht. Aangezien er verder geen aanspraak is gedaan op het budget Onvoorzien, valt het budget ad € 100.000 hier vrij.

BTW Compensatiefonds (Act. 2018: € 400.000 V)

€ 400.000 V

Over de afgelopen jaren heeft een afrekening met de Belastingdienst plaatsgevonden over de BTW. Per saldo leidde dit tot een teruggave van € 400.000.

Zelffinanciering (Act. 2018: € 1.500.000 V)/Overhead

€ 800.000 V

Als gemeente spreken we van zelffinanciering wanneer de loonkosten gefinancierd worden uit andere dekkingsbronnen dan de Algemene Dienst. Alternatieve dekkingsbronnen zijn bijvoorbeeld Investeringskredieten, Grondexploitaties en producten die worden vereffend met een reserve zoals begraven, riolering, maar ook de producten vanuit het investeringsfonds impuls Ede. De veelheid aan zelf financierende activiteiten op dit moment leidt tot een aanzienlijk voordeel. Dit voordeel wordt in 2018 gedempt door een tekort op de geraamde dekking op overhead. Volgens de richtlijnen van het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) mag de overhead aan grondexploitaties en investeringskredieten worden toegerekend. Dit is in de begroting dan ook opgenomen. In de realisatie blijkt minder overhead daadwerkelijk toerekenbaar te zijn door een verschuiving van inzet. Er blijkt in 2018 minder inzet te zijn op kredieten en grondexploitaties en meer op particuliere initiatieven en openbare ruimte. Dit wordt veroorzaakt door het faseren van kredieten en het groot aantal ruimtelijke initiatieven dat is opgepakt. Voor een deel wordt de dekking van de overhead alsnog gevonden omdat deze toegerekend wordt aan particuliere initiatieven. Voor een deel leidt het tot een tekort. In het afgelopen jaar hebben we geconstateerd dat monitoring en sturing op deze elementen niet optimaal was. Dit wordt in 2019 strak georganiseerd.

Frictiekosten overhead

€ 140.000 N

In 2018 heeft de pilot van het Samenwerkbedrijf gelopen. Deze pilot is in 2018 geëvalueerd en wordt vanaf 2019 omgezet naar een definitieve situatie. In 2018 was het nog niet mogelijk om de overheadkosten af te bouwen en dit leidt hier tot frictiekosten.

Financiering (Act. 2018: € 500.000 N)

€ 400.000 N

Het totale renteresultaat wordt met name negatief beïnvloed doordat de totale boekwaarde (algemene dienst en grondzaken) in de jaarrekening lager is dan verwacht. Deze vormt de grondslag voor de intern toe te rekenen rente en omdat deze lager is heeft dat zijn weerslag op het totale resultaat.

Vrijval kapitaallasten

€ 200.000 V

Temporisering in een aantal projecten leidt tot een incidentele vrijval van kapitaallasten van € 200.000.

Dividend ACV en BNG (Act. 2018: € 245.000 V)

€ 245.000 V

Het resultaat 2017 van zowel de Afvalcombinatie de Vallei (ACV) als de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is hoger dan verwacht. Dit leidt tot een extra dividend van € 245.000. Bij de BNG worden de gevolgen van het economisch herstel goed zichtbaar.

Stelpost decentralisaties en bestuursakkoord (Act. 2018: € 500.000 V)

€ 500.000 V

Het resterende bedrag van € 500.000 op deze stelpost is in relatie tot de omvangrijke tekorten niet meer nodig en valt vrij.

Belastingen en heffingen

Onroerende Zaakbelasting

€ 130.000 V

De meeropbrengst OZB kent een aantal oorzaken:

- Het totaalbedrag aan verminderingen naar aanleiding van bezwaar en beroep is lager dan verwacht.
- De leegstand bij niet-woningen is lager dan verwacht.

Toeristenbelasting

€ 165.000 V

De warme zomer in 2018 heeft een positief effect gehad op de toeristische sector en dus ook op het aantal (toeristische) overnachtingen in Ede. Daarnaast zijn incidenteel twee aanslagen opgelegd aan accommodaties waar tijdelijk arbeidsmigranten verbleven.

Precariobelasting

€ 1.800.000 N

Dit nadeel bestaat uit twee componenten.

- In 2018 is de opzegging van de duurovereenkomst met Vitens opgeschort. Dit heeft tot gevolg gehad dat er geen grond is om een aanslag precariobelasting aan Vitens op te leggen. De geraamde opbrengst van € 1.800.000 is daardoor niet gerealiseerd. Deze opbrengst zou aan de voorziening riolering gedoteerd worden. Omdat de aanslag niet is opgelegd, is ook niets gedoteerd aan de voorziening. Tegenover het nadeel van € 1.800.000 op programma 8, vindt u een voordeel van € 1.800.000 op programma 7.
- Het aantal meters kabel van Liander is lager dan vorig jaar. Daardoor is de aanslag voor Liander lager dan geraamd. Dit leidt tot een lagere storting in de reserve investeringsfonds. Het effect is per saldo neutraal, maar zorgt wel voor minder koopkracht in de reserve investeringsfonds. De storting in de reserve is € 125.000 lager dan geraamd.

Lastenverlichting

€ 750.000 V

De storting aan de reserve lastenverlichting heeft conform de besluitvorming bij de programmabegroting niet plaats gevonden. Dit leidt tot een voordeel van € 750.000.

Vastgoed

Incidentele verkopen

€ 248.000 V

In 2018 zijn diverse objecten, die geen beleidsondersteunende functie vervulden, verkocht met een totale opbrengst van € 1.032.000, waarvan € 619.000 was begroot. De kosten die gepaard gaan met deze verkopen, zoals afboeking boekwaarde, sloopkosten, notariskosten etc. bedragen circa € 165.000. Netto levert dit een eenmalig resultaat op van € 248.000.

Subsidies provincie & rijk

€ 280.000 V

Er zijn diverse subsidies aangevraagd waarvan de toekenning onzeker was. Voor de restauratie van de kerktoren is € 209.000 aan subsidie ontvangen. Daarnaast is in 2018 nog € 71.000 aan overige subsidies toegekend.

Energiekosten & schades

-

In 2018 zijn circa € 100.000 meer kosten gemaakt dan begroot voor gas, water en elektra. Deze extra kosten zijn grotendeels in rekening gebracht bij onze huurders en zijn daarom ook als extra opbrengst te melden. Daarnaast is er een forse waterschade geweest in één van de scholen van € 30.000. Deze schade is vergoed door onze verzekeraar, waardoor deze kosten ook als extra opbrengst zijn te verantwoorden.

Doorlichting reserves

Storting resultaat doorlichting reserves in algemene reserve

€ 6.828.000 N

Bij de Programmabegroting 2019-2022 heeft u besloten tot het (gedeeltelijk) vrij laten vallen en opheffen van een aantal reserves als resultaat van de doorlichting. Bij elkaar is € 6,8 miljoen vrijgevallen, zie ook de

toelichting op de diverse programmabladen. Dit bedrag is toegevoegd aan de algemene reserve en gepresenteerd onder de post storting reserve.

Vrijval reserve Woningbouw

€ 330.000 V

Bij de Programmabegroting 2019-2022 heeft u besloten tot het opheffen van deze reserve. De vrijval is gepresenteerd onder de post onttrekking reserve.

Vrijval reserve Kapitaallasten

€ 2.500.000 V

Bij de Programmabegroting 2019-2022 heeft u besloten tot het opheffen van deze reserve. De vrijval is gepresenteerd onder de post onttrekking reserve.

Vrijval reserve BTW compensatiefonds

€ 1.000.000 V

Bij de Programmabegroting 2019-2022 heeft u besloten tot een incidentele vrijval uit deze reserve voor genoemd bedrag. Deze is gepresenteerd onder de post onttrekking reserve.

Vrijval reserve Cofinanciering

€ 1.122.000 V

Bij de Programmabegroting 2019-2022 heeft u besloten tot het opheffen van deze reserve. De vrijval is gepresenteerd onder de post onttrekking reserve.

3 Financiën

3.1 Financieel resultaat

Het jaar 2018 is ook in financieel opzicht een bijzonder jaar: een aantrekkende economie vertaalde zich via de trap-op-trap-af systematiek van de financiële verhouding in een toename van de algemene uitkering. Als nieuwe college gaf ons dat de mogelijkheid om een start te maken met de realisatie van onze ambities Bestuursakkoord. De oplopende tekorten in het Sociaal Domein, een combinatie van tekortschietende (rijks) budgetten en gestegen vraag, maakte dat we noodzakelijkerwijs concessies hebben moeten doen aan het tempo waarin we onze ambities willen verwezenlijken.

Ondanks of misschien wel dankzij deze start zijn we tevens gestart met een doorlichting van onze begroting. Op deze wijze verwachten wij middelen vrij te kunnen spelen, om deze vervolgens in te zetten voor een mooie en prettige woon-, werk- en leefomgeving.

Het rekeningresultaat is € 5,1 miljoen voordelig. Een nadere beschouwing laat zien dat twee posten de meeste inkleuring geven: de uitkering 'stroppenpot sociaal domein' (€ 3,3 miljoen) en het resultaat grondbedrijf (€ 4,9 miljoen).

De reguliere exploitatie sluit af met een negatief resultaat van € 3,1 miljoen. Hierin zit voor € 1,1 miljoen aan niet bestede budgetten waarvan wij voorstellen deze over te hevelen naar 2019. Uiteindelijk resteert een nadeel op onze reguliere exploitatie van € 4,2 miljoen. Dit resultaat is een verslechtering ten opzichte van de Actualisatie.

Rekening houdend met de voorstellen voor resultaatbestemming is de omvang van de Algemene Reserve Bodemvoorziening € 16,5 miljoen en van de Bedrijfsreserve Grondzaken € 7,6 miljoen. In het najaar hebben we de reserves doorgelicht en gezien of opheffing en/of vrijval mogelijk zou zijn. U heeft ingestemd met een vrijval van € 6,8 miljoen. Het bedrag is verwerkt in de genoemde stand van de algemene reserve.

In het meerjarig perspectief blijft de algemene reserve boven de door u gestelde ondergrens van € 10 miljoen. De ratio weerstandsvermogen is met een waarde van 2,1 uitstekend.

In het kort lichten we de meest in het oog springende financiële resultaten toe:

Stroppenpot

Vanwege de tekorten sociaal domein over de jaren 2016 en 2017 hebben we een eenmalige uitkering van € 3,3 miljoen ontvangen.

Grondexploitaties

Tussentijdse winstnemingen en vrijval op de voorziening negatieve plannen als gevolg van resultaatsverbeteringen leiden tot een voordeel van € 4,9 miljoen.

Sociaal domein

In het voorjaar van 2018 hebben wij u al deelgenoot gemaakt van de ernstige tekorten binnen het sociaal domein. Ondanks een vrijwel unaniem beroep van gemeenten op het Rijk om hun verantwoordelijkheid te nemen, heeft dit niet geresulteerd in de benodigde middelen. Wij gaan door met het kloppen op de Haagse deuren, want het is slecht voor te stellen dat de zorgkosten € 10 miljoen hoger zijn dan de middelen die we ontvangen van het Rijk. Daarnaast neemt de gemeente haar verantwoordelijkheid om vanuit een inhoudelijke visie te komen tot een financieel duurzaam perspectief. Uw raad wordt hier nauwgezet bij betrokken.

Openbare ruimte

Binnen de openbare ruimte zien we aanzienlijke tekorten. Temporisering van vervanging leidt tot extra

onderhoudskosten. Daarnaast brengt de wijze van onderhouden met inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt extra kosten met zich mee. Ziekten en plagen hebben dit jaar aanzienlijk meer financiële inzet gevraagd. In totaal een negatief resultaat van € 2,2 miljoen.

Algemene uitkering

De ontwikkeling van de algemene uitkering blijft achter bij de verwachting. Daar waar opwaartse bijstelling uit voorgaande jaren eerder tot voordelen leidde, is dit nu verwaarloosbaar. Tegelijkertijd doet zich een aanzienlijke onderuitputting voor op de Rijksbegroting. Per saldo een 'trap-af' nadeel van € 2,2 miljoen.

Zelffinanciering en overhead

De veelheid aan zelffinancierende activiteiten leidt tot een voordeel van € 0,8 miljoen.

Opbouw resultaat vanuit programma's

De resultaten zijn voor het merendeel incidenteel van karakter. Daar waar sprake is van een structureel karakter worden ze – voor zover al niet eerder verwerkt – betrokken bij de Perspectiefnota 2020-2023. In de volgende tabel wordt een analyse van de resultaten op hoofdlijnen gegeven. Een meer uitgebreide analyse is opgenomen op de programmabladen bij de 3^e W-vraag.

Opbouw resultaat 2018		bedragen x € 1.000
Programma	Omschrijving	Omvang
1	Onderwijshuisvesting	170 V
1	Sport	125 N
1	Exposure	200 V
1	Akoesticum	150 N
2	Thuisondersteuning	280 V
2	Preventief jeugdbeleid	262 V
2	Thuisbegeleiding	117 V
2	Nulde lijn	192 V
2	Verwarde personen	73 V
2	Inclusie	53 V
2	Onderwijsondersteuning	168 V
2	Onderwijsachterstandenbeleid	231 V
2	Veilig Thuis	120 N
2	Personen met verward gedrag	90 V
2	Gezondheidszorg	118 V
3	Jeugdzorg	3.400 N
3	Begeleiding, dagbesteding	560 N
3	Hulpmiddelen WMO	120 N
3	Beschermde wonen	561 N
3	Aanvullend inkomen	203 N
3	Leerlingenvervoer	175 N
3	Sociale werkvoorziening	327 N
3	Liquidatie Permar	580 V
3	Participatie	225 N
3	Algemene inkomensvoorzieningen	1.072 V
3	Arbeidsmarktregio	365 V
3	Vangnetbanen	26 V
4	Economie/retailvisie	120 V
4	Kuiperplein	128 N
4	Uitgifte bedrijfslocaties	4.932 V
4	Onderzoek sluipverkeer Bennekom	42 V
5	Uitgifte gronden Woonlocaties	21 N
5	Verbetering luchtkwaliteit	80 V

5	Omgevingsvergunningen	320 N
5	Schadeloosstellingen Recreatieplas	75 N
5	Wekerom de Belt	148 V
5	Onderzoek Autotunnel kerkweg	80 V
5	Commissie Ruimtelijke kwaliteit	138 N
5	Fipronil crisis	100 N
5	Stadsvisie	125 V
5	Bestemmingsplannen	290 N
6	Brandweer	470 V
7	Wegonderhoud	400 N
7	Stortkosten bermgrond	50 N
7	TOP locatie	150 N
7	Openbare verlichting	110 N
7	Klimaatverandering - ziekten en plagen	425 N
7	Klimaatverandering - stormschades	175 N
7	Klimaatverandering - droogte	125 N
7	Natuurlijk groen	85 N
7	Riolering - precario	1.800 V
7	Inkomsten gebruik openbare ruimte	140 N
7	Bewonersparticipatie	80 N
7	Dagelijks beheer openbare ruimte	500 N
8	Voorziening pensioenen wethouders	250 N
8	Vuurwerkshow	12 N
8	Onderhoud beeld- en kaartmateriaal GEO	125 V
8	Burgerzaken	135 N
8	Algemene uitkering	2.750 V
8	Stelpost onderuitputting	1.250 N
8	Onvoorzien	100 V
8	BTW Compensatiefonds	400 V
8	Zelffinanciering	800 V
8	Frictiekosten overhead	140 N
8	Financiering	400 N
8	Vrijval kapitaallasten	200 V
8	Dividend ACV en BNG	245 V
8	Stelpost decentralisaties en bestuursakkoord	500 V
8	Onroerende Zaakbelasting	130 V
8	Toeristenbelasting	165 V
8	Precariobelasting	1.800 N
8	Lastenverlichting	750 V
8	Incidentele verkopen	248 V
8	Subsidies provincie & Rijk	280 V
	Diversen	147 N
	Totaal	5.075 V

3.2 Resultaatbestemming

In het kader van de afwikkeling van het gerealiseerde resultaat 2018 wordt een aantal bestemmingsvoorstellen ter goedkeuring aan u voorgelegd. Het betreft de volgende voorstellen:

A. Resultaatbestemmingsvoorstellen

a. Taakmutaties gemeentefonds

Baankansen

€ 172.000

Eind 2018 hebben we als centrumgemeente € 172.000 ontvangen om in samenspraak met regiogemeenten en scholen extra baankansen te creëren voor kwetsbare jongeren uit het voortgezet speciaal onderwijs en het praktijkonderwijs.

Wij stellen u voor deze middelen over te hevelen naar 2019 door deze toe te voegen aan de Reserve Overlopende Verplichtingen.

Schulden en armoede € 40.000

Ter versterking van het gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid heeft het kabinet voor drie jaar middelen ter beschikking gesteld voor het voorkomen van schulden en de bestrijding van armoede, in het bijzonder onder kinderen. Het Rijk heeft om begrotingstechnische redenen een deel van de middelen voor 2019 eind 2018 uitgekeerd.

Wij stellen u voor deze middelen over te hevelen naar 2019 door deze toe te voegen aan de Reserve Overlopende Verplichtingen.

Verduurzaming basisscholen € 318.000

In het kader van 'Innovatieprogramma aardgasvrije en frisse basisscholen' ontvangen we een bedrag van € 350.000 dat we inzetten voor Vrije school De Vuurvogel. De eerste tranche (10/11e deel van € 350.000) hebben we eind 2018 ontvangen. De tweede tranche (1/11^e deel van € 350.000) wordt verwerkt in de Meicirculaire 2019.

Wij stellen u voor deze middelen over te hevelen naar 2019 door deze toe te voegen aan de Reserve Overlopende Verplichtingen.

Impulsgelden Weerbaar bestuur € 120.000

Ter versterking van het weerbaar bestuur geeft het Ministerie van BZK 23 gemeenten, waaronder Ede, een financiële impuls van € 120.000. Het betreft innoverende, domeinoverstijgende initiatieven die bijdragen aan één of meer van de drie sporen uit 'Weerbaar bestuur', namelijk: (1) het versterken van de integriteit en veiligheid van politieke ambtsdragers, (2) het versterken van de preventieve bestuurlijke aanpak en maatschappelijke weerbaarheid en (3) het tegengaan van ondemocratische beïnvloeding.

In Ede gaan we deze middelen inzetten voor drie projecten, te weten; het benaderen van gesloten gemeenschap over taboe onderwerpen, Keurmerk Veilig Buitengebied en drankketen in het buitengebied van de gemeente Ede.

Wij stellen u voor om deze eind 2018 ontvangen middelen over te hevelen naar 2019 door deze toe te voegen aan de Reserve Overlopende Verplichtingen.

Transformatiefonds Sociaal Domein Jeugd € 756.000

Eind 2018 hebben we als grootste gemeente van onze jeugdhulpregio € 756.000 ontvangen voor de jeugdhulpvernieuwing en de uitvoering van de transformatieplannen. De overeenkomstige bedragen voor 2019 en 2020 worden bij de Meicirculaire 2019 beschikbaar gesteld.

Wij stellen u voor deze middelen toe te voegen aan de reserve Fonds Impuls en in 2019 daaraan te onttrekken.

b. Overige voorstellen

Beschermd Wonen € 561.000

Wij stellen u voor het resultaat op de centrumgemeentelijke taak Beschermd Wonen zoals gebruikelijk af te wikkelen via de reserve Beschermd Wonen door dit bedrag te onttrekken.

Uitvoering Motie Wapen van Ede € 24.000

Op 10 november 2016 is de motie van de gemeenteraad Wapen van Ede aangenomen. In juli 2018 heeft u € 25.000 beschikbaar gesteld voor de daadwerkelijke uitvoering van de motie. In het najaar is gestart met diverse bijeenkomsten om tot producten te komen om aandacht te geven aan het wapen en gemeente. In 2019 worden deze producten verder uitgewerkt.

Wij stellen u voor deze middelen over te hevelen naar 2019 door deze toe te voegen aan de Reserve Overlopende Verplichtingen.

Onderzoek sluipverkeer Bennekom € 42.000

In vervolg op de motie Sluipverkeer Bennekom heeft u in 2018 een onderzoeksbudget beschikbaar gesteld. De onderzoeken (zoals een snelheids- en kentekenonderzoek) en de overleggen met de projectgroep hebben een langere doorlooptijd.

Wij stellen u voor om het restantbudget van € 42.000 over te hevelen naar 2019 door deze toe te voegen aan de Reserve Overlopende Verplichtingen.

Milieubeleid-luchtkwaliteit Fijnstof bij veehouderijen € 80.000

Voor 2018 was incidenteel € 242.000 begroot voor het thema verbetering luchtkwaliteit rondom veehouderijen. Afronding werd verwacht eind 2018, maar door diverse oorzaken (zoals fipronilcrisis, maar ook de complexiteit in de praktische uitvoering en de afstemming met de vele betrokken partners) heeft de uitvoering zeker een jaar vertraging opgelopen. Daardoor is circa € 80.000 nog niet besteed. Toch zijn al successen geboekt met onze breed gedragen aanpak. Tevens wordt nu ingezet op de verbrede aanpak van dit thema: verbreding naar ammoniakreductie en andere diersectoren (ook in relatie tot de ontwikkelingen rondom de PAS), monitoring (in omgeving en op stalniveau) en dit alles in samenhang met de Regiodeal. Daarom ligt voortzetting van inzet en aandacht op dit thema voor de hand (ook na 2019). Voor 2019 is geen budget meer beschikbaar voor deze aanpak luchtkwaliteit, omdat immers de afronding voorzien was.

Wij stellen u voor om het restantbudget van € 80.000 over te hevelen naar 2019 door deze toe te voegen aan de Reserve Overlopende Verplichtingen.

Wekerom de Belt € 148.000

Bij de behandeling van de Meerjarenbeleidsvisie 2019-2022 heeft u € 200.000 beschikbaar gesteld voor herstel van de afdeklaag van de Belt in Wekerom. Het project is gestart, de onderzoeken zijn uitgevoerd, het plan voor herstel is opgesteld, maar uitvoering heeft in het eerste kwartaal van 2019 plaatsgevonden.

Wij stellen u voor om de resterende middelen over te hevelen naar 2019 door deze toe te voegen aan de Reserve Overlopende Verplichtingen.

Sociaal Convenant -

In 2018 zijn diverse kosten, die voortkomen uit de afspraken van het Sociaal Convenant 2015-2017 ten laste gebracht van de P-reserve. In overleg met GO is besloten om deze kosten (€ 102.000) te dekken uit de bij het convenant horende reserve Lokale arbeidsvoorwaarden.

Wij stellen u voor € 102.000 te onttrekken aan de Reserve Lokale Arbeidsvoorwaarden en deze te storten in de Bedrijfsmiddelenreserve Personeel.

Reserve Herbezettingsgelden

Bij de doorlichting van de reserves is geconcludeerd om het saldo van € 424.000 van deze reserve te storten in de bedrijfsmiddelenreserve Personeel.

Reserve Cofinanciering

In de reserve is nog één verplichting (WFC € 238.000), hierop is €193.000 onttrokken, waardoor nog € 45.000 beschikbaar blijft.

Voorgesteld wordt om dit in 2019 beschikbaar te houden voor het project WFC en deze middelen over te boeken naar de reserve Investeringsfonds Impuls Ede.

B. Verrekening restant resultaat

Dotatie Bedrijfsreserve Grondzaken € 4.911.000

Volgens afspraak wordt het resultaat van het Grondbedrijf in eerste instantie ten gunste of ten laste van de Bedrijfsreserve Grondzaken gebracht. Voor 2018 bedraagt het totale resultaat op het Grondbedrijf € 4.911.000 positief. Voorgesteld wordt om het resultaat Grondzaken te storten in de Bedrijfsreserve Grondzaken.

Voorgesteld wordt om een bedrag van € 974.834 te onttrekken aan de Algemene Reserve Bodemvoorziening.

3.3 Financiële positie

Op basis van de uitkomsten van dit boekjaar en de besluitvorming over de resultaatbestemmingsvoorstellen ontwikkelt de algemene reserve zich als volgt:

Algemene reserve bodemvoorziening		bedragen x € 1.000				
Omschrijving	2018	2019	2020	2021	2022	
Saldo 1 januari (na resultaatbestemming)	24.476	16.514	13.222	11.403	12.392	
Resultaten perspectiefnota en programmabegroting	-13.811	-3.292	-1.819	989	274	
Resultaat doorlichting reserves	6.828					
Resultaat Programmarekening 2018	-975					
Saldo per 31 december	16.514	13.222	11.403	12.392	12.666	
2% norm	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	
Afwijking van bodem	6.514	3.222	1.403	2.392	2.666	

Binnen de algemene reserve wordt een bodem van € 10 miljoen gehanteerd.

De algemene reserve is onderdeel van het weerstandsvermogen om financiële tegenvallers op te vangen. Dit vermogen wordt berekend door de benodigde weerstandscapaciteit (risico's) af te zetten tegen de beschikbare weerstandscapaciteit (reserves). Het verhoudingsgetal tussen deze eenheden, de ratio weerstandsvermogen, is 2,1 en krijgt daarmee de kwalificatie uitstekend. In de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' wordt u meer gedetailleerd geïnformeerd.

4 Paragrafen

4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre de gemeente Ede in staat is om financiële en budgettaire tegenvallers op te vangen. Het weerstandsvermogen wordt berekend door de benodigde weerstandscapaciteit, de risico's, af te zetten tegen de beschikbare weerstandscapaciteit, de middelen. Actuele cijfers bevorderen de kwaliteit van de informatie. In tegenstelling tot andere onderdelen van de programmarekening worden de actuele cijfers van de programmarekening vergeleken met de cijfers uit het meest recente P&C product, te weten de Programmabegroting 2019-2022.

Kaderstelling

- [Het Besluit Begroting & Verantwoording \(BBV\)](#);
- [Nota Risicomanagement & Weerstandsvermogen \(2017\)](#).

Beleid

De gemeente Ede stuurt voor de ratio weerstandsvermogen (beschikbaar/benodigd) op een waarde van 0,8 of hoger. Hierbij wordt het integrale cijfer, algemene dienst plus negatieve grondexploitaties, als uitgangspunt genomen. De ratio wordt als matig beoordeeld bij een waarde tussen 0,8 en 1, als voldoende bij een waarde tussen 1 en 2, als uitstekend bij een waarde groter dan 2.

Een tweede criterium is de bodem in de algemene reserve, deze dient hoger te zijn dan € 10 miljoen in de laatste jaarschijf van het meerjarenperspectief.

Het derde criterium richt zich op de kengetallen. Het kengetal netto gecorrigeerde schuldquote is maximaal 100% en het kengetal solvabiliteit is minimaal 20%.

Ontwikkelingen

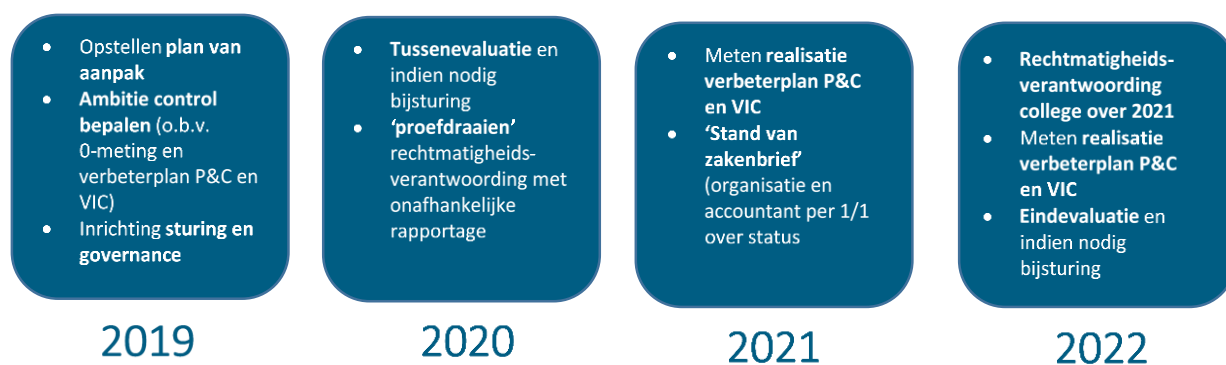
Invoering rechtmatigheidsverklaring

In de Meicirculaire 2018 is door de minister van BZK aangekondigd dat in 2021 de rechtmatigheidsverantwoording ingevoerd wordt. Via deze verantwoording zal het college van burgemeester en wethouders de rechtmatigheid verantwoorden aan de gemeenteraad.

Op dit moment verstrekt de accountant een controleverklaring met een oordeel over de getrouwheid én de rechtmatigheid bij de jaarrekening. In de toekomst geeft de accountant alleen nog een controleverklaring af met een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening. Wij moeten als college de rechtmatigheidsverantwoording opnemen in de jaarrekening. Onze accountant dient vervolgens vast te stellen of de rechtmatigheidsverantwoording een getrouw beeld geeft van de werkelijkheid.

Nog niet duidelijk is op welke wijze de rechtmatigheidsverantwoording tot stand komt. Dit neemt niet weg dat wij, mede op advies van onze accountant, beginnen met de voorbereidingen. Wij willen hierbij gebruik maken van de gefaseerde aanpak die onze accountant heeft ingebracht. Het streven is dat wij in 2020 voorbereid zijn en kunnen 'proefdraaien'. De hieruit opgedane lessen kunnen we dan in 2021 toepassen.

De gefaseerde aanpak ziet er als volgt uit:

Inmiddels participeren wij ambtelijk in een (landelijke) kerngroep om de doorontwikkeling verder door te zetten, waarbij tevens gekeken wordt in hoeverre verdere digitalisering en data-analyse dit kan ondersteunen. Hier ligt de kans om toe te werken naar een breder 'In-Control-Statement', dat ook gericht is op de doelmatigheid en doeltreffendheid, een optie die wij zeker meenemen. Hierbij ligt een nauwe relatie met de verdere doorontwikkeling van ons risicomanagement.

Wij zijn voornemens de Auditcommissie en Raadswerkgroep Programmabegroting bij deze doorontwikkeling te betrekken.

Ratio weerstandsvermogen

De ratio weerstandsvermogen laat zien in hoeverre de gemeente in staat is haar risico's af te dekken.

Omschrijving	Ratio weerstandsvermogen in		bedragen x € 1.000			
	integraal	Ratio	Algemene dienst	Ratio	Grondexploitaties	Ratio
Beschikbare weerstandscapaciteit	53.218	= 2,1	45.607	= 2,9	7.611	= 0,6
Benodigde weerstandscapaciteit	25.672		15.673		13.637	
Score waardering	Uitstekend		Uitstekend		Onvoldoende	

Met 2,1 is de integrale ratio weerstandsvermogen hoger dan bij de Programmabegroting 2019-2022 (hier was deze 1,1). De verklaring hiervoor is voornamelijk te vinden in de bijstelling van het risico rondom het sociaal domein. Deze is fors verlaagd. Motivatie hiervoor is tweeledig, vanuit de Programmabegroting 2019-2022 zijn middelen vrij gemaakt voor dit specifieke onderwerp waardoor budgetoverschrijdingen getemperd zijn. Het tweede deel is te vinden in de set maatregelen waarmee wordt gewerkt aan het terugdringen van de kosten op dit beleidsterrein.

Ook de beschikbare weerstandscapaciteit is gegroeid met € 14 miljoen. Dit is te danken aan het resultaat van het grondbedrijf en de opbrengst van de doorlichting reserves.

Voor de ratio weerstandsvermogen van de grondexploitaties wordt enkel gekeken naar de negatieve plannen binnen de grondexploitatie, plannen waarop geen winst wordt behaald. Voor positieve plannen is dekking voor risico's binnen de plannen zelf aanwezig. Voor meer informatie over de risico's rondom de grondexploitaties wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

Ontwikkeling ratio's

Omschrijving	Programmarekening 2017	Programmabegroting 2019-2022	Programmarekening 2018
Integraal	2	1,1	2,1
Algemene dienst	2,9	1,4	2,9
Grondexploitatie	0,2	0,1	0,6

Risico's, benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Het risico op de open-einde regeling Wmo en jeugd-maatwerkvoorziening (nummer 1) is aanzienlijk gedaald doordat er maatregelen zijn genomen om de kosten terug te brengen en het budget gedeeltelijk aan te vullen vanuit de algemene middelen (Programmabegroting 2019-2022).

Op nummer 8 staat een nieuw risico in de top 10, dit risico draait om het abonnementstarief Wmo. Als gevolg van deze rijksbeleidswijziging dalen de eigen-bijdrage-inkomsten die de gemeente ontvangt van inwoners die gebruik maken van een Wmo-voorziening. Ook is het de verwachting dat, als gevolg van deze wijziging, er meer gebruik van Wmo-voorzieningen wordt gemaakt. De compensatie die de gemeente van het rijk ontvangt is onvoldoende om de financiële effecten hiervan op te kunnen vangen.

Het risico op de open-einde regeling voor bijstandsuitkeringen is gedaald en uit de top 10 verdwenen. Bij de Programmabegroting 2019-2022 is besloten het tekort aan te vullen vanuit de algemene middelen waardoor dit risico in mindere mate aanwezig is. In de Paragraaf Grote Projecten wordt ingegaan op de transformatieopgave Sociaal Domein en de hieraan verbonden risico's.

Risico's

Top 10 risico's

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Gevolgen	Kans	Financieel gevolg	Invloed
1 Door rijkskorting en volumeontwikkelingen zijn de zorguitgaven voor Jeugd en Wmo ondanks transformatie hoger dan het zorgbudget.	Overschrijden budget.	40%	max. 11.250	10%
2 Problemen bij de verstrekking van een natuurvergunning op basis van te hoge stikstofdepositie (algemeen risico grondportefeuille).	Mogelijk niet of maar gedeeltelijk ontwikkelen van plannen.	58%	max. 7.008	9%
3 Nieuwe uitgangspunten grondexploitatie WFC blijken markttechnisch niet haalbaar.	Geraamde grondopbrengsten worden niet gerealiseerd.	75%	max. 4.640	8%
4 De kostenontwikkeling van de aanleg van infrastructurele voorzieningen stijgt harder dan voorzien.	Een overschrijding van het beschikbaar gestelde krediet.	75%	max. 2.175	4%
5 Verdichting van het programma in de grondexploitatie Maurits Zuid - WFC is niet haalbaar.	Lagere grondopbrengsten.	50%	max. 2.850	3%
6 De kostenontwikkeling van de bouwkosten van de spoorzone (OV-knoop) stijgt harder dan voorzien.	Een overschrijding van het beschikbaar gestelde krediet.	50%	max. 2.625	3%
7 De beleidswijziging vanuit het Rijk rondom het abonnementstarief Wmo zorgt ervoor dat de eigen-bijdrage-inkomsten dalen. Compensatie vanuit het Rijk hiervoor is onvoldoende. Daarnaast ontstaat de kans op een aanzuigende werking.	Overschrijden budget.	50%	max. 2.250	2%
8 In de periode tussen uitvoeringsbesluit en daadwerkelijke oplevering zijn nieuwe ontwikkelingen die aanpassingen in voorgestelde ontwerp ofwel scopewijzigingen noodzakelijk maken (Spoorzone).	Aanpassingen leiden tot overschrijding van het beschikbaar gesteld budget.	50%	max. 2.000	2%
9 De opbrengststijging voor woningbouwgrond in winstgevende plannen blijft achter op de geplande stijging.	De opbrengststijging is lager dan geraamd.	25%	max. 3.985	2%
10 De opbrengststijging voor woningbouwgrond in niet-winstgevende plannen blijft achter op de geplande stijging.	De opbrengststijging is lager dan geraamd.	25%	max. 3.677	2%

(s) = structureel, - = negatief risico (kans)

Grote wijzigingen rond de grondexploitatie WFC worden verwerkt bij het vaststellen van de overeenkomst. Door nu te kiezen voor de huidige grondexploitatie in het MPG 2019 moet ook het risicoprofiel dat daarbij hoort aangehouden worden. Het risico laat hierdoor pas een afname zien bij de vaststelling van de nieuwe overeenkomst en de bijbehorende grondexploitatie. Voor een toelichting op de systematiek van kansinschatting van de risico's zie bijlage Toelichting paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Benodigde weerstandscapaciteit

Niet alle geïdentificeerde risico's zullen zich tegelijkertijd en in maximale omvang voordoen. Het gevolg hiervan is dat de benodigde weerstandscapaciteit lager is dan het totaal van alle risico's. Door middel van een statistische toets wordt berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is bij een, door gemeente Ede gekozen, zekerheidspercentage van 90%.

Risicobedrag en benodigde weerstandscapaciteit			bedragen x € 1.000
Omschrijving	Integraal	Algemene dienst	Grondexploitaties
Totaal risicobedrag	102.943	58.458	44.485
Benodigde weerstandscapaciteit (90% zekerheid)	25.594	15.715	13.637

Beschikbare weerstandscapaciteit (buffers)

De eenmalig vrij in te zetten middelen, die gebruikt kunnen worden om eventueel optredende risico's af te dekken, noemen we de beschikbare weerstandscapaciteit. Bij het bepalen van de weerstandscapaciteit wordt de stand van de reserves na resultaatbestemming gebruikt.

De omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit is weergegeven in de volgende tabel:

Berekening beschikbare weerstandscapaciteit (totaal)		bedragen x € 1.000
Omschrijving	Programmabegroting 2019-2022	Programmarekening 2018
Onvoorzien	100	100
Algemene reserve	10.666	16.514
Overige algemene reserves	16.277	16.277
Bedrijfsmiddelen (inclusief P) reserve	10.717	12.716
Stille reserves	p.m.	p.m.
Bedrijfsreserve grondzaken*	1.989	7.611
Totale weerstandscapaciteit	39.749	53.218

* Weerstandscapaciteit Grondexploitaties. De weerstandscapaciteit algemene dienst is de totale weerstandscapaciteit minus de weerstandscapaciteit Grondexploitaties.

Kengetallen

Onderstaande kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid. In de bijlage Toelichting paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn de definities van de kengetallen opgenomen.

Kengetallen Programmabegroting 2019-2022

Omschrijving	Verloop van de kengetallen		
	PR 2017	PB 2018	PR 2018
Netto schuldquote	63%	91%	64%
Gecorrigeerde netto schuldquote	42%	68%	44%
Solvabiliteitsratio	27%	25%	26%
Structurele exploitatieruimte	-1%	0%	-2%
Grondexploitatie	49%	50%	34%
Belastingcapaciteit	93%	89%	90%

De netto (gecorrigeerde) schuldquote is lager dan bij de Programmabegroting 2018-2021 ingeschat. Het begrote financieringsoverschot (de gemeente heeft meer liquide middelen dan nodig) bij deze momentopname heeft zich in significant hogere mate voorgedaan, reden hiervoor is het achterblijven van een aantal grote investeringen. Hierdoor is de druk op de liquide middelen (nog) lager dan verwacht en zijn er meer middelen beschikbaar dan voorzien. De uitgestelde grote investeringen zullen in de toekomst wel gedaan worden (denk aan de Parklaan), waardoor dit kengetal op dat moment zal verslechteren. De afwijking van de structurele exploitatie ruimte ten opzichte van de begroting is te verklaren door de onttrekkingen aan de reserves die gedaan zijn om het nieuw beleid uit de Perspectiefnota 2019-2022 te financieren. Als laatste wijkt ook het kengetal rond de grondexploitaties af. De boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie daalt harder dan geraamd. Dit wordt veroorzaakt door een combinatie van het faseren van kosten waar mogelijk en hogere gronduitgifte.

De financiële positie van de gemeente Ede is verbeterd ten opzichte van het laatste en past binnen de gestelde bandbreedtes. De maatregelen die in het Sociaal Domein zijn getroffen en de uitbreiding van haar begroting vanuit de algemene middelen zijn duidelijk merkbaar in de ratio weerstandsvermogen, deze is daardoor verbeterd. Ook de groei van de beschikbare weerstandscapaciteit heeft een positieve invloed op de ratio. De kengetallen scoren binnen de kaders, en de algemene reserve is boven haar bodem. Op dit moment is de financiële positie van de gemeente Ede solide.

4.2 Lokale heffingen

Inleiding

De gemeente legt heffingen op. Deze heffingen zijn onder te verdelen in algemene belastingen, bestemmingsbelastingen en retributies. Bij algemene belastingen, zoals de onroerende zaakbelasting, is sprake van een gedwongen bijdrage, waar geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de gemeente tegenover hoeft te staan. Deze opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel. Bestemmingsbelastingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten bestemd zijn voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. Voorbeelden hiervan zijn de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Retributies worden geheven wanneer een specifieke dienst een individueel voordeel oplevert voor individuen. De belangrijkste retributies zijn de leges: dit zijn vergoedingen voor bijvoorbeeld het aanvragen van een paspoort of een vergunning. Zowel bestemmingsbelastingen als retributies mogen niet meer dan kostendekkend zijn.

Kaderstelling

- [Besluit Begroting en Verantwoording \(BBV\)](#);
- [Nota Lokale Heffingen](#) (2018).

Beleid

In 2018 is de Nota Lokale Heffingen geactualiseerd. Uw raad heeft dit meerjarige beleidskader in december vastgesteld. Onderdeel van dit beleid is dat de opbrengst van de meeste heffingen gecorrigeerd wordt voor inflatie. Voor 2018 betrof dit een inflatiecorrectie van 2%.

Ontwikkelingen

Een overzicht van de opbrengst van de heffingen

Omschrijving	Programma-rekening 2017	Actuele begroting 2018	Programma-rekening 2018	% afwijking t.o.v. begroting
Onroerende zaakbelastingen	21.837	22.437	22.567	1%
Afvalstoffenheffing	10.720	10.200	10.506	3%
Rioolheffing	10.920	10.603	10.570	0%
Precariobelasting	8.158	8.120	6.217	-23%
Leges omgevingsvergunningen	3.960	3.750	3.232	-14%
Leges bestemmingsplannen	478	633	363	-43%
Parkeergelden	901	907	913	1%
Leges Burger- en Bestuurszaken	1.383	1.283	1.293	1%
Begraafrechten	1.327	1.120	1.330	19%
Toeristenbelasting	914	753	920	22%
Forensenbelasting	748	724	719	-1%
Hondenbelasting	326	348	340	-2%
Reclamebelasting	223	223	239	7%

Kostendekkendheid

De resultaten op riool, afval en begraven worden afgewikkeld met de reserves en voorziening. Daarmee komt de kostendekkendheid voor riool en begraven op rekeningbasis op 100%. Jaarlijks vindt bij de programmabegroting de confrontatie plaats tussen de stand van de voorziening/reserve, de meerjarige kosten- en investeringsopgave en de hoogte van de heffing. Bij de Programmabegroting 2019-2022 hebben we geconstateerd dat de kostendekkendheid van afval lager is dan 100% omdat we niet alle compensabele btw toerekenen. De kostendekkendheid voor afval is op rekeningbasis 85%.

Onroerende zaakbelastingen

De meeropbrengst OZB kent twee oorzaken. Het totaalbedrag aan verminderingen naar aanleiding van bezwaar en beroep is lager dan verwacht. De leegstand bij niet-woningen is lager dan verwacht.

Afvalstoffenheffing

De hogere opbrengst kent twee oorzaken. Het aantal huishoudens is hoger dan vooraf ingeschat. Daarnaast is het gemiddeld aantal aanbiedingen per huishouden hoger dan geraamd.

Precariobelasting

In 2018 is de opzegging van de duurovereenkomst met Vitens opgeschort. Dit heeft tot gevolg dat er geen grond is om een aanslag precariobelasting aan Vitens op te leggen. De geraamde opbrengst van € 1.800.000 is daardoor niet gerealiseerd. Daarnaast is het aantal meters kabel van Liander lager dan vorig jaar. Daardoor is de aanslag voor Liander lager dan geraamd.

Met ondersteuning van twee externe gespecialiseerde adviesbureaus is in 2018 een juridische analyse gemaakt en een strategie bepaald om de risico's omtrent de precariobelasting te minimaliseren en de begrote opbrengsten precario zoveel mogelijk te borgen. Tot en met belastingjaar 2018 zijn de opgelegde aanslagen definitief opgelegd en onherroepelijk vast komen te staan. De hiervoor genoemde strategie werkt en naar huidige inzichten zal dit ook voor de jaren 2019 tot en met 2021 geen problemen opleveren.

Leges omgevingsvergunningen

In 2017 heeft een inhaalslag plaatsgevonden met betrekking tot grote bouwprojecten. In 2018 zien we vooral veel aanvragen voor kleine projecten. Dit levert minder opbrengsten op, terwijl de gemaakte kosten iets gestegen zijn. Dit leidt op rekeningbasis tot een kostendekkendheid van 86%.

Leges bestemmingsplannen

De kosten die gemaakt worden voor bestemmingsplannen sluiten niet aan bij de leges die ontvangen worden. In 2018 zijn veel initiatieven van burgers binnen gekomen. In het voortraject wordt veel inspanning geleverd ten behoeve van een goede dienstverlening. Voor een globale bestemmingsplantoets wordt echter maar €500 aan leges geheven. Met een veelheid aan initiatieven, plannen en bestuurlijke wensen wordt veel capaciteit gestoken in projecten die uiteindelijk niet of op een later moment doorgaan. Dit geheel leidt tot minder legesinkomsten en meer kosten. De kostendekkendheid komt op rekeningbasis op 27% uit.

Leges Burger- en bestuurszaken

De kostendekkendheid van de leges Burger- en bestuurszaken is op rekeningbasis 49%.

Begraafrechten

In 2018 is het onderhoud rond het product begraven conform planning uitgevoerd. Aan de lastenkant is een minimale afwijking te zien. De inkomsten zijn hoger dan begroot. Dit geldt voor zowel het reguliere begraven als het natuur(lijke) begraven. Deze hogere baten maken dat het product op realisatiebasis meer dan kostendekkend is. Dit leidt tot een storting in de reserve.

Toeristenbelasting

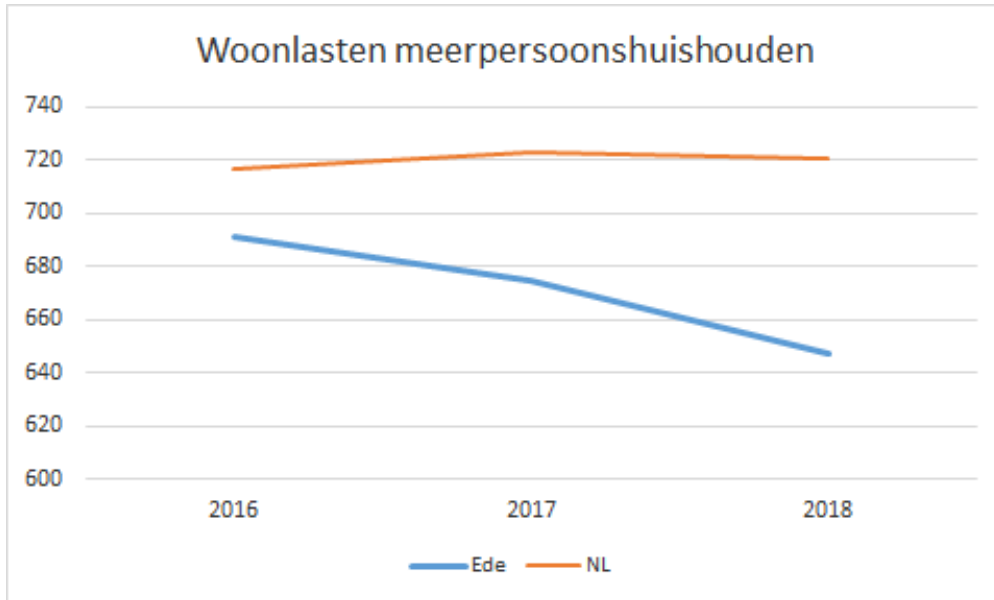
De warme zomer in 2018 heeft een positief effect gehad op de toeristische sector en ook op het aantal (toeristische) overnachtingen in Ede. Daarnaast zijn incidenteel twee aanslagen opgelegd aan accommodaties waar tijdelijk arbeidsmigranten verbleven.

Reclamebelasting

Voor de reclamebelasting vervult de gemeente Ede een kassiersfunctie. De opbrengst wordt, na aftrek van kosten, in het ondernemersfonds van de Stichting Binnenstad Ede gestort.

Lokale belastingdruk en kwijtscheldingsbeleid

Het Centrum voor Onderzoek en Economie van de Lagere Overheden meet jaarlijks de lokale belastingdruk van de Nederlandse gemeenten. De indicator 'woonlasten meerpersoonshuishouden' geeft inzicht in de ontwikkeling van de Edese woonlasten in relatie tot die van de overige gemeenten. De indicator bestaat uit de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffingen. De gemiddelde woonlasten daalden met name omdat huishoudens lagere lasten hadden voor de rioolheffing en de afvalstoffenheffing

In 2018 was een bedrag van € 535.000 geraamd voor kwijtschelding (afval, riool en hondenbelasting). Het werkelijk kwijtgescholden bedrag is € 500.000.

4.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente heeft miljarden geïnvesteerd in kapitaalgoederen in de vorm van wegen, technische installaties, groen en bomen, bos en natuur, speelvoorzieningen, riolering, oppervlaktewater, openbare verlichting, civiele kunstwerken, gemeentelijk wagenpark, begraafplaatsen en vastgoed. Het onderhoud van deze goederen is van groot belang voor het zo goed mogelijk functioneren van de gemeente op vele terreinen. In deze paragraaf wordt ingegaan op relevante ontwikkelingen en de realisatie 2018.

Kaderstelling

- [Besluit Begroting en Verantwoording \(BBV\)](#);
- [Financiële beheersverordening](#);
- [Visie Openbare Ruimte](#) (2016);
- [Nota Onderhoud en vervanging Kapitaalgoederen 2017](#);
- [Vastgoednota](#) (2017).

Beleid

De algemene beleidslijn ten aanzien van onderhoud van kapitaalgoederen, is dat dit van voldoende tot goed niveau moet zijn. In onderliggende beleids- en beheerplannen worden zowel de beleidsintenties (zoals spreiding van voorzieningen), als het onderhoudsniveau nader uitgewerkt.

Ontwikkelingen

Natuurbeschermingswet

Per 1 januari 2017 is de wet natuurbescherming van kracht. De wetgeving is geïmplementeerd in de uitvoering van de werkzaamheden door de gemeente. De invoering van de wetgeving heeft geen directe gevolgen gehad op de werkzaamheden en is zonder grote problemen doorgevoerd.

Omgevingswet

De Omgevingswet gaat op termijn veel wet- en regelgeving vervangen. Dit heeft gevolgen voor ons beleid op het gebied van de kapitaalgoederen, denk bijvoorbeeld aan de Wegenwet, de natuurbeschermingswet en de kapvergunningsregels voor bomen. Met het inwerking treden van de Omgevingswet wordt het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) mogelijk facultatief.

Klimaatverandering

Vanwege klimaatverandering zullen we niet alleen moeten leren omgaan met piekbuien, maar ook met verdroging als gevolg van langdurige droogte. Zeker tegen de rand van de Hoge Veluwe kan ineens veel regen vallen. Afgelopen jaar is het thema Klimaatadaptatie verankerd in het Bestuursconvenant en de Programmabegroting 2019-2022 van de gemeente Ede.

Kunstgrasvelden

In 2019 zal de Europese Commissie een besluit nemen over de toegestane normen voor het gebruik van rubber infill voor kunstgrasvelden. Dit kan gevolgen hebben voor onze kunstgrasvelden.

Resultaten

Wegen

Er is in 2017 een strategisch plan wegen opgesteld waarin de onderhoudsstrategie is beschreven. Er is gewerkt aan een beheerplan wegen, dit wordt afgerond in 2019. Het wegenonderhoud is conform het uitvoeringsprogramma (UVP) uitgevoerd. Er zijn nieuwe slijtlagen en deklagen aangelegd op een aantal asfaltwegen en er is een aantal trottoirs en klinkerwegen herstraat. Er is gewerkt aan de afronding van de

Keesomstraat. In de wijk Ede-Zuid is gewerkt aan de Moreelsestraat. In Ede Veldhuizen is gewerkt aan de Hoflaan en Aalbeek, hier is alle verharding vernieuwd. In de omgeving bosrand aan de noordzijde van Ede zijn de straten Asakkerweg, Kerkhoflaan en Otterloseweg heringericht. In Lunteren zijn er werkzaamheden uitgevoerd aan de Schaepmanstraat, Troelstrastraat en Thorbeckestraat. In Ederveen is de verharding van de Ribesstraat vervangen en zijn er vrijliggende fietspaden gerealiseerd aan de Hoofdweg.

Daarnaast is een aantal projecten doorgeschoven naar 2019. Het vertragen en daarmee samenhangende doorschuiven van deze projecten heeft als gevolg dat er een fors voordeel ontstaat op het groot-onderhoud budget van wegen. Sterk aan dit groot-onderhoud gelieerde activiteiten laten een overschrijding zien (€ 200.000). Hierbij kan onder andere gedacht worden aan de wegininspectie waarop het onderhoud is gebaseerd en het opstellen van beheerplannen. Per saldo wordt er € 2.450.000 (terug)gestort in de reserve Groot Onderhoud Openbare Ruimte.

Ook op het onderhoud wat niet verrekend wordt met de reserve, het service en regulier onderhoud, is een voordeel te zien van ongeveer € 350.000.

Technische installaties

Er is gewerkt aan een beheerplan technische installaties, dit wordt afgerond in 2019. Er zijn onderdelen van evenementenkasten in het centrum van Ede vervangen (groot onderhoud). Ook is er groot onderhoud uitgevoerd aan de camera's en parkeerautomaten in het centrum. De automaat van de VRI (Verkeersregelinstallatie) Einsteinstraat met Keesomstraat is vervangen.

Groen en bomen

Boombeleid

De uitvoering van de boomvervangingsprojecten gefinancierd vanuit het boombeleidsplan zijn opgenomen als projecten in het UVP (Uitvoeringsprogramma). De monoprojecten vanuit het bomenbeleidsplan zijn grotendeels volgens planning in 2018 uitgevoerd. De multiprojecten waar ook de boomvervangingsprojecten in wordt meegenomen zijn in 2018 opgestart. Door de complexiteit van meerdere opgaves in een project en de lange doorlooptijd van het project is het niet gelukt om deze projecten in 2018 af te ronden. De boomvervangingsprojecten in de Maandereng is hier een voorbeeld van. De verwachting is dat dit project in het eerste kwartaal van 2019 wordt uitgevoerd. Projecten vanuit 2016 zijn allemaal uitgevoerd behalve de financiële afronding van het project de Kastanjelaan/Hillegondelaan in Lunteren. De afrekening van dit project vindt plaats in het eerste kwartaal van 2019. Vanuit 2017 loopt nog een aantal projecten zoals de Molenstraat in Bennekom die door stagnatie in bewonerscommunicatie uit de planning zijn gelopen. Deze projecten worden in 2019 uitgevoerd.

Bomenbeheer

Het boombeheerplan is in 2018 opgestart en de verwachting is dat het boombeheerplan in het eerste kwartaal van 2019 wordt afgerond. Vanuit boombeheer heeft er een inhaalslag plaatsgevonden door het vervangen van individuele bomen, het verwijderen van dode bomen en stobben en het herstellen na de storm van januari.

Groenbeleid

In 2018 stond op de planning om groen/ ecologisch beleid op te stellen. Het opstellen van het beleidsplan is door andere prioriteiten niet gelukt. Het opstellen van het beleid staat op de planning voor 2019.

Het beleid voor de Japanse Duizendknoop is in 2018 gemaakt en vastgesteld op 7 januari 2019. In 2019 zal de bestrijding van de Japanse Duizendknoop worden opgepakt volgens vastgesteld beleid en wordt de bewonerscommunicatie verder uitgewerkt.

Voor het aanpakken van de ziektes en de plagen onder bomen is in de Perspectiefnota 2019-2022 extra geld beschikbaar gesteld. Voor de korte termijn zijn de eerste vervangingen uitgezet. Voor de langere termijn wordt er planmatig bekeken hoe dit het beste opgepakt kan worden. Door de warme zomer is de overlast in 2018 door de eikenprocessierups aanzienlijk toegenomen. Dit is terug te zien in de bestrijdingskosten. Om de bestrijding op korte termijn goed aan te pakken is er in de perspectiefnota van 2018 extra budget aangevraagd.

Voor de langere termijn moet er gekeken worden hoe de bestrijding van de eikenprocessierups het beste kan worden gedaan.

Groenbeheer

Vanuit cultureel groen is geparticipeerd in onder andere multiprojecten: Hondenkop, Hofbeek en Aalbeek. Vanuit de monoprojecten zijn er een 25 tal gebieden aangepakt waar de beplanting is vervangen.

Het onderhoud aan groen en bomen laat als gevolg van de genoemde inhaalslagen en problematiek een overschrijding zien. Het wegwerken van achterstallig onderhoud in het natuurlijk groen zorgt voor een overschrijding van € 85.000. Maatregelen rond de februari-storm, eikenprocessierups en Japanse Duizendknoop zorgt voor een overschrijding van € 245.000.

Bos en natuur

Er worden nieuwe kaders opgesteld voor de structuurvisie buitengebied. De bosinventarisatie is gereed en digitaal aangeleverd.

Speelvoorzieningen

Het is niet gelukt om het speelbeleid in 2018 op te pakken. Het staat op de planning om hier in 2019 mee aan de slag te gaan.

Riolering

Het product riolering laat voordelen zien door vertragingen van diverse investeringswerken (€ 735.000). Ten opzichte van de halfjaarrapportage is er meer werk waardoor het geprognosticeerde voordeel lager uitvalt. De exploitatie kent conform de halfjaarrapportage een nadeel als gevolg van de aanpak van knelpunten en aanvullende reinigings- en inspectiewerkzaamheden (€ 440.000).

Vertragingen op de investeringen worden verklaard door interne afstemming tussen disciplines en/of afstemming met de omgeving (Verlengde Maanderweg, Oranjebuurt, particulier afkoppelen Bennekom, Gemalen en persleiding N224, N304). Naast voorgenoemde projecten zijn de volgende projecten wel afgerond: Otterloseweg e.o. te Ede, Kastanjelaan Oost in Lunteren, het Reliningsbestek (Ede Zuid), renovatie stedelijke gemalen en voorbereiding voor aanleg bypass bij stedelijke gemalen Ede-zuid.

Per saldo wordt vanuit de werkzaamheden voor het product riolering een dotatie aan de voorziening van ongeveer € 295.000 gedaan.

In 2018 is de opzegging van de duurovereenkomst met Vitens opgeschort. Hierdoor is er geen grond meer om een aanslag precariobelasting aan Vitens op te leggen. De opbrengst precariobelasting (€ 1.800.000) zou aan de voorziening riolering gedoteerd worden. Omdat de aanslag niet is opgelegd, is ook niets gedoteerd aan de voorziening. Tevens zijn de aanslagen over 2016 en 2017 vernietigd. Deze opbrengsten waren in voorgaande jaren in de voorziening gestort en zijn nu onttrokken (€ 2.735.000). Deze onttrekking was niet geraamd.

Openbare verlichting

Er is gewerkt aan een beleids- en beheerplan waarin de onderhoudsstrategie wordt beschreven, naar verwachting wordt dit afgerond medio 2019. Het beheer en onderhoud aan de openbare verlichting is conform het onderhoudsplan voor de jaarschijf 2018 uitgevoerd. Er is op veel plaatsen onderhoud geweest aan de verlichting in de wijk Veldhuizen te Ede en in de wijk Boekelo te Bennekom.

Civiele kunstwerken

Er is beheer en onderhoud uitgevoerd conform het onderhoudsplan jaarschijf 2018.

Er is groot onderhoud gepleegd aan de brug van het Singelpad te Ede. Ook de keermuur aan de Trumandreef in Ede is van groot onderhoud voorzien. In de tunnel onder de Bennekomseweg zijn conserverende maatregelen

uitgevoerd. Het plegen van dit onderhoud zorgt voor een overschrijding van € 100.000. Dit nadeel is verrekend met de reserve Groot Onderhoud Openbare Ruimte.

Gemeentelijk wagenpark

In 2016 is een duurzaam vervangingsplan voor het gemeentelijk wagenpark opgesteld voor de periode 2016 - 2020. Uitgangspunt hierbij was om het aantal voertuigen van het wagenpark te verminderen van 55 naar 43 en waar mogelijk te kiezen voor duurzame, elektrische voertuigen. Wat dat laatste betreft hebben we te maken met de taakgebonden inzet van voertuigen: het type voertuig is afhankelijk van de werkzaamheden die ermee gedaan worden. Hierdoor is een duurzaam voertuig niet altijd haalbaar. Daarnaast is er formatie-uitbreiding geweest waardoor er extra voertuigen nodig zijn. Op dit moment hebben we een vermindering van 55 voertuigen in 2016 naar 46 voertuigen in 2018 gerealiseerd. Waar mogelijk zetten we in op een verdere verkleining en verduurzaming van het wagenpark.

Ontwikkelingen SamenWerkBedrijf

Tijdens de pilot van het SamenWerkBedrijf (SWB) - een samenwerking tussen gemeente Ede, ACV en Werkkracht - zijn er tijdelijk extra voertuigen in beheer bij het wagenpark. Het SWB wordt in 2019 een zelfstandig organisatieonderdeel van ACV. Medio 2019 zijn deze voertuigen geen eigendom meer van de gemeente Ede en zodoende geen onderdeel meer van het wagenpark.

Begraafplaatsen

In 2018 is de uitvoering van het Exploitatieplan begraafplaatsen voortgezet en conform planning uitgevoerd. Het zwaartepunt ligt daarbij op de kwaliteitsverbeteringen, ruimingen, paden verbeteren, toegang aanpassen en meubilair vervangen op de verschillende begraafplaatsen. Hiervoor wordt per begraafplaats een masterplan ontwikkeld dat handvatten geeft voor de communicatie- en uitvoeringsplannen. De dotatie aan de reserve wordt veroorzaakt door hogere opbrengsten op het product dan begroot, waardoor de geraamde onttrekking voor het onderhoud van de begraafplaatsen niet nodig is geweest.

Gemeentelijke vastgoed

De grote uitgaven die vanuit de voorziening in 2018 hebben plaatsgevonden zijn:

- Grotestraat 58 (Kerktoeren);
- Molenstraat 41-45 (Cultura);
- Asakkerweg 6 (Aula);
- Hekwerken diverse buitensportaccommodaties.

Het technisch onderhoud is eind 2018 uitbesteed en in regie weggezet op basis van prestatiecontracten. Het op afstand zetten van het onderhoud moet uiteindelijk leiden tot betere sturing op onderhoudskwaliteit en eenvoudigere aansturing vanuit de gemeente. Omdat de contracten eind 2018 zijn getekend, wordt met de uitvoering gestart in 2019. Er is daardoor in 2018 € 1.300.000 minder onttrokken uit de onderhoudsvoorziening dan begroot. Deze onttrekking vindt alsnog in 2019 plaats.

Bovenstaande samengevat leidt tot de volgende financiële overzichten

bedragen x € 1.000

Onderhoud in exploitatie	Begroot 2018	Werkelijk 2018	Verschil
Wegen;	5.138	2.120	3.018
Dotatie danwel onttrekking reserve groot onderhoud	-1.290	662	-1.952
Technische installaties	113	98	15
Groen en bomen	1.012	1.344	-332
Bos en natuur	340	401	-61
Speelvoorzieningen	183	176	7
Riolering	2.023	2.247	-224
Dotatie voorziening Riolering t.b.v. vervangingsinvesteringen	5.000	5.000	0
Oppervlakte water	393	283	110
Openbare verlichting	148	188	-40
Civiele kunstwerken	12	117	-105
Gemeentelijk wagenpark	66	41	25
Begraafplaatsen	365	366	-1
Gemeentelijk vastgoed	970	900	70
Dotatie voorziening gemeentelijk vastgoed ten behoeve van groot onderhoud	1.732	1.732	0
Totaal in de exploitatie voor onderhoud kapitaal goederen	16.205	15.675	530

bedragen x € 1.000

Reserves en voorzieningen		Actueel begroot 2018	Werkelijk 2018	Verschil
V147	Voorziening onderhoud gem. vastgoedportefeuille			
	Stand op 1 januari 2018	2.923	2.923	
	Stortingen 2018	1.732	1.732	0
	Onttrekkingen 2018	-2.891	-1.578	-1.314
	<i>Stand op 31 december 2018</i>	<i>1.764</i>	<i>3.077</i>	<i>-1.314</i>
V162	Voorziening vervangingsinvesteringen riolering			
	Stand op 1 januari 2018	37.749	37.749	
	Stortingen 2018	7.849	5.661	2.188
	Onttrekkingen 2018	-5.330	-7.380	2.050
	<i>Stand op 31 december 2018</i>	<i>40.268</i>	<i>36.030</i>	<i>4.238</i>
R416	Reserve begraven			
	Stand op 1 januari 2018	706	706	
	Stortingen 2018	0	79	-79
	Onttrekkingen 2018	-136	0	-136
	<i>Stand op 31 december 2018</i>	<i>569</i>	<i>784</i>	<i>-215</i>
R417	Reserve groot onderhoud openbare ruimte			
	Stand op 1 januari 2018	1.956	1.956	
	Stortingen 2018	0	1.671	-1.671
	Onttrekkingen 2018	-1.290	-1.009	-281
	<i>Stand op 31 december 2018</i>	<i>666</i>	<i>2.618</i>	<i>-1.952</i>

Toelichting op de reserves en voorzieningen

Voorziening onderhoud gemeentelijke vastgoedportefeuille

In deze voorziening zijn middelen gereserveerd voor het groot onderhoud aan de gemeentelijke vastgoedportefeuille.

Voorziening vervangingsinvesteringen riolering

In deze voorziening zijn middelen gereserveerd voor de vervanging van riolering. Tevens worden de jaarlijkse voor- en nadelen op het product riolering via deze voorziening verrekend (egalisatie).

Reserve begraven

De reserve begraven wordt gebruikt om de jaarlijkse voor- en nadelen op het product begraven te verrekenen (egalisatie). De onderhoudskosten die voortkomen uit het exploitatieplan Begraven worden op deze manier gedekt uit de reserve.

Reserve groot onderhoud openbare ruimte

Deze reserve wordt gebruikt voor het uitvoeren van het groot onderhoud in de openbare ruimte. Voor dit onderhoud zijn structurele budgetten in de exploitatie opgenomen. Als de verwachting is dat er in enig jaar meer of minder wordt uitgegeven, wordt het verschil verrekend met deze reserve.

4.4 Financieringen (Treasuryparagraaf)

Inleiding

In deze paragraaf wordt ingegaan op het risicobeheer van de financieringsportefeuille. Meer concreet gaat het om financiering van het beleid tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden, zorgen voor voldoende liquide middelen, goed beleggen van tijdelijke overschotten en het daarbij afdekken van rente- en kredietrisico's.

Kaderstelling

- [Besluit Begroting en Verantwoording \(BBV\)](#);
- [Wet Financiering Decentrale Overheden \(FIDO\)](#);
- [Notitie Grondexploitaties 2016 van de Commissie BBV](#);
- [Notitie Rente 2017 van de Commissie BBV](#);
- [Nota treasury, Ede 2017](#).

Beleid

Het Treasurystatuut bevat de vastlegging van de structuur, inrichting en het beleid van het risicobeheer. Ede was in 2018 verplicht banktegoeden boven € 2,67 miljoen te storten bij het Rijk tegen een rentevergoeding van 0%.

Ontwikkelingen

Rente

Het opkoopprogramma van de Europese Centrale Bank is per 31 december 2018 beëindigd. Tot het eind van 2018 zijn er gedurende het gehele jaar nog staatsleningen opgekocht zodanig dat er steeds grote hoeveelheden geld in de economie werden gestopt met als gevolg dat de markrente kunstmatig op een laag niveau blijft. De werkelijke tarieven van zowel de lange als de korte rente vallen hierdoor lager uit dan wat er ten tijde van de begroting werd verwacht.

Rentepercentages

Omschrijving	Programma-rekening 2017	Programma-begroting 2018-2021	Programma-rekening 2018
Korte rente (geldmarkt: financiering tot 1 jaar) – 3 maands	-0,339 %	0,25 %	-0,343%
Lange rente (kapitaalmarkt: financiering ≥ één jaar)	1,064 %	1,50 %	1,141%

De lagere rente heeft effect op het product financiering. In de begroting houden we rekening met een hogere renteomslag. Dit is het tarief wat we doorberekenen aan programma's, producten, investeringen en grondexploitaties. Het voordeel wordt behaald door deze af te zetten tegen de rente die we betalen voor het aantrekken van geld.

bedragen x € 1.000.000

Renteschema	Programma-rekening 2017	Programma-begroting 2018	Programma-rekening 2018
a. De externe rentelasten	10,1 +	9,7	9,7
b. De externe rentebaten	3,0 -	3,0	2,8
A. Totaal door te rekenen externe rente	7,1 =	6,7	6,9
c. Rente grondexploitatie (2,5%)	5,4 -	4,5	4,7
c. De rente van de projectfinanciering	0,0 -	0	0,0
B. Rente Grondzaken en projectfinanciering	5,4 =	4,5	4,7
C. Saldo door te rekenen externe rente (A-B)	1,7	2,2	2,2

d1. Rente over het eigen vermogen	2,1	+	2,3	2,1
d2. Rente over de voorzieningen	1,9	+	2,0	2,0
D. rente over eigen financieringsmiddelen	4,0	=	4,3	4,1
De toegerekende rente (3%)	6,8	+	7,9	7,2
Aan de taakvelden toe te rekenen rente (C+D)	5,7	-	6,5	6,3
Renteresultaat taakveld Treasury	1,1	=	1,4	1,0

Financiering

Bepalen financieringsoverschotbedragen

bedragen x € 1.000.000

Financieringsoverschot per 1 januari	Programma- rekening 2017	Programma- begroting 2018	Programma- rekening 2018
Te financieren (rest)boekwaarden investeringen	521	525	496
-/- Reserves en voorzieningen	252	238	249
-/- Aangetrokken geldleningen	237	226	226
-/- Door derden belegde gelden en waarborgsommen	1	1	1
-/- Voorfinanciering Veluwe Poort	36	36	36
-/- Overige vlottende Passiva	-	37	33
Financieringsoverschot	5	13	50

De te financieren boekwaarden van investeringen bestaat uit de vaste activa en de voorraden (exclusief de voorziening negatieve plannen). In 2018 is een groot deel van de investeringen doorgeschoven naar 2019.

Dit zorgt mede ervoor dat er in 2018 sprake is van een financieringsoverschot van € 50 miljoen. Naast de reeds aangetrokken geldleningen financieren we vooral met behulp van het eigen vermogen. Door vertraging in grote projecten zijn middelen in 2018 nog niet besteed. We zien dit bijvoorbeeld gebeuren, door het uitblijven van de aanbesteding, bij het project Spoorzone, en de Parklaan, waar in 2018 nog niet gestart is met de aanleg van de ontsluiting van de Mauritskazerne.

Risicobeheersing

Kasgeldlimiet, schatkistbankieren en renterisiconorm

Voor korte financiering (tot één jaar) geldt als norm de kasgeldlimiet. Dit is een maximum van 8,5% van de jaarbegroting. Voor 2018 komt dit neer op een bedrag van maximaal € 30,3 miljoen dat kort geleend kan worden. Gemeente Ede is het gehele jaar onder het maximum gebleven.

Met betrekking tot het verplicht schatkistbankieren kende de gemeente Ede in 2018 een drempelbedrag ad € 2.670.000. Alle liquide middelen boven dit cumulatieve saldo zijn afgestort in 's Rijks schatkist.

De renterisiconorm voor 2018 bedroeg 20% van het begrotingstotaal, per saldo € 62 miljoen. Het gelopen risico, wat blijkt uit de tabel lening OG, betrof een bedrag van € 13 miljoen en hiermee vallen we ruim binnen de wettelijke gestelde norm. In 2018 was weinig beweging in onze leningportefeuille. Vanaf 2019 komt hier verandering in door het aflossen op een grote lening. Tegelijkertijd zal er sprake zijn van herfinanciering wegens verwachte omvangrijke kasstromen voor Veluwe Poort.

Leningenoverzicht

De verstrekte leningen die hieronder zijn gepresenteerd maken deel uit van het saldo van financiële vaste activa op de balans. In de tabel zijn alleen de leningen opgenomen waarover een mogelijk renterisico wordt gelopen.

bedragen x € 1.000.000

Leningen Uitgeleend Geld (UG)	Programma-rekening 2017	Programma-begroting 2018	Programma-rekening 2018
Woningcorporaties met garantie WSW	14	12	12
Woningcorporaties zonder garantie WSW	42	42	41
Overige toegestane instellingen volgens Treasurystatuut	11	11	11
Ambtenarenhypotheken met hypothecaire zekerheid	2	2	2
Totaal verstrekte geldleningen (stand per 31 december)	69	67	66
Waarvan:			
- reguliere aflossingen	5	3	4
- vervroegde aflossingen	0	0	0
- bedrag waarover rente wordt herzien	0	0	3

Uit bovenstaande tabel blijkt een krimp van onze leningsportefeuille. Een afname van uitgezette leningen bij woningcorporaties is geheel in lijn van ons beleid. Er heeft een renteherziening plaatsgevonden op een lening welke een 1-op-1 verhouding heeft met een lening die Ede heeft opgenomen, zie tabel hieronder.

In 2018 zijn alle verplichtingen aan de gemeente Ede voldaan en tevens wordt iedere uitgezette lening gemonitord op het risico van oninbaarheid.

De woningcorporaties Woonstede en Plicht Getrouw hebben op basis van een lopende overeenkomst de mogelijkheid om maximaal een bedrag van € 40 miljoen te lenen bij de gemeente Ede. De verwachting is dat de corporaties geen gebruik maken van de hierboven genoemde financiering, omdat zij elders nog steeds financiering kunnen aantrekken tegen gunstiger voorwaarden (WSW-garantie).

bedragen x € 1.000.000

Leningen Opgenomen Geld (OG)	Programma-rekening 2017	Programma-begroting 2018	Programma-rekening 2018
Stand per 1 januari	238	225	225
Nieuwe leningen	0	4	0
Reguliere aflossingen	-11	-10	-10
Vervroegde (extra) aflossingen	0	0	0
Stand per 31 december	227	219	215
Bedrag waarover rente wordt herzien	0	3	3

4.5 Bedrijfsvoering

Inleiding

In deze paragraaf worden de ontwikkelingen op het vlak van de bedrijfsvoering toegelicht.

Kaderstelling

Het wettelijke kader voor deze paragraaf is te vinden in artikel 212 van de Gemeentewet. Op basis hiervan is in Ede de [Financiële Beheersverordening](#) opgesteld.

Ontwikkelingen

Visie op de organisatieontwikkeling

Organisatie

In 2018 ging veel goed binnen de organisatie en was er het nodige om trots op te zijn. We hebben veel inhoudelijke kwaliteit en talent in huis. Door medewerkers wordt bezielde gewerkt aan het realiseren van de opgaven van de gemeente en de ambities van het bestuur.

Maar het kan ook (nog) beter. In de analyse van Hiemstra & de Vries die medio 2018 van de organisatie is gemaakt, kwamen een aantal vraagstukken naar voren die aangepakt moeten worden. Dit moet het functioneren van de topstructuur van de directie verbeteren. In hoofdzaak komt het erop neer dat de Edese samenleving en het politiek bestuur een nog meer samenhangende en slagvaardige aanpak vragen. Dit betekent dat de gemeentelijke organisatie zich niet altijd verticaal organiseert langs beleidslijnen of clusters. Maar dat de organisatie ook opgavengericht, vraaggericht en ketengericht denkt en werkt. Dit vraagt om een organisatie die flexibel en wendbaar kan inspelen op veranderingen in wet- en regelgeving en in verbinding staat met burgers, maatschappelijke partners en ondernemers. De verantwoordelijkheden en bevoegdheden worden zo laag mogelijk (als verantwoord) in de organisatie gelegd en medewerkers krijgen ruimte en vertrouwen. In september 2018 is gestart met het voorbereiden van een wijziging van de topstructuur. In 2019 wordt de wijziging doorgevoerd.

Daarnaast is aandacht voor de organisatiecultuur. Organisationscultuur is van groot belang en behoeft permanent onderhoud opdat zij functioneel blijft met het oog op de veranderde eisen van de samenleving en van burgers, partners en ondernemers van de gemeente Ede. We kijken in de eerste plaats naar de kracht van het huidige cultuurbeeld. Zoals het onderzoek van Hiemstra & de Vries aangeeft: er is ook veel goeds te behouden. Daarnaast willen we situaties van non-interventiegedrag, verkokerd handelen en elkaar niet aanspreken laten bewegen naar een meer pro-actieve cultuur.

In de meerjarenbeleidsvisie en de Programmabegroting 2019-2022 is aanvullend € 2 miljoen geïnvesteerd in de bedrijfsvoering. In 2018 zijn tekorten ontstaan in de bedrijfsvoering van de organisatie. Deze zijn teruggedrongen door scherper te sturen budgetten, mede door de bevestiging van de principes van budgetdiscipline, maar ook waren extra investeringen in ICT, facilitair en Personeel en Organisatie benodigd om de basis op orde te maken of het huidige niveau te handhaven. Binnen de ICT stijgen kosten van licenties en contracten en is door groei van data en gebruikers meer beheer nodig. Voor de facilitaire functie kiezen we ervoor huidige dienstverlening van eigen personeel op basis van inclusie, duurzaamheid en Food te handhaven in tegenstelling tot eerdere besluitvorming om dit te outsourcen. Om te zorgen dat de gemeente Ede een aantrekkelijke werkgever blijft, is extra aandacht nodig voor Personeel en Organisatie, onder andere mobiliteit, recruitment en inclusie in een krappe arbeidsmarkt. De bedrijfsvoering blijft hiermee in evenwicht met de ambities van de gemeente Ede.

Financiën

In samenspel met de Raadswerkgroep Programmabegroting is in 2018 een start gemaakt met de evaluatie van de prestatie-indicatoren in onze P&C-cyclus. Aan de hand van programma 5 Ruimtelijke Ontwikkeling ontwikkelen we een methode om kracht en inzicht van de indicatoren de verbeteren. Het doel is om meetbaarheid, rapportagefrequentie, streefwaarden en toelichting te verbeteren. Op basis van deze resultaten worden alle programma geëvalueerd en aangepast.

Overhead

Omschrijving	bedragen x € 1.000	
	Begroting	Realisatie
Totaal geraamde overhead	30.558	31.765
Doorbelasting aan Grondexploitaties en Investeringswerken	-3.957	-2.889
Netto Overhead	26.601	28.876

Onderstaande tabel laat de begrote en gerealiseerde lasten van bedrijfsvoering voor 2018 zien.

Omschrijving	bedragen x € 1.000	
	Begroting	Realisatie
Loonkosten	59.063	54.592
Automatiseringskosten	4.501	3.799
Huisvestingskosten	4.361	4.452

Personeel en organisatie

Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA)

De WNRA is een wet die de huidige Ambtenarenwet vervangt en per 1 januari 2020 van kracht is. De WNRA zorgt voor een overgang naar het Burgerlijk Wetboek, arbeidsovereenkomsten in plaats van eenzijdige aanstellingen, een nieuwe CAO en een eigen handboek of reglement per 2020. Medio 2018 is een transitieteam gestart om de overgang van de gemeente Ede naar de nieuwe wet te begeleiden. Daarnaast is de gemeente Ede lid van het College van Arbeidszaken van de VNG. Daardoor kunnen we snel ontwikkelingen op het rechtspositionele vlak tot ons nemen.

Strategische Personeelsplanning

Een wendbare en weerbare organisatie weet welke omgevingsfactoren impact hebben op de organisatie en het personeel en heeft zicht op wat de kwalitatieve en kwantitatieve personele behoefte is. Om dit in beeld te brengen is in 2017 het traject Strategische Personeelsplanning (SPP) opgestart. In 2017-2018 is de eerste cyclus van de strategische personeelsplanning doorlopen. In de uitkomsten werden onze uitdagingen in samenhang zichtbaar in drie rode draden:

- aantrekkelijk werkgeverschap;
- lerende organisatie;
- een organisatie waarin mensen worden ingezet op hun talent.

Op basis van de resultaten van deze eerste cyclus worden in 2019 verdere interventies gepleegd.

Inclusieve organisatie

De gemeente Ede wil een inclusieve organisatie zijn. Op het personele vlak hebben we dat in 2018 laten zien in het voldoen aan relevante wet- en regelgeving en in een aantal beleidsintenties.

Wettelijk

Het doel van de Participatiewet is een beter perspectief op een reguliere baan voor mensen met een arbeidsbeperking en zoveel mogelijk mensen die meedoen in de samenleving. Onderdeel van de

Participatiewet is de banenafpraak en het daaraan gekoppelde quotum. Voor 2018 is het quotumpercentage vastgesteld op 1,93% van het totaal aan verloonde uren. Dit percentage geeft aan hoeveel medewerkers uit deze doelgroep in dienst moeten zijn om aan de banenafpraak te voldoen.

In de gemeente Ede treffen we in 2018 de volgende situatie aan:

Jaar	Percentage	Quotum fte (25,5 fte)	Gerealiseerd werkgever gemeente Ede
2018	1,93%	22,4 fte	33,8 fte

Beleidsintenties

In 2018 is inclusie als één van de richtsnoeren van het personeelsbeleid meegenomen bij de volgende programma's/thema's:

- het introductieprogramma van nieuwe medewerkers;
- het traject startende professionals;
- het thema hoe we een aantrekkelijke werkgever voor iedereen blijven/worden.

Integriteit

Integere bestuurders en ambtenaren zijn een basisvoorwaarde voor het vertrouwen van de burger in het gemeentelijk handelen. In 2017 heeft dit onderwerp op meerdere fronten aandacht gekregen zowel om het bewustwordingsproces binnen de organisatie inzake integriteit te versterken als om te voldoen aan wet- en regelgeving. In 2018 is de ambtelijke integriteitscommissie in werking getreden. Eind 2018 zijn de eerste voorbereidingen getroffen voor het opstellen/herijken van een integriteitskader, gedragscode, het meldingsproces en een bewustzijnsprogramma.

Ontwikkeling personeelsbezetting

In 2018 zagen we de volgende ontwikkelingen in de personeelsbezetting:

Ontwikkeling personeelsbezetting		
Aantal medewerkers	778 fte/878 personen	Stijging bezetting van 1,0%
Verhouding man/vrouw	417 mannen (47,5%)/ 461 vrouwen (52,5%)	
Ratio aantal fte's per 1.000 inwoners (bezetting)	6,8 in 2018 6,9 in 2017 6,6 in 2016 6,6 in 2015	Benchmark 100.000+ gemeenten: 7,7
Stage	75 in 2018 82 in 2017 90 in 2016 79 in 2015	
Ratio aantal stagiaires/totale bezetting in personen x 100%	8,5%	Benchmark 100.000+ gemeenten: 7%

Vanaf 2016 vullen we vacatures vaker in met personeel in dienst. In 2018 stijgt het aantal medewerkers in loondienst met 1,0%. Bij de keuze voor inzet op basis van een vaste of tijdelijke aanstelling wordt per geval gekeken naar de verwachte risico's en financiële effecten van het in dienst nemen. Dit heeft in 2018 geresulteerd in het in dienst nemen van 105 medewerkers. 44 medewerkers kregen een vaste aanstelling, 36 medewerkers kregen een contract met uitzicht op een vaste aanstelling en 25 medewerkers hebben een tijdelijke aanstelling gekregen. In 2018 zijn 70 medewerkers uit dienst gegaan, waarvan 61 medewerkers met een vaste aanstelling en 9 medewerkers met een tijdelijke aanstelling. De aantrekkelijke economie maakt dat medewerkers eerder van werkgever veranderen. Het vanaf 2016 ingezette beleid om medewerkers die

werkzaam zijn op basis van pay-roll waar mogelijk en economisch rendabel in dienst te nemen is in 2018 voortgezet.

Het aantal stagiaires is in 2018 lager dan in 2017. Wanneer we het gemiddelde percentage (aantal stagiaires/totale bezetting in personen) bij grote gemeenten als uitgangspunt nemen, dan zien we dat het aandeel stagiaires op de totale bezetting bij de gemeente Ede hoger is dan deze norm.

Ontwikkelingen in de personeelsformatie

In de Programmabegroting 2018-2021 is voor 2018 een verwachte omvang van de formatie weergegeven van 783 fte. De formatie 2019 die ten grondslag ligt aan de loonkosten is 795 fte.

Verzuim

In 2018 zagen we een lichte stijging van het verzuim. Het verzuimpercentage steeg met 0,3% naar 4,4%. Dit is in lijn met de maatschappelijke trend en wordt mede veroorzaakt door een heftige en langdurige griepperiode aan het begin van het jaar. De lichte stijging van het zeer langdurig verzuim (>365 dagen) vraagt om extra aandacht. Een in 2019 te ontwikkelen en uit te voeren programma *duurzame inzetbaarheid* moet bijdragen om het verzuim niet verder te laten stijgen.

Jaar	0-8 dagen	8-43 dagen	43-365 dagen	> 365 dagen	Totaal
2018	0,8	0,6	2,0	1,0	4,4
2017	0,6	0,6	2,0	0,9	4,1
2016	0,7	0,5	1,6	1,5	4,3
2015	0,8	0,6	1,9	2,8	6,1
2017 landelijk	1,0	0,8	2,6	1,0	5,4

Landelijk = 100.000+ gemeenten excl. G4 (bron: A&O fonds)

Het verzuimpercentage van 2018 is overigens nog steeds significant onder het gemiddelde percentage van de alle (exclusief G4) grote gemeenten.

Werving en Selectie

De toenemende complexiteit van gemeentelijke vraagstukken, de bestuurlijke ambities enerzijds en de krappe arbeidsmarkt anderzijds maakt dat het vinden van de best mogelijke en op dat moment beschikbare kandidaten op openstaande vacatures steeds belangrijker wordt. Dat is de reden waarom in 2018 de recruitment-functie binnen de afdeling P&O van de gemeente Ede is geïntroduceerd.

In het kader van het ontwikkelen naar een sterk werkgeversmerk en het willen binden van potentiële werknemers, is er in 2018 begonnen met het ontwerpen van een website 'werken bij Ede'. Deze is in het eerste kwartaal van 2019 gerealiseerd. De bedoeling van de site is de propositie 'gemeente Ede als aantrekkelijke inclusieve werkgever' gericht naar voren te laten komen. In 2018 zijn er voorbereidingen getroffen om onze wervingsmiddelen gericht in te zetten om specifieke doelgroepen overtuigen dat werken bij de gemeente Ede juiste keuze voor hen is.

Ontwikkeling van de medewerker

Het tempo van de persoonlijke ontwikkeling van een deel van de medewerkers is lager dan gewenst. Werkdruk is een van de redenen dat medewerkers te weinig tijd nemen of krijgen voor persoonlijke ontwikkeling. Een ander reden is te weinig besef over het belang van jezelf blijven ontwikkelen. Tenslotte is een belangrijke reden dat het beperkte budget, beschikbare voor leren en ontwikkelen noopt tot scherpe keuzes over de inzet. De continue ontwikkelingen in de maatschappij, de ambities van bestuur en organisatie en ook de resultaten van de in 2018 opgestelde Strategische Personeelsplanning (SPP) geven het belang aan dat de medewerkers zich blijven ontwikkelen.

Om een goede aansluiting te blijven realiseren bij de ambities en visie van Ede is een verschuiving nodig in rolopvatting en in de daadwerkelijke inhoudelijke opdracht voor medewerkers. Dit vraagt een andere houding en ander gedrag. Concreet zien we dat bij de implementatie van de Omgevingswet en de beweging naar een gemeente te midden in een participatieve samenleving. De rol van de overheid wordt bij deze transitie een andere. Als het werkveld van de leefomgeving daadwerkelijk wil bereiken wat de programma's Omgevingswet en In Verbinding beogen, dan is een verandering in gedrag en houding vereist. In de tweede helft van 2018 zijn de eerste voorbereidingen getroffen voor het opstellen van een leer-en ontwikkelplan voor beide programma's.

Inhuur derden

Het terugdringen van de inhuur blijft weerbarstig. Focus en continue inzet op dit onderwerp blijft daarom noodzakelijk. De bij de Programmabegroting 2019-2022 voorgestelde lijn van terugdringen inhuur is inmiddels ingezet en laat na vele jaren van (hoofdzakelijk) stijging een voorzichtige daling op de kosten van inhuur zien. De totale kosten van inhuur zijn in 2018 € 13,5 miljoen. Dat betekent een daling van € 1,6 miljoen in vergelijking met vorig jaar. De grootste daling is zichtbaar in de categorie specialistisch adviseur.

Soort inhuur	Totale kosten 2018	Totale kosten 2017	Totale kosten 2016
Interim-management	666	586	562
Projectmanagement	1.663	1.823	1.348
Specialistisch adviseur	9.702	10.991	7.598
Uitzendkrachten	1.421	1.691	2.025
Totaal	13.452	15.091	11.533

De afname van de kosten voor extern personeel heeft een aantal oorzaken. Deze oorzaken sommen we hieronder op:

- Toepassing van een afwegingskader maakt dat er kritischer wordt gekeken naar de noodzaak van externe inhuur: Het proces van aannemen van vast personeel en het inhuren van tijdelijk personeel is beter gestroomlijnd zodat de beste afweging kan worden gemaakt.
- Door het project Strategische Personeelsplanning (SPP) kan er eerder geanticipeerd worden op toekomstige personele behoefte.
- Binnen de bestaande formatieruimte het meer flexibel inzetten van eigen medewerkers waardoor inhuur kan worden omgezet naar aanstelling.
- Het vergroten van de interne mobiliteit (interne flexpool).
- In 2018 is het afdelingsmanagement (in vaste dienst) nagenoeg op sterkte.

Digitalisering en informatievoorziening

Visie op informatievoorziening

Eind 2018 is de visie op informatisering en digitalisering 2018-2022 vastgesteld. Deze visie geeft een vooruitzicht op welke ontwikkelingen we de komende jaren aandacht gaan geven. We doen dit zodat informatievoorziening:

- Op moderne leest is geschoeid en rekening houdt met maatschappelijke, technologische en organisatorische ontwikkelingen.
- Aansluit op landelijke ontwikkelingen en standaarden, zoals vastgesteld door het Rijk, VNG en KING.
- Voldoet aan wet- en regelgeving zoals de archiefwet en richtlijnen ten aanzien van de BIG en privacy.

In 2018 zijn al mooie resultaten bereikt.

- Ede Online: Vernieuwde website www.Ede.nl. Dit betreft de ontwikkeling naar een modern dienstverleningskanaal en interactief platform voor en met inwoners en bedrijven in Ede. Veel aandacht is gegeven aan de vindbaarheid van waar inwoners naar op zoek zijn, de zogenaamde toptaken.
- Het nieuwe zaakstelsel is geïmplementeerd en 30% van de dienstverleningszaken is daarin vervat. Een gedegen basis-infrastructuur en generiek inrichting legt de basis voor een brede en totale implementatie. Dit vraagt nog enkele jaren aan verdere implementatie.
- Het integreren van basisregistraties en het verhogen van de kwaliteit van het gehele stelsel van basisregistraties
- We zijn goed in verbinding met landelijke ontwikkelingen in het kader van de Gemeenschappelijk en Gemeentelijke Digitale Infrastructuur. Vooralsnog is deze infrastructuur niet dusdanig dat wij hierop kunnen aansluiten en ons voordeel daaruit kunnen behalen. In onze doelarchitectuur houden we wel rekening met de mogelijkheden die landelijke ontwikkelingen ons bieden.
- Portfoliomanagement (digitaliserings-, informatiserings- en automatiseringsprojecten) heeft zich verder ontwikkeld waardoor we strakker sturen op basis van op te stellen business cases en plannen van aanpak om voorspelbaarheid en bestuurbaarheid op capaciteit en middelen te vergroten.
- We hebben diverse maatregelen genomen om het beveiligingsniveau van de gemeente Ede op te waarderen. We doen dit conform de BIG-richtlijnen en anticiperen op nieuwe richtlijnen zoals de BIO en de ENSIA (welke ook auditing integreert). Bewustzijn campagnes voor informatieveiligheid hebben al plaatsgevonden en krijgen ook in 2019 nog extra aandacht.
- De vraag naar diensten om bestanden te kunnen delen met collega's en zakelijke en regiopartners is ingevuld door de implementatie van Sharefile. Hiermee kan veilig en gebruiksvriendelijk informatie worden uitgewisseld, ook op mobiele apparatuur.

ICT Roadmap en overige verbeterlagen

Afgelopen jaar hebben we noodzakelijke investeringen in onze hardware moeten doen en hebben we contracten met softwareleveranciers (onder andere Microsoft) verlengd. Licentiemodellen zijn gewijzigd en we worden gedwongen om naar nieuwe versies van software/applicaties over te stappen. Dit geeft mogelijkheden om verdere groei en daarmee uitbreiding/aanschaf van infrastructuur te gaan beperken. Deze onderzoeken en uitwerking zijn gestart. In 2019 komt er een nieuwe ICT Roadmap gebaseerd op een beleid van 'Cloud, tenzij...'. Hiermee starten in 2019 ingrijpende veranderingen. Rekening wordt gehouden met de continuïteit en beschikbaarheid van de voorzieningen zonder verstoring voor onze medewerkers en onze dienstverlening aan onze inwoners.

Digitale archivering en duurzame bewaring (E-depot)

Eind 2018 is het nieuwe zaakstelsel voor dienstverlenende processen in gebruik genomen. Daarmee is een belangrijke stap gezet in het op orde brengen van de (documentaire) informatiehuishouding van de gemeente. Aanvullend en volgend op het DMS/Zaakstelsel en alle al bestaande informatiesystemen (vak applicaties) moet een duurzame digitale bewaaromgeving (een e-depot) worden gerealiseerd. In 2018 is onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om dit realiseren.

Auditing, privacy en security

Auditing

In 2018 is verder gewerkt aan een scherpere uitwerking van een goed controlesysteem. Speerpunt daarbij is de waarborging van een goedkeurende accountantsverklaring rondom het Sociaal Domein. Deze mochten wij in juni 2018 over het jaar 2017 weer ontvangen. Verdere acties zijn erop gericht om uiteindelijk de accountantsverklaring op het oorspronkelijke tijdstip aan te bieden en de programmarekening eerder vast te stellen in uw gemeenteraad.

Een aantal onderzoeken/audits heeft plaats gehad, voornamelijk gerelateerd aan het in 2017 (amendement bij Perspectiefnota 2018-2021) incidenteel beschikbaar gestelde bedrag van € 200.000. Voor 2018 resteerde een bedrag van € 135.000, wat is besteed aan onderzoeken Sociaal Domein (€ 66.000), onderzoek Organisatieontwikkeling (€ 21.000), Lokale Ombudscommissie Ede (€ 8.500), Quick Scan voortgang ICT (€ 8.000), Benchmark Berenschot (verhouding kosten en formatie primair proces en overhead € 25.000) en Audit ENSIA (€ 6.500). Voor de Lokale Ombudscommissie Ede en het Sociaal Domein zijn de uitkomsten gedeeld met uw raad in de betreffende voorstellen. De aanbevelingen van het onderzoek organisatieontwikkeling zijn meegenomen in de besluitvorming over de nieuwe topstructuur en organisatieontwikkeling (zie begin van deze paragraaf). Die voor ICT en formatie worden gebruikt voor de prioritering en keuzes binnen de bedrijfsvoering.

Privacy en security

De datum van inwerkingtreding van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) op 25 mei 2018 ligt inmiddels achter ons. De activiteiten uit het implementatieplan zijn uitgevoerd en voor een deel blijven dit doorlopende activiteiten. In het kader van het toezien op de juiste uitvoering van de AVG zijn wij een samenwerking aangegaan met de gemeenten Rhenen en Wageningen. Deze samenwerking houdt in dat deze gemeenten gezamenlijk een functionaris voor gegevensbescherming hebben, wat tevens bijdraagt aan vermindering van de kwetsbaarheid in deze functie en de onderlinge kennisdeling bevordert.

In 2018 zijn op het gebied van privacy de volgende activiteiten uitgevoerd:

- het privacybeleid is begin 2018 vastgesteld;
- de privacyverklaring is gepubliceerd op de site;
- er is in het nieuwe college van burgemeester en wethouders een portefeuillehouder privacy benoemd;
- alle verwerkingen van persoonsgegevens zijn in kaart gebracht waardoor we voldoen aan AVG van het hebben van een register. Dit register vormt de basis voor de proceseigenaren om acties en maatregelen op te stellen en zo te kunnen voldoen aan de regels die in het kader van privacy gelden;
- de acties worden gemonitord, hiervoor is een tool geïmplementeerd, die tevens gebruikt wordt voor de security acties;
- de op grote verandertrajecten uitgevoerde Privacy Impact Analyses (PIA's) zijn nu regel voor nieuwe trajecten;
- proces van datalekken is gevolgd bij optreden;
- er wordt voortdurend aandacht besteed aan bewustwording op dit terrein via sessies en overleggremia en aan de hand van casuïstiek.

Het ENSIA traject (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) heeft als doel het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten verder te professionaliseren. In 2018 zijn voor de eerste keer de informatiebeveiligingsmaatregelen van de gemeente Ede geaudit volgens deze systematiek. Onderzocht zijn de algemene maatregelen in het kader van de gemeentebrede beveiligingsnormen (BIG) en de meer specifieke maatregelen zoals die gelden voor de basisregistraties (BRP en BAG), de GEVS (Suwinet) en Digid. De audit heeft de vorm van een zelfevaluatie en leverde een beeld op van de progressie die gemaakt wordt bij het implementeren van de beveiligingsnormen.

Voor de onderdelen Suwinet en Digid is de audit formeel beoordeeld door een register EDP-auditor. Resultaat hiervan was dat Ede geheel voldeed aan de beveiligingsnormen met betrekking tot Suwinet. Voor Digid was een technische aanpassing noodzakelijk. Deze is in 2018 gerealiseerd.

We hebben in 2018 14 meldingen van een datalek onderzocht. Het betrof in alle gevallen kleine incidenten met maar enkele betrokkenen of maar weinig privacygevoelige gegevens. Deze onderzoeken zijn gedaan door de 'privacydriehoek'. Deze bestaat uit medewerkers informatiebeveiliging, een privacyjurist en functionaris gegevensbescherming. Van zeven meldingen hebben wij beoordeeld dat het risico voor de privacy van de betrokkene dermate laag was dat een melding aan de Autoriteit Persoonsgegevens niet nodig was. Het betreft

dan bijvoorbeeld een datalek met (semi) openbare gegevens zoals kadastraal eigendom of WOZ-waarde. De overige incidenten zijn wel gemeld. In vier gevallen zijn de betrokkenen op de hoogte gesteld omdat wij van mening waren dat de door ons getroffen maatregelen na het bekend worden van het datalek niet afdoende waren voor de bescherming van de privacy. De oorzaak van de incidenten lag in bijna alle gevallen bij distributiefouten zoals het gebruiken van een verkeerd e-mailadres of het toevoegen van een verkeerde bijlage. In een geval stonden de systeemautorisaties niet goed en in een geval is een adresbestand voor onjuiste doeleinden gebruikt.

4.6 Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente Ede is actief in netwerken van beleids- en uitvoeringsorganisaties. Bij een deel van die organisaties is de gemeente ook bestuurlijk en financieel betrokken. In dat geval is er sprake van een 'verbonden partij'. Verbonden partijen kunnen zowel voor de realisatie van het beleid van de deelnemende partijen als voor de financiële gevolgen daarvan van grote betekenis zijn. In deze paragraaf wordt ingegaan op de visie op en de beleidsvoornemens omtrent de verbonden partijen.

Wanneer er sprake is van uitsluitend een financieel of bestuurlijk belang, valt dit niet onder de definitie van verbonden partij en zijn eventuele risico's betrokken bij de paragraaf weerstandsvermogen.

Kaderstelling

Het kader voor deze paragraaf is vastgelegd in de 'Kadernota Verbonden Partijen'. Kaders van governance en toezicht op externe netwerkpartijen, waaronder verbonden partijen liggen vast in de 'Handreiking netwerkrelaties Gemeente Ede 2016'. Deze handreiking biedt onder meer handvatten hoe om te gaan met toezicht op realisatie van beleidsdoelstellingen door derden, waarbij de combinatie tussen het risicoprofiel van een netwerkrelatie (waaronder verbonden partijen) en hun bijdrage aan de strategische doelen van de gemeente Ede bepalend is voor de mate van toezicht.

2018 heeft in het teken gestaan van verdere implementatie van de handreiking. Daarnaast is in 2018 van een significant aantal netwerkrelaties de risicoscore bepaald (netwerkmonitor) om de mate van toezicht vast te kunnen stellen. Vanaf 2019 wordt deze netwerkmonitor jaarlijks herhaald, zodat actueel inzicht bestaat in de mate van toezicht van deze netwerkrelaties. Momenteel wordt de 'Handreiking netwerkrelaties Gemeente Ede 2016' vertaald naar praktische handvatten voor accounthouders, die verbonden zijn aan netwerkrelaties. Deze praktische handvatten bieden accounthouders houvast bij het voeren van het goede gesprek met de netwerkrelaties, waaraan zij verbonden zijn.

Beleid

In de nota verbonden partijen worden instrumenten aangereikt voor het aangaan van nieuwe verbonden partijen en sturingsinstrumenten voor bestaande verbonden partijen. Door het hanteren van een tweetal beslisbomen wordt beoogd het besluitvormingsproces te expliciteren.

Ten aanzien van verbonden partijen zijn er afspraken gemaakt over het verloop van de informatiestromen. Dit om ervoor te zorgen dat de gemeenteraad, als bestuurder, een goede invulling kan geven aan de rol van budgethouder en toezichthouder. Door aan te sluiten bij risicomanagement, het verbreden van het verticaal toezicht met horizontaal toezicht en nadere verfijning in de informatie op te nemen willen we werken aan optimalisatie.

Verbonden partijen

Hieronder zijn de verbonden partijen beschreven. De indeling is conform voorschrift BBV gemaakt naar gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties, stichtingen en verenigingen.

Verbonden partijen zijn organisaties waar sprake is van een bestuurlijk en financieel belang voor de gemeente Ede.

Gemeenschappelijke regelingen

Permar WS

De taken die Permar WS voor de gemeente Ede uitvoert, zijn vanaf 1-1-2018 ondergebracht in de nieuw opgerichte organisatie Werkracht Ede BV. Formeel bestaat Permar WS in 2018 nog voor de afwikkeling van de liquidatie.

Permar WS			
Openbaar belang	Geen, alleen nog formeel voor afwikkeling liquidatie		
Financieel belang	Beperkt tot het aandeel van Ede in het liquidatieresultaat.		
Bestuurlijk belang	Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden, een lid per deelnemende gemeente. Namens de gemeente Ede is Wethouder Meijer lid van het bestuur Het algemeen bestuur bestaat uit tien leden, twee leden per deelnemende gemeente. Wethouders Meijer en Veltman zijn lid van het algemeen bestuur.		
Financiële gegevens		1-1-2018	31-12-2018
	Eigen vermogen	0	0
	Vreemd vermogen	0	0
	Prognose resultaat	nihil	
risico's	De financiële gevolgen van de liquidatie zijn ingeschat en voorzien. De feitelijke kosten kunnen afwijken van deze inschatting. Het resultaat wordt naar rato doorgegeven aan deelnemende gemeenten.		

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)			
Openbaar belang	Goede en tijdige brandweezorg. Uitvoering geven aan de Wet Publieke Gezondheid (inclusief Jeugdgezondheidszorg), dit voor zover het aan de gemeente opgedragen taken bevat.		
Financieel belang	€ 9.053.000		
Bestuurlijk belang	In het algemene bestuur van de VGGM (het regionale College), wordt de gemeente Ede vertegenwoordigd door burgemeester Verhulst en wethouder Meijer (op basis van zijn portefeuille Gezondheidszorg).		
Financiële gegevens		1-1-2018*	31-12-2018*
	Eigen vermogen	€ 8.239.000	€ 8.239.000
	Vreemd vermogen	€ 37.035.000	€ 37.035.000
	Prognose resultaat	€ 0 (Begroting 2010)	
Risico's	Het totale risicobedrag voor de VGGM is berekend op € 1.453.000. Het weerstandsvermogen is voldoende om dit af te dekken.		

* Cijfers zijn ontleend aan de begroting 2019

Omgevingsdienst de Vallei

De Omgevingsdienst de Vallei (OddV) is een uitvoeringsdienst. Opgericht op 1 april 2013 met vijf partnergemeenten. Gelderland heeft zeven OD's die samenwerken in het Gelders Stelsel. De OddV draagt in hoge mate bij aan de strategische doelen van de gemeente Ede, namelijk het waarborgen van een veilige en leefbare fysieke leefomgeving. Daarvoor voert OddV de taken uit op het gebied van vergunningverlening (bouwen en milieu), toezicht en handhaving (VTH) in de fysieke leefomgeving.

Omgevingsdienst de Vallei			
Openbaar belang	Gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht met als doel een veilige en leefbare fysieke leefomgeving te kunnen waarborgen. Onder de belangen van de deelnemers wordt tevens begrepen het belang van een goede samenwerking tussen de verschillende omgevingsdiensten in Gelderland (Gelders Stelsel).		
Financieel belang	€ 5.825.000		
Bestuurlijk belang	Wethouder Hoefsloot vertegenwoordigt de gemeente Ede in het dagelijkse- en algemene bestuur van de OddV.		
Financiële gegevens		1-1-2019*	31-12-2018*
	Eigen vermogen	€ 621.000	€ 600.000
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
	Prognose resultaat	€ 0	
Risico's	Het risico is relatief beperkt omdat er meerjarige afspraken zijn over de vergoeding voor de dienstverlening.		

* cijfers ontleend aan de begroting 2019

Regio Foodvalley

De gemeenschappelijke regeling Regio FoodValley is een samenwerkingsverband van acht gemeenten. De regio concentreert zich op economie, werkgelegenheid, voedsel, ruimtelijke ontwikkeling, wonen en mobiliteit. De strategische hoofdopgaven van de regio zijn geformuleerd in de strategische agenda 2015-2019 met de titel 'van denken naar doen'. De strategische agenda is vertaald naar een uitvoeringsprogramma met vijf werkprogramma's. Ten tijde van het opstellen van de rekening zijn 27 gezamenlijke projecten opgenomen in de uitvoeringsagenda. De uitvoeringsagenda bevat ook een Triple-Helix-agenda. Overheid, onderwijs en ondernemers werken samen aan de realisatie van de strategische opgaven. Het regiokantoor richt zich op de bestuurlijk en beleidsmatige ondersteuning van de Triple Helix en de intergemeentelijke samenwerking. De uitvoering van projecten gebeurt ten laste van de begrotingen van de aangesloten partners. Uitzondering daarop zijn projecten in het kader van marketing van de regio, het mobiliteitsfonds en de verantwoordelijkheid voor regiotaxi Valleihopper.

Regio Foodvalley			
Openbaar belang	De Regio FoodValley spant zich in voor vijf strategische hoofdpogaven, die zich richten op het vestigingsklimaat en de leefomgeving van het FoodValley-gebied dat acht gemeenten beslaat.		
Financieel belang	De algemene bijdrage voor 2018 bedroeg € 2,99 per inwoner. Voor Ede kwam dit uit op € 361.980. Dit betreft een belang van 33%. Daarnaast draagt Ede bij aan projecten. Ede stortte in 2018 € 112.172 in het mobiliteitsfonds.		
Bestuurlijk belang	Burgemeester Verhulst is voorzitter en Wethouder Meijer is lid van het algemeen bestuur. In de stemverhouding van het algemeen bestuur is het gewicht van de stemmen per gemeente gelijk. Diverse wethouders nemen plaats in portefeuillehoudersoverleggen.		
Financiële gegevens		1-1-2018*	31-12-2018*
	Eigen vermogen	€ 1.636.532	€ 1.900.000
	Vreemd vermogen	€ 3.762.334	€ 3.750.000
	Prognose resultaat	€ 0	
Risico's	Doordat vanaf 2017 de inwonersbijdrage is verhoogd en daarmee de structurele lasten van de regio met structurele middelen worden gedekt, zijn er minimale risico's.		

* Cijfers zijn ontleend aan de jaarrekening 2017 en de begroting 2018

Regio de Vallei

De gemeenschappelijke regeling Regio de Vallei is een samenwerkingsverband van vijf gemeenten. De regeling richt zich op de verwerking van huishoudelijk afval. Regio de Vallei is aandeelhouder van de ARN en heeft met de ARN een aanlevercontract voor de verwerking van huishoudelijk restafval. Binnen de samenwerking is een proces gestart waarin het aandeelhouderschap van ARN worden heroverwogen.

Regio de Vallei			
Openbaar belang	Samenwerking tussen vijf gemeenten, die zich momenteel vooral nog richt op verwerking van huishoudelijk afval.		
Financieel belang	De jaarlijkse bijdrage van Ede bedraagt € 19.652.		
Bestuurlijk belang	Wethouder Hoefsloot vertegenwoordigt de gemeente Ede in het dagelijks en algemeen bestuur. Burgemeester Verhulst is voorzitter.		
Financiële gegevens		1-1-2018*	31-12-2018*
	Eigen vermogen	€ 463.391	€ 450.000
	Vreemd vermogen	€ 133.411	€ 133.411
	Resultaat	€ 0	
Risico's	De hoogte van de reserve wordt voldoende geacht om toekomstige verplichtingen op te vangen.		

* cijfers zijn ontleend aan de begroting 2018

Vennootschappen en coöperaties

ACV-groep

ACV is een naamloze vennootschap met verschillende dochterondernemingen. De aandelen zijn in het bezit van de gemeente Ede, Wageningen, Renkum en Veenendaal. ACV Gemeenten voert de opdrachten van de deelnemende gemeenten uit en ACV Bedrijven verzorgt de commerciële activiteiten van de groep. Restore Kringloop met winkels in Ede en Veenendaal maakt onderdeel uit van ACV. In totaal biedt ACV werk aan meer dan 200 medewerkers en vrijwilligers. Naast de focus op de kernactiviteit afvalinzameling, is er grote aandacht voor duurzaamheid (onder andere hergebruik) en maatschappelijk verantwoord ondernemen (Restore, Road2Work en dergelijke). Eind 2018 is de samenwerking met Boer Groep in So Grade beëindigd. De kledingsortering wordt voortgezet in eigen beheer. Taakverbreding heeft plaatsgevonden richting beheer openbare ruimte.

ACV-groep			
Openbaar belang	Het gescheiden inzamelen van huishoudelijk afval in stromen, die op een milieuhygiënisch en economisch verantwoorde wijze kunnen worden hergebruikt, of verwerkt tegen een voor de burgers zo laag mogelijk tarieven.		
Financieel belang	€ 2.671.501		
Bestuurlijk belang	Wethouder Meijer vertegenwoordigt Ede bij de vergadering van aandeelhouders.		
Financiële gegevens		1-1-2018*	31-12-2018*
	Eigen vermogen	€ 11.113.000	€ 11.113.000
	Vreemd vermogen	€ 21.933.000	€ 21.933.000
	Prognose resultaat	Nog niet bekend	
Risico's	De risico's voor de gemeente zijn: <ul style="list-style-type: none"> • Het ingebrachte aandelenkapitaal (€ 2.671.501). • De gemeente heeft de verplichting een eventueel negatief bedrijfsresultaat aan te vullen. • Verplichting tot garantieverstrekking aan derden in verband met verplichtingen ACV Gemeente B.V. ten opzichte van die derden. • Beëindiging contract met ACV kan alleen met toestemming van alle aandeelhouders. 		

* Cijfers zijn ontleend aan de jaarrekening 2017

Werkkracht Ede BV

Werkkracht Ede BV is per 1 januari 2018 opgericht voor de dienstverlening voor de brede doelgroep van de Participatiewet, inclusief Wsw-werknemers.

Werkkracht Ede BV			
Openbaar belang	Werkkracht is een overheids-BV en spant zich in om iedereen, die behoort tot de brede doelgroep van de Participatiewet, mee te laten doen naar vermogen, bij voorkeur in een reguliere baan.		
Financieel belang	De gemeente is enig aandeelhouder, jaaromzet bedraagt circa € 14 miljoen.		
Bestuurlijk belang	Wethouder Meijer vertegenwoordigt Ede bij de aandeelhoudersvergadering		
Financiële gegevens		1-1-2018*	31-12-2018*
	Eigen vermogen	€ 1	nbn
	Vreemd vermogen	nbn	nbn
	Prognose resultaat	Nog niet bekend	
Risico's	De gemeente is 100% aandeelhouder van deze B.V. Wanneer kosten en opbrengsten tegenvallen, vangt Werkkracht deze op met eigen Weerstandsvermogen. Bij de start is € 500.000 weerstandsvermogen ingebracht. Als dit onvoldoende blijkt is de gemeente Ede risicodragend. Het reguliere risico van Werkkracht is gekoppeld aan de ontwikkeling van de arbeidsmarkt en werkgelegenheid. Daarnaast is er de eerste twee jaar een verhoogd risico als gevolg van de opstart van Werkkracht.		

* Er is nog geen vastgestelde jaarrekening.

Bank Nederlandse Gemeenten

NV Bank Nederlandse Gemeenten			
Openbaar belang	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.		
Financieel belang	€ 271.050		
Bestuurlijk belang	-		
Financiële gegevens		1-1-2018*	31-12-2018*
	Eigen vermogen	€ 4.687.000.000	€ 4.876.000.000
	Vreemd vermogen	€ 135.185.000.000	€ 139.260.000.000
	Prognose resultaat	Niet bekend	
Risico's	minimaal		

* Cijfers zijn ontleend aan het halfjaarbericht 2018

Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken B.V.

In februari 2019 is Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken B.V. opgericht.

Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken B.V.			
Openbaar belang	Samenwerkingsverband van tien Veluwe gemeenten en de provincie Gelderland voor het verbeteren van de kwaliteit van de vakantieparken en hiermee bij te dragen aan een sterkere positie van de Veluwe als toeristisch recreatieve bestemming.		
Financieel belang	€ 4.049 Bij oprichting worden 45.000 aandelen geplaatst: elk aandeel is nominaal een euro waard. Dit betekent op basis van de verdeelsleutel een aandeel van 9% die een waarde vertegenwoordigt van € 4.049.		
Bestuurlijk belang	Wethouder Meijer vertegenwoordigt Ede bij de vergadering van aandeelhouders.		
Financiële gegevens		1-1-2018*	31-12-2018*
	Eigen vermogen	n.v.t.	
	Vreemd vermogen		
	Prognose resultaat		
Risico's	De risico's voor de gemeente zijn: <ul style="list-style-type: none"> • Tekorten of overschotten bij concrete projecten komen terecht bij de risicodragende partijen. Dat zijn de partijen die mede-investeren. Ze delen dus in winst of verlies. • Als er bij verlies of eventuele opheffing van de ontwikkelingsmaatschappij sprake is van een tekort op het kapitaal van € 4 miljoen (dat door de provincie ter beschikking wordt gesteld), moeten de aandeelhouders op grond van hun aandeel in de ontwikkelingsmaatschappij het tekort dekken.		

* opgericht in februari 2019

Stichtingen en verenigingen

Stichting Parkeren Ede Centrum

De Stichting Parkeren Ede Centrum is een samenwerking tussen gemeente Ede en Q-Park om beleidsbeslissingen en uitvoerende beslissingen over de bereikbaarheid van het parkeren in het centrum vroegtijdig af te stemmen. Ook heeft de stichting tot doel om parkeervoorzieningen in stand te houden. De stichting wordt via de Klankbordgroep Parkeren actief betrokken bij de nieuwste parkeerontwikkelingen in Ede Centrum.

Stichting Parkeren Ede Centrum			
Openbaar belang	Instandhouding/uitbreiding van parkeervoorzieningen in het centrum van Ede ten behoeve van de bereikbaarheid. Hierover tevens adviseren en communiceren met belanghebbenden.		
Financieel belang	De financiële bijdrage bedraagt € 2.900 per jaar. Dit is een belang van 50%. Het bestuur van de stichting heeft besloten de financiële bijdrage van € 2.900 per jaar op te schorten.		
Bestuurlijk belang	Wethouder De Pater vertegenwoordigt de gemeente Ede in het bestuur van Stichting Parkeren Ede Centrum.		
Financiële gegevens		1-1-2018*	31-12-2018*
	Eigen vermogen	€ 26.000	€ 26.000
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
	Prognose resultaat	€ 0	
Risico's	minimaal		

* cijfers zijn ontleend aan de jaarrekening 2017.

4.7 Grondbeleid

Inleiding

De gemeente Ede beschikt op basis van een actief aankoopbeleid in het verleden over een ruime hoeveelheid bouwgrond voor bedrijven en woningen. De aandacht is erop gericht deze bouwgrond op de markt te brengen zodanig dat ontwikkelingen daarop bijdragen aan de huidige maar ook aan de toekomstige behoefte van de gebruikers. De gemeente is terughoudend met het verwerven van nieuwe grondposities.

Kaderstelling

Op 2 juni 2016 is de [Nota Grondbeleid](#) door de gemeenteraad vastgesteld. In deze nota zijn de kaders en speerpunten van het grondbeleid vastgelegd. De nota wordt eens in de vier jaar herzien.

De financiële vertaling van het uitvoeringsprogramma wordt jaarlijks vastgelegd in het Meerjarenperspectief Grondexploitaties. De uitgangspunten voor de actualisaties van de projectbegrotingen worden ter accordering aan de gemeenteraad voorgelegd.

Beleid

Grondbeleid is geen doel op zich, maar faciliteert de behoefte van particulieren en bedrijven om in Ede prettig en aantrekkelijk te wonen, te werken en te recreëren. De in 2015 vastgestelde Woonvisie geeft de uitgangspunten voor de kwalitatieve behoefte aan woningen in de grondbedrijfsprojecten. In 2016 is de regionale Bedrijvensvisie Food Valley ontwikkeld. Deze visie zorgt voor de onderbouwing van de ontwikkeling van het Food en Businesspark de Klomp en de toekomstige ontwikkeling in Harskamp.

Op basis van onafhankelijke taxaties zijn de waarden van de uit te geven gronden bepaald. Gezien de hoge boekwaarde en de impact op de gemeentelijk financiën, is het van belang te sturen op de voortgang en de afzet van gronden in de plannen en de resultaten en risico's van het grondbedrijf.

Ontwikkelingen

Eind 2018 heeft u de uitgangspunten die worden gehanteerd voor de opstelling van het MPG 2019 vastgesteld. Deze uitgangspunten betreffen de programmering van de verkopen van bouwgrond voor woningen en bedrijven en de te hanteren parameters voor rente, kosten en opbrengststijging. Daarnaast is eind 2017 door u de nota Grondprijzen 2019 vastgesteld. Aan de hand van de voortgang in de plannen, de autonome ontwikkelingen en de vastgestelde grondprijzen en uitgangspunten zijn de grondexploitaties geactualiseerd.

Ontwikkelingen 2018

De markt voor de woningbouw kende in 2018 wederom een goed jaar. Weliswaar zijn in de regio bijna 7% minder woningen verkocht dan het jaar daarvoor, maar dit wordt vooral veroorzaakt door de afname in het aanbod van woningen. De verkoopprijs van bestaande woningen heeft zich positief ontwikkeld, gemiddeld een stijging van 13%. Dit is hoger dan het landelijk gemiddelde (10%). Als afgeleide hiervan zijn de prijzen voor bouwgrond in 2018 gestegen. Deze stijging is verwerkt in de taxaties voor bouwgrond die in december 2018 door de Raad zijn vastgesteld. In de grondexploitaties was al rekening gehouden met een prijsstijging voor woningbouwgrond in 2018 van 5%.

De productie (start bouw) van woningen op gemeentelijke gronden in 2018 bedraagt 395 woningen. Dit is aanzienlijk lager dan de ambitie uit het MPG 2018 waarbij ingezet werd om te starten met de bouw van circa 690 woningen. Het achterblijven van de bouw van nieuwe woningen heeft niet zozeer te maken met de vraag vanuit de markt, maar met langere doorlooptijden bij de ontwikkelaars. De verkoopcontracten zijn al afgesloten, maar de levering duurt langer dan aangenomen.

De groei van de economie is ook zichtbaar in de toename van interesse in bedrijfsgrond. De gerealiseerde levering van bedrijfsgrond in 2018 bedraagt 11 hectare, waar een verwachting van 7 hectare was aangegeven in het MPG 2018.

Resultaat grondbedrijf

Het resultaat van het grondbedrijf bestaat uit verschillende onderdelen, namelijk:

- Resultaat op materiële vaste activa (voorheen verspreide gronden). Dit zijn de strategische gronden die niet in ontwikkeling zijn. Resultaten ontstaan als gevolg van beheer/pachten en verkopen.
- De resultaten op af te sluiten projecten. Wanneer projecten afgerond zijn, wordt het resultaat genomen en indien nodig (verlies) verrekend met de Voorziening Negatieve Plannen.
- Tussentijdse winstnemingen. Deze verplichting komt voort uit de notitie Grondexploitaties die in 2016 door de commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is opgesteld en de aanscherping hierop in december 2017. Het komt erop neer dat in positieve plannen jaarlijks naar rato van de voortgang winst genomen moet worden.
- De aanpassing van de Voorziening Negatieve Plannen als gevolg van bijstellingen van de plannen in het MPG. Indien uit de actualisatie van de plannen blijkt dat de resultaten van de verliesgevende plannen wijzigen, moet dit direct verrekend worden met het resultaat en aangepast worden in de Voorziening Negatieve Plannen.
- Vaste afdrachten en verrekeningen. Het grondbedrijf doet vaste afdrachten aan de algemene dienst. Bovendien is er sprake van kosten die niet ten laste van individuele plannen gebracht worden maar direct ten laste van het resultaat.

bedragen x 1.000

Specificatie resultaat Grondbedrijf 2018	Resultaat
Afsluiten van Plannen	82 V
Tussentijdse Winstnemingen	2.193 V
Behaald resultaat binnen de projecten	2.275 V
Onttrekking Voorziening Negatieve Plannen (actualisatie MPG 2019)	2.898 V
Resultaat Materiële Vaste Activa	275 V
Rechtstreeks ten laste van resultaat	538 N
Resultaat grondbedrijf 2018	4.910 V

In 2018 wordt een positief bedrijfsresultaat geboekt van € 4,9 miljoen. Voorgesteld wordt dit resultaat toe te voegen aan de Bedrijfsreserve Grondbedrijf. De stand van de reserve komt dan per 1 januari 2019 uit op € 7,6 miljoen.

Toekomstige resultaatverwachting

De actualisatie van de grondexploitaties levert voor de lopende planexploitaties een verwacht toekomstig resultaat op van € 41,7 miljoen (nadelig). Het betreft:

- negatieve plannen € 51,9 miljoen (n)
- positieve plannen € 10,2 miljoen (v)

Voor de negatieve plannen wordt het toekomstige resultaat gedekt door de Voorziening Negatieve Plannen. De verwachte winsten voor de positieve plannen worden jaarlijks aan de hand van (deel) realisatie genomen en in het resultaat van het grondbedrijf verwerkt.

Bedrijfsreserve Grondzaken en Voorziening Negatieve Plannen

De gemeente moet over voldoende weerstandsniveau beschikken om het optreden van risico's op te kunnen vangen. Onderdeel hiervan is de bestemmingsreserve Grondbedrijf. De bestemmingsreserve bevat na resultaatbestemming € 7,6 miljoen. Gezien geïdentificeerde risico's en de resterende resultaatsverwachting in de positieve plannen is het de vraag of de Bedrijfsreserve Grondzaken de komende jaren van voldoende omvang is om de resultaten van het Grondbedrijf te dragen. In het geval de bodem van de reserve wordt bereikt, zal een beroep moeten worden gedaan op de algemene weerstandscapaciteit van de gemeente. De voorziening Negatieve Plannen zal de komende jaren naar verwachting afnemen, als gevolg van het afsluiten van negatieve plannen.

Boekwaarde

Het grondbedrijf beschikt over aanzienlijke hoeveelheid bouwgrond. Dit is zichtbaar in de boekwaarde van het grondbedrijf. Een hoge boekwaarde leidt tot een hoger risicoprofiel. Vertragingen hebben immers een grote impact door de rentecomponent die over de boekwaarde berekend wordt. Het streven is er daarom op gericht om de boekwaarde van de in ontwikkeling zijnde gronden terug te brengen. De boekwaarde is in 2018 afgenomen met € 36 miljoen en bedraagt per 1 januari 2019 € 133 miljoen.

Risico's

We zien twee typen risico's: conjuncturele risico's en projectgebonden risico's. Dit wil zeggen dat we ons niet alleen richten op de risico's die zich op projectniveau voordoen, maar ook risico's zien die veel algemener zijn en alles te maken hebben met de conjunctuur. We richten ons zowel op positieve risico's (kansen) als negatieve risico's. Voor de beheersing betekent dit dat gestuurd wordt op het vermijden van de negatieve risico's en het verzilveren van de positieve risico's.

Bij het analyseren van de risico's wordt een onderscheid gemaakt tussen plannen met een verwacht positief resultaat en plannen met een verwacht negatief resultaat:

1. Bij plannen met een verwacht negatief resultaat moet als een risico zich voordoet, en daardoor het resultaat van het plan slechter wordt, de Voorziening Negatieve Plannen worden aangevuld tot de hoogte van dit tekort. Bij het ontbreken van een bedrijfsreserve grondzaken, wordt in die gevallen een beroep gedaan op de algemene reserve. In dit geval is het hebben van weerstandscapaciteit van groot belang.
2. Bij plannen met een verwacht positief resultaat wordt, als een risico zich voordoet, de verwachting van het toekomstige planresultaat naar beneden bijgesteld. Er hoeft geen tekort te worden gedekt, maar het resultaat van het project neemt af. De reservering van middelen in het gemeentelijke weerstandsvermogen voor mogelijke tegenvallers is daarmee niet nodig.

Bij de berekening van het benodigde gemeentelijke weerstandsvermogen wordt daarom alleen ingezoomd op de risico's in de negatieve plannen.

Het MPG 2019 bevat een actuele risicoanalyse van de plannen en de portefeuille. Het saldo van de risico's en de kansen bedraagt € 19,0 miljoen. Van deze risico's kan € 1,2 miljoen worden opgevangen binnen de verwachte resultaten van de positieve plannen. Resteren risico's van € 17,8 miljoen waarvoor de dekking wordt gevonden binnen de weerstandscapaciteit van de gemeente. Via een Monte Carlo-simulatie, waarbij er gewerkt is met een zekerheidspercentage van 90%, is berekend dat een bedrag van € 13,6 miljoen benodigd is om de risico's op de grondexploitaties te kunnen afdekken.

Een nadere onderbouwing van de risico's op de grondexploitaties is opgenomen in het MPG 2019 en bijbehorende Risicoanalyse Grondexploitaties 2019. Voor een verdere duiding van het weerstandsvermogen en de berekeningssystematiek wordt verwezen naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

4.8 Grote projecten

Inleiding

Naast de verplichte paragrafen die in de financiële beheersverordening worden voorgeschreven, kan de gemeenteraad besluiten dat in de programmabegroting en -rekening ook niet verplichte paragrafen worden opgenomen. Een voorbeeld van een niet verplichte paragraaf is de paragraaf grote projecten. In deze paragraaf wordt ingegaan op de stand van zaken van de nieuwe en de lopende meerjarige projecten met een financiële omvang van meer dan € 5 miljoen.

Veluwe Poort

De Veluwe Poort is de integrale herontwikkeling van het oostelijke deel van Ede. De herontwikkeling van de Kazerneterreinen, het voormalige ENKA-terrein en de transformatie van Kop van de Parkweg behoren tot de Veluwe Poort. In genoemde gebieden komt nieuwbouw (wonen en kantoren), wordt een aantal bestaande monumentale complexen herbestemd en wordt het World Food Center (WFC) ontwikkeld. Het plan zal ongeveer 3.000 woningen en circa 200.000 m² bvo aan commercieel en maatschappelijk vastgoed realiseren. De herontwikkeling vindt plaats in samenhang met een aantal grootschalige infrastructurele ingrepen: een nieuwe oostelijke randweg (de Parklaan) tussen de A12 en de N224 en een totale herstructurering in de spoorzone en van de stationsomgeving (nieuwe noord-zuid verbindingen, P&R voorziening, nieuw busstation, gebouwde fietsenstalling). Door de onderlinge verwevenheid is in 2015 besloten om de ontwikkeling van het WFC onderdeel uit te laten maken van het project Veluwe Poort.

Project Parklaan

Doel

De Parklaan is nodig voor een goede ontsluiting van de nieuwe ontwikkelingen op de Kazerneterreinen, de Spoorzone en het Enkaterrein. De Parklaan biedt een oplossing voor verkeerskundige problemen aan de oostkant van Ede en is tevens onderdeel van de KennisAs Ede-Wageningen.

Stand van zaken

Het bestemmingsplan voor de Parklaan (vastgesteld op 28 januari 2016) is per eind 2018 nog niet onherroepelijk. Er is door drie partijen (appellanten) beroep aangetekend tegen het bestemmingsplan bij de Raad van State. Sinds maart 2016 loopt er een beroepsprocedure bij de Raad van State. Vanwege de discussie over de Programmatische Aanpak Stikstof is deze aangehouden.

Vanwege de onzekerheid over de uitkomst en planning van de beroepsprocedure is er in 2018 overleg geweest met de appellanten. Doel was om te komen tot overeenstemming over een aangepast ontwerp van de Parklaan. Het constructieve overleg resulteerde op 18 december 2018 in een, door het college van burgemeester en wethouders vastgestelde, overeenkomst en aangepast ontwerp voor het gedeelte Enkataan - onderdoorgang A12.

De overeenstemming met de appellanten betekent dat zij hun beroep intrekken, nadat besluitvorming over het Voorlopig Ontwerp door de gemeenteraad heeft plaatsgevonden. Het bestemmingsplan Parklaan is dan onherroepelijk. De Parklaan kan op basis van dit bestemmingsplan worden aangelegd. In aansluiting op het raadsbesluit wordt de strategie voor het vervolg bepaald om te komen tot de aanleg van de Parklaan.

Vooruitlopend op een onherroepelijk bestemmingsplan heeft de gemeenteraad in december 2016 het krediet voor de aanleg van de Parklaan beschikbaar gesteld en is een uitvoeringsorganisatie opgezet.

In 2018 zijn met Rijkswaterstaat en de provincie Gelderland nadere afspraken gemaakt over de aanleg van het kruispunt Poortwachter. Het college van burgemeester en wethouders heeft de overeenkomsten met partijen in juni vastgesteld. Voor de aanleg van de Parklaan zijn nog twee grondaankopen nodig. Voor beide aankopen

is minnelijke overeenstemming bereikt; de koopovereenkomsten zijn begin 2019 voorgelegd aan het college van burgemeester en wethouders.

Financiën boekjaar

bedragen x € 1.000

2018	Begroot	Werkelijk	Verschil	Toelichting
Kosten	2.396	1.722	674 V	Besteding bouwkosten blijft achter doordat de aanleg van de ontsluiting van de Mauritskazerne niet in 2018 is gestart.
Opbrengsten	200	325	125 V	Hogere verkoopopbrengst op in eerder stadium verworven opstallen.

Het voordelige resultaat in 2018 heeft geen effect op het verwachte projectresultaat Parklaan. De kosten worden in een later stadium alsnog gerealiseerd.

Businesscase

reële bedragen x € 1 miljoen

Investering	€	Dekking	€
Reeds gerealiseerd (boekwaarde)	12,9	Provincie Gelderland (GSO-4 en MIAM)	6,5
Nog te maken kosten	52,1	Provincie Gelderland (NSL, luchtkwaliteit)	0,6
		Bijdrage algemene dienst gemeente Ede	3,7
		Bijdragen derden ten behoeve van realisatie Poortwachter	2,2
		Bijdragen bovenwijks	52,6
		Rentevergoeding	3,0
		Dotatie naar Spoorzone	-3,6
Totaal	65,0		65,0
Resultaat (reëel)	0,0		

Binnen het beschikbare krediet is geen risicoreserve begroot. Het voordoen van de risico's leidt tot onvoldoende budget voor de realisatie van de Parklaan. De risico's worden meegenomen in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen van de gemeente.

Risico's

- Hogere prijsstijgingen dan waar in de kredietaanvraag in 2016 rekening mee is gehouden.
- Reguliere uitvoeringsrisico's.

Belangrijk (groot) risico is de langere doorlooptijd van het bestemmingsplan procedure, waardoor vertraging ontstaat in de uitvoering (kostenontwikkeling loopt door, extra plankosten noodzakelijk, tijdelijke maatregelen noodzakelijk, risico op deadline subsidies). Met de overeenstemming met de partijen die beroep hebben aangetekend bij de Raad van State en de verkregen Wnb-vergunning valt dit risico weg. Een verdere vertraging in de doorlooptijd van het project is hiermee voorkomen.

Project Spoorzone

Doel

Het doel van het project is het realiseren van een nieuw station en het aanpassen van aansluitende (spoor)infrastructuur om de volgende doelen te verwezenlijken:

1. De barrièrewerking die ontstaat door de fysieke spoorinfrastructuur ter plaatse van het station Ede-Wageningen, de SOMA- en ENKA-terreinen, en die indirect ontstaat door de geluidsschermen, te verminderen.

2. De voorzieningen voor de verschillende vervoersmodaliteiten, de toegankelijkheid daarvan en de kwaliteit van de overstap tussen de verschillende modaliteiten te verbeteren.
3. Het station plus de directe omgeving als visitekaartje voor Ede op te waarderen en het daarmee creëren van een aantrekkelijke vestigingsplaats voor wonen en bedrijvigheid.
4. Een station te realiseren dat een logisch en duidelijk centrum is in het stedenbouwkundige en infrastructurele plan voor de bredere omgeving van Ede-Oost, waardoor de genoemde kwadranten rondom het station beter met elkaar worden verbonden.
5. Het project te realiseren binnen de vastgelegde Kaders: doelstellingen, subsidiecondities, scope, budget, planning en samenwerking.

Stand van zaken

Voor het project Spoorzone is een gemeenschappelijke projectorganisatie ingericht met medewerkers van de gemeente Ede, NS en ProRail. Deze organisatie werkt volgens afspraken over samenwerking die in de subsidies zijn vastgelegd en die vervolgens uitgewerkt zijn in overeenkomsten.

In 2012 heeft de gemeenteraad de Keuzenota Spoorzone vastgesteld. Door de wens om het Programma Hoogfrequent Spoor (PHS) in het project Spoorzone in te passen, is vertraging ontstaan in de planning van het project. Omdat PHS geen invloed had op de te verrichten werkzaamheden in de Westelijke Spoorzone, is besloten dit deel van het project af te splitsen en in uitvoering te nemen.

Westelijke Spoorzone

Voor dit deel heeft de gemeenteraad in november 2013 het bestemmingsplan en de kredietaanvraag Westelijke Spoorzone vastgesteld. Er is vastgelegd dat de spoorwegovergangen Hakselseweg en Kerkweg gesloten worden (een en ander afhankelijk van PHS) en dat in 2018 een participatietraject gestart wordt aangaande nut en noodzaak van een (extra) autotunnel Kerkweg. Kosten gerelateerd aan deze (extra) tunnel zijn niet voor rekening Spoorzone.

De realisatie van de Westelijke Spoorzone is in 2014 gestart. In het tweede halfjaar 2016 zijn de onderdoorgangen voor het fiets- en autoverkeer in gebruik genomen; de SOMA- en Koepeltunnel. In 2018 zijn de restpunten afgerond, is het kunstwerk *Skyline Ede* in de SOMA-tunnel geplaatst en zijn de werken overgedragen aan de beheerders van ProRail en de gemeente. Het project Westelijke Spoorzone is afgerond.

Andere zaken

Vooruitlopend op de grootschalige werkzaamheden is met gebruikmaking van het krediet uit mei 2015, in de nabije omgeving van het station Ede-Wageningen is in 2015 een tijdelijke P&R voorziening op de Mauritskazerne gerealiseerd en is de halteplaats van de Valleilijn verplaatst van de zuid- naar de noordzijde van het station.

De samenwerkingsovereenkomst Spoorzone Ede is medio 2015 door de gemeente, ProRail en NS ondertekend en aansluitend vastgesteld in het Bestuurlijk Overleg Spoorzone Ede. In mei 2016 is de ontwerpnota voor de OV-knoop (inclusief oost en PHS) vastgesteld door de drie samenwerkende partijen.

In november 2016 is een ingenieursbureau gecontracteerd dat het ontwerp verder uitwerkt en dit verwoordt in de benodigde aanbestedingsstukken. Onderdeel van de werkzaamheden zijn het opstellen van de vraagspecificaties, het controleren van raakvlakken en kostenramingen en het doen voorstellen voor optimalisaties.

Uitvoeringsbesluit OV-knoop (inclusief de Oostelijke Spoorzone en PHS)

Het uitvoeringsbesluit voor de realisatie van de OV-knoop is in maart van 2018 genomen door het Bestuurlijk Overleg Spoorzone Ede. Op dat moment was voldaan aan een aantal voorwaarden:

- Een akkoord over de kostenraming, dekking en planning. De gemeenteraad heeft in maart 2018 het krediet beschikbaar gesteld op basis van de op dat moment geldende raming van de kosten. Daarnaast zijn door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat aan ProRail de benodigde beschikkingen afgegeven.
- Een akkoord over de hoogte van de kosten voor beheer, onderhoud, vernieuwing en exploitatie, alsmede de verdeling van deze kosten over de drie partijen en de wijze van verrekenen. Deze afspraken zijn opgenomen in de door partijen vastgestelde ProjectOvereenkomst. Voor het gemeentelijk deel zijn ze inzichtelijk gemaakt in de kredietaanvraag OV-knoop.

Daarnaast:

- De ruimtelijke- en planologische procedures zijn afgerond. De bestemmingsplannen voor de OV-knoop en het viaduct Syssel zijn onherroepelijk en het onttrekkingsbesluit voor de spoorwegovergang Syssel is van kracht.
- In het najaar 2017 bleek de raming van de investeringen boven de beschikbare budgetten te liggen. In overleg met de belanghebbenden en opdrachtgevers zijn begin 2018 ontwerpaanpassingen aangebracht, zonder dat daarmee de essentie van het ontwerp wordt geraakt. De feitelijke aanpassingen zijn verwoord in de kredietaanvraag OV-knoop.
- De sluiting van de spoorwegovergang Kerkweg maakt deel uit van het deelproject OV-knoop. De sluiting is in de planning van het project voorzien per eind 2019/begin 2020. De gemeenteraad heeft in december 2018 het onttrekkingsbesluit genomen.
- 2018 heeft in het teken gestaan van de aanbesteding van Contract 1, het spoorse contract. In oktober 2018 (geplande sluitingstermijn) heeft dit niet geleid tot geldige inschrijvingen. Daarop is besloten om de procedure vroegtijdig te beëindigen. Over de vervolgstappen is intensief contact geweest met de betrokken partners, zijn de vervolgstappen bediscussieerd en zijn de verschillende belangen en opties geïnventariseerd. Begin 2019 heeft het Bestuurlijk Overleg Spoorzone Ede er voor gekozen om voor het vervolgtraject een aanpak uit te werken voor de optie 'Opnieuw aanbesteden met een gewijzigde opdracht'.

De tegenvaller in de aanbesteding leidt tot vertraging en dus tot significante kostenstijging vanwege de doorlopende organisatiekosten en indexatie. Het is van belang dat er gezocht wordt naar maatregelen ter compensatie. Daarnaast zijn wijzigingen ook noodzakelijk om in het kader van een aanbestedingsprocedure te voldoen aan de criteria voor een 'gewijzigde opdracht'. De uitwerking van deze optie vraagt een analyse van de mogelijkheden tot besparing, de geëigende aanbestedings- en contractvormen en een verkenning van de markt. Daarnaast moeten de effecten op planning, kosten en organisatie in beeld gebracht worden. Dit leidt tot een keuzepalet dat wordt gepresenteerd in een aantal scenario's.

Financiën boekjaar

bedragen x € 1.000

2018	Begroot	Werkelijk	Verschil	Toelichting
Kosten	3.634	2.697	937 V	Bouwkosten en kosten conditionering achtergebleven bij verwachting door uitblijven van aanbesteding Contract 1, het spoorse contract.
Opbrengsten	4.032	2.380	1.652 N	Door de lagere bestedingen is in 2018 ook minder dekking noodzakelijk geweest vanuit de subsidievoorschotten.

De negatievere kasstroom dan voorzien in 2018 heeft geen effect op het verwachte projectresultaat Spoorzone. De verwachting is voorsnog een sluitende businesscase Spoorzone bij afronding van dit project.

Investering	€	Dekking	€
Reeds gerealiseerd (boekwaarde)	39,6	Ministerie Infrastructuur en Waterstaat	42,1
Reeds beschikbaar krediet Westelijke Spoorzone	5,6	Provincie Gelderland	30,0
Kredietaanvraag OV-knoop	75,2	Gemeente Ede (reserve)	10,0
		<i>Gemeente Ede overige bijdragen:</i>	
		Bijdragen bovenwijks	11,9
		Provincie Gelderland (GSO-4 gelden)	5,0
		Rentevergoeding	9,2
		Bijdrage algemene dienst gemeente Ede	3,4
		Overige bijdragen	5,2
		Storting vanuit Parklaan	3,6
Totaal	120,4		120,
Resultaat (nominaal)	0,0		

Risico's

- Hogere (investerings)kosten dan voorzien in het beschikbaar gesteld krediet.
- Fasering- /vertragingsrisico: vertraging en (her)engineering voor opstellen nieuw aanbestedingsdossier bestaande uit langer doorlopende organisatiekosten, kostenindexatie en mogelijk extra kosten voor re-engineering.
- Gezien de lange looptijd van het project Spoorzone is het onvermijdelijk dat de druk groter wordt om niet voorziene/geraamde wijzigingen alsnog door te voeren. Als voorbeeld: de ontwikkelingen op het gebied van mobiliteit, elektrische fietsen en/of bussen.

Project Kazerneterreinen*Doel*

Locatieontwikkeling ten oosten van de bestaande stad Ede op de voormalige kazerneterreinen. Het betreft de kazernes Maurits Noord, Elias Beeckman en Simon Stevin. De kazerne Maurits Zuid betreft het project World Food Center (WFC).

Stand van zaken

Op 1 januari 2011 heeft de gemeente Ede de vier voormalige kazerneterreinen in eigendom en beheer gekregen. Dit op basis van de koopovereenkomst uit 2007 en onderbouwd door het Masterplan Ede Oost uit 2005. Vervolgens is in 2011 door de gemeenteraad het Ontwikkelingsplan Kazerneterreinen vastgesteld. Dit ontwikkelingsplan vormde in 2013 de basis voor het bestemmingsplan en het beeldkwaliteitsplan Kazerneterreinen. Het uitwerkings- en beeldkwaliteitsplan Simon Stevin is in 2016 geactualiseerd.

In 2014 zijn de eerste koopovereenkomsten voor woningbouw op Maurits Noord met projectontwikkelaars ondertekend. In 2015-2018 gevolgd door koopovereenkomsten met projectontwikkelaars en particulieren voor meerdere woningbouwlocaties, vrije kavels en gebouwen op zowel Maurits Noord, Elias Beeckman als Simon Stevin.

Afhankelijk van de snelheid van verkoop van woningbouwlocaties of gebouwen en het opleveren van de woningen, wordt gestart met het bouw- of woonrijp maken van de diverse locaties. Hiermee worden de kosten zoveel mogelijk uitgesteld totdat er zicht is op een opbrengst. Op alle drie de kazernes is intussen de hoofdstructuur aangelegd. Hiermee is een goede ontsluiting te allen tijde beschikbaar. De aanliggende bouwvelden worden pas gereed gemaakt wanneer de grond daadwerkelijk is verkocht. In 2018 is gestart met

de aanleg van het warmtenet en zijn de eerste bestaande gebouwen en nieuwbouwwoningen 'gasloos' opgeleverd.

De verkoop van woningbouwgrond vindt plaats in fases. Inclusief de vierde fase (98 woningen), welke in 2018 is ontwikkeld, is voor circa 750 van de in totaal 950 nieuwbouwwoningen grond verkocht. Uiteindelijk komen op de drie kazerneterreinen ongeveer 1.250 woningen. In de gebouwen die worden gehandhaafd worden de overige 300 woningen gerealiseerd. Eind 2018 zijn ongeveer 350 woningen opgeleverd en bewoond, waarvan er circa 110 in bestaande gebouwen.

De verkoop van het eerste monumentale pand, de Frisokazerne, heeft in 2014 plaatsgevonden. Vervolgens zijn in de afgelopen vijf jaar voor het gehele Beeckmancomplex (13 gebouwen), op Maurits Noord voor 13 gebouwen en op Simon Stevin voor de twee legeringsgebouwen koopovereenkomsten gesloten. Daarmee blijven er nog 4 over. Eind 2018 zijn 18 van de in totaal 32 gebouwen in eigendom overgedragen aan de nieuwe eigenaren.

Qua uitvoering buiten is op meerdere plekken gestart met de restauratie en verbouwing van gebouwen. Zowel op Maurits noord, de Simon Stevin als op de Elias Beeckman zijn in totaal 8 grote voormalige legeringsgebouwen onder handen genomen en een aantal is opgeleverd en wordt bewoond. Dit geldt ook voor een aantal van de voormalige stallen op Maurits noord. Voor wat betreft de nieuwbouw is het eveneens een productief jaar; op een paar na zijn alle vrije kavels onder optie, verkocht of opgeleverd. Op Maurits noord zijn diverse nieuwbouwprojecten opgeleverd, en op Simon Stevin wordt gewerkt aan 6 nieuwbouwprojecten tegelijk. Deze worden alle in 2019 opgeleverd.

Voor de nog resterende gebouwen zijn overeenkomsten aangegaan voor de Bergansius kazerne en Gebouw 8 (de Binnenslaper). De koop-/pachtovereenkomst is getekend voor het initiatief Smaakpark op Maurits Noord. Het hiervoor benodigde bestemmingsplan Smaakpark is medio 2018 onherroepelijk geworden.

Financiën boekjaar

bedragen x € 1.000

2018	Begroot	Werkelijk	Verschil	Toelichting
Kosten	9.250	5.289	3.961 V	De bestedingen in het kader van bouwrijp maken en bovenwijkse infrastructurele kosten zijn verder uitgefaseerd, en schuiven door naar de komende jaren. Bij tijdelijk beheer valt de eindafrekening van het RVB positiever uit dan ingeschat.
Opbrengsten	20.798	16.607	4.191 N	De verkoop van de kavels op EBK en de luxe vrije kavels op SSK blijft meer tijd kosten dan verwacht. Daarnaast vindt levering van grond voor projectmatige bouw deels in 2019 plaats. De overeenkomst hiervoor is al wel gesloten.

Met de positievere kasstroom dan voorzien in 2018 is rekening gehouden bij het recent actualiseren van het verwachte projectresultaat Kazerneterreinen. Het verwachte resultaat van de grondexploitatie Kazerneterreinen maakt onderdeel uit van de Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2019.

Grondexploitatie

nominale bedragen x € 1 miljoen

Investering	€	Dekking	€
Reeds gerealiseerd (boekwaarde)	80,6	Reeds gerealiseerd (boekwaarde)	41,3
Nog te maken kosten	39,5	Nog te realiseren opbrengsten	62,4
Totaal	120,1		103,7
Resultaat (Netto Contante Waarde)	-15,5*		

* = opgenomen in voorziening negatieve plannen

Risico's

- Besluitvorming school
- Minder ontwikkelmogelijkheden Maurits Noord
- Marktomstandigheden.

Alle bovenstaande risico's zijn gekwantificeerd en opgenomen in de weerstandscapaciteit grondexploitaties van de gemeente Ede.

Herstructurering sociaal domein

In deze paragraaf gaan we in op de impact van de we de decentralisatie van taken op gebied van jeugd, participatie en zorg per 1 januari 2015 en de daaruit voortkomende transformatieopgave.

De opgave en ontwikkelingen

Na een transitieperiode waarin de nieuwe taken zijn geïmplementeerd, zien we de kosten stijgen en vraagt de transformatie veel inspanning. In het Bestuursakkoord 2018-2022 is een duurzaam financieel perspectief als kader mee gegeven. In de Programmabegroting 2019-2022 is besloten om de komende jaren € 2,3 miljoen oplopend tot € 6,5 miljoen minder uit te geven binnen het sociaal domein. Het overige tekort (aflopend naar circa € 3,5 miljoen) is in de programmabegroting gedekt vanuit de algemene middelen. Gelijktijdig is besloten een inventarisatie te starten voor mogelijke aanvullende ombuigingen buiten het bestaande beleidskader. De eerste resultaten hiervan zullen bij de Perspectiefnota 2020-2023 worden betrokken en de nadere uitwerking in de Programmabegroting 2020-2023.

Interventies

De interventie om de ombuiging binnen de huidige beleidskaders te realiseren loopt langs drie lijnen, namelijk effectievere sturing, samenwerking in ketens en efficiency in bedrijfsvoering. De maatregelen gericht op efficiency in bedrijfsvoering en contractmanagement betreft vooral prijs en fte aanpassingen. Deze maatregelen zijn doorgevoerd en het betreft circa 40% van het geheel. Voor de overige maatregelen liggen we op schema. Dit betreft vooral effectievere sturing door maatregelen toegang en regie en samenwerking in de ketens. Hoewel deze maatregelen passen binnen het bestaande beleidskader, raakt dit wel aan inzet van zorg aan burgers. Voorbeelden zijn het doorstromen van cliënten naar de Wet langdurige zorg vanwege hun situatie en ondersteuningsbehoefte; het terugdringen van het gebruik van BSO+ (gespecialiseerde buitenschoolse opvang) door de bestaande BSO voorzieningen waar nodig te versterken en instroom naar BSO+ te stoppen; een inhoudelijke verandering van het zorgaanbod voor de doelgroep 18-/18+; het creëren van extramurale oplossingen; het verbreden van de inzet van de 'specialistische ondersteuner huisartsen' om instroom naar de GGZ te verminderen of het ontwikkelen van een tussenvorm van gezinshuizen en pleegzorg.

Een belangrijk aandachtspunt betreft de autonome groei op voor Wmo-begeleiding. Zoals ook op het programma 3 - individuele ondersteuning- is aangegeven zien we een stijging van deze kosten. Ook verwachten we als gevolg van de invoering van het abonnementstarief een stijging van de kosten die niet volledig wordt gecompenseerd wordt door het Rijk.

Om de ambities in het Bestuursakkoord 2018-2022 te kunnen realiseren en om autonome ontwikkelingen in het sociaal domein op te kunnen vangen is een aanvullend proces gestart. Binnen alle beleidsprogramma's wordt geïnventariseerd welke maatregelen voorgesteld kunnen worden om ruimte te maken voor ambities. Dit is aanvullend op de ombuiging oplopend tot € 6,5 miljoen structureel zoals in de Programmabegroting 2019-2022 is besloten. Voor het sociaal domein worden vanuit een inhoudelijke visie leidende principes voorgesteld die vervolgens gekoppeld worden aan maatregelen.

Fonds impuls sociaal domein

Middels het besluit 'Versterken Kracht van Ede' is voor de transformatie een impuls sociaal domein ter grootte

van € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld gedurende de periode 2017-2019. Deze wordt ingezet voor het door ontwikkelen van laagdrempelige ontmoetingsplekken, doorontwikkeling van respijtzorg, sluitende aanpak (van signalering tot crisisopname) voor personen met verward gedrag, pilot Ede-West en een integrale aanpak jeugdigen 18-/18+. In 2017 en 2018 zijn deze activiteiten opgestart en is € 585.000 besteed. Gezien de ontwikkeling en inhoudelijke aanscherping (formuleren van leidende principes) die momenteel loopt is er in 2018 sprake van temporisatie. Voor 2019 en verder is nog € 915.000 beschikbaar. Hoe deze middelen verder worden ingezet, wordt afgewogen op basis van besluitvorming over leidende principes. Verder ontvangt de gemeente vanuit het Rijk transformatiemiddelen voor jeugd voor 3 jaar. Deze ontvangt de gemeente Ede, als grootste gemeente binnen de jeugdregio Foodvalley voor de realisatie van de transformatieplannen in de regio. Deze middelen hebben hetzelfde karakter als het fonds impuls. Het eerste bedrag is in december 2018 ontvangen en bij de besluitvorming van de programmarekening 2018 voorgesteld deze middelen toe te voegen aan het fonds impuls en in 2019 te onttrekken.

Mijlpalen

Realiseren ombuiging binnen bestaand beleidskader.

1. In beeld brengen ombuigingsmogelijkheden buiten bestaand beleidskader.
2. Lobby rijk.
3. Duurzaam financieel perspectief in 2021.

Risico's

Het bijsturen gaat niet met een druk op de knop. Veranderingen als gevolg van demografische ontwikkelingen (vergrijzing) sociale (langer thuis wonen) en beleidsmatige ontwikkelingen (transformatie, extramuralisering, invoering abonnementstarief Wmo) lopen door elkaar. De verbanden tussen maatregelen en effecten zijn door onderlinge samenhang lastig te ontrafelen waardoor de impact van inzet voorzieningen of doorvoeren van maatregelen anders kunnen uitvallen dan vooraf verwacht. Daarbij ligt de toegang tot zorg niet volledig in eigen hand hebben (een groot deel van de toegang tot jeugdzorg verloopt via huisartsen).

Grote systeemveranderingen doorlopen nooit een geplande route. Dit maakt dat rekening wordt gehouden met een grotere bandbreedte van de risico inschatting. Doordat de inzicht in de zorgconsumptie van de afgelopen jaren inzichtelijk is, kan steeds beter een voorspelling van de zorgkosten gedaan worden en kan op basis van datagedreven sturing maatregelen gericht en beter worden ingericht.

Top 3 risico's

Risico	Gevolg	Beheersmaatregel
Meer zorguitgaven dan zorgbudget	Wachlijsten of budgetoverschrijding	<ul style="list-style-type: none"> • Tussentijds volgen van productie en bijsturen. • Flexibiliteit in contracten. • Sturing aan de poort. • Versteving nuldlijn. • Inzetten op urgentie. • Adequate ICT-ondersteuning ten behoeve van rapportage en monitoring. • Beleidsaanpassingen voorstellen en uitvoeren indien gewenst.
Lagere inkomsten vanuit Rijk door herijking verdeelmodellen	Minder middelen voor zorg beschikbaar	<ul style="list-style-type: none"> • Lobby aan de voorkant van het proces om nadelige effecten te beperken. • Sturing aan de poort. • Versteving nuldlijn. • Inzetten op urgentie.
Risico-regelreflex als respons op incidenten	Focus op incident waardoor de gewenste beweging naar de achtergrond verschuift.	<ul style="list-style-type: none"> • duidelijke inhoudelijke visie • Goede informatievoorziening • Communicatie (aanbieders, inwoners, betrokkenen)

5 Jaarrekening

5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

- De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde tenzij bij het desbetreffende balansonderdeel een andere vermelding is gemaakt.
- De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.
- Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen.
- Immateriële vaste activa
Bijdragen aan activa van derden zijn gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met de afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.
- Materiële vaste activa
De materiële vaste activa met economisch nut worden gewaardeerd tegen de aanschafwaarde, verminderd met ontvangsten van derden en afschrijvingen. De afschrijvingen vinden plaats volgens de annuïtaire en lineaire methode en zijn gebaseerd op de door de raad vastgestelde afschrijvingstermijnen (zie de tabel Afschrijvingstermijnen in deze paragraaf). Voor in erfpacht uitgegeven gronden is de uitgifteprijs minimaal gelijk aan de eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde, is verkrijgingsprijs. Eventuele afkoopsommen (contante waarde van de jaarlijkse canon) voor eeuwigdurende erfpachtcontracten zijn verwerkt onder de langlopende schulden en vallen naar rato van de afkoopperiode vrij te gunste van het resultaat. Bij de waardering van de vaste activa met economisch nut wordt rekening gehouden met waardevermindering, indien deze vermindering naar verwachting duurzaam is. Indien sprake is van een naar verwachting duurzaam lagere marktwaarde ten opzichte van de boekwaarde, wordt dus een duurzame waardevermindering verantwoord.
- Financiële vaste activa
De onder de financiële vaste activa vermelde, aan derden verstrekte, leningen worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs. De belangen in gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs. Indien de marktwaarde van de betreffende deelnemingen onder de verkrijgingsprijs ligt, wordt bij de waardering uitgegaan van de (lagere) marktwaarde.
- Voorraden
De voorraad gereed product en handelsgoederen is gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs/vervaardigingsprijs. De onderhanden werken worden gewaardeerd tegen kostprijs en verminderd met de opbrengsten uit gronduitgifte, van derden ontvangen bijdragen en subsidies. De kostprijs bestaat uit directe kosten en eventueel de aan het werk toe te rekenen indirecte kosten en rente. Tussentijdse winsten worden genomen volgens het realisatiebeginsel. De techniek die hiervoor toegepast wordt is de 'percentage of completion (POC) methode (percentage gerealiseerde kosten x percentage gerealiseerde opbrengsten x geraamde winst). Van de geraamde winst worden eerst de risico's in mindering gebracht. Voor verwachte negatieve resultaten op projecten wordt een voorziening getroffen. Indien de lasten van

een project hoger zijn dan de baten per balansdatum, wordt de getroffen voorziening als waardecorrectie verantwoord onder de post voorraden. Tevens worden alle in exploitatie genomen bouwgronden hierop verantwoord.

- Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
Vorderingen worden tegen de verkrijgingsprijs gewaardeerd onder vermindering van de desbetreffende voorziening dubieuze debiteuren.
- Overlopende activa
De posten worden verantwoord tegen nominale waarde. Het betreft bedragen die betrekking hebben op de jaren volgend op dit verantwoordingsjaar, maar al in dit verantwoordingsjaar of de jaren daarvoor zijn voldaan; nog te ontvangen bedragen voor de jaren tot en met dit verantwoordingsjaar en overige overlopende activa.
- Eigen vermogen
Onder het eigen vermogen zijn opgenomen de algemene reserves, de bestemmingsreserves evenals het gerealiseerd resultaat.
- Voorzieningen
De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde van de betrokken verplichting casu quo het voorzienbare verlies, tenzij bij de voorziening anders is aangegeven. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stoelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen.
- Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer
De schulden, voornamelijk onderhandse leningen van banken, zijn gewaardeerd tegen het geleende bedrag minus de betaalde aflossingen.
- Vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
De vlottende schulden, banksaldi en overige schulden worden tegen de nominale waarde gewaardeerd.
- Overlopende passiva
De posten worden verantwoord tegen de nominale waarde. Het betreft bedragen die betrekking hebben op de jaren volgend op dit verantwoordingsjaar, maar al in dit verantwoordingsjaar of de jaren daarvoor zijn ontvangen; nog te betalen bedragen voor de jaren tot en met dit verantwoordingsjaar en overige overlopende passiva.

Tabel Afschrijvingstermijnen

Soort investering	Categorie	Methode	Afschrijvings- termijn (in jaar)
Materiële vaste activa			
<u>Gronde en Terreinen</u>			
Gronde - Aanschaf	EN	geen	-
<u>Woonruimten</u>			
Woning – Nieuwbouw/restauratie	EN	Annuitair	40
Woning – Renovatie/aanpassing	EN	Annuitair	20
Woonwagen - Aanschaf	EN	Annuitair	20
<u>Bedrijfsgebouwen</u>			
Bedrijfsgebouw – Nieuwbouw/restauratie	EN	Annuitair	40
Bedrijfsgebouw – Renovatie/aanpassing	EN	Annuitair	20
Bedrijfsgebouw – Renovatie/aanpassing scholen	EN	Annuitair	30
Tijdelijke bouwwerk - Aanschaf	EN	Annuitair	15
Aula's begraafplaatsen - Nieuwbouw/restauratie	ENH	Annuitair	40
Aula's begraafplaatsen - Renovatie/aanpassing	ENH	Annuitair	20

<u>Grond- weg- en waterbouwkundige werken</u>			
Standplaats Woonwageng - aanleg	EN	Annuitair	40
Civiltechnische werken algemeen	MN	Lineair	40
Herinrichting OR (straat, fiets & voetpad, parkeer & busstrook) – aanleg	MN	Lineair	40
Kunstwerken (rotonde, viaduct, geluidsscherm) - aanleg	MN	Lineair	20
Plantsoen, vijver, park - aanleg	MN	Lineair	20
Bomen	MN	Lineair	40
Verharden wegen / zandwegen	MN	Lineair	10
Verkeersregelinstanties	MN	Lineair	15
Abri's - aanleg	MN	Lineair	15
Sportpark en sportvelden - aanleg	EN	Annuitair	40
Openbare verlichting – Lantaarnpalen, Lichtmasten	MN	Lineair	40
Openbare verlichting - Armaturen	MN	Lineair	20
Speelsterrein - aanleg	MN	Lineair	10
Kunstgrasveld – aanleg toplaag	EN	Annuitair	10
Kunstgrasveld – aanleg onder- en middenlaag	EN	Annuitair	20
Overstortbak in beton	ENH	Lineair	80
Riolering (Vervanging)	ENH	Lineair	60
Leidingen (PE en PVC)	ENH	Lineair	60
Overige bouwkundige onderdelen riolering	ENH	Lineair	60
Riolering (relining)	ENH	Lineair	50
IBA (PVC tank)	ENH	Lineair	50
Stalen rand uitlaat	ENH	Lineair	40
Overstortbak in asfalt	ENH	Lineair	30
Signalering	ENH	Lineair	30
Voeding	ENH	Lineair	30
Elektro-mechanisch (pomp)	ENH	Lineair	20
Elektronica (besturing)	ENH	Lineair	10
Grondwerken begraafplaatsen	ENH	Lineair	20
<u>Vervoermiddelen</u>			
Vervoermiddel Specifiek (vrachtwagen)	EN	Annuitair	15
Vervoermiddel Niet-specifiek (personenauto, bedrijfswagen)	EN	Annuitair	7
Vervoermiddel Overig (veegwagen, zoutstrooier, trekker, heftruck, fiets)	EN	Annuitair	5
Elektrische vervoermiddelen niet-specifiek	EN	Annuitair	5
<u>Machines, apparaten en installaties</u>			
Zwembadinstallatie – aanleg	EN	Annuitair	20
Gebruikspecifieke installatie – aanleg	EN	Annuitair	20
Technische installatie (telefooninstallatie, geluidsinstallatie postregistratie, klantvolgsysteem)	EN	Annuitair	10
Technische Apparaten (kopieer- & keukenapparatuur stem- & frankeermachine)	EN	Annuitair	10
Grootschalige basiskaart Ede/Nederland	EN	Annuitair	10
Materieel gemeentewerken (houtversnipperaar, maai- & snijmachine)	EN	Annuitair	10
Apparatuur betaald parkeren	EN	Annuitair	7
Automatiseringsapparatuur (Computerhardware, printers)	EN	Annuitair	5
Mobiele telefoons, laptops, tablet (geavanceerd)	EN	Annuitair	4
Mobiele telefoons, laptops, tablet (eenvoudig)	EN	Annuitair	3
<u>Overige materiële vaste activa</u>			
Inrichting en inventaris sport - aanschaf	EN	Annuitair	20
Inrichting en inventaris onderwijs – aanschaf	EN	Annuitair	20
Inventaris/Meubilair - aanschaf	EN	Annuitair	10

Vloerbedekking	EN	Annuitair	10
Software	EN	Annuitair	5
Overige materiële vaste activa met maatschappelijk nut	MN	Lineair	RB*
Overig Landschapsbeheer	MN	Lineair	25
Minicontainers en ondergrondse containers (Afval)	ENH	Lineair	15
<u>Immateriële vaste activa</u>			
Kosten onderzoek en ontwikkeling	EN	Annuitair	5
Bijdrage in activa van derden	EN	Lineair	-

* RB=raadsbesluit

MN Maatschappelijk nut

EN Economisch nut

ENH Economisch nut heffingen

5.2 Overzicht van baten en lasten en toelichting

5.2.1 Baten en lasten per programma

bedragen x € 1.000

Programma	Rekening 2017	Primitief 2018	Actueel 2018	Rekening 2018	Verschil
01 Maatschappelijke voorzieningen					
Lasten	21.855 N	21.385 N	23.105 N	22.005 N	1.100 V
Baten	2.438 V	398 V	397 V	438 V	41 V
Saldo	19.417 N	20.987 N	22.709 N	21.567 N	1.142 V
Storting reserves	1.728 N	272 N	274 N	274 N	0 N
Onttrekking reserves	1.353 V	744 V	1.655 V	1.700 V	45 V
Saldo resultaat	19.792 N	20.514 N	21.328 N	20.140 N	1.187 V
02 Preventieve ondersteuning					
Lasten	28.765 N	28.506 N	30.098 N	28.540 N	1.558 V
Baten	4.731 V	3.357 V	4.479 V	4.486 V	7 V
Saldo	24.034 N	25.149 N	25.619 N	24.054 N	1.565 V
Storting reserves	2.145 N	183 N	297 N	350 N	53 N
Onttrekking reserves	774 V	1.090 V	1.103 V	1.084 V	18 N
Saldo resultaat	25.406 N	24.242 N	24.814 N	23.319 N	1.495 V
03 Individuele ondersteuning					
Lasten	127.336 N	112.298 N	131.033 N	138.539 N	7.506 N
Baten	33.964 V	23.654 V	28.508 V	33.551 V	5.043 V
Saldo	93.372 N	88.643 N	102.525 N	104.988 N	2.463 N
Storting reserves	1.804 N	740 N	25 N	692 N	667 N
Onttrekking reserves	1.145 V	523 V	2.447 V	2.195 V	253 N
Saldo resultaat	94.031 N	88.861 N	100.103 N	103.485 N	3.383 N
04 Economie en Mobiliteit					
Lasten	22.263 N	19.193 N	17.131 N	29.740 N	12.609 N
Baten	19.335 V	14.818 V	12.419 V	30.336 V	17.917 V
Saldo	2.929 N	4.375 N	4.712 N	597 V	5.308 V
Storting reserves	199 N	108 N	108 N	108 N	0 N

Onttrekking reserves	2.234 V	1.671 V	2.390 V	2.250 V	140 N
Saldo resultaat	893 N	2.812 N	2.430 N	2.738 V	5.168 V
05 Ruimtelijke ontwikkeling					
Lasten	95.344 N	75.933 N	69.599 N	70.830 N	1.231 N
Baten	87.802 V	70.577 V	59.162 V	60.622 V	1.459 V
Saldo	7.543 N	5.356 N	10.437 N	10.209 N	228 V
Storting reserves	10.474 N	13.398 N	6.882 N	5.484 N	1.399 V
Onttrekking reserves	12.233 V	10.372 V	8.465 V	6.410 V	2.055 N
Saldo resultaat	5.783 N	8.382 N	8.854 N	9.282 N	429 N
06 Veiligheid					
Lasten	11.091 N	11.854 N	11.698 N	11.798 N	99 N
Baten	1.444 V	1.646 V	1.226 V	1.769 V	543 V
Saldo	9.646 N	10.209 N	10.473 N	10.029 N	444 V
Storting reserves	0 N	67 N	67 N	67 N	0 N
Onttrekking reserves	249 V	13 N	45 V	45 V	0 N
Saldo resultaat	9.398 N	10.289 N	10.495 N	10.051 N	444 V
07 Kwaliteit leefomgeving					
Lasten	34.087 N	30.944 N	33.089 N	33.061 N	28 V
Baten	16.433 V	13.697 V	13.429 V	15.089 V	1.660 V
Saldo	17.654 N	17.247 N	19.660 N	17.973 N	1.687 V
Storting reserves	1.886 N	2.664 N	1.804 N	3.235 N	1.431 N
Onttrekking reserves	907 V	882 V	2.172 V	1.754 V	417 N
Saldo resultaat	18.633 N	19.029 N	19.292 N	19.453 N	161 N
08 Bestuur en Organisatie					
Lasten	57.806 N	53.418 N	57.485 N	57.299 N	186 V
Baten	224.319 V	223.389 V	233.835 V	238.156 V	4.321 V
Saldo	166.513 V	169.971 V	176.350 V	180.857 V	4.507 V
Storting reserves	14.225 N	12.546 N	15.166 N	27.977 N	12.811 N
Onttrekking reserves	26.659 V	16.703 V	26.131 V	35.189 V	9.057 V
Saldo resultaat	178.947 V	174.128 V	187.315 V	188.069 V	754 V
Totaal					
Lasten	398.547 N	353.530 N	373.239 N	391.811 N	18.573 N
Baten	390.465 V	351.536 V	353.455 V	384.446 V	30.991 V
Saldo	8.081 N	1.994 N	19.784 N	7.365 N	12.419 V
Storting reserves	32.461 N	29.978 N	24.625 N	38.188 N	13.563 N
Onttrekking reserves	45.554 V	31.972 V	44.408 V	50.628 V	6.219 N
Saldo resultaat	5.012 V	0 V	0 V	5.075 V	5.075 V

5.2.2 Analyse van de verschillen tussen de actuele begroting en de realisatie

Alle financiële mutaties waaruit de exploitatierekening is opgebouwd zijn verantwoord op een van de acht programma's waaruit de programmaverantwoording (hoofdstuk 2) is opgebouwd. De verantwoording per programma sluit duidelijk zichtbaar en duidelijk afgebakend af met het onderdeel 'Wat heeft het gekost?'. De onderdelen beginnen met een financieel overzicht dat aansluit met de resultatenrekening die in de vorige

paragraaf is opgenomen. De toelichtingen op de financiële overzichten zijn de analyses van de verschillen tussen de actuele begroting en de realisatie.

5.2.3 Aanwending van het budget onvoorzien en algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen		bedragen x € 1.000	
Overzicht algemene dekkingsmiddelen 2018	Begroting	Realisatie	
Algemene uitkering	180.219	182.978	
Bespaarde rente	4.138	4.138	
Onvoorzien	100	0	
Dividend BNG	124	274	
Dividend ACV	160	256	
OZB	22.437	22.567	
Hondenbelasting	348	340	
Toeristenbelasting	753	920	
Forensenbelasting	724	719	
Totaal	209.003	212.192	

De budgetten die worden gerekend tot de algemene dekkingsmiddelen zijn onderdeel van het programma Bestuur en Organisatie. In 2018 is de stelpost Onvoorzien niet aangewend. In de paragraaf Lokale Heffingen leest u meer over de ontwikkeling van de gemeentelijke belastingen.

5.2.4 Overhead

bedragen x € 1.000		
Omschrijving	Begroting	Realisatie
Personeel	17.960	19.653
Secundaire personeelskosten	2.869	3.142
Automatisering	4.501	3.790
Huisvesting	4.465	4.480
Profitcenters	136	88
Overig	627	612
Totaal overhead	30.558	31.765
Dekking via doorbelasting aan grondexploitaties en investeringswerken	-3.957	-2.889
Netto overhead	26.601	28.876

De post personeel wordt gevormd door de primaire personeelslasten, namelijk de salarissen van het personeel van de ondersteunende afdelingen (zoals Personeelszaken, Bedrijfsadministraties en Financiën) en de salarissen van de leidinggevenden.

5.2.5 Vennootschapsbelasting

Lokale overheden vallen vanaf 2016 onder de Wet op de Vennootschapsbelasting (VPB). In 2016 en 2017 zijn de activiteiten van de gemeente (inclusief Grondzaken) als niet VPB-plichtig bestempeld. Over het jaar 2016 hebben wij een nul aangifte gedaan. Overigens heeft uitsluitsel hierover door de belastingdienst nog steeds niet plaatsgevonden. Bekend is dat de belastingdienst landelijk een aantal standpunten inneemt, waardoor een definitief akkoord op de aangifte op zich zal laten wachten. De inventarisatie is een jaarlijkse actie in het kader van de VPB; de inventarisatie voor 2018 wordt binnenkort uitgezet.

5.2.6 Incidentele baten en lasten

Het jaarrekeningresultaat bestaat deels uit incidentele lasten en baten. Wij beschouwen een last of een baat als incidenteel als deze zich niet vaker dan eens per vijf jaar voordoet en niet valt onder een structurele begrotingspost.

Incidentele lasten en baten 2018		bedragen x € 1.000
Programma	Omschrijving	Bedrag
	Incidentele lasten	
1	Onderwijshuisvesting	170 V
1	Sport	125 N
1	Akoesticum	150 N
2	Onderwijsondersteuning	168 V
2	Onderwijsachterstandenbeleid	231 V
3	Sociale Werkvoorziening	327 N
3	Liquidatie Permar	580 V
3	Participatie	225 N
3	Arbeidsmarktregio	365 V
4	Tijdelijke inrichting Kuiperplein	128 N
4	Onderzoek sluipverkeer Bennekom	42 V
5	Schadeloosstellingen Recreatieplas	75 N
5	Wekerom de Belt	148 V
5	Onderzoek autotunnel Kerkweg	80 V
5	Commissie Ruimtelijke kwaliteit	138 N
5	Fipronilcrisis	100 N
5	Stadsvisie	125 V
5	Verbetering luchtkwaliteit	80 V
5	Resultaat grondzaken (onderdeel wonen)	21 N
5	Bestemmingsplannen	290 N
7	Stortkosten bermgrond	50 N
7	Top locatie	150 N
7	Bewonersparticipatie door wijkbeheer	80 N
8	Vuurwerkshow	12 N
8	Burgerzaken	135 N
8	Friciekosten overhead	140 N
8	Lastenverlichting	750 V
	Totaal incidentele lasten	593 V
	Incidentele baten	
4	Resultaat grondzaken (onderdeel werken)	4.932 V
8	Algemene uitkering - stroppenpot	3.286 V
8	Subsidies	280 V
	Totaal incidentele baten	8.498 V
	Totaal	9.091 V

5.2.7 Begrotingsrechtmatigheid

De begrotingsrechtmatigheid wordt gezien binnen het totaal van een programma. Volgens het Platform Rechtmatigheid behoeft alleen de lastenkant in de rechtmatigheidstoets voor het begrotingscriterium betrokken te worden. Het normenkader is daar op ingericht. Blijven de lasten binnen het totaal van het

programma, dan zijn deze rechtmatig.

Uit het overzicht van gerealiseerde baten en lasten komt voor een aantal programma's een overschrijding van de lasten naar voren. Deze passen binnen het bestaande beleid. Derhalve tellen ze niet als fout mee in het oordeel van de accountant over de rechtmatigheid.

Programma Individuele ondersteuning

Past binnen bestaande beleid en betreft met name open-einde regelingen.

- De overschrijding op jeugd (€ 3,4 miljoen) betreft een open-einderegeling, waarvan bij de actualisatie reeds € 3,2 miljoen is gemeld.
- De overschrijding op Maatwerkvoorzieningen WMO (€ 0,7 miljoen) betreft een open-einde regeling.
- De overschrijding op Opvang en Beschermd Wonen (€ 0,6 miljoen) wordt gecompenseerd door een onttrekking aan de centrum-gemeentelijke reserve Beschermd Wonen.
- De overschrijding op Leerlingenvervoer (€ 0,2 miljoen) betreft een open-einde regeling.

Programma Economie en Mobiliteit

Past binnen het bestaande beleid.

Uitgifte bedrijfslocaties:

- Tussentijdse winstnemingen zijn niet in de begroting opgenomen. Deze zijn erg afhankelijk van de verkopen die zich hebben voorgedaan. Daarnaast pas gedurende 2018 helderheid over de vanuit BBV voorgeschreven wijze van winstnemen. Betreft € 2 miljoen.
- De balansboeking van de (delta)boekwaarde in 2018 is begroot aan de batenkant, maar geboekt aan de lastenkant. De boeking betreft € 13,6 miljoen. Begroot aan de batenkant was een balansboeking van € 5,0 miljoen. Het verschil wordt verklaard door de fors hogere verkopen in 2018.

Programma Ruimtelijke ontwikkeling

Past binnen bestaande beleid, verrekeningen met de balans.

Grondexploitatie Wonen: verschil wordt veroorzaakt door de balansboeking van € 24,2 miljoen. Deze was in de begroting aan de batenkant opgenomen. Per saldo is dit neutraal en zien we zowel aan de lasten als aan de batenkant een overschrijding van € 5,7 miljoen door deze boeking.

Programma Veiligheid

Past binnen het bestaande beleid en wordt gecompenseerd door direct gerelateerde baten.

- De overschrijding als gevolg van opsporing en ruiming van conventionele explosieven (€ 470.000) wordt gecompenseerd door direct gerelateerde baten.
- Diverse werkzaamheden zijn uitgevoerd binnen het Veiligheidshuis en voor de Verwijsindex (€ 180.000) waar vergoedingen tegenover staan.

5.2.8 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen

Bezoldiging topfunctionarissen

Bedragen x € 1	GH Hagelstein	J van Delden
Functiegegevens	Griffier	Gemeentesecretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01-01/31-12	01-01/31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	105.224,64	119.562,80
Beloningen betaalbaar op termijn	17.853,24	18.105,60
<i>Subtotaal</i>	<i>123.077,88</i>	<i>137.668,40</i>
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	189.000	189.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	123.077,88	137.668,40
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2017		
Bedragen x € 1	GH Hagelstein	J van Delden
Functiegegevens	Griffier	Gemeentesecretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01-01/31-12	01-01/31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	107.731,84	109.435,56
Beloningen betaalbaar op termijn	15.714,72	16.778,52
<i>Subtotaal</i>	<i>123.446,56</i>	<i>126.214,08</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	181.000	181.000
Totale bezoldiging	123.446,56	126.214,08

Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Bedragen x € 1	P.C.M. van Elteren	
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	
Kalenderjaar	2018	2017
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang - einde)	[01-09] - [31/12]	N.v.t.
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	4	N.v.t.
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	182,00	176,00
Maxima op basis van de normbedragen per maand	101.200,00	N.v.t.
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	101.200,00	
Bezoldiging		
Werkelijk uurtarief lager dan het (gemiddeld) maximum uurtarief?	Ja	
Bezoldiging in de betreffende periode	75.120,00	N.v.t.
Totale bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	75.120,00	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	
Totale bezoldiging, exclusief BTW	75.120,00	
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	

5.3 Balans en toelichting

Balans

In onderstaande tabel is de balans (activa en passiva) weergegeven.

Activa	bedragen x € 1.000	
Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017
Immateriële vaste activa	1.860	1.122
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	1.860	1.122
Materiële vaste activa economisch nut	178.392	169.237
Gronden en terreinen	30.243	29.962
Bedrijfsgebouwen	120.912	110.030
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	9.343	12.025
Vervoermiddelen	993	778
Machines, apparaten en installaties	4.927	4.449
Woonruimten	615	571
Overige materiële activa	11.359	11.422
Materiële vaste activa economisch nut, met mogelijke heffing ter bestrijding van de kosten	12.526	11.966
Bedrijfsgebouwen	344	152
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	7.900	8.019
Overige materiële activa	4.282	3.795
Materiële vaste activa maatschappelijk nut	63.999	57.740
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	61.415	55.025
Overige materiële activa	2.584	2.715
Financiële vaste activa	83.279	87.299
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	3.002	3.002
Leningen aan woningbouwverenigingen	52.776	56.281
Leningen aan overige verbonden partijen	12.735	13.310
Overige langlopende leningen	14.766	14.706
Totaal vaste activa	340.056	327.364
Vorraden	80.847	101.369
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	80.615	100.400
Gereed product en handelsgoederen	232	969
Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	21.044	31.309
Vorderingen op openbare lichamen	558	3.884
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	10.763	13.360
Overige vorderingen	9.722	14.065
Liquide middelen	1.602	7.030
Kasrekeningen	63	58
Bankrekeningen	1.539	6.972
Overlopende activa	39.066	39.957
Nog te ontvangen bedragen van Europa	35	0

Nog te ontvangen bedragen van het Rijk	7.050	6.897
Nog te ontvangen bedragen overige overheidslichamen	18.376	20.416
Nog te ontvangen bedragen overig	8.217	7.407
Overige vooruitbetaalde bedragen	5.388	5.237
Totaal vlottende activa	142.559	179.665
Totaal Activa	482.615	507.029

De verliescompensatie krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting wordt ingeschat als 'nihil', en is derhalve buiten de balanstelling gehouden.

Passiva	bedragen x € 1.000		
	Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017
Eigen vermogen		125.869	133.234
Algemene reserves	33.771		38.940
Bestemmingsreserves	87.023		89.282
Gerealiseerd resultaat	5.075		5.012
Vorzieningen		45.224	48.292
Voor verplichtingen, verliezen en risico's	6.117		7.620
Ter egalisering van kosten	3.077		2.923
Voor middelen derden met gebonden bestemming.	0		0
Voor bijdrage aan toekomstige vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven	36.030		37.749
Vaste schulden met een looptijd ≥ 1 jaar		217.924	227.143
Onderhandse leningen van banken	215.750		225.640
Door derden belegde gelden	446		412
Waarborgsommen	1.728		1091
Totaal vaste passiva		389.017	408.669
Vlottende schulden met een looptijd < 1 jaar		19.586	19.482
Bankrekeningen	11.025		4.438
Rekening-courant verhoudingen niet financiële instellingen	3.026		2.790
Overige schulden	5.535		12.254
Overlopende passiva		74.012	78.878
Nog te betalen bedragen (verplichtingen)	29.656		31.679
Voorschotbedragen specifiek van het Rijk	32.559		33.459
Voorschotbedragen ov. overheidslichamen	9.982		11.798
Voorschotbedragen specifiek overig	915		901
Overige vooruitontvangen bedragen	900		1.041
Totaal vlottende passiva		93.598	98.360
Totaal Passiva		482.615	507.029

Buiten de balanstelling is een bedrag van € 99 miljoen opgenomen waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt. In het onderdeel 'Niet uit de balans blijvende verplichtingen' van deze toelichting is dit verder uitgewerkt en van een toelichting voorzien.

Toelichting Activa

Vaste activa

Vaste activa worden onderscheiden in kapitaaluitgaven/-ontvangsten voor vaste activa van immateriële, materiële en financiële aard. Meer gedetailleerde informatie voor de vaste activa is te vinden in bijlage 2. Vanuit deze bijlage worden in onderstaande tabellen het verloop in de boekwaarden van de drie onderscheiden groepen vaste activa gedurende het verslagjaar en een nadere specificatie van iedere onderscheiden groep naar categorieën van de desbetreffende activa per balansdatum weergegeven.

Immateriële vaste activa

Verloopoverzicht immateriële vaste activa

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2017	Correctie op boekwaarde	Investe- ringen	Desinves- teringen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2018
Bijdrage aan activa van derden	1.122	396	526	0	184	1.860
Totaal immateriële activa	1.122	396	526	0	184	1.860

Bijdrage aan activa van derden

De categorie van een aantal objecten is aangepast (was materiële vaste activa, onderdeel grond-, weg- en waterbouwkundige werken), waardoor de (begin)boekwaarde is gecorrigeerd met € 396.000. In 2018 heeft de gemeente een bijdrage aan derden gedaan voor de renovatie van de hockeyvelden aan de Bosrand te Ede.

Materiële vaste activa

Verloopoverzicht materiële vaste activa

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2017	Correctie op boek- waarde	Investe- ringen	Des- investe- ringen	Afschrij- vingen	Bijdrage van derden	Afwaar- dering	Boekwaarde 31-12-2018
Gronden en terreinen	29.962	0	1.042	617	0	0	144	30.243
Bedrijfsgebouwen en woonruimten	110.753	3.575	13.356	5	3.820	1.988	0	121.871
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	75.069	-/ 3.971	13.676	101	2.862	3.153	0	78.658
Vervoermiddelen	778	0	320	0	105	0	0	993
Machines/apparaten/installaties	4.449	0	1.580	0	1.102	0	0	4.927
Overige materiële vaste activa	17.932	0	4.416	127	1.271	2.725	0	18.225
Totaal materiële activa	238.943	-/ 396	34.390	850	9.160	7.866	144	254.917

Gronden en terreinen

In 2018 zijn de gronden aan de Hulweg in Lunteren (€ 152.000) en aan de Horalaan in Ede (€ 779.000) overgeheveld van BIE/OHW naar de materiële vaste activa. De overheveling van de grond aan de Horalaan is afgewaardeerd met € 144.000 daar de boekwaarde hoger was dan de marktwaarde waartegen de gronden mogen worden geactiveerd.

De verkoop van de onroerend goederen in 2018, namelijk de Kade in Ede, Bruinehorstweg en aan de Binnenweg in De Klomp (voor een bedrag van € 572.000) is verwerkt als desinvestering op het onderdeel gronden en terreinen van de materiële activa.

De boekwaarde van de investeringen in gronden en terreinen per 31 december 2018 ad € 30,2 miljoen valt geheel in de categorie investeringen van economisch nut. Hiervan heeft € 810.000 betrekking op in erfpacht uitgegeven gronden.

Bedrijfsgebouwen en woonruimten

De correctie op de (begin)boekwaarde is het gevolg van een categoriewijziging van een aantal activa objecten (zie de volgende alinea grond-, weg- en waterbouwkundige werken).

De belangrijkste vermeerderingen op het investeringsonderdeel bedrijfsgebouwen en woonruimten zijn de

revitalisering van zwembad De Peppel (€ 2,6 miljoen), de bouw van School met de Bijbel De Kraats (€ 1,2 miljoen) en de investering in Sporthal Kenniscampus (€ 6,8 miljoen).

Verder is voor € 2 miljoen aan verkregen bijdragen van derden als vermindering opgenomen. Hiervan heeft € 1,6 miljoen betrekking op het investeringsonderdeel Sporthal Kenniscampus.

De boekwaarde van de bedrijfsgebouwen en woonruimten per 31 december 2018 kent de volgende categorie-indeling: van economisch nut € 121,5 miljoen en van economisch nut waarbij heffingen kunnen worden opgelegd € 344.000.

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken

De categorie van een aantal objecten was niet juist. Deze, met een boekwaarde van € 4 miljoen, is omgezet naar de categorie bedrijfsgebouwen en woonruimten (materiële activa € 3,6 miljoen) en bijdrage aan activa van derden (immateriële activa € 0,4 miljoen).

De volgende investeringen in (grote) projecten behorend tot het onderdeel grond-, weg-, en waterbouwkundige werken hebben in het verslagjaar plaatsgevonden: ontwikkeling van de Veluwe Poort Parklaan en Enka € 2,8 miljoen, aanleg c.q. vervanging van kunstgrasvelden op sportparken in Otterlo, Lunteren en Bennekom € 1,6 miljoen, herinrichting van het marktplein in Ede € 1,5 miljoen, investeringen in het kader van het bomenbeleidsplan en de aanleg van plantvakken € 1,3 miljoen en investeringsplan Bennekom Oost € 0,7 miljoen.

De van derden verkregen bijdragen ad € 3,2 miljoen zijn als vermindering opgenomen en hebben voornamelijk betrekking op de ontwikkeling Veluwe Poort (€ 2,8 miljoen).

De boekwaarde van de investeringen in grond-, weg- en waterbouwkundige werken ad € 78,7 miljoen wordt opgedeeld in de categorie van economisch nut voor € 9,4 miljoen, economisch nut waarbij heffingen kunnen worden opgelegd voor € 7,9 miljoen en van maatschappelijk nut voor € 61,4 miljoen.

Vervoermiddelen

De kosten van de aanschaf c.q. de vervanging van bedrijfsauto's ad € 320.000 zijn geactiveerd en weergegeven in de kolom investeringen.

Machines, apparaten en installaties

De grootste investeringen in de categorie machines, apparaten en installaties betreffen de gemaakte kosten voor (vereenvoudiging van) de infrastructuur (€ 420.000), de vervanging van het toegangsbeheersysteem (€ 309.000), de aanschaf van laptops en convertibles (€ 222.000) en de aanpassing van de bouwkundige installatie in het raadhuis (€ 206.000).

Overige materiële vaste activa

De uitbreiding van de PMD-afvalcontainers voor € 0,7 miljoen en de ontwikkeling Veluwe Poort engineering voor € 2,7 miljoen zijn de belangrijkste vermeerderingen.

Tot de belangrijkste verminderingen behoren de voor de ontwikkeling Veluwe Poort verkregen bijdragen van derden voor een bedrag van € 2,7 miljoen.

Per 31 december 2018 bedraagt de boekwaarde van de overige materiële vaste activa € 18,2 miljoen. Hiervan dient € 11,3 miljoen aangemerkt te worden als boekwaarde van investeringen van economisch nut, € 2,6 miljoen van maatschappelijk nut en € 4,3 miljoen van economisch nut waarbij heffingen kunnen worden opgelegd.

Financiële vaste activa

Verloopoverzicht financiële vaste activa

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2017	Correctie op boekwaarde	Investerings	Desinves- teringen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2018
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	3.002	0	0	0	0	3.002
Leningen aan woningbouwverenigingen	56.281	0	0	0	3.505	52.776
Leningen aan overige verbonden partijen	13.310	0	52	0	627	12.735
Overige langlopende leningen	14.706	0	5.048	4.988	0	14.766
Totaal financiële activa	87.299	0	5.100	4.988	4.132	83.279

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

De gemeente bezit aandelen van de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten en de ACV-groep. De aandelen zijn tegen nominale waarde opgenomen.

Leningen aan woningbouwverenigingen

In 2018 hebben er op de leningen aan woningbouwverenigingen alleen reguliere aflossingen plaatsgevonden voor een bedrag van € 3,5 miljoen.

Leningen aan overige verbonden partijen

Voorname de mutaties in het saldo krediet hypotheek WIZ zijn als vermeerdering weggezet in de kolom investeringen van de leningen aan overige partijen.

Op deze leningen is € 627.000 afgelost, namelijk reguliere en vervroegde aflossingen hypothecaire langlopende leningen voor respectievelijk € 612.000 en € 15.000.

Overige langlopende leningen

De stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn) verstrekt in het kader van de SOE (Stedelijke Ontwikkeling Ede) duurzaamheids-, starters- en/of doorstroombeningen. Veelal zijn deze revolverend. Het totale fonds hiervoor is in 2018 aangevuld met € 1,1 miljoen (categorie stimuleringsrekening particulieren) en afgeroomd met € 1,2 miljoen (categorie startersfonds), terwijl er voor € 3,7 miljoen administratieve boekingen tussen de verschillende fondstrekeningen bij SVn hebben plaatsgevonden.

Toelichting Vlottende Activa

Vorraden

Verloopoverzicht voorraden

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2017	Correctie op boekwaarde	Vermeerdering	Vermindering	Boekwaarde 31-12-2018
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	168.144	0	2.193	37.797	132.540
Voorziening voor negatieve plannen	-/- 67.744	0	17.399	1.580	-/- 51.925
Gereed product en handelsgoederen	969	0	457	1.194	232
Totaal voorraden	101.369	0	20.049	40.571	80.847

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

De balanspost Onderhanden werk betreft alleen bouwgronden in exploitatie. In 2018 is deze balanspost verminderd met € 42,6 miljoen grotendeels door verkoop van onroerende goederen (bouwterreinen en gebouwen) en vermeerderd met € 7,0 miljoen, waarvan -/- € 12,6 miljoen door afsluiting van een viertal plannen, € 4,7 miljoen door rentetoevoeging en € 2,2 miljoen door tussentijdse winstneming en € 12,7 miljoen door overige kosten. Deze winstneming betreft de stelselwijziging vanuit de Notitie Grondexploitaties 2016 (BBV). Voor een uitgebreide toelichting op de inkomsten en uitgaven betreffende de projecten in plan- en

realisatiefase wordt verwezen naar het MPG 2019 dat als bijlage van deze jaarrekening is opgenomen. Het resumerende resultaat is in onderstaande tabel in beeld gebracht.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2018	Vermeer- dering	Verminde- ring	Boekwaarde 31-12-2018	Geraamde kosten 2019 e.v	Geraamde opbr. 2019 e.v	Eindwaarde	Contante waarde per 1-1-2019
Kraatsweg Ede	20	-11	0	10	219	628	400	384
AZO-terrein-woningbouw	-577	577	-	-	-	-	-	-
Bedrijventerrein De Vallei Bouwkavel	4.532	1.784	-4.792	1.524	345	2.679	809	762
Kazernerterreinen	39.281	6.377	-16.607	29.051	38.547	50.532	-17.067	-15.767
Kazernerterreinen Maurits WFC	23.366	2.246	92	25.705	44.269	56.707	-13.267	-10.461
Valley Center	-326	219	-1.024	-1.131	952	-11	169	159
BT A12	12.439	893	-11.954	1.378	298	10.889	9.213	7.863
BT A12 - De Klomp	36.184	2.180	8	38.372	20.776	38.451	-20.696	-17.664
Soma terrein	1.775	637	40	2.451	2.966	5.154	-264	-249
Kernhem - Vlek B-Oost	-2.786	1.246	-4	-1.543	4.509	6.662	3.696	3.032
Kernhem vlek B-west	17.042	947	-3.483	14.506	26.156	43.558	2.898	2.377
Reehorsterweg - Noord	3.608	630	-1.472	2.766	3.111	755	-5.122	-4.827
Bospoort - Ontw Paasberg en Aralter.	783	167	-	951	100	-	-1.050	-1.029
Het Nieuwe Landgoed	10.297	-10.100	-197	-	-	-	-	-
Veldhuizen A - Herstructurering	3.350	-3.343	-8	-	-	-	-	-
Kop van de Parkweg	6.145	364	13	6.522	2.549	1.593	-7.477	-7.046
Kievitsmeent - West	226	62	2	290	617	2.288	1.380	1.225
Veenderweg - Ganzeweide	-306	306	-	-	-	-	-	-
Kernhem Meander	104	45	17	166	258	987	563	541
Bennekom - Kochlaan	1.535	123	10	1.668	332	1.757	-242	-228
Lunteren - Hulakker	1.257	-143	-	1.114	2.489	3.115	-488	-433
Harskamp - Uitbr.bedrijventerrein	2.778	1	0	2.780	3.023	5.183	-619	-539
Harskamp - Smachtenburgerweg	1.819	335	28	2.183	2.472	5.981	1.324	1.176
Harskamp - Kraatsweg	361	-41	4	324	83	626	218	205
Wekerom - West	1.489	580	-618	1.451	1.269	1.078	-1.640	-1.545
Wekerom - Bedrijventerrein Het Laar	1.315	634	-2.704	-755	634	128	248	238
Otterlo -Dries,Weversteeg,Onderlangs	2.429	323	4	2.756	3.530	6.409	123	101
Afronding afgesloten plannen	-873	19	-252	-1.106	-	-	-	-
Totaal bouwgronden in exploitatie	167.271	7.059	-42.896	131.434	159.504	245.149	-46.891	-41.725

Gereed product en handelsgoederen

De balanspost gereed product en handelsgoederen omvat per 31 december 2018 alleen de op voorraad liggende magazijngoederen. Gedurende het jaar is deze voorraad gemuteerd door inkopen (vermeerdering van € 363.000) en afgiften van magazijngoederen (vermindering van € 321.000). In de verminderingen zit eveneens de overboeking van het grondproject onderhanden werk wonen voor een bedrag van € 873.000.

Voorziening voor negatieve plannen Grondzaken

In de paragraaf grondbeleid bij deze jaarrekening is een nadere toelichting gegeven op de ontwikkeling van de voorziening in aanloop naar de vaststelling van de negatieve plannen bij het MPG. De voorziening voor negatieve plannen Grondzaken is dienovereenkomstig gemuteerd. De toevoeging aan de voorziening (zie kolom vermeerdering) is de inflatiecorrectie voor € 1,4 miljoen, terwijl de onttrekking (zie kolom vermindering) ad € 17,2 miljoen betrekking heeft op het afsluiten van de negatieve plannen AZO-terrein woningbouw, Het Nieuwe Landgoed en Veldhuizen A-Herstructurering voor € 14,3 miljoen en € 2,9 miljoen vrijval van de voorziening vanwege een gunstige ontwikkeling van de lopende negatieve plannen.

bedragen x € 1.000

Mutaties voorziening negatieve plannen	
Beginstand voorziening 1-1-2018	67.744
Bij te boeken rente 2018	1.355
Af te sluiten plannen in 2018	-14.276
	54.823
Mutaties	
Mutaties plannen Economie, Arbeidsmarkt en Mobiliteit	-3.123
Mutaties plannen Ruimtelijke ontwikkeling	225
Totaal mutaties	-2.898
Stand VNP 31-12-2018	51.925

Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar

Vorderingen op openbare lichamen.

Het saldo van deze vorderingen op de balans per 31 december 2018 bedraagt € 558.000, gesplitst naar vorderingen op rijk/provincies/gemeenten € 531.000 en overig € 27.000. De toelichting op de voortgang en de invordering van deze vorderingen is meegenomen bij het onderdeel overige vorderingen.

Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd < 1 jaar

De gemeente is op grond van de Wet financiering decentrale overheden verplicht tot deelname aan het schatkistbankieren. Voor de gemeente betekent schatkistbankieren dat zij al haar overtollige middelen aanhoudt in de schatkist bij het ministerie van Financiën (zie ook de paragraaf financieringen). Op 31 december 2018 heeft de gemeente € 10.763.000 uitstaan op 's Rijks schatkistrekening.

Het drempelbedrag is het maximale bedrag dat de gemeente over een heel kwartaal gezien gemiddeld op dagbasis buiten de schatkist mag houden. Door middel van een berekening dient aangegeven te worden of aan deze regel is voldaan. Uit onderstaande tabel blijkt dat er geen sprake is geweest van overschrijding van het drempelbedrag.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren

bedragen x € 1.000

(1) Drempelbedrag verslagjaar 2018		2.670			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	329	700	638	283
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	2.341	1.970	2.032	2.387
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0

Overige vorderingen

De overige vorderingen worden onderscheiden in:

- Belastingdebiteuren (zoals opgelegde belastingkohieren WOZ en afvalstoffenheffing).
- Debiteuren Werk, Inkomen en Zorg (bijstandsuitkeringen).
- Overige debiteuren (zoals plankosten en verhuur van onroerend goed).

Het saldo van de overige vorderingen ultimo 2018 bedraagt € 9.746.000. In onderstaande tabellen en in de daarbij behorende toelichtingen wordt ook het saldo van de openstaande vorderingen openbare lichamen ad € 535.000 meegenomen, daar de administratieve verwerking en afwikkeling ervan deel uitmaken van hetzelfde debiteurenproces.

Overzicht overige vorderingen

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2018
Belastingdebiteuren	4.661	1.691
Debiteuren Werk Inkomen en Zorg (WIZ)	6.845	6.548
Overige debiteuren	10.269	4.889
Voorziening dubieuze debiteuren	-/- 3.826	-/- 2.847
Totaal overige vorderingen (inclusief openbare lichamen)	17.949	10.281

Per categorie worden de overige vorderingen onderstaand toegelicht.

Belastingdebiteuren**Overzicht openstaande belastingdebiteuren**

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2018	Waarvan > 3 maanden open
Belastingjaar tot 2016	3	3
Belastingjaar 2016	61	57
Belastingjaar 2017	228	201
Belastingjaar 2018	1.399	434
Totaal belastingdebiteuren	1.691	695

De belastingdebiteuren hebben in tegenstelling tot de reguliere debiteuren de mogelijkheid hun vordering in termijnen te voldoen. Uit de tabel blijkt dat het grootste gedeelte van de openstand betrekking heeft op het belastingjaar 2018. Ten opzichte van 2017 is er een behoorlijke daling te zien in de openstand. De aangehouden vorderingen precariobelasting over de jaren 2016 en 2017 zijn als gevolg van het afkomen van de duurovereenkomst met Vitens gecorrigeerd. Door de duurovereenkomst blijft de oplegging van de aanslag precariobelasting achterwege.

Voor vorderingen die langer dan een jaar open staan is er een voorziening gevormd, de zogeheten voorziening dubieuze belastingdebiteuren. De voorziening heeft ultimo 2018 een saldo van € 236.000.

Debiteuren Werk, Inkomen en Zorg**Openstaande debiteuren WIZ**

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2018
Terugvordering / Fraude	3.382	3.351
Onderhoudsbijdrage (verhaal van bijstand)	253	219
Leenbijstand	1.334	1.294
Maatregel en boete	83	82
Overigen (voorschot/rente/woonvoorziening)	383	276
Declaratie Rijk (m.n. Besl. Bijstandv. Zelfstandigen)	1.410	1.326
Totaal debiteuren WIZ	6.845	6.548

Het economische risico van de WIZ-debiteuren, inclusief de onder de financiële activa verantwoorde vorderingen krediet hypotheek ad € 335.000, ligt bij de gemeente en is geïndiceerd op 28%. Hiervoor is een voorziening dubieuze debiteuren WIZ gevormd. Per 31 december 2018 kent de voorziening een saldo € 1.927.000, waarvan € 94.000 betrekking heeft op de vorderingen krediet hypotheek.

Overige debiteuren

In het navolgende verloopoverzicht wordt de openstand ultimo 2018 afgezet tegen de vergelijkbare cijfers uit de jaarrekening van een drietal voorgaande jaren. De openstand ultimo 2018 bedraagt € 4.889.000, onderscheiden in vorderingen van publiekrechtelijke aard voor € 329.000 en in vorderingen van privaatrechtelijke aard voor € 4.560.000. De voorziening dubieuze overige debiteuren heeft een saldo van € 778.000 per 31 december 2018.

Ouderdom openstaande vorderingen overige debiteuren

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Dagen					Totaal
	0 - 30	30 - 60	60 - 90	90 - 120	> 120	
Jaarrekening 2015	642	669	251	314	1.274	3.160
Jaarrekening 2016	5.389	170	102	59	1.462	7.182
Jaarrekening 2017	8.782	94	141	5	1.247	10.269
Jaarrekening 2018	3.702	370	21	44	752	4.889

In december 2018 is er aan overige debiteuren gefactureerd voor een bedrag van € 3,5 miljoen (2017: € 7,4 miljoen). Dit betreft voornamelijk incidentele vorderingen, waarvan de gefactureerde bijdrage voor het Samenwerkbedrijf € 0,8 miljoen en de bijdrage voor detacheringen € 1,1 miljoen de grootste posten zijn. Per medio februari 2019 is in totaal € 2,7 miljoen ontvangen voor de op 31 december 2018 openstaande vorderingen.

Voorziening dubieuze vorderingen

Bij de drie categorieën overige vorderingen is reeds melding gemaakt van de stand van de desbetreffende voorziening. In de balans wordt de voorziening geëlimineerd op de balanspost overige vorderingen met uitzondering van het saldo van de voorziening dubieuze debiteuren WIZ onderdeel krediethypotheek. Het saldo van deze voorziening ad € 94.000 wordt geëlimineerd op de vaste activa, onderdeel financiële activa overige langlopende uitzettingen.

Samenvattend kan gesteld worden dat de totale voorziening dubieuze vorderingen gedurende het verslagjaar is afgenomen met € 885.000 tot een boekwaarde van € 2.941.000 op 31 december 2018. De belangrijkste afname heeft betrekking op de herijking van het percentage dubieus voor de debiteuren WIZ.

Het verloop van de voorziening per categorie geeft een afname te zien van € 25.000 voor de belastingdebiteuren (van € 261.000 naar € 236.000), een afname voor de debiteuren WIZ van € 783.000, waarvan € 27.000 voor het onderdeel debiteuren krediethypotheek (van € 2.710.000 naar € 1.927.000, waarvan onderdeel krediethypotheek van € 121.000 naar € 94.000) en een afname voor de overige debiteuren van € 198.000 (van € 976.000 naar € 778.000).

Liquide middelen

Overzicht liquide middelen

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2018
Kas	58	63
ABN-AMRO Bank	630	117
Bank Nederlandse Gemeenten	6.320	1.386
ING bank	22	36
Totaal liquide middelen	7.030	1.602

Overlopende activa

Overzicht overlopende activa

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2018
Vooruitbetaalde bedragen	5.237	5.388
Nog te ontvangen bedragen	34.720	33.678
Totaal overlopende activa	39.957	39.066

Vooruitbetaalde bedragen

Het overgrote deel van de balanspost vooruitbetaalde bedragen, namelijk € 4,9 miljoen, wordt gevormd door de betaalde voorschotten op de subsidiëring 2019 voor het programma Cultuur.

Nog te ontvangen bedragen

De specificatie van nog te ontvangen bedragen vermeldt als belangrijkste posten: de van de belastingdienst te ontvangen aangifte BTW-compensatiefonds € 16.215.000 (2017: € 17.648.000), de van het Rijk te ontvangen bijstellingen Algemene Uitkering voornamelijk Sociaal Domein € 4.173.000 (2017: € 5.163.000), nog te ontvangen afvalstoffenheffing (in verband met diftar) € 2.205.000, nog te ontvangen Rijksbijdrage ruiming conventionele explosieven € 1.311.000, vangnetuitkering Participatiewet € 1.187.000, de nog te ontvangen rente voor geldleningen u.g.ad € 1.082.000 (2017: € 1.232.000) en een nog van ACV te ontvangen bijdrage ad € 1.043.000 in de gemaakte kosten voor het Samenwerkbedrijf.

Toelichting Passiva

Eigen vermogen

Verloopoverzicht eigen vermogen

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2017	Resultaatbestemm. vorig boekjaar	Vermeerderingen boekjaar	Verminderingen boekjaar t.g.v. kapitaallasten activa	Overige verminderingen boekjaar	Rente boekjaar	Boekwaarde 31-12-2018
Algemene reserves	38.940	1.813	9.419	0	16.889	488	33.771
Bestemmingsreserves	2.308	0	998	0	0	0	3.306
Overige bestemmingsreserves	86.974	3.199	25.647	2.537	31.201	1.635	83.717
Gerealiseerd resultaat	5.012	-/- 5.012	5.075	0	0	0	5.075
Totaal eigen vermogen	133.234	0	41.139	2.537	48.090	2.123	125.869

Gedetailleerde informatie is weergegeven in het overzicht van reserves (bijlage 5.4.1) en in de programmaverantwoording (hoofdstuk 2).

Algemene reserves

De boekwaarde van de algemene reserves per 1 januari 2018 is door resultaatbestemming 2017 toegenomen met € 1.813.000. Gedurende het verslagjaar is de boekwaarde per saldo verminderd met € 6.982.000. De vermeerderingen hebben betrekking op de begrote toevoegingen ad € 2.591.000 en de toevoeging van de vrijval ad € 6.828.000 als gevolg van de doorlichting van de bestemmingsreserves. De verminderingen hebben betrekking op de inzet van de diverse reserves voor dekking van de exploitatie. In de programmabladen wordt nader ingezoomd op de stortingen in en/of de onttrekkingen aan de reserves respectievelijk ten laste van en/of ten gunste van het desbetreffende programma.

Bestemmingsreserves

Alleen de egalisatiereserve afval maakt onderdeel uit van de bestemmingsreserves. Het doel van deze reserve is het nivelleren van de ongewenste schommelingen in de afvaltarieven. Het product afval kent een positief resultaat ad € 998.000, dat toegevoegd is aan deze reserve.

Overige bestemmingsreserves

De resultaatbestemming 2017 geeft ook voor de overige bestemmingsreserves een 'correctie' op de boekwaarde 31 december 2017 te zien, namelijk een toename van € 3.199.000. In 2018 zijn de bestemmingsreserves vermeerderd met € 27.282.000 (waarvan € 1.635.000 rente) en verminderd met € 33.738.000 (waarvan € 2.537.000 als dekking voor kapitaallasten activa). Een nadere detaillering van de vermeerderingen en verminderingen is opgenomen in bijlage 5.4.1 Overzicht van reserves. Onderstaand worden de grootste vermeerderingen en verminderingen per reserve genoemd.

Grootste vermeerderingen overige bestemmingsreserves:

• Reserve investeringsfonds impuls Ede	€	5.424.000
• Reserve bedrijfsmiddelen personeel	€	5.245.000
• Reserve Veluwe Poort - Spoorzone	€	2.771.000
• Reserve bedrijfsmiddelen automatisering	€	2.560.000
• Reserve egalisatie kapitaallasten gemeentelijk vastgoed	€	2.101.000
• Reserve btw-compensatiefonds	€	2.081.000
• Reserve onderhoud & vervanging openbare ruimte	€	1.671.000

Grootste verminderingen overige bestemmingsreserves:

• Reserve bedrijfsmiddelen personeel	€	5.355.000
• Reserve investeringsfonds impuls Ede	€	4.396.000
• Reserve btw-compensatiefonds	€	2.860.000
• Reserve kapitaallasten (vnl. vrijval door opheffing)	€	2.678.000
• Reserve bedrijfsmiddelen automatisering	€	2.675.000
• Reserve Veluwe Poort - Spoorzone	€	2.380.000

Gerealiseerd resultaat

Het verschil tussen de baten en de lasten van de producten c.q. de programma's is het gerealiseerde resultaat. Het resultaat wordt gespecificeerd en nader toegelicht in hoofdstuk 3 financieel resultaat en resultaatbestemming.

Voorzieningen

Verloopoverzicht voorzieningen

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2017	Vermeer- dering	Vermin- dering	Vrijval	Inflatie- rente	Boekwaarde 31-12-2018
Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's	7.620	486	1.189	800	0	6.117
Voorziening ter egalisering kosten	2.923	1.732	1.578	0	0	3.077
Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	0	0	0	0	0	0
Voorziening voor bijdrage aan toekomstige vervangings-investeringen	37.749	5.000	7.380	0	661	36.030
Totaal voorzieningen	48.292	7.218	10.047	800	661	45.224

In 2018 is de boekwaarde van de voorzieningen afgenomen met € 3.068.000. De voorzieningen zijn toegenomen met de in de exploitatiebegroting opgenomen dotaties. Verder is er aan de voorziening IGW rioolaanleg en -beheer een inflatierente van € 661.000 toegerekend. Aan voornamelijk deze voorziening hebben onttrekkingen plaatsgevonden, die ten gunste van het product riolering op programma 7 zijn verwerkt. In bijlage 5.4.3 is gedetailleerde informatie van de voorzieningen weergegeven.

De belangrijkste vermeerderingen (bedrag = positief) en verminderings (bedrag = negatief) per voorziening zijn:

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's:

- Voorziening liquidatie Permar (liquidatiekosten 2018) € -/- 964.000
- Voorziening liquidatie Permar (vrijval) € -/- 800.000

Voorzieningen ter egalisering van de kosten:

- Voorziening onderhoud gemeentelijk vastgoed (jaarlijkse dotatie) € 1.732.000
- Voorziening onderhoud gemeentelijk vastgoed (diverse panden onderhoud) € -/- 1.578.000

Voorzieningen voor de bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen:

- Voorziening IGW riolaanleg en –beheer (jaarlijkse dotatie) € 5.000.000
- Voorziening IGW riolaanleg en –beheer (correctie storting precariobelasting) € -/- 2.734.000
- Voorziening IGW riolaanleg en –beheer (bijdrage investeringen) € -/- 4.596.000

Vaste schulden

De specificatie van de vaste schulden onderdeel onderhandse leningen van banken is te vinden in het als bijlage opgenomen overzicht van opgenomen geldleningen. De boekrente voor deze leningen bedraagt € 8,5 miljoen.

Verloopoverzicht vaste schulden

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2017	Vermeerdering	Vermindering	Aflossing	Boekwaarde 31-12-2018
Onderhandse leningen van banken	225.640	0	0	9.890	215.750
Door derden belegde gelden	412	34	0	0	446
Waarborgsommen	1.091	2.653	2.016	0	1.728
Totaal vaste schulden	227.143	2.687	2.016	9.890	217.924

Onderhandse leningen van banken

In de tabel gepresenteerde aflossingsbedrag ad € 9,9 miljoen heeft betrekking op de reguliere aflossingen van onderhands van banken opgenomen leningen.

Door derden belegde gelden

Het saldo per 31 december 2018 bestaat uit ontvangen gelden van derden voor een fonds voor verleende spaarhypotheke.

Waarborgsommen

Waarborgsommen worden (voornamelijk) door Grondzaken ingehouden op de aankopen en dienen als garantie voor de oplevering van de desbetreffende aankopen.

Toelichting Vlottende Passiva

Vlottende schulden

Overzicht vlottende schulden

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2018
Bankrekeningen	4.438	11.025
Rekening-courant niet financiële instellingen	2.790	3.026
Overige schulden	12.254	5.535
Totaal vlottende schulden	19.482	19.586

Bankrekeningen

Een aantal zogeheten nevenrekeningen bij de nv Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) heeft ultimo 2018 een debetsaldo. Bij het bereiken van de kredietlimiet (circa € 20 miljoen) wordt pas overgegaan tot het sluiten van een kasgeldlening voor het gedeelte dat de limiet overstijgt. Aangezien er geen sprake is van overschrijding van de kredietlimiet en het rood staan heel 2018 goedkoper was, is er afgezien van het aantrekken van een kasgeldlening.

Rekening-courant verhoudingen niet financiële instellingen

De kasstromen van en voor het Knooppunt Jeugdregio FoodValley lopen via de administratie van de gemeente. Het saldo, in dit geval het liquiditeitsoverschot van het Knooppunt, bedraagt per 31 december 2018 € 3 miljoen.

Overige schulden

Onder de overige schulden zijn de ontvangen crediteurenfacturen verantwoord, waarvan de factuurdatum op 2018 staat en de levering van de goederen en/of diensten in 2018 heeft plaatsgevonden. De financiële afwikkeling van deze facturen heeft plaatsgevonden op 2019 en kent een totaalbedrag van € 2,4 miljoen (2017: € 5,8 miljoen). Verder zijn op de balanspost overige schulden de openstaande crediteuren WPI € 2,2 miljoen (2017: € 5,4 miljoen) en de inhoudingen (veelal aflossingen op aangegane schulden) op de uitkeringen van uitkeringsgerechtigden WIZ voor € 0,8 miljoen (2017: € 0,9 miljoen) verantwoord.

Vennootschapsbelasting

Lokale overheden vallen vanaf 2016 onder de Wet op de Vennootschapsbelasting (VPB). Afgelopen jaren is geïnventariseerd welke activiteiten onder het VPB-regime vallen. In 2016 en 2017 zijn de activiteiten van de gemeente (inclusief Grondzaken) als niet VPB-plichtig bestempeld. Over het jaar 2016 hebben wij een nul aangifte gedaan. Er is bekend dat de belastingdienst landelijk ook een aantal standpunten inneemt, waardoor een definitief akkoord op de aangifte op zich zal laten wachten. De inventarisatie voor 2018 wordt binnenkort uitgezet; overigens is de inventarisatie een jaarlijkse actie in het kader van de VPB.

Overlopende passiva

Overzicht overlopende passiva

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2018
Vooruit ontvangen bedragen	1.041	900
Voorfinancieringen specifiek bestedingsdoel	46.158	43.456
Te betalen rente	5.556	5.556
Nog te betalen bedragen	26.123	24.100
Totaal overlopende passiva	78.878	74.012

Vooruitontvangen bedragen

De balanspost vooruit ontvangen bedragen bestaat voornamelijk uit ontvangsten ontvangen voor 01-01-2019, maar betrekking hebbende op het boekjaar 2019. Deze zijn met name gerelateerd aan verkoopfacturen en vooruitontvangen bijdragen op grond van anterieure overeenkomsten bestemmingsplannen.

Voorfinancieringen specifiek bestedingsdoel

Als voorfinanciering zijn van Europese en/of Nederlandse overheidslichamen uitkeringen ontvangen met een specifiek bestedingsdoel. De uitkeringen staan gespecificeerd naar bestedingsdoel in onderstaande tabel.

Voorfinancieringen specifiek bestedingsdoel

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2017	Vermeerdering	Vermindering	Boekwaarde 31-12-2018
Ontwikkeling nieuw stadsdeel Veluwe Poort (Parklaan en Spoorzone)	42.174	1.415	2.381	41.208
Investeringsbijdragen (ISV3)	2.551	77	1.531	1.097
Gemeentelijke monumenten	253	23	276	0
Maatschappelijke opvang	536	0	0	536
RMC gelden leerplicht	244	758	710	292
Projecten arbeidsmarktbeleid	400	0	77	323
Totaal voorfinancieringen specifiek bestedingsdoel	46.158	2.273	4.975	43.456

Te betalen rente

Door middel van een administratieve boeking wordt vanuit de rentomslag alle rente toegerekend aan het kalenderjaar 2018, zodat niet het betaalde rentebedrag maar de boekrente meegenomen wordt in het resultaat.

Nog te betalen bedragen

Nog te betalen bedragen zijn gebaseerd op in 2018 aangegane verplichtingen en geleverde prestaties, die in 2019 (en/of volgende jaren) zullen worden voldaan. De belangrijkste posten zijn:

- Aangifte ondernemers btw december 2018 inclusief suppletie BTW € 4.530.000
- Diverse uitkeringen Werk Inkomen en Zorg (o.a. WWB) € 4.049.000
- Afdracht loonheffing en premies salarissen december 2018 € 4.017.000
- Afrekeningen t.b.v. afsluiten plannen Grondzaken € 1.421.000
- Eindafrekening ACV Samenwerkbedrijf € 954.000

Toelichting Niet uit de balans blijvende verplichtingen**Gewaarborgde geldleningen woningbouw**

De gemeente heeft per 31 december 2018 € 53 miljoen (2017: € 56 miljoen) uitgeleend aan de woningcorporaties Woonstede en Plicht Getrouw, waarvan € 12 miljoen (2017: € 14 miljoen) geborgd is via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Dit betekent dat de gemeente zelf rechtstreeks garant staat voor € 41 miljoen (2017: € 42 miljoen).

Het WSW is in 1983 opgericht met als doelstelling woningbouwcorporaties in Nederland van goedkope financiering te voorzien. In totaal is momenteel € 81 miljard aan leningen geborgd via het WSW. De zekerheidsstructuur van het WSW bestaat uit drie lagen: de geldmiddelen van de corporatie, de borgingsreserve van het WSW en de achtervangpositie van Rijk en gemeenten. Indien de geldmiddelen van de corporatie en de borgingsreserve van het WSW niet toereikend zijn, komt de achtervangpositie van het Rijk en de gemeente in beeld. Hierbij staan de gezamenlijke gemeenten voor 25% van het liquiditeitstekort garant. De overige 25% komt ten laste van de schade-gemeente(n). Het Rijk draagt de resterende 50% bij. De garantstelling houdt in dat het Rijk en de gemeenten op verzoek van het WSW renteloze leningen verstrekken. In totaal heeft het WSW op 31 december 2018 voor € 396 miljoen (op 31 december 2017 € 364 miljoen) aan leningen geborgd van in Ede gevestigde woningbouwcorporaties. De garantstelling van de gemeente is maximaal € 99 miljoen (25% van € 396 miljoen; 2017: € 91 miljoen, namelijk 25% van € 364 miljoen). Het oorspronkelijke bedrag van deze leningen bedraagt € 432 miljoen (2017: € 402 miljoen).

Naast het bovengenoemde kent de gemeente geen andere borgstellingen.

Langlopende contractverplichtingen

Aan langlopende contractverplichtingen heeft de gemeente op balansdatum 31 december 2018 uitstaan, waarbij de bedragen het totaal van de contractperioden exclusief eventuele prijsindexering aangeven, tenzij anders vermeld:

• Tot januari 2029 huur gebouw De Doelen I	€	8.100.000
• Tot april 2021 huur en servicekosten gebouw Manenberg	€	585.000
• Voor onbepaalde tijd schoonmaak werkzaamheden (waarde per jaar)	€	265.000
• Tot januari 2022 onderhoud beveiligingsinstallaties diverse panden	€	140.000
• Tot september 2021 bouwkundig beheer/onderhoud maatschappelijk vastgoed	€	5.622.000
• Tot februari 2019 drankenautomaten en –voorziening	€	6.000
• Tot juli 2019 implementatie/huur/beheer/onderhoud multifunctionele printers	€	14.000

Naast bovengenoemde lopende contractverplichtingen zijn ook andere contractverplichtingen aangegaan waarbij bepaalde artikelen afgenomen worden van bepaalde leveranciers.

Toelichting onzekerheid eigen bijdrage WMO

Een aanvrager van een WMO-voorziening, hulp in de huishouding of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de WMO een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatievoorziening van het CAK naar de gemeente is om privacy redenen beperkt.

Hierdoor kan de gemeente niet de juistheid en volledigheid op persoonsniveau en op totaalniveau van de eigen bijdragen vaststellen. In de kadernota rechtmatigheid 2017 van de commissie BBV geeft de commissie aan dat de wetgever in feite bepaald heeft dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdrage geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat wij als gemeente geen zekerheid omtrent de omvang en de hoogte van de eigen bijdrage kunnen krijgen. In onze jaarrekening is dus sprake van een onzekerheid ten aanzien van deze eigen bijdrage, ook al ligt de oorzaak hiervan niet bij ons als gemeente. Vanaf 2019 geldt overigens een abonnementstarief, waardoor de mate van onzekerheid fors kleiner zal zijn.

5.4 Bijlagen bij de jaarrekening

Bijlage 1 - Overzicht van reserves

														bedragen x € 1
Progr.	Nr.	Omschrijving	Reserve- type	Rente ja/nee	I/S	Boekwaarde 1-1-2018	Overheveling reserves	Resultaat- bestemming vorig jaar	Boekwaarde 1/1 na resultaat- bestemming	Rente	Bij realisatie	Af realisatie	Afschrijvings- bijdrage	Boekwaarde 31-12-2018
01	R430	Onderwijs - Huisvesting	OBR	nee	I	3.188.868	0	0	3.188.868	0	0	1.271.299	0	1.917.568
01	R440	Cultuur	OBR	nee	I	493.046	0	0	493.046	0	56.887	89.750	0	460.183
01	R441	Kunst en Cultuur - Ontwikkelfonds	OBR	ja	I	451.558	0	0	451.558	13.547	3.205	0	0	468.310
01	R442	Kunstaankopen	OBR	nee	I	491.091	0	0	491.091	0	51.890	162.958	0	380.024
01	R443	Monumenten	OBR	nee	I	222.693	0	0	222.693	0	120.000	125.448	0	217.245
01	R620	Tijdelijk Jongerenwerk 2015-2017	ERK	nee	S	126.000	0	0	126.000	0	0	126.000	0	0
01	R647	Sporthof Ut Sporthuus	ERK	ja	S	890.853	0	0	890.853	26.726	0	0	47.387	870.192
01	R660	Museum Oud Lunteren	ERK	ja	S	34.421	0	0	34.421	1.033	0	0	1.629	33.825
01	R661	Kijk- en Luistermuseum	ERK	ja	S	24.026	0	0	24.026	721	0	0	2.013	22.734
02	R433	Onderwijs - Achterstandsbeleid	OBR	nee	I	1.543.563	0	0	1.543.563	0	182.529	60.901	0	1.665.191
03	R439	Legaat van Lagen	OBR	ja	I	384.501	0	0	384.501	11.535	0	4.779	0	391.256
03	R453	Inburgering	OBR	nee	I	605.266	0	174.000	779.266	0	0	495.000	0	284.266
03	R454	Regionaal Werk Bedrijf	OBR	nee	I	648.444	0	0	648.444	0	0	206.144	0	442.300
03	R455	Reserve Arbeidsmarktregio Food Valley	OBR	nee	I	1.188.500	0	90.000	1.278.500	0	605.982	280.188	0	1.604.294
03	R460	Maatschappelijke opvang	OBR	nee	I	2.644.428	0	0	2.644.428	0	0	250.800	0	2.393.628
03	R461	Vrouwenopvang/geweld in afh. relaties	OBR	nee	I	167.533	0	0	167.533	0	169.600	0	0	337.133
03	R462	Opvang Beschermd Wonen	OBR	nee	S	3.919.730	0	0	3.919.730	0	25.000	590.170	0	3.354.560
03	R463	Sociaal Domein	OBR	nee	I	1.160.389	0	0	1.160.389	0	0	244.872	0	915.517
04	R411	Parkeren	OBR	nee	I	136.897	0	0	136.897	0	0	18.723	0	118.174
04	R420	Werkgelegenheid	OBR	nee	I	301.957	0	0	301.957	0	100.000	401.957	0	0
04	R681	Kapitaallasten Verkeer	ERK	ja	S	242.500	0	0	242.500	7.275	0	0	13.432	236.343
04	R682	Kapitaallasten Parkeren	ERK	ja	S	137.022	0	0	137.022	4.111	0	0	7.624	133.509
05	R300	Afval	BR	nee	S	2.308.319	0	0	2.308.319	0	998.238	0	0	3.306.557
05	R470	Spoorzone Ede	OBR	ja	I	13.007.980	0	0	13.007.980	390.239	2.380.486	2.380.486	0	13.398.219
05	R471	Parklaan	OBR	ja	I	4.402.859	0	0	4.402.859	132.086	200.000	829.762	0	3.905.183
05	R475	Landschapsfonds	OBR	nee	I	177.772	0	0	177.772	0	160.000	228.337	0	109.435
05	R477	Starters- en doorstromers	OBR	ja	I	2.499.954	0	0	2.499.954	74.999	143.458	475.876	0	2.242.535
05	R480	Bodemsanering	OBR	nee	I	613.030	0	-300.000	313.030	0	50.000	28.818	0	334.212
05	R680	Structuurvisie Buitengebied	ERK	ja	S	150.828	0	0	150.828	4.525	107.087	4.525	0	257.915

05	R683	R&T route structuren	ERK	ja	S	180.000	0	0	180.000	5.400	0	0	0	185.400
05	R700	Grondbedrijf	BRG	nee	I	0	0	2.700.000	2.700.000	0	0	0	0	2.700.000
06	R400	Overgangsrecht FLO	OBR	nee	I	820.995	0	0	820.995	0	67.390	0	0	888.385
07	R416	Begraven	OBR	nee	I	705.668	0	0	705.668	0	78.587	0	0	784.255
07	R417	Onderhoud & vervanging openbare ruimte	OBR	nee	I	1.955.595	0	0	1.955.595	0	1.671.138	1.009.151	0	2.617.582
07	R605	Riolering buitengebied	ERK	ja	S	7.761.725	0	0	7.761.725	232.852	0	0	726.779	7.267.798
08	R100	Algemene reserve	AR	nee	I	22.662.993	0	1.813.040	24.476.032	0	9.418.787	16.400.500	0	17.494.320
08	R200	Algemene reserve - Begroting	OAR	ja	S	6.620.841	0	0	6.620.841	198.625	0	198.625	0	6.620.841
08	R201	Algemene reserve - Rente begroting	OAR	ja	S	9.656.273	0	0	9.656.273	289.689	0	289.689	0	9.656.273
08	R472	Woningbouw	OBR	nee	I	331.281	0	0	331.281	0	0	331.281	0	0
08	R491	Lokale arbeidsvoorwaarden	OBR	nee	I	280.614	0	0	280.614	0	102.000	102.000	0	280.614
08	R492	BTW - Compensatiefonds	OBR	nee	I	1.319.064	0	0	1.319.064	0	2.081.225	2.860.000	0	540.289
08	R493	Cofinanciering	OBR	ja	I	1.431.934	0	0	1.431.934	42.958	0	1.429.826	0	45.067
08	R495	Overlopende verplichtingen	OBR	nee	I	1.176.069	0	535.000	1.711.069	0	0	895.392	0	815.677
08	R496	Kapitaallasten	OBR	nee	I	1.242.145	0	0	1.242.145	0	1.435.665	2.677.810	0	0
08	R499	Investeringsfonds Impuls Ede	OBR	nee	I	1.084.424	0	0	1.084.424	0	5.423.917	4.396.311	0	2.112.030
08	R500	Bedrijfsmiddelen - Personeel	PBR	nee	I	1.591.011	0	0	1.591.011	0	5.245.261	5.354.652	0	1.481.620
08	R501	Bedrijfsmiddelen - Kapitaallasten	PBR	ja	I	850.974	0	0	850.974	25.530	276.009	596.844	367.959	187.710
08	R502	Bedrijfsmiddelen - Algemeen	PBR	ja	I	4.199.314	0	0	4.199.314	125.979	908.813	397.112	117.076	4.719.918
08	R503	Bedrijfsmiddelen - Huisvesting	PBR	ja	I	2.120.894	0	0	2.120.894	63.627	696.100	160.183	150.702	2.569.736
08	R504	Bedrijfsmiddelen - Automatisering	PBR	nee	I	3.613.800	0	0	3.613.800	0	2.560.215	2.674.678	0	3.499.336
08	R505	Herbezettingsgelden	PBR	nee	I	335.828	0	0	335.828	0	88.442	0	0	424.270
08	R621	Egalisatiereserve kapitaall. gem. vastgoed	ERK	ja	I	11.830.625	1.695.703	0	13.526.328	405.789	0	0	964.024	12.968.093
08	R622	Egalisatiereserve kapitaallasten OHW	ERK	ja	I	3.886.159	-1.695.703	0	2.190.456	65.714	268.997	40.166	0	2.485.001
08	R623	Reserve exploitatie vastgoed	ERK	nee	S	400.000	0	0	400.000	0	387.756	0	138.044	649.712
		Totaal				128.222.253	0	5.012.040	133.234.293	2.122.960	29.070.291	41.388.818	2.536.669	120.794.234

Reservetype	Omschrijving Reservetype
AR	Algemene reserve
BR	Bestemmingsreserve
BRG	Bestemmingsreserve grondbedrijf
ERK	Egalisatiereserve kapitaallasten
OAR	Overige algemene reserve
OBR	Overige bestemmingsreserve
PBR	Personeel- en bedrijfsreserve

Bijlage 2 - Doelen reserves

Progr.	Nr.	Omschrijving	Cat.	Doel
1	R430	Onderwijs - Huisvesting	4	Integraal voorzien in de behoefte aan huisvesting primair en voortgezet onderwijs via uitbreiding, ver- en nieuwbouw.
1	R440	Cultuur	4	Het doel van deze reserve is om (veelal) incidentele culturele aanvragen, die niet eerder in de begroting zijn opgenomen, te bekostigen.
1	R441	Kunst en Cultuur - Ontwikkelfonds	4	Deze reserve dient voor de ontwikkeling van een cultureel cluster in Ede-Oost. Er is voor de jaren 2008 tot en met 2010 een voorbereidingskrediet van €150.000 gevormd tot deze reserve.
1	R442	Kunstaankopen	4	Doelstelling van deze reserve is om het aanbod in kunstwerken binnen Ede op peil te houden/danwel te vergroten.
1	R443	Monumenten	4	Het bevorderen van de instandhouding, waaronder onderhoud en restauratie, van gemeentelijke en (in specifieke gevallen) rijksmonumenten.
1	R647	Sporthal Ut Sporthuus	6	Dekking kapitaallasten van sporthal Lunteren. Dekking kapitaallasten herinrichting parkeerplaats nabij sporthal Lunteren.
1	R660	Museum Oud Lunteren	6	Egalisatiereserve kapitaallasten. Vanuit de wet zijn wij verplicht om de gemeentelijke eigen bijdragen op investeringen gedurende de looptijd van de kapitaallasten evenredig te laten vrijvallen. Om zo het totaal van de kapitaallasten te verlagen in de exploitatie.
1	R661	Kijk- en Luistermuseum	6	Egalisatiereserve kapitaallasten. Vanuit de wet zijn wij verplicht om de gemeentelijke eigen bijdragen op investeringen gedurende de looptijd van de kapitaallasten evenredig te laten vrijvallen. Om zo het totaal van de kapitaallasten te verlagen in de exploitatie.
2	R433	Onderwijs - Achterstandsbeleid	4	Stimuleren van en afdekken van de financiële risico's van de projecten uitgevoerd binnen het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid met gebruik van voor dit doel beschikbare gemeentelijke middelen.
3	R439	Legaat van Lagen	4	Het legaat van Lagen is ontvangen met de bepaling dat de opbrengsten daarvan goede moeten komen aan de doelgroep van de (toenmalige) afdeling WIZ (Werk, Inkomen & Zorg).
3	R453	Inburgering	4	Het opvangen van de gevolgen wegens transitie van de inburgering en volwasseneducatie.
3	R454	Regionaal Werk Bedrijf	4	Het doel van deze reserve is om de meerjarige 2014- 2016 ontvangen decentralisatie uitkering ad € 1 miljoen, in het kader van de regionale implementatie Participatiewet c.q. de inrichting van het Regionale Werk Bedrijf (RWB), conform die doelstelling te besteden.
3	R455	Res. Arbeidsmarktregio Food Valley	4	Het doel van deze reserve is om ontvangen decentralisatie uitkeringen met betrekking tot de arbeidsmarktregio FoodValley, die gemeente Ede ontvangt als centrumgemeente meerjarig binnen deze regio te kunnen besteden.
3	R460	Maatschappelijke opvang	4	Gemeente Ede is centrumgemeente voor de maatschappelijke opvang. Hiertoe wordt een decentralisatie-uitkering ontvangen, waarbij resultaten op de besteding gereserveerd worden in de reserve.
3	R461	Vrouwenopvang/aanpak oudermish.	4	Gemeente Ede is centrumgemeente voor de vrouwenopvang. Hiertoe wordt een decentralisatie-uitkering ontvangen, waarbij resultaten op de besteding gereserveerd worden in de reserve.
3	R462	Beschermd Wonen	4	Gemeente Ede is centrumgemeente voor Beschermd wonen. Hiertoe wordt een decentralisatie-uitkering ontvangen, waarbij resultaten op de besteding gereserveerd worden in de reserve.
3	R463	Fonds impuls Sociaal Domein	4	Impuls geven aan projectvoorstellen sociaal domein.
4	R411	Parkeren	4	Deze reserve is een egalisatiereserve met als doel om exploitatieverschillen op het product parkeren te voorkomen. Daarnaast worden ontvangen afkoopsummen in de reserve gestort, welke worden ingezet voor het realiseren van parkeervoorzieningen.
4	R681	Kapitaallasten Verkeer	6	Egalisatiereserve kapitaallasten. Vanuit de wet zijn wij verplicht om de gemeentelijke eigen bijdragen op investeringen gedurende de looptijd van de kapitaallasten evenredig te laten vrijvallen. Om zo het totaal van de kapitaallasten te verlagen in de exploitatie.
4	R682	Kapitaallasten Parkeren	6	Egalisatiereserve kapitaallasten. Vanuit de wet zijn wij verplicht om de gemeentelijke eigen bijdragen op investeringen gedurende de looptijd van de kapitaallasten evenredig te laten vrijvallen. Om zo het totaal van de kapitaallasten te verlagen in de exploitatie.
5	R300	Afval	3	Deze reserve is een egalisatiereserve met als doel om exploitatieverschillen op product afval en tariefschommelingen (op de leges) te voorkomen.
5	R470	Veluwe Poort - Spoorzone Ede	4	Ter bekostiging van de Spoorzone Ede binnen het project Veluwe Poort.

5	R471	Veluwe Poort - Parklaan	4	Ter bekostiging van infrastructurele ontsluiting binnen het project Veluwe Poort.
5	R475	Landschapsfonds	4	Op 10 juli 2008 heeft de raad het 'Ontwikkelingsplan Buitengebied Ede, Ruimte voor Kwaliteit' vastgesteld. In dit plan is opgenomen dat een Landschapsfonds zal worden ingesteld. De bedoeling hiervan is dat de toename van verstedelijking van het landelijke gebied gecompenseerd wordt door investeringen in de groene ruimte. Bij afname van het areaal groen door woningbouw of bedrijventerreinen wordt een afdracht gedaan ten gunste van dit fonds.
5	R477	Starters- en doorstromers	4	De reserve is ingesteld om de rente- en beheerlasten voor het aangaan van starters/doorstromersleningen te kunnen bekostigen. Hierbij is uitgegaan van een benodigd niveau van 25% van de uitstaande leningen. Vanuit het raadsbesluit is het maximum aan uitstaande leningen vooralsnog op € 9,6 miljoen bepaald.
5	R480	Bodemsanering	4	In 1997 heeft het college bepaald dat via deze reserve gespaard wordt voor toekomstige gemeentelijke bijdragen voor bodemsanering (egalisatie van lasten).
5	R680	StructuurVisie Buitengebied	6	De BBV verplicht om investeringen bekostigd uit gemeentelijke bijdragen te activeren. Deze egalisatiereserve is ingesteld om de hieruit volgende kapitaallasten te dekken uit de reeds beschikbare gemeentelijke bijdragen.
5	R683	R&T route structuren	6	De BBV verplicht om investeringen bekostigd uit gemeentelijke bijdragen te activeren. Deze egalisatiereserve is ingesteld om de hieruit volgende kapitaallasten te dekken uit de reeds beschikbare gemeentelijke bijdragen.
5	R700	Grondbedrijf	7	De reserve dient ter afdekking van alle risico's die op grondprojecten worden benoemd en gekwantificeerd en vervolgens op bedrijfsniveau worden gesommeerd.
6	R400	Overgangsrecht FLO	4	Deze reserve heeft als doel het opvangen van tijdelijke extra overgangsrechten als gevolg van het afschaffen Functioneel Leefijdsontslag Brandweer.
7	R416	Begraven	4	Egaliseren van de schommelingen van de begraafrechten.
7	R417	Groot onderhoud openbare ruimte	4	De reserve heeft als doel om financiële schommelingen in het groot onderhoud (type 3) van de Openbare Ruimte op te vangen. Enkel het resultaat van groot onderhoud zal verrekend worden met deze reserve; service en regulier onderhoud (type 1 en 2) blijven in de exploitatie en vervangingsonderhoud (type 4) in de kredieten. Zelf-financierende producten blijven ook buiten deze reserve.
7	R605	Riolering buitengebied	6	Egalisatiereserve kapitaallasten.
8	R100	Algemene reserve	1	Deze reserve is ingesteld bij de gemeenterekening als saldireserve, waarmee jaarlijkse tekorten dan wel overschotten, na resultaatbestemming worden verrekend.
8	R200	Algemene reserve - Begroting	2	Waarborgen jaarlijkse bijdrage tot en met 2014 aan de concern meerjarenbegroting als algemeen dekkingsmiddel (sanering ingestelde reserves 1986 tot en met 1991; benut als algemeen dekkingsmiddel).
8	R201	Algemene reserve - Rente begroting	2	Deze reserve zorgt voor een jaarlijkse bijdrage aan de meerjarenbegroting en dient als algemeen dekkingsmiddel. Het bedrag bestaat uit het rentebedrag over de hoofdsom.
8	R490	Lastenverlichting		Verlaging van de leges van de identiteitskaarten en paspoorten (verspreid over een periode van tien jaar).
8	R491	Lokale arbeidsvoorwaarden	4	Het bevorderen van lokale arbeidsvoorwaarden.
8	R492	BTW - Compensatiefonds	4	Het egaliseren van de (negatieve) resultaten door de invoering van het BTW-compensatiefonds.
8	R493	Cofinanciering	4	Het uitgangspunt van deze reserve is dat het moet gaan om ontwikkelingen die duurzaam zijn, meer samenhang teweeg brengen in en tussen beleidsvelden en bijdragen aan het evenwicht tussen gemeentevomvang en voorzieningenniveau. Er dient te worden voldaan aan de volgende kenmerken: versterken/ontwikkelen stedelijke functie(s) en bereikbaarheid, versterking/verbetering dienstverlening burger, duurzaamheid en groene imago van Ede versterken, verhoging kwaliteit openbare ruimte, opwaardering mogelijkheden cultuur/recreatie/vrije tijd en vergroting leefbaarheid.
8	R495	Overlopende verplichtingen	4	Via deze reserve worden de resultaatbestemmingen gewikkeld waar geen specifieke reserve voor is.
8	R496	Kapitaallasten	4	Egaliseren van kapitaallasten.
8	R499	Investeringsfonds Impuls Ede	4	Impuls geven aan diverse programma's binnen de gemeente.
8	R500	Bedrijfsmiddelen - Personeel	5	Egalisatiereserve voor kosten van gemeentelijk personeel.
8	R501	Bedrijfsmiddelen - Kapitaallasten	5	Egalisatie van inkomsten met betrekking tot investeringen.
8	R502	Bedrijfsmiddelen - Algemeen	5	Egalisatiereserve ten behoeve van de gemeentelijke bedrijfsmiddelen.
8	R503	Bedrijfsmiddelen - Huisvesting	5	Egalisatiereserve met betrekking tot investeringen voor de gemeentelijke huisvesting.
8	R504	Bedrijfsmiddelen - Automatisering	5	Egalisatiereserve met betrekking tot investeringen op ICT gebied.

8	R621	Egal.res.Kaplast gem. vastgoed	6	Egalisatiereserve kapitaallasten. Vanuit de wet zijn wij verplicht om de gemeentelijke eigen bijdragen op investeringen gedurende de looptijd van de kapitaallasten evenredig te laten vrijvallen. Om zo het totaal van de kapitaallasten te verlagen in de exploitatie.
8	R622	Egalisatiereserve Kaplast OHW	6	Egalisatiereserve kapitaallasten. Vanuit de wet zijn wij verplicht om de gemeentelijke eigen bijdragen op investeringen gedurende de looptijd van de kapitaallasten evenredig te laten vrijvallen. Om zo het totaal van de kapitaallasten te verlagen in de exploitatie.
8	R623	Reserve exploitatie vastgoed	6	Deze egalisatiereserve is ingesteld voor de afwikkeling van de exploitatieresultaten van het gemeentelijk vastgoed die ontstaan door de meerjarige huurprijsystematiek.

Categorie	Afkorting	Omschrijving
1	AR	Algemene reserve
2	OAR	Overige algemene reserve
3	BR	Bestemmingsreserve
4	OBR	Overige bestemmingsreserve
5	PBR	Personeel- en bedrijfsreserve
6	ERK	Egalisatiereserve kapitaallasten
7	BRG	Bestemmingsreserve grondbedrijf

Bijlage 3 - Overzicht van voorzieningen

										bedragen x € 1
Cat.	Progr.	Nr.	Omschrijving	Rente ja/nee	Boekwaarde 1-1-2018	Rente	Bij realisatie	Af realisatie	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2018
01	10	V166	Voorziening liquidatie Permar	nee	2.638.382	0	79.000	0	1.764.354	953.028
01	12	V101	Wethouderpensioenen en uitkeringen	nee	4.981.863	0	407.064	225.266	0	5.163.662
02	03	V147	Onderhoud Gem. vastgoedportefeuille	nee	2.922.893	0	1.732.120	1.577.618	0	3.077.395
04	02	V162	Rioolaanleg en -beheer	ja	37.749.161	660.610	5.000.000	7.380.255	0	36.029.516
05	12	V124	Dubieuze debiteuren - WPI	nee	2.709.874	0	0	783.167	0	1.926.707
05	12	V160	Dubieuze debiteuren - Algemeen	nee	1.236.800	0	221.176	443.900	0	1.014.076
06	10	V161	Negatieve plannen Grondbedrijf	ja	67.744.000	1.354.880	225.140	0	17.399.020	51.925.000
			Totaal		119.982.972	2.015.490	7.664.500	10.410.205	19.163.374	100.089.383

Categorie 01 - Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

Categorie 02 - Voorzieningen ter egalisering van kosten

Categorie 03 - Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is

Categorie 04 - Waarvoor bijdragen aan vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven

Bijlage 4 - Single Information Single Audit

 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties									
SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019									
OCW	D10	Volwasseneducatie	Verstreckte uitkering (jaar T)	Besteding (jaar T) van educatie	Reservering besteding van educatie in jaar T voor volgend kalenderjaar (jaar T+1)	Onttrekking besteding van educatie in jaar T van volgend kalenderjaar (jaar T+1)			
		Contactgemeenten	Aard controle R Indicatornummer: D10 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D10 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D10 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D10 / 04			
			€ 802.257	€ 787.207	€ 42.441	€ 0			
OCW	D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2018 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)			
		Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstanden beleid 2011-2018	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		
			€ 678.542	€ 1.966.079	€ 372.236	€ 0			
		Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 05	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Eindverantwoording Ja/Nee		
				Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 07	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08		Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 09	
lenW	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen		
		Provinciale beschikking en/of verordening	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04	Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen	Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen	
		Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen							
			1	80A094E4	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	

			Kopie beschikkingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/06</i>	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/07</i>	Toelichting <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/08</i>	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/10</i>
			1 80A094E4	€ 0	€ 0	Kosten zijn volledig tlv subsidieverlening Provincie Gelderland gebracht. Zie hiervoor Prov Gld 2011-015014.	Nee	
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2018 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2/01</i>	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2/02</i>	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2/03</i>	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2/04</i>	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2/05</i>	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2/06</i>
			€ 23.862.144	€ 457.465	€ 1.681.427	€ 12.677	€ 59.229	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2/07</i>	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2/08</i>	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2/09</i>	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2/10</i>	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2/11</i>	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2/12</i>
€ 95.091	€ 15.768	€ 0	€ 567.165	€ 0	Ja			
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2018 Besluit	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3/01</i>	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3/02</i>	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3/03</i>	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3/04</i>	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3/05</i>	Besteding (jaar T) Bob <i>Aard controle R Indicatornummer: G3/06</i>
			€ 81.653	€ 66.524	€ 26.999	€ 160.720	€ 40.664	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3/07</i>	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 <i>Aard controle R Indicatornummer: G3/08</i>	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3/09</i>			
			€ 0	€ 0	Ja			

Bijlage 5 - Overzicht baten en lasten per taakveld

bedragen x € 1.000

Taakveld - programma	Rekening 2017		Begroting 2018		Rekening 2018		Verschil	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
01 Bestuur	3.796	-13	3.874	0	4.900	-767	-1.026	767
08 Bestuur en Organisatie	3.796	-13	3.874	0	4.900	-767	-1.026	767
010 Mutaties reserves	32.390	-45.483	24.623	-44.408	38.187	-50.627	-13.564	6.219
01 Maatschappelijke voorzieningen	1.728	-1.353	274	-1.655	274	-1.700	0	45
02 Preventieve ondersteuning	2.145	-774	297	-1.103	350	-1.084	-53	-19
03 Individuele ondersteuning	1.804	-1.145	25	-2.447	692	-2.195	-667	-252
04 Economie en Mobiliteit	199	-2.234	108	-2.390	108	-2.250	0	-140
05 Ruimtelijke ontwikkeling	10.474	-12.233	6.882	-8.465	5.484	-6.410	1.398	-2.055
06 Veiligheid	0	-249	67	-45	67	-45	0	0
07 Kwaliteit leefomgeving	1.886	-907	1.804	-2.172	3.235	-1.754	-1.431	-418
08 Bestuur en Organisatie	14.154	-26.588	15.166	-26.131	27.977	-35.189	-12.811	9.058
011 Resultaat van de rek. baten/lasten	5.012	0	0	0	0	0	0	0
08 Bestuur en Organisatie	5.012	0	0	0	0	0	0	0
02 Burgerzaken	2.515	-2.274	2.341	-2.103	2.548	-2.125	-207	22
08 Bestuur en Organisatie	2.515	-2.274	2.341	-2.103	2.548	-2.125	-207	22
03 Beheer overige gebouwen en grond	2.858	-3.364	2.352	-3.690	2.616	-3.530	-264	-160
08 Bestuur en Organisatie	2.858	-3.364	2.352	-3.690	2.616	-3.530	-264	-160
04 Overhead	39.332	-5.865	34.733	-4.175	38.589	-6.825	-3.856	2.650
08 Bestuur en Organisatie	39.332	-5.865	34.733	-4.175	38.589	-6.825	-3.856	2.650
05 Treasury	1.645	-6.419	1.922	-7.706	317	-6.231	1.605	-1.475
08 Bestuur en Organisatie	1.645	-6.419	1.922	-7.706	317	-6.231	1.605	-1.475
061 OZB woningen	1.224	-12.403	1.167	-12.786	1.170	-12.871	-3	85
08 Bestuur en Organisatie	1.224	-12.403	1.167	-12.786	1.170	-12.871	-3	85
062 OZB niet- woningen	202	-9.881	412	-10.023	412	-10.072	0	49
08 Bestuur en Organisatie	202	-9.881	412	-10.023	412	-10.072	0	49
063 Parkeerbelasting	3	-512	0	-528	3	-1.487	-3	959
04 Economie en Mobiliteit	3	-512	0	-528	3	-1.487	-3	959
064 Belastingen overig	377	-8.742	584	-8.697	513	-6.823	71	-1.874
04 Economie en Mobiliteit	314	-277	481	-248	410	-289	71	41
08 Bestuur en Organisatie	63	-8.465	103	-8.449	103	-6.534	0	-1.915
07 Alg.uitkering en ov.uitkeur.gem.fon	5	-171.995	3	-181.199	5	-184.289	-2	3.090
06 Veiligheid	0	-1.000	0	-980	0	-1.311	0	331
08 Bestuur en Organisatie	5	-170.995	3	-180.219	5	-182.978	-2	2.759
08 Overige baten en lasten	451	166	4.161	-28	613	-526	3.548	498
08 Bestuur en Organisatie	451	166	4.161	-28	613	-526	3.548	498
11 Crisisbeheersing en brandweer	5.810	-12	6.493	-6	5.998	-9	495	3
06 Veiligheid	5.822	-12	6.493	-6	6.006	-9	487	3
08 Bestuur en Organisatie	-12	0	0	0	-8	0	8	0
12 Openbare orde en veiligheid	5.269	-432	4.226	-240	4.500	-449	-274	209
06 Veiligheid	5.269	-432	4.226	-240	4.500	-449	-274	209
21 Verkeer en vervoer	14.269	-2.046	15.170	-1.161	15.701	-2.310	-531	1.149
04 Economie en Mobiliteit	2.198	-22	1.937	-5	1.951	-28	-14	23
07 Kwaliteit leefomgeving	12.071	-2.024	13.233	-1.156	13.750	-2.282	-517	1.126

22 Parkeren	982	-906	810	-917	734	-14	76	-903
04 Economie en Mobiliteit	967	-906	810	-917	745	-14	65	-903
08 Bestuur en Organisatie	15	0	0	0	-11	0	11	0
31 Economische ontwikkeling	2.089	-289	2.634	0	2.870	-282	-236	282
04 Economie en Mobiliteit	1.943	-289	2.049	0	2.245	-282	-196	282
05 Ruimtelijke ontwikkeling	146	0	585	0	625	0	-40	0
32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	16.331	-17.320	11.700	-10.698	24.312	-28.222	-12.612	17.524
04 Economie en Mobiliteit	16.331	-17.320	11.700	-10.698	24.227	-28.222	-12.527	17.524
06 Veiligheid	0	0	0	0	85	0	-85	0
33 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	280	-9	150	-23	160	-14	-10	-9
04 Economie en Mobiliteit	280	-9	150	-23	160	-14	-10	-9
08 Bestuur en Organisatie	0	0	0	0	0	0	0	0
34 Economische promotie	342	-1.671	928	-1.477	792	-1.639	136	162
08 Bestuur en Organisatie	342	-1.671	928	-1.477	792	-1.639	136	162
42 Onderwijshuisvesting	6.274	-172	6.705	-86	5.632	-269	1.073	183
01 Maatschappelijke voorzieningen	5.850	-25	6.439	0	5.411	0	1.028	0
08 Bestuur en Organisatie	424	-147	266	-86	221	-269	45	183
43 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	7.980	-4.647	8.364	-4.578	8.173	-4.549	191	-29
01 Maatschappelijke voorzieningen	359	0	355	0	390	0	-35	0
02 Preventieve ondersteuning	4.898	-3.653	4.982	-3.694	4.580	-3.662	402	-32
03 Individuele ondersteuning	2.687	-994	2.990	-884	3.168	-887	-178	3
05 Ruimtelijke ontwikkeling	36	0	37	0	35	0	2	0
51 Sportbeleid en activering	6.870	-2.047	7.264	-257	7.288	-257	-24	0
01 Maatschappelijke voorzieningen	6.870	-2.047	7.264	-257	7.288	-257	-24	0
52 Sportaccommodaties	1.711	-1.271	1.721	-1.769	1.804	-2.232	-83	463
08 Bestuur en Organisatie	1.711	-1.271	1.721	-1.769	1.804	-2.232	-83	463
53 Cultuurpresentatie, productie en part	5.295	-834	5.571	-732	5.300	-737	271	5
01 Maatschappelijke voorzieningen	4.073	-102	4.224	-2	4.093	-2	131	0
08 Bestuur en Organisatie	1.222	-732	1.347	-730	1.207	-735	140	5
54 Musea	1.160	-80	1.444	-57	1.357	-102	87	45
01 Maatschappelijke voorzieningen	1.160	-80	1.444	-57	1.357	-102	87	45
55 Cultureel erfgoed	1.136	-252	1.049	-88	1.158	-355	-109	267
01 Maatschappelijke voorzieningen	621	-184	467	-80	497	-77	-30	-3
08 Bestuur en Organisatie	515	-68	582	-8	661	-278	-79	270
56 Media	2.922	0	2.912	0	2.969	0	-57	0
01 Maatschappelijke voorzieningen	2.922	0	2.912	0	2.969	0	-57	0
57 Openbaar groen en (openlucht) recrea	6.480	-662	6.410	-386	7.421	-510	-1.011	124
04 Economie en Mobiliteit	229	0	0	0	0	0	0	0
05 Ruimtelijke ontwikkeling	375	-224	317	-64	284	-16	33	-48
06 Veiligheid	0	0	0	0	1	0	-1	0
07 Kwaliteit leefomgeving	5.861	-419	6.074	-310	7.129	-483	-1.055	173
08 Bestuur en Organisatie	15	-19	19	-12	7	-11	12	-1
61 Samenkracht en burgerparticipatie	13.578	-1.606	12.651	-656	12.095	-754	556	98
02 Preventieve ondersteuning	12.782	-720	12.182	-217	11.591	-296	591	79
08 Bestuur en Organisatie	796	-886	469	-439	504	-458	-35	19
62 Wijkteams	5.875	0	6.973	-38	6.685	-57	288	19
02 Preventieve ondersteuning	5.872	0	6.957	-22	6.680	-57	277	35
08 Bestuur en Organisatie	3	0	16	-16	5	0	11	-16

63 Inkomensregelingen	34.105	-25.997	32.958	-24.690	33.519	-25.928	-561	1.238
03 Individuele ondersteuning	33.499	-25.997	32.423	-24.690	33.019	-25.928	-596	1.238
05 Ruimtelijke ontwikkeling	474	0	435	0	394	0	41	0
07 Kwaliteit leefomgeving	119	0	85	0	94	0	-9	0
08 Bestuur en Organisatie	13	0	15	0	12	0	3	0
64 Begeleide participatie	13.344	-2.091	15.694	0	17.324	-2.409	-1.630	2.409
03 Individuele ondersteuning	13.344	-2.091	15.694	0	17.324	-2.409	-1.630	2.409
65 Arbeidsparticipatie	6.555	-1.432	2.152	-51	2.823	-1.131	-671	1.080
03 Individuele ondersteuning	6.555	-1.432	2.152	-51	2.823	-1.131	-671	1.080
66 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.387	0	2.542	0	2.645	0	-103	0
03 Individuele ondersteuning	2.387	0	2.542	0	2.645	0	-103	0
671 Maatwerkdienstverlening 18+	19.030	-1.520	19.779	-1.553	20.357	-1.673	-578	120
02 Preventieve ondersteuning	0	0	0	0	0	0	0	0
03 Individuele ondersteuning	19.030	-1.520	19.779	-1.553	20.357	-1.673	-578	120
672 Maatwerkdienstverlening 18-	28.641	-578	28.269	0	33.539	0	-5.270	0
03 Individuele ondersteuning	28.641	-578	28.269	0	33.539	0	-5.270	0
681 Geëscaleerde zorg 18+	22.794	-1.786	27.423	-1.951	27.571	-2.071	-148	120
02 Preventieve ondersteuning	1.546	-357	2.025	-546	1.855	-471	170	-75
03 Individuele ondersteuning	21.193	-1.353	25.314	-1.331	25.663	-1.523	-349	192
08 Bestuur en Organisatie	55	-76	84	-74	53	-77	31	3
682 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	1.870	0	0	0	1.870	0
03 Individuele ondersteuning	0	0	1.870	0	0	0	1.870	0
71 Volksgezondheid	3.668	0	3.952	0	3.834	0	118	0
02 Preventieve ondersteuning	3.668	0	3.952	0	3.834	0	118	0
72 Riolering	14.636	-12.628	12.349	-10.803	10.814	-10.909	1.535	106
06 Veiligheid	0	0	0	0	6	0	-6	0
07 Kwaliteit leefomgeving	14.636	-12.628	12.349	-10.803	10.808	-10.909	1.541	106
73 Afval	11.575	-12.180	10.728	-12.386	10.595	-12.699	133	313
05 Ruimtelijke ontwikkeling	11.513	-12.147	10.598	-12.346	10.497	-12.616	101	270
07 Kwaliteit leefomgeving	62	-33	130	-40	98	-83	32	43
74 Milieubeheer	1.767	-152	1.874	30	1.512	-28	362	58
05 Ruimtelijke ontwikkeling	1.767	-152	1.874	30	1.512	-28	362	58
75 Begraafplaatsen en crematoria	1.095	-1.328	1.228	-1.120	1.171	-1.331	57	211
07 Kwaliteit leefomgeving	1.040	-1.328	1.208	-1.120	1.169	-1.331	39	211
08 Bestuur en Organisatie	55	0	20	0	2	0	18	0
81 Ruimtelijke ordening	7.567	-4.359	8.341	-4.865	4.364	-174	3.977	-4.691
05 Ruimtelijke ontwikkeling	7.269	-4.359	8.331	-4.865	4.350	-174	3.981	-4.691
07 Kwaliteit leefomgeving	298	0	10	0	14	0	-4	0
82 Grondexploitatie (niet-bedrijfventer)	66.865	-66.695	40.554	-37.951	46.594	-44.268	-6.040	6.317
05 Ruimtelijke ontwikkeling	66.865	-66.695	39.574	-37.951	45.394	-44.268	-5.820	6.317
06 Veiligheid	0	0	980	0	1.200	0	-220	0
83 Wonen en bouwen	7.531	-4.232	8.803	-4.011	8.517	-3.516	286	-495
04 Economie en Mobiliteit	0	0	4	0	0	0	4	0
05 Ruimtelijke ontwikkeling	6.900	-4.224	7.848	-3.966	7.740	-3.520	108	-446
08 Bestuur en Organisatie	631	-8	951	-45	777	4	174	-49
Totaal	436.019	-436.019	397.863	-397.863	429.999	-435.074	-32.136	37.211

6 Bijlagen

Bijlage 1 - Kerngegevens

Omschrijving	01-01-2018	31-12-2018
Aantal inwoners	114.680	115.700
<i>Voorlopig aantal per 1-1-2019. Stand 1-1-2018 is aangepast.</i>		
van 0 -3 jaar	5.340	5.410
<i>Voorlopig aantal per 1-1-2019. Stand 1-1-2018 is aangepast.</i>		
van 4 -16 jaar	18.575	18.480
<i>Voorlopig aantal per 1-1-2019.</i>		
van 17 - 64 jaar	70.360	70.770
<i>Voorlopig aantal per 1-1-2019. Stand 1-1-2018 is aangepast.</i>		
van 65 jaar en ouder	20.405	21.040
<i>Voorlopig aantal per 1-1-2019. Stand 1-1-2018 is aangepast.</i>		
Aantal uitkeringsgerechtigden WWB/IOAW/IOAZ/BBZ	1.903	1.793
Aantal gerealiseerde WSW-plaatsen in arbeidsjaren	314,7	301,93

Omschrijving	01-01-2018	31-12-2018
Oppervlakte gemeente	31.868	31.868
<i>In ha.</i>		
Aantal adressen	56.845	57.612
<i>Gegevens afkomstig uit BAG. De daling in het aantal woningen terwijl het aantal adressen is gestegen, komt doordat er ten onrechte veel adressen een woonfunctie hadden.</i>		
Aantal verblijfsobjecten met woonfunctie	50.207	50.069
<i>Gegevens afkomstig uit BAG</i>		
Verblijfsobject gevormd	2.165	184
<i>Uit een vergunningverlening ontstaat een adres met de status gevormd. Dit zal pas wijzigen als de bouw wordt gestart of is gereedgemeld.</i>		
Verblijfsobject in gebruik	47.254	54.181
<i>Een adres is actief.</i>		
Verblijfsobject in gebruik (niet ingemeten)	788	1.591
<i>Op een bestaand adres is een verbouwingsvergunning verleend of de gereedmelding van een nieuwbouw is gedaan. Het adres is actief.</i>		
Wegen: asfalt en beton	3.331.487	3.315.658
<i>In m2. Stand 21-02-2019. Minder asfalt doordat sommige wegen zijn omgevormd naar elementenverharding.</i>		
Wegen: elementen	2.675.462	2.845.657
<i>In m2. Stand 21-02-2019</i>		
Wegen: onverhard	667.723	666.502
<i>In m2.</i>		
Bomen	63.212	62.745
<i>Aantal</i>		
Gazon	631.653	626.750
<i>In m2</i>		
Bermen	2.496.640	2.463.951
<i>Binnenstedelijk en buitengebied in m2.</i>		
Bos en natuurgebied	2.461	2.467
<i>In ha</i>		
Cultuurlijke beplantingen	402.865	407.477
<i>In m2</i>		

Natuurlijke beplantingen	1.483.424	1.470.718
<i>In m2</i>		
Aantal speelplekken	209	228
<i>Exclusief trapveldjes</i>		
Aantal speelplekken	236	255
<i>Inclusief trapveldjes</i>		
Lengte vrijvervalriolering	637	643,3
<i>In km.</i>		
Lengte (km) mechanische riolering	366	366
<i>Hiervan is 115 km vrij vervalleiding in het buitengebied.</i>		
Lichtmasten	19.250	19.250
<i>Aantal.</i>		
Verkeersregelinstallaties	30	28
<i>Aantal.</i>		

Bijlage 2 - Overzicht vaste activa

Omschrijving	Aanschafwaarde 1-jan	Correctie aanschafwaarde 1/1 (na volledige afschrijving)	Actuele aanschafwaarde 1-jan	Vermindering aanschafwaarde (bij afstoting)	Vermeerdering	Bijdrage derden	Aanschafwaarde 31-dec	Cumulatieve afschrijving 1-jan	Correctie cumulatieve afschrijving 1/1 (na volledige afschrijving)	Actuele cumulatieve afschrijving 1-jan	Vermindering afschrijving (bij afstoting)	Afschrijving dienstjaar	Extra afschrijving herwaardeering	Extra afschrijving afstoting	Cumulatieve afschrijving 31-dec	bedragen x € 1			
																Boekwaarde 1-jan	Boekwaarde 31-dec	Rentelasten dienstjaar	Kapitaallasten dienstjaar
Gronden en terreinen (E)	31.861.795	0	31.861.795	-616.726	1.042.067	0	32.287.136	1.899.616	0	1.899.616	0	0	144.500	616.726	2.044.116	29.962.179	30.243.020	898.865	898.865
Bedrijfsgebouwen (E)	159.959.506	-1.224.055	158.735.451	-638	13.100.449	-1.988.360	169.846.902	46.354.041	-1.224.055	45.129.986	0	3.803.945	0	638	48.933.930	113.605.465	120.912.972	3.450.792	7.254.737
Grond-, weg-, waterbouw. werken (E)	11.947.423	0	11.947.423	0	1.809.151	0	13.756.574	3.893.723	0	3.893.723	0	519.681	0	0	4.413.404	8.053.700	9.343.170	241.611	761.292
Vervoermiddelen (E)	1.050.628	-114.220	936.408	0	320.138	0	1.256.545	272.350	-114.220	158.130	0	105.468	0	0	263.598	778.278	992.948	23.348	128.816
Mach., apparaten en install. (E)	7.157.163	-295.176	6.861.987	0	1.579.115	0	8.441.102	2.707.948	-295.176	2.412.772	0	1.101.742	0	0	3.514.514	4.449.215	4.926.588	133.476	1.235.219
Woonruimten (E)	646.831	0	646.831	-4.752	58.140	0	700.219	76.171	0	76.171	0	9.272	0	4.752	85.443	570.660	614.776	17.120	26.392
Overige materiele activa (E)	14.950.192	-499.042	14.451.150	-7.636	1.180.794	8.798	15.633.105	3.528.690	-499.042	3.029.648	119.695	1.124.740	0	127.332	4.274.084	11.421.501	11.359.021	342.645	1.467.385
Overig landschapsbeheer	4.189.992	-270.500	3.919.492	0	2.696.919	-2.696.919	3.919.492	1.750.067	-270.500	1.479.567	0	132.142	0	0	1.611.708	2.439.925	2.307.784	73.198	205.339
Grond-, weg-, waterbouw. werken (M)	72.501.948	-367.615	72.134.333	-100.167	11.473.963	-3.153.305	80.354.825	17.477.695	-367.615	17.110.079	0	1.829.479	0	100.167	18.939.559	55.024.254	61.415.266	1.650.713	3.480.192
Overige materiele activa (M)	291.032	0	291.032	0	13.898	0	304.929	15.707	0	15.707	0	13.709	0	0	29.415	275.325	275.514	8.260	21.968
Bedrijfsgebouwen (EH)	326.090	0	326.090	0	197.772	0	523.862	173.717	0	173.717	0	6.475	0	0	180.192	152.373	343.670	4.571	11.046
Grond-, weg-, waterbouw. werken (EH)	13.154.246	0	13.154.246	0	393.317	0	13.547.562	5.134.933	0	5.134.933	0	512.920	0	0	5.647.854	8.019.312	7.899.709	240.579	753.500
Overige Materiele Vaste Activa (EH)	3.794.744	0	3.794.744	0	524.547	-36.460	4.282.831	0	0	0	0	0	0	0	0	3.794.744	4.282.831	113.842	113.842
Bijdrage aan activa in eigendom derden	3.472.539	0	3.472.539	0	526.186	0	3.998.725	1.954.835	0	1.954.835	0	184.041	0	0	2.138.876	1.517.704	1.859.849	69.840	253.881
Totaal	325.304.129	-2.770.609	322.533.520	-729.919	34.916.456	-7.866.246	348.853.812	85.239.492	-2.770.609	82.468.883	119.695	9.343.615	144.500	849.614	92.076.693	240.064.637	256.777.118	7.268.861	16.612.476

Bijlage 3 - Overzicht van restantkredieten

bedragen x 1

	Startjaar krediet	Netto Krediet	Uitgaven minus Inkomsten t/m 2018	Restant Uitgaven minus Inkomsten t/m 2018	Totale nog te verwachten uitgaven/inkomsten vanaf 2019	Geprognoseerde over-of onderschrijding per project	Krediet ouder dan 2 jaar ja/nee	Afsluiten ja/nee	Toelichting
A120005 Flexibele camera's	17-11-2015	40.000	34.360	5.640	0	5.640	ja	ja	
A130002 IP 2017 Vervanging Openbare Ruimte	20-2-2017	0	0	0	0	0	nee	ja	Krediet is verdeeld naar kredieten IP 2017
A130003 IP 2018 Vervanging Openbare Ruimte	20-2-2017	0	0	0	0	0	nee	ja	Krediet is verdeeld naar kredieten IP 2018
A130004 IP 2019 Vervanging Openbare Ruimte	20-2-2017	786.126	-19.209	805.335	805.335	0	nee	nee	Uitvoeringsjaar nog niet begonnen
A130005 IP 2020 Vervanging Openbare Ruimte	20-6-2018	3.000.000	0	3.000.000	3.000.000	0	nee	nee	Uitvoeringsjaar nog niet begonnen
A130006 IP 2021 Vervanging Openbare Ruimte	20-6-2018	3.000.000	0	3.000.000	3.000.000	0	nee	nee	Uitvoeringsjaar nog niet begonnen
A131001 Onderh wegen en groen Ede-Veldhuizen	19-12-2017	500.000	500.307	-307	0	-307	nee	Nee	Wordt in 2019 afgewikkeld
A160004 Bomenbeleidsplan 2016	22-12-2015	600.000	560.105	39.895	39.895	0	ja	nee	Het project Kastanjelaan/Hillegonderlaan Lunteren wordt in 2019 financieel afgerond.
A160005 IP 2017 Plantvakken	3-3-2017	300.000	310.904	-10.904	0	-10.904	nee	Ja	Project is uitgevoerd
A160006 Bomenbeleidsplan 2017	12-5-2017	565.500	593.813	-28.313	-28.313	0	nee	nee	Verrekeningen met andere disciplines vindt plaats in 2019. Hiermee wordt het tekort opgeheven
A160007 Bomenbeleidsplan 2018	12-5-2017	472.300	404.184	68.116	68.116	0	nee	nee	In 2019 worden de laatste projecten uitgevoerd, Otterloseweg, Molenstraat Bennekom, Oranjebuurt
A160008 Bomenbeleidsplan 2019	16-5-2017	300.000	0	300.000	300.000	0	nee	nee	Krediet is beschikbaar gesteld voor de jaarschijf 2019, uitvoering zal doorlopen tot begin 2020
A160009 Bomenbeleidsplan 2020	16-5-2017	283.000	0	283.000	283.000	0	nee	nee	Krediet is beschikbaar gesteld voor de jaarschijf 2020
A160010 Bomenbeleidsplan 2021	2-8-2018	283.000	0	283.000	283.000	0	nee	nee	Krediet is beschikbaar gesteld voor de jaarschijf 2021
A160011 IP 2018 Groen	9-10-2018	300.000	128.527	171.473	171.473	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A160100 Directievoering Groenprojecten	31-12-2012	0	24.080	-24.080	0	-24.080	ja	nee	Wordt in 2019 afgewikkeld
A161002 Bomenbeleidsplan-Maandereng fase 2	20-6-2018	60.000	32.065	27.935	27.935	0	nee	nee	Uitvoering project Paulus Potterstraat vindt plaats in 2019
A161003 Bomenbeleidsplan-Van Heeckerenlaan	3-8-2018	34.500	3.656	30.845	30.845	0	nee	nee	Uitvoering van project vindt in 2019 plaats.
A161101 Proosdijpark vervolg	20-2-2017	300.000	413.692	-113.692	0	-113.692	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019.

A168001 Bomenbeleidsplan-Groenewg-PothovenIn	7-6-2018	67.700	37.251	30.449	30.449	0	nee	nee	Uitvoering van project vindt in 2019 plaats.
A170103 Grondruil Nat. Park Hoge Veluwe	31-7-2018	0	0	0	0	0	nee	ja	
A190006 IP 2016 Driespr-Reemst-Westenrodeweg	20-9-2016	0	111.429	-111.429	0	-111.429	ja	nee	Nog deels uitvoering in 2019.
A190102 Verkeersveilige schoolomgeving	12-4-2016	50.000	52.375	-2.375	0	-2.375	ja	ja	Werkzaamheden t.l.v. dit krediet zijn afgerond. Krediet kan worden afgesloten.
A190200 V150 Ontwerprichtlijnen fietspaden	8-12-2016	32.616	32.616	0	0	0	ja	ja	Project is afgerond, krediet kan worden afgesloten.
A190201 V110 Fietspaden 1 naar 2 richtingen	8-12-2016	100.000	7.626	92.374	92.374	0	ja	nee	Realisatie vindt plaats in 2019.
A190202 H340 SFR Ede-Veenendaal	8-12-2016	1.309.540	155.709	1.153.831	1.153.831	0	ja	nee	Deel tussen Hakselseweg en Kop Parkweg wordt in 2019 uitgevoerd. Deel tussen Hakselseweg en Veenendaal wordt in 2020 uitgevoerd.
A190203 H170 SFR Ede-Wageningen	8-12-2016	1.120.000	266.683	853.317	853.317	0	ja	nee	De verschillende delen van de doorfietsroute worden in verschillende jaren uitgevoerd, afhankelijk van de mogelijkheid tot uitvoering i.v.m. grondverwerving en procedures.
A190204 G100 Innovaties SFR Ede-Wageningen	8-12-2016	100.000	1.620	98.380	98.380	0	ja	nee	Project is gekoppeld aan uitvoering van een deel van de SFR E-W.
A190205 H260 N-Z fietspad Veldhuizen	8-12-2016	296.856	116.029	180.827	180.827	0	ja	nee	Er is inmiddels duidelijkheid over het tracé, start uitvoering 2019.
A190207 H240 Aanrijdroutes F-tunnel Kerkweg	8-12-2016	513.000	77.606	435.394	435.394	0	ja	nee	Eerste fase, route naar Tooroplaan, wordt in 2019 uitgevoerd. Fietsstraat over parkeerterrein bij westelijke route naar Keesomstraat (Stroombergflat) i.c.m. vervanging riool, uitvoering 2021.
A190208 V240 Verl.maanderweg/Schaapsweg	8-12-2016	468.000	46.987	421.013	421.013	0	ja	nee	Getracht wordt om dit project gelijktijdig uit te voeren met andere spoorprojecten die ook een buitendienststelling op het spoor vragen.
A190209 V270 Telefoonweg/De Halte	8-12-2016	113.040	15.266	97.774	97.774	0	ja	nee	Vooruitlopend op reconstructie Telefoonweg en Stationsweg wordt dit kruispunt gereconstrueerd t.b.v. goede fietsontsluiting zuidzijde (levendig) centrum.
A190210 H150 Stationweg/Maandereind	8-12-2016	82.800	13.277	69.523	69.523	0	ja	nee	idem
A190211 H210 Stationsweg/telefoonweg	8-12-2016	57.600	16.027	41.574	41.574	0	ja	nee	idem
A190212 H550 Hoofdweg Ederveen	9-12-2016	134.195	134.195	0	0	0	ja	ja	Project afgerond, krediet kan worden afgesloten.
A190213 V220 Tooroplaan-Emmalaan	9-12-2016	375.200	74.137	301.063	301.063	0	ja	nee	T.g.v. participatie vindt realisatie plaats in 2019.
A190214 V250 Molenstraat	9-12-2016	366.400	74.587	291.813	291.813	0	ja	nee	T.g.v. participatie vindt realisatie plaats in 2019.
A190215 V10 Commandeursweg/Molenweg	9-12-2016	185.040	45.553	139.487	139.487	0	ja	nee	Realisatie vindt plaats in 2019.
A190216 H10 Arnhemseweg	9-12-2016	62.500	27.046	35.454	35.454	0	ja	nee	Vanwege werk met werk maken wordt het project in 2019 uitgevoerd.

A190218 V100 Gezondheidscentrum Lunteren	9-12-2016	255.000	254.652	348	348	0	ja	nee	Project wordt in 2019 overgedragen naar Beheer.
A190219 H460 Verlengde Maanderweg	9-12-2016	228.940	0	228.940	228.940	0	ja	nee	T.g.v. participatie vindt realisatie plaats in 2020.
A190220 H500 Hakselseweg (Rozenpl-Klaphek)	9-12-2016	154.368	0	154.368	154.368	0	ja	nee	T.g.v. participatie vindt realisatie plaats in 2019/2020.
A190221 H440 N-Z fietspad Frankeneng	27-6-2017	92.862	32.918	59.944	59.944	0	nee	nee	Vorbereiding voorzien in 2019.
A190222 H140 Herprofilering Marktstraat	30-4-2018	110.000	0	110.000	110.000	0	nee	nee	Project is vertraagd vanwege samenhang met reconstructie Marktstraat (project Levendig Centrum).
A190280 Fietsoversteek Emmalaan	9-2-2017	4.000.000	193.781	3.806.219	3.806.219	0	nee	nee	Plannen lopen op met de Parklaan
A191033 Tweerichtingenfietspad Keesomstraat	25-3-2015	230.000	125.830	104.170	104.170	0	ja	nee	3/4 gedeelte van het traject is uitgevoerd (Tooroplaan-Vening Meineszstraat). De Parallelweg zal in 2019/2020 uitgevoerd worden.
A191039 IP 2016 Velden, Hondekop	31-5-2016	518.205	492.406	25.799	0	25.799	ja	ja	Project is uitgevoerd
A191045 IP 2016 Nw M-brtweg-Koningstraat	20-9-2016	1.326.346	476.146	850.200	850.200	0	ja	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A191047 IP 2017 Floreslaan eo	20-2-2017	326.366	0	326.366	326.366	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A191048 IP 2017 Hoflaan/Aalbeek eo	20-2-2017	661.822	545.011	116.811	116.811	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A191049 IP 2017 IJ De Schepperlaan	20-2-2017	351.362	0	351.362	351.362	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A191051 IP 2016 Arnhemseweg	18-5-2017	270.000	0	270.000	270.000	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A191052 IP 2016 Bunschoterweg	18-5-2017	48.477	0	48.477	48.477	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A191053 IP 2017 Bosrand	18-5-2017	219.347	171.644	47.703	47.703	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A191054 IP 2017 Van Heeckerenlaan	18-5-2017	65.000	47.994	17.006	17.006	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A191055 IP 2017 Eikenlaan	18-5-2017	116.820	30.492	86.328	86.328	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A191057 IP 2018 Galvanistraat e.o.	20-3-2018	60.500	0	60.500	60.500	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A191058 IP 2018 Oranjelaan	20-3-2018	263.692	0	263.692	263.692	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A191059 IP 2018 Oude Kerkweg	20-3-2018	28.974	0	28.974	28.974	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A191060 IP 2018 Arnhemseweg	20-3-2018	0	0	0	0	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A191061 IP 2018 Kolkakkerweg	20-3-2018	160.496	0	160.496	160.496	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A191062 IP 2018 Sportlaan	26-3-2018	24.270	0	24.270	24.270	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A191063 IP 2018 Diedenweg	26-3-2018	51.920	0	51.920	51.920	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A191064 IP 2018 Reehorsterweg	26-3-2018	142.450	0	142.450	142.450	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A191065 IP 2018 Jan Th Tooroplaan	26-3-2018	45.056	139.824	-94.768	0	-94.768	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A191066 IP 2018 Bijdrage Hondekop	26-3-2018	100.000	0	100.000	100.000	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019

A191067 IP 2018 Kuiperplein	26-3-2018	53.323	0	53.323	53.323	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A191068 IP 2018 Telefoonweg	26-3-2018	127.578	0	127.578	127.578	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A191069 IP 2017 Keesomstraat (II)	9-10-2018	124.803	-219.135	343.938	343.938	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A191116 Fietspad SOMA-terrein	12-4-2016	50.000	50.000	0	0	0	ja	ja	Krediet kan worden afgesloten.
A191117 IP 2017 Klinkenbergerweg Hoofdontsl	27-9-2017	0	0	0	0	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A191119 IP 2017 Marktpllein	30-4-2018	65.000	65.000	0	0	0	nee	ja	Project is uitgevoerd
A191120 IP 2018 Jan Hilgersweg	30-4-2018	47.462	0	47.462	47.462	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A193014 IP 2017 Bennekom Oost	18-5-2017	326.445	326.444	1	0	1	nee	ja	Project is uitgevoerd
A193015 IP 2017 Molenstraat	18-5-2017	0	0	0	0	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A193017 IP 2017 Bennekom fase 4	30-4-2018	385.000	385.000	0	0	0	nee	ja	project is uitgevoerd
A194011 IP 2017 Schaeapmanstraat	18-5-2017	389.160	389.157	3	0	3	nee	ja	project is uitgevoerd
A194012 IP 2017 Voortstraat	18-5-2017	143.990	0	143.990	143.990	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A194108 Ruimteres.oversteek. MC Lunteren	7-4-2016	40.000	4.739	35.261	0	35.261	ja	ja	Grond in 2018 aangekocht. Krediet kan worden afgesloten.
A195001 IP 2017 Laarweg eo	20-2-2017	171.600	0	171.600	171.600	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A196004 IP 2017 Pakhuisweg De Klomp	20-2-2017	0	736	-736	0	-736	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A196005 IP 2017 Ribesstraat	27-9-2017	225.483	196.515	28.968	0	28.968	nee	ja	project is uitgevoerd
A198004 Overige voorzien. sportpark Otterlo	12-9-2017	310.000	288.379	21.621	21.621	0	nee	nee	Park opgeleverd, laatste ecologische maatregelen nog noodzakelijk
A198005 IP 2018 Groeneweg eo	20-3-2018	73.481	0	73.481	73.481	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A200003 IP 2017 Openbare Verlichting	20-2-2017	687.579	687.579	0	0	0	nee	ja	Project is uitgevoerd
A200004 IP 2018 Openbare verlichting	20-3-2018	201.949	248.589	-46.640	0	-46.640	nee	nee	In 2019 nog verdeling naar projecten
A210120 Diverse verkeersmaatregelen 2017	15-3-2017	95.000	95.006	-6	0	-6	nee	ja	Werkzaamheden t.l.v. dit krediet zijn afgerond. Krediet kan worden afgesloten.
A210121 Verv verkeersregelininstallaties 17	31-12-2017	255.000	129.079	125.921	125.921	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A210122 Verv verkeersregelininstallaties 18	6-3-2018	385.000	0	385.000	385.000	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A210123 Verv verkeersregelininstallaties 19	6-3-2018	650.000	0	650.000	650.000	0	nee	nee	Uitvoeringsjaar nog niet begonnen
A210124 Verv verkeersregelininstallaties 20	6-3-2018	145.000	0	145.000	290.000	-145.000	nee	nee	Uitvoeringsjaar nog niet begonnen
A210125 Verv verkeersregelininstallaties 21	6-3-2018	145.000	0	145.000	145.000	0	nee	nee	Uitvoeringsjaar nog niet begonnen
A210126 Diverse verkeersmaatregelen 2018	30-4-2018	100.000	25.725	74.275	74.275	0	nee	nee	Van dit krediet t.b.v. de uitvoering van diverse routinematige verkeersmaatregelen en -activiteiten is nog budget benodigd voor 2019.

A210200 H110 Fietsvriendelijkere VRI's	9-12-2016	40.406	40.406	0	0	0	ja	ja	Project is uitgevoerd en krediet kan worden afgesloten.
A210201 V20+V60+H250 Fietsverbeteringen	8-12-2016	250.000	186.696	63.304	63.304	0	ja	nee	Laatste werkzaamheden zullen begin 2019 plaatsvinden.
A210204 H200 Oost-west fietsroute centrum	9-12-2016	13.747	13.748	-1	0	-1	ja	ja	Project is uitgevoerd en krediet kan worden afgesloten.
A210205 V260 School-thuisroutes basisscholen	9-12-2016	90.000	15.019	74.981	74.981	0	ja	nee	Uitvoering in 2019 / 2020.
A210206 V125 Risico's voor Scootmobielers	8-12-2016	100.000	7.678	92.322	92.322	0	ja	nee	Uitvoering wordt meegenomen in projecten Molenstraat (A190214) en Tooroplaan-Emmalaan (A190213).
A210207 S90 Kwaliteit fietsenstallingen	9-12-2016	20.667	20.768	-101	0	-101	ja	ja	Project is uitgevoerd en krediet kan worden afgesloten.
A210209 G110 Connected Bike	8-12-2016	23.083	23.083	0	0	0	ja	ja	Project is uitgevoerd en krediet kan worden afgesloten.
A210210 Fietsplanprojecten algemeen	31-12-2017	41.454	0	41.454	41.454	0	nee	nee	Dit krediet wordt afgesloten bij de afronding van het totale programma Fietsplan.
A210400 Rec kruispunt Postweg/Westzoom L'ren	15-3-2017	1.000.000	5.558	994.443	994.443	0	nee	nee	Vorbereiding in 2019. Uitvoering in 2020.
A210900 HWS-Oost	25-10-2005	0	0	0	0	0	nee	ja	Bij de Programmabegroting 2019-2022 is besloten om dit krediet vrij te laten vallen.
A210903 PB2013-2016 UVV 2015	30-11-2015	85.000	60.887	24.113	24.113	0	ja	nee	Van de activiteitbudgetten t.b.v. de uitvoering van diverse routinematige verkeersmaatregelen en -activiteiten is nog budget benodigd voor activiteiten in 2019.
A210904 PB2014-2017 UVV 2016	2-12-2013	105.000	85.870	19.130	19.130	0	ja	nee	Van de activiteitbudgetten t.b.v. de uitvoering van diverse routinematige verkeersmaatregelen en -activiteiten is nog budget benodigd voor activiteiten in 2019.
A211066 Integrale aanpak NS strook	13-10-2016	0	0	0	0	0	ja	nee	Integrale aanleg openbare ruimte bij Kop vd Parkweg
A211110 BT Ede-West	15-6-2011	1.000.000	162.435	837.565	837.565	0	ja	nee	Maatregelenpakket is opgesteld in overleg met bedrijven. Uitvoering pakket in 2019 - 2021.
A211113 LdVerNaties/Van Steenbweg - rotonde	31-7-2013	320.000	367.419	-47.419	0	-47.419	ja	ja	Een derde partij heeft zich tijdens het project terug-getrokken. Hiermee verviel hun bijdrage aan dit project.
A211117 Bevoorrading Spindop	1-1-2014	75.000	75.000	0	0	0	ja	ja	Bevoorrading Spindop is opgenomen in het integrale plan Kop van de Parkweg / SFR Ede-Veenendaal en inrichting Oude Bennekomseweg. Krediet kan worden afgesloten.
A211119 Opschonen bestand verkeersborden	30-4-2018	30.000	29.372	628	0	628	nee	ja	Project is uitgevoerd en krediet kan worden afgesloten.
A211120 N224 oversteek voor langzaam verkeer	43315	60.000	0	60.000	60.000	0	nee	nee	De voetgangersoversteek wordt gekoppeld aan de aanpassing van de groene golf op de N224. Uitvoering is voorzien in 2019.
A211900 HWS - Aan te vragen krediet	#N/B	0	0	0	0	0	ja	ja	Bij de Programmabegroting 2019-2022 is besloten om dit krediet vrij te laten vallen.

A218102	Fietsvoorz Hoenderloseweg Otterlo	5-11-2014	518.132	470.683	47.449	0	47.449	ja	ja	Vanwege woningbouwplannen moest op het kruispunt tussen de Hoenderloseweg en de Houtkampweg een nieuwe, grotere rioolbuis geplaatst worden. Kosten van de aanpassing van het kruispunt komen hierdoor grotendeels ten laste van het budget van riool.
A221102	DCA2-Raadhuisplein/Achterdoelen 1	30-11-2015	32.500	0	32.500	32.500	0	ja	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A221103	DCA3 - Raadhuisplein / Achterdoelen	25-2-2012	32.500	0	32.500	32.500	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A221106	DCA6 - Brouwerstraat / Telefoonweg	25-2-2012	32.500	0	32.500	32.500	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A221107	DCA7 - Maandereng	25-2-2012	32.500	0	32.500	32.500	0	nee	nee	Nog deels uitvoering in 2019
A230003	Herinrichting Marktplein	9-3-2017	1.700.000	1.825.172	-125.172	10.000	-135.172	nee	nee	De overschrijding is ontstaan door onvoorziene omstandigheden zoals het verwijderen van vlekken, vervanging halfverharding bij één van de kiosken voor bestrating en aanbrengen van marktankers. Daarnaast moesten extra borden en palen worden geplaatst. Het grootste gedeelte van de overschrijding komt doordat veel extra tijd is besteed aan overleggen met de marktvereniging (en de vervolgwerkzaamheden), interne engineering en projectleiding.
A230004	Vergroening en herinr Kuiperplein	26-4-2017	1.100.000	150.492	949.508	949.508	0	nee	nee	
A230005	Herinr Grotestraat/Maandereind	3-5-2017	1.300.000	288.432	1.011.568	1.011.568	0	nee	nee	
A230006	Vorbereidingskst herinr Kuiperplein	8-8-2017	0	0	0	0	0	nee	ja	
A230007	Kuiperplein-tijdelijke markt	21-11-2017	0	0	0	0	0	nee	ja	
A230008	Herinrichting Telefoonweg	31-7-2018	80.000	0	80.000	80.000	0	nee	nee	
A230009	Maanderplein	31-7-2018	20.000	0	20.000	20.000	0	nee	nee	
A241440	Kerkweg 19, renovatie gebouw	13-11-2015	450.000	384.977	65.023	0	65.023	ja	ja	Samenhang kredieten A241440 Kerkweg 19, A631039 Gymz Essenburg en A381110 basketbalveld (sport); vallen onder één besluit. Het vrijgevallen deel van de kapitaallasten wordt ingezet voor de hogere lasten op A631039.
A241444	Vorbereidingskrediet Maandereng	5-2-2016	75.000	238.682	-163.682	100.000	-263.682	ja	nee	Tekort te dekken uit krediet Maandereng. Start in 2019. Krediet ad € 3.000.000 staat in begroting. Behelst hetzelfde project.
A241447	Al Amana, uitbr 1e inr	30-3-2017	71.895	71.895	0	0	0	nee	ja	
A241451	Lodenstein aanpassing gebouw	20-4-2017	70.000	6.181	63.819	0	63.819	nee	ja	Restantkrediet kan vrijvallen
A241453	Al Almana uitbr. 1e inrichting	27-11-2017	72.372	72.372	0	0	0	nee	ja	
A241454	Al Amana uitbreiding	3-7-2018	0	61.652	-61.652	0	-61.652	nee	nee	Per abuis kosten gemaakt zonder afdoende collegebesluit. In 2019 dient er alsnog collegebesluit genomen te worden.
A243069	SmdB De Kraats bouw	27-11-2017	2.846.580	1.173.780	1.672.800	1.672.800	0	nee	nee	Verwachte start en oplevering 2019

A243070 SmdB De Kraats 1e inrichting	27-11-2017	54.158	55.210	-1.052	0	-1.052	nee	ja	
A244048 SmdB Ruitenbeek bouw	27-11-2017	1.410.750	11.306	1.399.444	1.399.444	0	nee	nee	Start voorbereiding in 2019, bouw 2020 gereed
A246029 Schoolstraat 1 bouwkosten	19-9-2014	2.031.005	315.823	1.715.182	1.715.182	0	ja	nee	Bouwplanning in overleg met schoolbestuur Calvijn en Julianaschool als opdrachtgevers betrokken bij bouwplanontwikkeling
A246033 Calvijn school 1e inrichting	27-11-2017	46.080	46.975	-895	0	-895	nee	ja	
A246034 Julianaschool verv. nieuwbouw	1-8-2018	2.611.386	0	2.611.386	2.611.386	0	nee	nee	Bouwplanning in overleg met schoolbestuur Calvijn en Julianaschool als opdrachtgevers betrokken bij bouwplanontwikkeling
A246035 Calvijn school verv. nieuwbouw	1-8-2018	3.176.720	0	3.176.720	3.176.720	0	nee	nee	Bouwplanning in overleg met schoolbestuur Calvijn en Julianaschool als opdrachtgevers betrokken bij bouwplanontwikkeling
A381105 Sporthal Kenniscampus -Grond	13-11-2015	1.500.000	1.510.893	-10.893	0	-10.893	ja	ja	
A381106 Sporthal Kenniscampus -Opstallen	13-11-2015	7.100.000	6.709.396	390.604	390.604	0	ja	nee	In 1e kwartaal 2019 vindt afronding van dit project plaats.
A381107 Sporthal Kenniscampus -Inrichting	13-11-2015	400.000	399.973	27	0	27	ja	ja	
A381108 Gymzaal Kerkweg/BlotenbergIn1,invent	9-12-2016	70.000	58.864	11.136	0	11.136	ja	ja	
A381110 Gymz Essenburg, basketbalveld	9-12-2016	150.000	116.803	33.197	0	33.197	ja	ja	Kredietwiz van 33K van A381110 naar A631039 wordt niet afgegeven, maar straks wel lager KL op A381110. Het vrijgevalen deel vd KL wordt ingezet voor de hogere KL op A631039. Beide kredieten vallen ook onder 1 besluit.
A381111 Gymlok. Bunschoterweg Inventaris	8-5-2018	30.000	0	30.000	30.000	0	nee	nee	Gaat pas in 2020 uitgevoerd worden.
A384003 Gymlok. Kerkhofl Lunteren Invent.	8-5-2018	30.000	0	30.000	30.000	0	nee	nee	Gaat pas in 2020 uitgevoerd worden.
A388001 MFA Otterlo - sport inrichting	20-9-2016	65.000	4.320	60.680	60.680	0	ja	nee	Dit krediet is gerelateerd aan de PAS-discussie. In de zomer2019 komt hier meer duidelijkheid over.
A391101 Peppelensteeg - 2e korfbalv. - topl.	5-6-2018	120.000	108.000	12.000	12.000	0	nee	nee	
A540001 Meubilair begraafplaatsen	19-12-2017	265.500	393.317	-127.817	0	-127.817	nee	nee	Nog te verrekenen met projecten in 2019
A580001 Nwe ondergrondse restafvalcontainers	7-12-2016	1.506.000	1.191.748	314.252	0	314.252	ja	ja	Er zijn minder ondergrondse containers geplaatst dan vooraf bij de invoering van het nieuwe tariefsysteem per 1 januari 2018 verwacht werd.
A580002 Vervanging bestaande inworpszuilen	7-12-2016	485.000	59.257	425.743	0	425.743	ja	ja	Er zijn minder inworpszuilen vervangen dan vooraf bij de invoering van het nieuwe tariefsysteem per 1 januari 2018 verwacht werd.

A580003 Uitbreiding PMD containers	7-12-2016	1.022.000	1.592.174	-570.174	0	-570.174	ja	ja	Naast kliko's voor PMD en restafval zijn ook kliko's voor papier en gft vervangen. Tevens hebben extra klikowisselrondes plaats gevonden en waren er diverse correcties noodzakelijk. De kredieten A580001 t/m 580005 dienen in zijn totaliteit bekeken te worden.
A580004 Verv minicontainers restafval	7-12-2016	1.050.000	1.050.000	0	0	0	ja	ja	Project is uitgevoerd en krediet kan worden afgesloten.
A580005 Maatwerk tbv hoogbouw/appartementen	7-12-2016	464.000	389.653	74.347	0	74.347	ja	ja	De aanvraag van inzamelmiddelen voor keukenafval was beperkter dan verwacht. Een groot deel van de hoogbouw viel in 2018 onder een aangepast lager tarief voor restafval en was uitgesloten voor inzameling gft.
A590104 Grondstromen	31-12-2005	0	0	0	0	0	ja	ja	Oneigenlijk gebruik activa naar activiteit
A591100 Uitvindersbuurt - Algemeen	26-2-2008	0	0	0	0	0	ja	nee	Plan zal in Q2 van 2019 afgerond worden
A591112 Uitvindersbuurt - Woonrijp - 3e fase	24-8-2011	0	0	0	0	0	ja	nee	Plan zal in Q2 van 2019 afgerond worden
A591115 Uitvindersbuurt - Bestemm.pl.Veld I	31-7-2013	0	0	0	0	0	ja	ja	
A591116 Uitvindersbuurt - Planontwikk Veld I	17-11-2015	0	0	0	0	0	ja	ja	
A591117 Uitvindersbuurt - Planontwikk Veld D	17-11-2015	0	0	0	0	0	ja	nee	Plan zal in Q2 van 2019 afgerond worden
A591127 VP Enka plankosten	31-12-2013	0	0	0	0	0	ja	nee	Werken voor derden. Wordt jaarlijks naar de balans geboekt. Saldo van dit activanummer per jaareinde altijd nihil hierdoor. Projectnummer wordt gebruikt tot moment dat woningbouw op het Enka terrein is afgerond.
A591128 VP Enka NW plankosten	30-11-2015	0	0	0	0	0	ja	nee	Werken voor derden. Wordt jaarlijks naar de balans geboekt. Saldo van dit activanummer per jaareinde altijd nihil hierdoor. Projectnummer wordt gebruikt tot moment dat woningbouw op het Enka terrein is afgerond.
A591129 VP Enka uitwerkingsplan	31-12-2013	0	0	0	0	0	ja	nee	Werken voor derden. Wordt jaarlijks naar de balans geboekt. Saldo van dit activanummer per jaareinde altijd nihil hierdoor. Projectnummer wordt gebruikt tot moment dat woningbouw op het Enka terrein is afgerond.
A591130 VP Enka bestemmingsplan Westhal	31-12-2013	0	0	0	0	0	ja	nee	Werken voor derden. Wordt jaarlijks naar de balans geboekt. Saldo van dit activanummer per jaareinde altijd nihil hierdoor. Betreffend product wordt in 2020 vastgesteld.
A591131 VP Enka NW bestemmingsplan	31-12-2013	0	0	0	0	0	ja	nee	Werken voor derden. Wordt jaarlijks naar de balans geboekt. Saldo van dit activanummer per jaareinde altijd nihil hierdoor. Betreffend product wordt in 2020 vastgesteld.

A591132 VP Enka bijdrage Grondbank	31-12-2013	0	0	0	0	0	ja	nee	Werken voor derden. Wordt jaarlijks naar de balans geboekt. Saldo van dit activanummer per jaareinde altijd nihil hierdoor. Laatste bijdragen worden in 2020 ontvangen van projectontwikkelaar, bij start uitvoering van de Parklaan.
A591145 Reehorsterweg Zuid	31-7-2013	0	0	0	0	0	ja	ja	afgerond
A591180 VP Parklaan plankosten	31-12-2013	0	0	0	0	0	ja	nee	Realisatie van de Parklaan wordt verwacht in 2022. Jaarlijks worden alle bestedingen volledig gedekt door onttrekkingen uit de reserve Parklaan en toerekeningen aan grondexploitaties. Saldo van dit activanummer per jaareinde altijd nihil hierdoor.
A591181 VP Parklaan verwerving	31-12-2013	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591183 VP Parklaan knooppunt 4B tm 5	30-11-2014	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591184 VP Parklaan wegvak 5-6 tm knp 6	31-12-2013	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591185 VP Parklaan knp 7 tm wegvak 9-10	5-1-2017	3.455.000	0	3.455.000	3.455.000	0	ja	nee	Idem
A591186 VP Parklaan knooppunt 10	31-12-2013	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591188 VP Parklaan engineering	12-1-2017	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591200 VP spoor algemeen engineering	31-12-2013	29.157.000	0	29.157.000	29.157.000	0	nee	nee	Realisatie van de OV-knoop Spoorzone wordt verwacht in 2023. Jaarlijks worden alle bestedingen volledig gedekt door onttrekkingen uit de reserve Spoorzone en toerekeningen aan grondexploitaties. Saldo van dit activanummer per jaareinde altijd nihil hierdoor.
A591201 VP spoor algemeen onvoorzien	31-12-2014	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591202 VP spoor west engineering	31-12-2013	0	0	0	0	0	ja	nee	Realisatie van de westelijke Spoorzone wordt verwacht in 2019. Jaarlijks worden alle bestedingen volledig gedekt door onttrekkingen uit de reserve Spoorzone en toerekeningen aan grondexploitaties. Saldo van dit activanummer per jaareinde altijd nihil hierdoor.
A591215 VP spoor OV sloopwerk, tijdelijk vz	30-11-2014	0	0	0	0	0	ja	nee	Realisatie van de OV-knoop Spoorzone wordt verwacht in 2023. Jaarlijks worden alle bestedingen volledig gedekt door onttrekkingen uit de reserve Spoorzone en toerekeningen aan grondexploitaties. Saldo van dit activanummer per jaareinde altijd nihil hierdoor.
A591216 VP spoor OV conditionering	#N/B	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591222 VP spoor OV Akulaan	11-12-2015	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591226 VP spoor OV kabels en leidingen	31-12-2013	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem

A591227 VP spoor OV verwervingen	31-12-2016	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591243 VP spoor oost geluidsvoorzieningen	31-12-2013	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591250 VP spoor west onderdoorgang H'weg	30-11-2015	0	0	0	0	0	ja	nee	Realisatie van de westelijke Spoorzone wordt verwacht in 2019. Jaarlijks worden alle bestedingen volledig gedekt door onttrekkingen uit de reserve Spoorzone en toerekeningen aan grondexploitaties. Saldo van dit activanummer per jaareinde altijd nihil hierdoor.
A591251 VP spoor west Hakselseweg	30-11-2015	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591252 VP spoor west rotonde H'weg-Klaphek	30-11-2015	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591253 VP spoor west Klaphekweg incl.kp	1-1-2015	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591254 VP spoor west Verlengde Maanderweg	30-11-2015	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591255 VP spoor west Kerkweg	30-11-2015	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591256 VP spoor west aansluiting Frankeneng	30-11-2015	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591257 VP spoor west onderdoorgang K'weg	6-1-2017	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591258 VP spoor west SOMA	31-12-2013	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591259 VP spoor west Spoorpad	30-11-2014	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591260 VP spoor west fietspad onderdoorgang	4-1-2015	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591261 VP spoor west Velengde Blokkenweg	30-11-2014	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591262 VP spoor west Azo kp Zanderij-B'weg	31-12-2013	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591263 VP spoor west geluidsscherm	#N/B	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591264 VP spoor west raildempers	#N/B	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591265 VP spoor west kabels & leidingen	31-12-2013	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A591266 VP spoor west aanpassen riolering	#N/B	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A594100 Westzoom - Haverkamp	15-3-2012	0	0	0	0	0	ja	nee	Project gerealiseerd maar overdracht openbare ruimte en schouw Japanse Duizendknoop speelt nog
A594101 Westzoom - Zandscheer	15-3-2012	0	0	0	0	0	ja	nee	Idem
A620003 Gemeentelijk landschapsbeh.2016-2019	7-4-2016	268.313	192.519	75.794	75.793	1	ja	nee	Gekoppeld aan provinciale subsidie met einddatum 1 mei 2020
A620004 Herstel cultuurhistorische elementen	28-6-2016	75.500	33.531	41.969	41.969	0	ja	nee	In 2019 zullen de laatste reconstructies van cultuur-historische elementen t.l.v. dit krediet plaatsvinden.
A620106 Uit Maatregel Beheerplan Natuur 2000	1-1-2015	25.000	0	25.000	25.000	0	ja	nee	Vaststelling van het provinciaal natuurbeheerplan heeft lang op zich laten wachten. Dit is nu vastgesteld en daarmee gaat het project lopen.

A621002 Landgoed Kernhem, Slijpkruikgebied	10-3-2016	80.000	102.248	-22.248	0	-22.248	ja	ja	De extra kapitaallasten als gevolg van de overschrijding worden opgevangen binnen de structuurvisie.
A624100 Goudsberg - Recreatief attractiepunt	31-12-2013	125.000	125.000	0	0	0	ja	ja	
A631039 Gymz Essenburg, opknappen gymlokaal	9-12-2016	370.000	481.183	-111.183	0	-111.183	ja	ja	Samenhang van kredieten A241440 Kerkweg 19, A631039 Gymz. Essenburg en A381110 basketbalveld (sport); vallen onder één besluit. Per saldo krediet minimaal overschreden. Hogere kapitaallasten worden grotendeels gedekt uit vrijvallende lasten op A241440 en A381110.
A671001 KennisAs Bakens	18-8-2016	150.000	0	150.000	150.000	0	ja	nee	Projecten lopen gelijk op met Parklaan
A671002 KennisAs Parklaan	18-8-2016	2.300.000	0	2.300.000	2.300.000	0	ja	nee	Projecten lopen gelijk op met Parklaan
A671003 KennisAs Short Stay	18-8-2016	250.000	0	250.000	250.000	0	ja	nee	Projecten lopen gelijk op met Parklaan
A681003 Verbouwing Kuiperplein 31	14-12-2016	200.000	89.797	110.203	110.203	0	ja	nee	
A681005 Revitalisering zwembad De Peppel	13-4-2017	3.600.000	2.698.724	901.276	901.276	0	nee	nee	mogelijk splitsing in 2 kredieten, beiden echter niet afronden in 2018
A681006 SPP Hoekelum - kunstgrasveld top laag	27-6-2017	250.000	254.737	-4.737	0	-4.737	nee	ja	
A681007 SPP Hoekelum - kunstgr onderbouw	27-6-2017	200.000	200.000	0	0	0	nee	ja	
A681008 Sanitair renovatie bouwdeel A	27-6-2017	185.000	54.023	130.977	130.977	0	nee	nee	
A681010 Aankoop opstal Gebouw 27	1-9-2017	57.000	57.178	-178	-178	0	nee	nee	
A681011 Restauratie Gebouw 27	1-9-2017	614.000	316.265	297.735	297.735	0	nee	nee	
A681012 Buitenruimte Gebouw 27	1-9-2017	60.500	53.279	7.221	7.221	0	nee	nee	
A681016 Renov. gymlokaal Verlengde Parkweg	14-3-2018	370.000	365.745	4.255	0	4.255	nee	ja	
A681017 Woonwagen Dirkeweideweg 12	27-11-2017	100.000	58.496	41.504	41.504	0	nee	nee	Levering woonwagen in 2019
A681018 Renov kunstgras Sportpark Inschoten	24-4-2018	300.000	0	300.000	300.000	0	nee	nee	
A681019 Renov kunstgras SPP Hoekelumse Eng	24-4-2018	270.000	0	270.000	270.000	0	nee	nee	
A681020 Renov kunstgras SPP Peppelensteeg	24-4-2018	270.000	0	270.000	270.000	0	nee	nee	
A681021 Renovatie Hockeyvelden Bosrand	24-4-2018	600.000	526.186	73.814	73.814	0	nee	nee	
A681022 Aanleg kunstgr Hock-Bosrand top laag	2-5-2018	230.000	0	230.000	230.000	0	nee	nee	Beslissing over tijdstip aanleg van het veld wordt binnen looptijd (uiterlijk 2021) accommodatieplan buitensport verwacht. Aanne 2020.
A681023 Aanleg kunstgras Hock-Bosrand-onder	2-5-2018	200.000	0	200.000	200.000	0	nee	nee	Idem
A681024 Aanleg kunstgras Inschoten top laag	2-5-2018	250.000	0	250.000	250.000	0	nee	nee	
A681025 Aanleg kunstgras Inschoten onderlaag	2-5-2018	300.000	0	300.000	300.000	0	nee	nee	

A681026 Aanleg kunstgras Peppelenst top laag	2-5-2018	250.000	0	250.000	250.000	0	nee	nee	
A681027 Aanleg kunstgras Peppelst onderlaag	2-5-2018	300.000	0	300.000	300.000	0	nee	nee	
A681028 Renovatie Bunschoterweg (Vastgoed)	8-5-2018	220.000	1.504	218.496	218.496	0	nee	nee	
A681029 Grond gymzaal Enka	20-6-2018	300.000	0	300.000	300.000	0	nee	nee	
A681030 Nieuwbouw gymzaal Enka	20-6-2018	1.000.000	21.970	978.030	978.030	0	nee	nee	
A681031 Grond Verl. Arnhemseweg 58m2	20-6-2018	11.600	11.600	0	0	0	nee	ja	
A683001 Renovatie kunstgras Bennekom	19-4-2018	810.000	800.344	9.656	0	9.656	nee	ja	
A683002 Aanleg kunstgras Bennekom top laag	2-5-2018	250.000	244.631	5.369	0	5.369	nee	ja	
A683003 Aanleg kunstgras Bennekom onderlaag	2-5-2018	200.000	200.000	0	0	0	nee	ja	
A683004 Transf Schoolstraat 14 Brandweerkaz	29-8-2018	1.400.000	7.237	1.392.763	1.392.763	0	nee	nee	
A683005 Buitenruimte Brandweer Schoolstr 14	29-8-2018	50.000	3.012	46.988	46.988	0	nee	nee	
A684001 Renovatie kunstgras Lunteren	19-4-2018	270.000	264.089	5.911	0	5.911	nee	ja	
A684002 Aanleg kunstgras Lunteren top laag	2-5-2018	250.000	52.788	197.212	197.212	0	nee	nee	
A684003 Aanleg kunstgras Lunteren onderlaag	2-5-2018	200.000	0	200.000	200.000	0	nee	nee	
A684004 Renov Kerkhofln Lunteren (Vastgoed)	8-5-2018	220.000	2.256	217.744	217.744	0	nee	nee	
A685001 SPP Harskamp - kunstgrasveld top laag	27-6-2017	250.000	249.436	564	0	564	nee	ja	
A685002 SPP Harskamp - kunstgr onderbouw	27-6-2017	200.000	200.000	0	0	0	nee	ja	
A688001 MFA Otterlo - grondverwerving	20-9-2016	576.000	1.909	574.091	574.091	0	ja	nee	Dit krediet is gerelateerd aan de PAS-discussie. In de zomer 2019 komt hier meer duidelijkheid over.
A688002 MFA Otterlo - opstallen	20-9-2016	3.431.445	170.721	3.260.724	3.260.724	0	ja	nee	Idem
A750000 R&T Mountainbike paden	27-7-2017	150.000	93.042	56.958	56.000	958	nee	nee	Geplande afsluiting is in 2019, dit kan doorlopen naar 2020 als gevolg van mogelijke vertraging vanwege broedseizoenen.
A900540 FV - OLT-Algemeen/participatieproces	1-8-2013	0	0	0	0	0	ja	ja	
A991124 Plaatsen extra paslezers	11-7-2016	30.000	17.541	12.459	12.459	0	ja	nee	
A991125 Camerabewakingssysteem	11-7-2016	165.000	133.280	31.720	0	31.720	ja	ja	
A991126 Bouwkundige aanpassing Raadhuis D0	11-7-2016	282.000	284.005	-2.005	0	-2.005	ja	ja	
A991127 Inrichting o.a. balies Raadhuis D0	11-7-2016	232.000	209.407	22.593	22.593	0	ja	nee	Er volgen nog aanpassingen m.b.t. de inrichting.
A991131 Aanpassing Aula Ede	20-6-2017	363.000	203.735	159.265	159.265	0	nee	nee	Werk in uitvoering, financiële afwikkeling in 2019
A991133 Verbouwing Raadhuis A304 (Raad)	26-7-2017	25.000	8.972	16.028	0	16.028	nee	ja	
A991135 Aanp bouw installaties Raadhuis D0	2-11-2017	215.000	216.780	-1.780	0	-1.780	nee	ja	

A991136 ICT aanpassing Raadhuis D0	2-11-2017	82.000	76.591	5.409	0	5.409	nee	ja	
A991137 Koeling servers en verlichting Werf	21-11-2017	45.000	9.824	35.176	35.176	0	nee	nee	
A991138 Luchtbehandeling archief Raadhuis	21-11-2017	20.000	0	20.000	25.000	-5.000	nee	nee	
A991139 Klimaatinstallatie KCC Doelen A3	21-11-2017	15.000	23.594	-8.594	0	-8.594	nee	ja	Kosten hoger doordat er ook op Doelen A2 werkzaamheden zijn verricht
A991140 Klimaatinstallatie uitbreiding	20-11-2018	150.000	0	150.000	150.000	0	nee	nee	
A992277 Intranet aanschaf en implementatie	18-8-2016	200.000	191.403	8.597	0	8.597	ja	ja	
A992278 CRM software	18-8-2016	45.000	45.669	-669	0	-669	ja	ja	
A992285 Optimalisatie financiële waardeketen	4-5-2017	100.000	52.280	47.720	47.720	0	nee	nee	
A992287 Private Cloud sharefile	2-6-2017	75.000	43.330	31.670	0	31.670	nee	ja	
A992289 2016-0070 Zaakgericht werken	20-6-2017	744.500	675.333	69.167	0	69.167	nee	ja	
A992295 E-HRM	5-12-2017	300.000	220.784	79.216	79.216	0	nee	nee	
A992296 2017-2020 Verv Toegangbeheersyst.	5-9-2017	370.000	336.642	33.358	33.358	0	nee	nee	
A992297 2016-0301 Online Positionering OPEN	5-9-2017	200.000	215.538	-15.538	0	-15.538	nee	ja	
A992299 2016-0318 Beveiliging mobile devices	27-9-2017	145.000	0	145.000	0	145.000	nee	ja	
A992301 Toestel eenvoudig 2018	2-3-2018	14.000	8.085	5.915	0	5.915	nee	ja	
A992302 Toestel geavanceerd 2018	6-3-2018	182.000	122.977	59.023	0	59.023	nee	ja	
A992303 Aanschaf werkplek 2018	6-3-2018	50.000	37.833	12.167	0	12.167	nee	ja	
A992304 Ipads 2018	6-3-2018	50.000	11.465	38.535	0	38.535	nee	ja	
A992305 Laptops en convertibles 2018	6-3-2018	200.000	221.622	-21.622	0	-21.622	nee	ja	
A992306 Uitbreiding Nutanix 2018 De Werf	1-8-2018	207.500	210.059	-2.559	0	-2.559	nee	ja	
A992307 Uitbreiding Nutanix 2018 Raadhuis	1-8-2018	207.500	210.059	-2.559	0	-2.559	nee	ja	
A992308 AV-middelen Werkkracht	20-11-2018	20.189	20.189	0	0	0	nee	ja	
A993105 Bedrijfsauto's L&V 2017	20-2-2017	351.870	351.870	0	0	0	nee	ja	krediet gesplitst i.v.m. afschrijving. Afboeking mist nog
A993106 Bedrijfsauto's L&V 2018	20-2-2017	79.772	79.772	0	0	0	nee	ja	krediet gesplitst i.v.m. afschrijving. Afboeking mist nog
A993107 Bedrijfsauto's L&V 2019	20-2-2017	241.458	0	241.458	241.458	0	nee	nee	Uitvoeringsjaar nog niet begonnen
A993108 Bedrijfsauto's L&V 2020	20-2-2017	89.132	0	89.132	89.132	0	nee	nee	Uitvoeringsjaar nog niet begonnen
A994031 Kooimaaiër	13-6-2018	61.035	61.273	-238	0	-238	nee	ja	project is uitgevoerd
A190223 H280 Tweeri. Oostkant Dreeslaan	5-12-2018	100.000	0	100.000	100.000	0	nee	nee	Bij de Programmabegroting 2019-2022 is dit krediet beschikbaar gesteld voor 2020 (Fietsplan 2e tranche).

A190224 H90 Fietsunnel Ede-West	5-12-2018	2.200.000	0	2.200.000	2.200.000	0	nee	nee	Bij de Programmabegroting 2019-2022 is dit krediet beschikbaar gesteld voor de jaren 2020 t/m 2022 (Fietsplan 2e tranche).
A190225 S50 Fietsenstallingen buiten centrum	5-12-2018	50.000	0	50.000	50.000	0	nee	nee	Bij de Programmabegroting 2019-2022 is dit krediet beschikbaar gesteld voor 2022 (Fietsplan 2e tranche).
A190226 R50 Veluwe transferium	5-12-2018	250.000	0	250.000	250.000	0	nee	nee	Idem
A190228 H270 Tweeri. Westkant Dreeslaan	11-12-2018	548.100	0	548.100	548.100	0	nee	nee	Bij de Programmabegroting 2019-2022 is dit krediet beschikbaar gesteld voor 2021 (Fietsplan 2e tranche).
A190229 H440 N-Z fietspad Frankeneng (2)	11-12-2018	950.000	0	950.000	950.000	0	nee	nee	Idem
A190230 V110 Fietspaden 1 naar 2 ri (2)	11-12-2018	100.000	0	100.000	100.000	0	nee	nee	Idem
A210211 V30 Meest vk-onveilige kruispunten	5-12-2018	100.000	0	100.000	100.000	0	nee	nee	Bij de Programmabegroting 2019-2022 is dit krediet beschikbaar gesteld voor 2020 (Fietsplan 2e tranche).
A210212 V190 Rotondes Stadspoort	5-12-2018	243.000	0	243.000	243.000	0	nee	nee	Bij de Programmabegroting 2019-2022 is dit krediet beschikbaar gesteld voor 2021 (Fietsplan 2e tranche).
A210213 V165 Oversteek Heelsumseweg	5-12-2018	335.000	0	335.000	335.000	0	nee	nee	Idem
A210214 P40 Beweegvriendelijke omgeving	5-12-2018	50.000	0	50.000	50.000	0	nee	nee	Bij de Programmabegroting 2019-2022 is dit krediet beschikbaar gesteld voor de jaren 2021 en 2022 (Fietsplan 2e tranche).
A210215 H180 Arnhemseweg-Achterdoelen	5-12-2018	100.000	0	100.000	100.000	0	nee	nee	Bij de Programmabegroting 2019-2022 is dit krediet beschikbaar gesteld voor 2022 (Fietsplan 2e tranche).
A210228 Burgerparticipatie (Fietsplanproj)	5-12-2018	525.000	0	525.000	525.000	0	nee	nee	Bij de Programmabegroting 2019-2022 is dit krediet beschikbaar gesteld voor de jaren 2020 t/m 2022 (Fietsplan 2e tranche).
A210229 V260 School-thuisroutes (2)	5-12-2018	75.000	0	75.000	75.000	0	nee	nee	Idem
A210230 H250 Fietsvriendelijke V-maatr 2e tr	5-12-2018	300.000	0	300.000	300.000	0	nee	nee	Idem
A210231 H110 Fietsvriendelijkere VRI's (2)	11-12-2018	50.000	0	50.000	50.000	0	nee	nee	Bij de Programmabegroting 2019-2022 is dit krediet beschikbaar gesteld voor de jaren 2021 en 2022 (Fietsplan 2e tranche).
A191070 IP 2018 Vervanging Stroomkasten	19-12-2018	61.347	61.347	0	0	0	nee	ja	project is uitgevoerd
A191071 Zeeheldenbuurt	19-12-2018	43.056	0	43.056	43.056	0	nee	nee	Projecten zijn gepland in het jaar 2019
A191072 Vossenakker e.o.	19-12-2018	42.908	0	42.908	42.908	0	nee	nee	Projecten zijn gepland in het jaar 2019
A191073 Fietspad Westrode	19-12-2018	115.000	0	115.000	115.000	0	nee	nee	Projecten zijn gepland in het jaar 2019
A194013 Parallelweg en Mielweg	19-12-2018	97.152	0	97.152	97.152	0	nee	nee	Projecten zijn gepland in het jaar 2019
A194014 Valkseweg Oost	19-12-2018	82.904	0	82.904	82.904	0	nee	nee	Projecten zijn gepland in het jaar 2019
A197007 AG Wijersweg	19-12-2018	126.306	0	126.306	126.306	0	nee	nee	Projecten zijn gepland in het jaar 2019
A688007 Bosgrond Koeweg	31-12-2018	13.155	0	13.155	0	13.155	nee	nee	levering grond in 2019

A642012 Grond Goudenstein 1	31-12-2018	31.854	31.854	0	0	0	nee	ja	
A688008 Ruilgrond Boveneindseweg	31-12-2018	61.000	60.191	809	0	809	nee	ja	
A644006 Grond Hulweg	31-12-2018	152.233	152.233	0	0	0	nee	ja	
A651001 Grond Horalaan Ede	31-12-2018	779.000	634.500	144.500	0	144.500	nee	ja	
A160012 Boomziektes 2019	31-12-2018	300.000	0	300.000	300.000	0	nee	nee	Krediet is beschikbaar gesteld voor de jaarschijf 2019.
A160013 Boomziektes 2020	31-12-2018	317.000	0	317.000	317.000	0	nee	nee	Krediet is beschikbaar gesteld voor de jaarschijf 2020.
A160014 Boomziektes 2021	31-12-2018	317.000	0	317.000	317.000	0	nee	nee	Krediet is beschikbaar gesteld voor de jaarschijf 2021.
A993110 Bedrijfsauto's L&V 2017-b	31-12-2018	168.917	0	168.917	168.917	0	nee	nee	krediet gesplitst i.v.m. afschrijving
A993111 Bedrijfsauto's L&V 2018-b	31-12-2018	254.768	0	254.768	254.768	0	nee	nee	krediet gesplitst i.v.m. afschrijving
A241455 Enka onderwijshuisvesting	3-7-2018	2.821.560	179.858	2.641.702	2.641.702	0	nee	nee	Start voorbereiding in 2019, bouw 2020 gereed
A381112 Renov gymlok Verlengde Park - Invent	31-12-2018	60.000	60.000	0	0	0		ja	
Totaal		138.615.547	42.741.328	95.874.219	96.102.047	-227.828			

Daar waar sprake is van overschrijding van het krediet wordt in de meeste gevallen dekking gevonden in een raamkrediet of exploitatiebudget. Het krediet Proosdijpark, overschrijding van € 113.692, wordt in 2019 afgerond. Na afronding wordt gekeken voor benodigde dekking.

Bijlage 4 - Overzicht van opgenomen geldleningen

bedragen x € 1.000

Lening Nummer	Relatie	Oorspronkelijke hoofdsom	Einde looptijd	Rente %	Restant hoofdsom op begindatum	Som stortingen in periode	Som aflossingen in periode	Som rentebedragen in periode	Restant hoofdsom op einddatum	Som boekrente in periode
109	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	2.813.437	2032	3	1.759.694	0	94.613	52.791	1.665.081	50.772
111	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	5.694.942	2042	2,71	4.428.555	0	126.161	120.014	4.302.393	118.304
112	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	968.821	2032	2,27	579.725	0	32.874	13.160	546.851	13.098
113	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	11.344.505	2018	4,175	772.793	0	772.793	32.264	0	4.571
126	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	1.790.765	2045	3,865	1.478.969	0	30.219	57.162	1.448.750	56.189
127	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	729.474	2045	3,865	602.463	0	12.310	23.285	590.153	22.889
128	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	374.369	2045	1,19	298.170	0	9.036	3.548	289.134	3.459
129	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	1.652.474	2045	3,865	1.364.756	0	27.885	52.748	1.336.871	51.850
130	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	1.361.341	2045	4,615	1.135.354	0	20.653	52.397	1.114.701	51.920
131	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	3.718.634	2045	4,615	3.101.330	0	56.416	143.126	3.044.914	141.825
136	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	6.207.713	2045	4,17	5.108.381	0	99.587	213.019	5.008.794	212.327
137	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	7.437.458	2030	4,46	4.437.725	0	259.265	197.923	4.178.460	195.995
138	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	7.739.222	2030	4,46	4.614.556	0	269.596	205.809	4.344.959	202.837
139	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	2.364.195	2035	4,14	1.631.570	0	62.807	67.547	1.568.763	66.904
140	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	4.546.878	2035	3,67	3.051.513	0	122.638	111.991	2.928.875	110.878
141	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	943.863	2025	4,07	403.920	0	43.727	16.440	360.192	16.000
142	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	4.680.743	2025	3,45	1.923.191	0	212.846	66.350	1.710.345	64.535
143	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	5.065.549	2046	4,998	4.308.074	0	69.148	215.318	4.238.926	214.905
144	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	3.966.039	2046	4,998	3.371.489	0	54.115	168.507	3.317.374	168.289
147	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	6.806.703	2024	5,15	2.821.347	0	344.939	145.299	2.476.408	136.417
148	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	6.806.703	2039	5,995	5.446.354	0	125.590	326.509	5.320.764	324.919
150	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	6.720.031	2020	5,46	1.513.219	0	477.841	82.622	1.035.377	74.505

151	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	6.806.703	2031	0,98	3.529.402	0	252.100	135.353	3.277.302	66.816
152	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	5.241.162	2026	3,725	2.602.689	0	248.720	96.950	2.353.968	92.704
153	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	6.000.000	2027	2,5	2.400.000	0	240.000	60.000	2.160.000	57.150
154	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	12.000.000	2027	4,88	6.533.684	0	522.374	318.844	6.011.310	313.108
156	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	9.400.000	2029	4,585	4.512.000	0	376.000	206.875	4.136.000	190.675
157	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	5.000.000	2028	5	2.946.802	0	207.422	147.340	2.739.380	145.948
158	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	4.100.000	2019	4,71	723.117	0	353.240	34.059	369.877	19.153
159	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	10.400.000	2029	4,395	4.992.000	0	416.000	219.398	4.576.000	204.622
160	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	22.000.000	2030	3,915	14.010.157	0	847.142	548.498	13.163.015	525.781
161	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	11.000.000	2031	4,495	7.582.152	0	400.630	340.818	7.181.522	331.345
162	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	15.000.000	2032	4,63	10.912.059	0	519.937	505.228	10.392.123	488.146
163	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	15.000.000	2033	5,074	11.559.229	0	485.679	586.515	11.073.550	573.147
165	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	60.000.000	2021	3,75	60.000.000	0	0	2.250.000	60.000.000	2.250.000
166	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	7.900.000	2042	4,06	6.583.333	0	263.333	267.283	6.320.000	257.008
171	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	643.852	2043	2,695	584.651	0	15.811	15.756	568.840	15.543
172	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	25.000.000	2019	1,395	25.000.000	0	0	348.750	25.000.000	348.750
100060	NEDERLANDSE WATERSCHAPSBANK N.V.	2.082.851	2020	0,56	394.736	0	130.845	2.211	263.892	1.600
250026	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	6.806.703	2018	4,67	468.186	0	468.186	21.864	0	21.864
250027	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	10.928.871	2019	4,55	1.515.018	0	740.659	68.933	774.359	52.083
250028	N.V. BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN	5.445.363	2046	4,85	4.637.475	0	76.270	224.918	4.561.205	222.760
	Totaal	334.489.364			225.639.837	0	9.889.408	8.767.421	215.750.429	8.481.590

Bijlage 5 - Toelichting paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Toelichting werkwijze systematiek risico's

In iedere programmabegroting en -rekening wordt een inventarisatie gedaan van de bestaande risico's. Dit gebeurt op basis van de risico's in de database van ons risicomangementpakket Naris. De risicoprofielen worden bij elk P&C instrument geactualiseerd.

Om wildgroei te voorkomen worden alleen risico's met een financieel impact groter dan € 100.000 meegenomen in het risicoprofiel. Op dit moment kent het profiel circa 260 risico's.

De kansinschatting van de risico's gebeurt op basis van onderstaande tabel. De kansklasse-indeling in deze tabel is opgesteld in overleg met adviseurs van Naris. Gekeken wordt hoe vaak een gebeurtenis zich naar verwachting voordoet, dit wordt gekoppeld aan het bijbehorende percentage.

Voorbeeld 1:

Een risico komt naar verwachting 1 keer per 2 jaar voor. Dit betekent dat de kans dat dit risico zich voordoet 50% is.

Voorbeeld 2:

Een risico komt naar verwachting 1 keer per 5 jaar voor. Dit betekent dat de kans dat dit risico zich voordoet 30% is.

Klasse nummer	Minimaal	Maximaal	Omschrijving
1	0%	10%	< 1 keer per 10 jaar
2	10%	30%	1 keer per 5 - 10 jaar
3	30%	50%	1 keer per 2 - 5 jaar
4	50%	70%	1 keer per 1 - 2 jaar
5	70%	100%	> 1 keer per jaar

Nadat alle risico's zijn geactualiseerd en de database compleet is voert Naris een statistische toets uit (de Monte Carlo simulatie) om, met een zekerheidspercentage van 90%, tot de benodigde weerstandscapaciteit te komen.

Definitie kengetallen

Netto schuldquote

Dit kengetal geeft de verhouding tussen het vreemd vermogen en het eigen vermogen weer en geeft daarmee inzicht in het niveau van de schuldenlast.

De VNG heeft richtlijnen aangegeven voor dit kengetal; als de schulden van de gemeenten lager zijn dan het eigen vermogen (schuldquote is minder dan 100%) dan wordt dit als voldoende beschouwd, is de schuldquote hoger dan 130% dan wordt dit als onvoldoende gezien. De netto gecorrigeerde schuldquote houdt rekening met de door de gemeente doorgeleende gelden aan derden.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio laat de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen zien en geeft daarmee aan of de gemeente aan haar financiële verplichtingen kan voldoen. Hoe hoger de ratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De VNG heeft aangegeven dat een solvabiliteitsratio van minder dan 20% als onvoldoende wordt beschouwd, en een percentage van meer dan 30% als voldoende.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal structurele exploitatieruimte toont welke structurele ruimte de gemeente heeft om haar eigen lasten te dragen. Het is een maatstaf voor het verschil tussen de structurele baten en structurele lasten van de gemeente. De bepaling gebeurt door het saldo van de structurele baten en lasten te delen door de totale baten en dit uit te drukken in een percentage. Een negatieve waarde van dit kengetal geeft dat er meer structurele lasten dan baten zijn, vice versa voor een positieve waarde. In de begroting van de gemeente Ede wordt als streefwaarde een neutrale waarde van dit kengetal nagestreefd (exclusief reservemutaties).

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de boekwaarde van de grond) is ten opzichte van de totale jaarlijkse baten van de gemeente. Hoe lager deze ratio is hoe minder risico de gemeente loopt omtrent negatieve waardeontwikkeling van de grondpositie.

Deze boekwaarde van gronden in bezit zegt nog niets over de relatie tussen vraag en aanbod. Dit vraagt dan ook om meer uitleg dan naar voren komt uit een kengetal. Zie hiervoor de paragraaf Grondbeleid en het MPG.

Belastingcapaciteit

Het kengetal belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de belastingdruk van deze gemeente zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Als deze ratio zich onder de 100% bevindt is de belastingdruk lager dan gemiddeld, ligt deze erboven dan is de belastingdruk hoger dan gemiddeld.

Het bestaande beleid ziet belastingcapaciteit niet als sturingsmechanisme. Met uitzondering van inflatiecorrectie kan deze niet worden aangepast binnen de huidige afspraken. In extreme gevallen kan hierop een uitzondering worden gemaakt. In het geval van een daling van het weerstandsvermogen onder de norm mag het college verhoging van de lokale lasten opnemen in zijn verbeterplan. Conform de uitgangspunten in de nota Lokale Heffingen gaat een verhoging van de OZB gepaard met vooraf een discussie 'oud voor nieuw' en kostendekkendheid van de tarieven.

Bijlage 6 - Depla beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Waarde
1. Veiligheid (programma 6)			
Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar	aantal per 10.000 inwoners 12-17jaar	2017	58
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2017	2,9
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2017	3,5
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2017	3,6
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2017	4,0
3. Economie (programma 4)			
Funciemenging	%	2017	53,8
Vestigingen	per 1.000 inwoners 15-64 jaar	2017	141
4. Onderwijs (programma 2)			
Absoluut verzuim	per 1.000 inwoners 5-18 jaar	2017	2,38
Relatief verzuim	per 1.000 inwoners 5-18 jaar	2017	17,54
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	2016	1,4
5. Sport, cultuur en recreatie (programma 1)			
% Niet-sporters	%	2016	47,6
6. Sociaal domein (programma 3)			
Banen	per 1.000 inwoners 15-64 jaar	2017	797,1
Jongeren met delict voor rechter	%	2015	1,56
Netto arbeidsparticipatie	%	2017	68,3
% Kinderen in armoede	%	2015	4,43
% Jeugdwerkloosheid	%	2015	0,83
Bijstandsuitkeringen	per 1.000 inwoners 18 jaar eo	2018*	27,7
Aantal re-integratievoorzieningen	per 1.000 inwoners 15-65 jaar	2018*	39,2
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2018*	8,1
Jongeren met jeugdreclassering	%	2018*	0,3
Jongeren met jeugdbescherming	%	2018*	1
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 1.000 inwoners	2018*	51
7. Volksgezondheid en milieu (programma 5)			
Fijn huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2017	168
Hernieuwbare elektriciteit	%	2017	5
8. Vhrosv			
Gemiddelde WOZ-waarde woningen	dzd euro	2018	244
Nieuwbouw woningen	aantal per 1.000 woningen	2016	13,3
Demografische druk	%	2018	75,1
Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	2018	639
Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	2018	681

* Eerste halfjaar 2018

www.waarstaatjegemeente.nl

maandag 15 januari 2019

Bijlage 7 - MPG 2019